

39374

MALTEPE BAŞIBÜYÜK'TE
SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ RESTORASYON PROJESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mimar Emine PİLLİ

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 8 Mart 1993

Tezin Savunulduğu Tarih : 30 Nisan 1993

Tez Danışmanı

: Doç.Dr. Nur AKIN

Diğer Jüri Üyeleri

: Prof.Doğan KUBAN

Prof.Dr. Zeynep AHUNBAY

NİSAN 1993

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
T.C. YÜKSEKÖĞRETİM
BİLİMLERİ BAKANLIĞI

ÖNSÖZ

Dünya kentleri içerisinde coğrafi önemi yanında, politik, kültürel ve özellikle tarihsel değerleriyle tanınan İstanbul, Osmanlı İmparatorluğu döneminde de bu özellikleriyle etki alanını imparatorluğun sınırları ötesine taşımış bir kenttir. Evrensel değerli anıtlarının yanı sıra bir dönemin sosyal, ekonomik ve kültürel hayatını anlatması açısından XIX. yüzyıl sonu ve XX. yüzyıl başından günümüze kalan geleneksel evleri, köşkleri, konakları ve İstanbul'a özgü yalılarıyla özel bir önem taşır. Bu eserlerde, özellikle imparatorluğun batıya açılış döneminin sosyal, ekonomik, kültürel gelişim ve değişimleri ile bunlara paralel olarak gelişen yeni düşünceleri bulmak mümkündür.

Çalışmanın konusu; Cumhuriyet sonrası, bostanları, bahçeleri, köşkleri ve yazları canlanan kıyılarıyla bir sayfiye yöresi niteliğindeki Maltepe bölgesinde yer alan ve buranın gelişmesine büyük katkı sağlamış olan Süreyya Paşa'ya ait, XIX. yüzyıl sivil mimari özelliklerini taşıyan bir köşkün, günümüz koşullarında değerlendirilerek restore edilmesi ve özgünlüğünü bozmayan uygun bir işlevle yaşatılmasıdır.

Bu tezin oluşturulmasında gösterdiği yakın ilgi ve yardımlarından dolayı tez danışmanı/hocam Doç.Dr.Nur AKIN'a, Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi Başhekimliği görevlilerine ve özellikle çalışma süresi boyunca bana her konuda büyük destek sağlayan eşime ve anneme teşekkür ederim.

Mart 1993

Emine PİLLİ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	VI
SUMMARY	VII
BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
1.1. Süreyya Paşa Köşkü ile İlgili Genel Bilgiler	1
1.2. XIX. Yüzyıl İstanbul'unda Sivil Mimarlık ve Sosyal Yaşam	2
BÖLÜM 2. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ'NÜN İÇİNDE YER ALDIĞI BÖLGE, KONUMU VE TANIMI	9
2.1. Tarihsel Gelişim İçinde "Maltepe"	10
2.1.1. Maltepe'deki Önemli Anıtsal Yapılar	15
2.1.2. Günümüzde Maltepe	18
2.2. Süreyya Paşa Köşkü ve Limonluk Yapıları	19
2.3. Süreyya Paşa Köşkü'nün Bugünkü Durumunu Tanımı ..	20
2.3.1. Süreyya Paşa Köşkü - Bodrum kat	20
2.3.1.1. Mekân 1 (M1)	21
2.3.1.2. Mekân 2 (M2)	22
2.3.1.3. Mekan 3 (M3)	22
2.3.1.4. Mekan 4 (M4)	23
2.3.1.5. Mekan 5 (M5)	25
2.3.1.6. Mekan 6 (M6)	26
2.3.1.7. Mekan 7 (M7)	26
2.3.1.8. Mekan 8 (M8)	27
2.3.1.9. Mekan 9 (M9)	29
2.3.1.10. Mekan 10 (M10)	30
2.3.1.11. Mekan 11 (M11)	31
2.3.1.12. Mekan 12 (M12)	31
2.3.1.13. Mekan 13 (M13)	34
2.3.1.14. Mekan 14 (M14)	36
2.3.1.15. Mekan 15 (M15)	37
2.3.1.16. Mekan 16 (M16)	38
2.3.1.17. Mekan 17 (M17)	39
2.3.1.18. Mekan 18 (M18)	39
2.4. Süreyya Paşa Köşkü - Zemin Kat	40
2.4.1. Mekan 19 (M19)	40
2.4.2. Mekan 20 (M20)	41
2.4.3. Mekan 21 (M21)	43
2.4.4. Mekan 22 (M22)	44
2.4.5. Mekan 23 (M23)	45
2.4.6. Mekan 24 (M24)	45
2.4.7. Mekan 25 (M25)	46
2.4.8. Mekan 26 (M26)	47
2.4.9. Mekan 27 (M27)	47

2.4.10.	Mekan 28	(M28)	48
2.4.11.	Mekan 29	(M29)	49
2.4.12.	Mekan 30	(M30)	50
2.4.13.	Mekan 31	(M31)	51
2.4.14.	Mekan 32	(M32)	52
2.4.15.	Mekan 33	(M33)	54
2.4.16.	Mekan 34	(M34)	54
2.4.17.	Mekan 35	(M35)	55
2.4.18.	Mekan 36	(M36)	56
2.4.19.	Mekan 37	(M37)	57
2.4.20.	Mekan 38	(M38)	58
2.5.	Süreyya Paşa Köşkü -Birinci Kat		59
2.5.1.	Mekan 39	(M39)	60
2.5.2.	Mekan 40	(M40)	61
2.5.3.	Mekan 41	(M41)	62
2.5.4.	Mekan 42	(M42)	63
2.5.5.	Mekan 43	(M43)	64
2.5.6.	Mekan 44	(M44)	65
2.5.7.	Mekan 45	(M45)	66
2.5.8.	Mekan 46	(M46)	67
2.5.9.	Mekan 47	(M47)	67
2.5.10.	Mekan 48	(M48)	68
2.5.11.	Mekan 49	(M49)	69
2.5.12.	Mekan 50	(M50)	70
2.5.13.	Mekan 51	(M51)	70
2.5.14.	Mekan 52	(M52)	71
2.6.	Limonluk		71
2.7.	Cepheler		72
2.7.1.	Süreyya Paşa Köşkü Cepheleri		72
2.7.1.1.	Kuzeydoğu Cephesi		72
2.7.1.2.	Kuzeybatı Cephesi		78
2.7.1.3.	Güneybatı Cephesi		83
2.7.1.4.	Güneydoğu Cephesi		89
2.7.2.	Limonluk Cepheleri		95
2.7.2.1.	Kuzeydoğu Cephesi		95
2.7.2.2.	Kuzeybatı Cephesi		96
2.7.2.3.	Güneybatı Cephesi		97
2.7.2.4.	Güneydoğu Cephesi		99
BÖLÜM 3.	STRÜKTÜREL ÖZELLİKLER		100
3.1.	Temeller		100
3.1.1.	Süreyya Paşa Köşkü		100
3.1.2.	Limonluk		100
3.2.	Döşemeler		100
3.2.1.	Süreyya Paşa Köşkü		100
3.2.2.	Limonluk		101
3.3.	Duvarlar, Kapılar ve Pencereleler		101
3.3.1.	Süreyya Paşa Köşkü		101
3.3.1.1.	Duvarlar		102
3.3.1.2.	Kapılar		102
3.3.1.3.	Pencereleler		104

3.3.2.	Limonluk	105
3.3.2.1.	Duvarlar	105
3.3.2.2.	Kapılar	105
3.3.2.3.	Pencereler	106
3.4.	Üst Örtü	106
3.4.1.	Süreyya Paşa Köşkü	106
3.4.2.	Limonluk	106
3.5.	Bezeme Öğeleri	106
3.5.1.	Süreyya Paşa Köşkü	106
3.5.2.	Limonluk	109
BÖLÜM 4.	YAPIDAKİ BOZULMALAR	110
4.1.	Yapısal Bozulmalar	110
4.2.	Malzeme Bozulmaları	112
4.3.	Kullanımdan Doğan Bozulmalar	113
BÖLÜM 5.	TİPOLOJİK KARŞILAŞTIRMA	116
BÖLÜM 6.	RESTITÜSYON	119
6.1.	Süreyya Paşa Köşkü	119
6.2.	Limonluk	124
BÖLÜM 7.	RESTORASYON ÖNERİLERİ	125
7.1.	Yeni Kullanıma İlişkin Öneriler	125
7.2.	Onarıma İlişkin Öneriler	128
7.2.1.	Temizleme	128
7.2.2.	Sağlamlaştırma	129
7.2.3.	Tamamlama	130
7.2.4.	Yeniden Yapım (rökonstrüksiyon)	131
7.2.5.	Sıhhi Tesisat ve Elektrik Tesisatının Yenilenmesi -Isıtma ve Aydınlatma	131
SONUÇ	.....	133
KAYNAKLAR	.....	134
EKLER :	.....	136
EK I. ŞEKİLLER	.....	136
EK II. FOTOĞRAFLAR	.....	145
EK III. ÇİZİM LİSTESİ	.....	226
ÖZGEÇMİŞ	.....	228

ÖZET

Tarihi Bizans dönemine kadar giden ve İstanbul'un fethinden sonra önemli bir askeri konaklama yeri olan Maltepe, XVIII. yüzyılda yeni bir kimlik kazanmıştır. Cumhuriyet sonrası ise bir sayfiye yerine dönüşen Maltepe, bugün önemli bir konut, sanayi ve ticaret bölgesidir.

Tezin konusu olan Maltepe-Başıbüyük'teki Süreyya Paşa Köşkü, XIX. yüzyıl sonu sivil mimari özelliklerini taşımaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde; Süreyya Paşa Köşkü ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra XIX. yüzyıl İstanbul'undaki sivil mimarlık örneklerinin genel özellikleri ile Türk Evi plan tipleri ve dönemin sosyal yaşamı incelenmiştir.

İkinci bölümde; Süreyya Paşa Köşkü'nün içinde yer aldığı Maltepe bölgesinin konumu ile ilgili bilgi verilerek bölgenin tarihsel gelişimi ve önemli anıtsal yapıları incelenmiş, günümüzdeki durumu vurgulanarak köşk ile bahçesinde yer alan Limonluk yapılarının ayrıntılı tanımı yapılmıştır. Üçüncü bölümde; yapıların strüktürel özellikleri incelenmiş, yapıda çeşitli nedenlerden ötürü meydana gelen bozulmaların sınıflandırılması ise dördüncü bölümün konusunu oluşturmuştur.

Beşinci bölümde; yapının restitüsyonu için kaynak gösterilebilecek aynı dönem yapılarının tipolojik karşılaştırması, altıncı bölüm ise, dönemin mimari özellikleri gözönünde bulundurularak yapıların üzerinde bulunan ve özgün durumlarını gösteren izlere göre köşk ve limonluk yapıları ile ilgili restitüsyon çalışmalarına ayrılmıştır.

Yedinci ve son bölüm ise, belirli bir dönemin özelliklerini taşıyan ve korunması gereken köşk ve limonluk yapılarının yeniden kullanılabilmesi için gerekli olan restorasyon çalışmalarını içermektedir. Öngörülen yeni işlev; Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi yetkililerinin önerisi ve gereksinimine bağlı olarak, yapıyı aynen koruyarak az bir müdahaleyle yaşatacak olan Bilim Merkezi olarak kullanımıdır. Limonluk ise, içinde çeşitli bitkilerin yetiştirileceği bir sera olarak düşünülmüştür. Bu bölümün sonunda ise, her iki yapı için önerilen işlevler doğrultusunda gerekli olan restorasyon müdahaleleri yer almaktadır.

SUMMARY

THE RESTORATION PROJECT FOR SUREYYA PASHA'S KIOSK AT MALTEPE - BASIBUYUK.

According to the researches, the history of Maltepe goes back to the Byzantine period. After Istanbul conquered in 1453, Maltepe became an important place for military encampment. In the XVIII th. century, it acquired a new identity with the construction of mosques, fountains, mansions and kiosks.

In the big cities like Istanbul and Edirne, there were many houses large enough to be classified as mansions, kiosks and palaces. Grand houses of Istanbul in the XIX th. century can be classified into three groups. The houses that are situated on the shore of Bosphorus are named yalı-water side house; the houses in the gardens that are situated at the summer places are named köşk-kiosk, and grand houses that are situated in the cities with harem (section of women) and selamlık (section of men) are named as konak-mansion.

The grand house was burdened with an important social role. So, the grand mansions were a cluster of different units and the social role of these units were spread to the districts. As a result, they became a kind of civilization center for these districts.

The first part of the thesis deals with the general information of the kiosk of Sureyya Pasha and the cultural development of Istanbul in the XIX th. century. Consequently the plan types of the Turkish House, its new architectural arrangements and the social life of kiosks and mansions in Istanbul were described.

The final phase in the development of the Turkish House occurred during the Empire period, which lasted until the end of the XIX th. century. In this century, houses started to be covered with wood, space and the windows started to be enlarged and their numbers also increased. Until the end of this century, the house type was very plain with simple facades which have lost their former animation. Consequently, plan types began to change too. The house plan with a central sofa became the general preference of every house, especially in big cities. In this plan type, the common area which provides communication between the rooms was placed at the center of the house so, it was protected against the external factors and became more economic than the other plan types. As a result, it was preferred especially by the rich families in Istanbul.

The separation between the woman and the man in Ottoman daily life necessitated a differentiation in the house. Most of the houses were built according to this order and they were divided into two sections. The section used by the women was named Harem and the section used by the men was named as Selamlık. In some of the grand

mansions, these two sections were separated completely and became as two separate buildings. This type of division can be seen clearly at the kiosk of Sureyya Pasha which is dealt in this thesis.

The social life was very colourful and rich in the mansions. In 1835, an English writer named Miss Pardoe came to Istanbul and visited the harem section of a Turkish House. She was very affected by the richness of the interior space and the hospitality of the Turkish family.

The second part deals with a general description and historical background of Maltepe region and some of its monumental buildings had been described. Maltepe can be explained briefly as an "administrative district within Istanbul and constitutes 16 districts". In the history of Istanbul, Maltepe was an important place and still it has been maintaining this importance as a residential, industrial and a trading center.

The second part includes a detailed description of the kiosk and the greenhouse which is located in the courtyard of this kiosk.

Sureyya Pasha bought the farm of Narlıdere in 1901, in order to build a modern farm. He started the constuction of Harem and Selamlık sections in 1902.

All the land of the farm includes the area of harem and selamlık sections and the greenhouse, had been donated to the "Institution of the Social Insurance" in 1950 by Sureyya Pasha, in order to build a hospital. Harem building had been restored in 1952 by this Institution and used as a preventorium, but it was abandoned in 1967. Today it is being kept empty without any function and the greenhouse is being used by the guards of the hospital. These buildings have been registered as 2 nd. grade historical buildings by the "Commission of Conservation of Monuments of Istanbul" in 1988.

The Harem section is situated in a large garden with pine and plane trees. At the southeast of this garden, there is a single storied greenhouse constructed by wood. At the northwest side of the harem section, there is another building which is named as Selamlık and consists of two floors. The spring of water (ayazma) and the single storied building constructed by stone is situated at the north side of the Harem building. As it has been said before, the buildings were abandoned and today, they are in a very bad conditions. Greenhouse is in a better condition than the other buildings because of its present use by the guards.

In spite of the ruined appearance of the buildings, they still conserve both their own historical values and the environmental aspects in relation with each₂ other. Two kiosks and the greenhouse cover an area of about 3070 m². The thesis deals with harem section and the greenhouse.

In the third part of the thesis, the structural features of these two buildings were described in detail and into 5 topics which are:

- . Foundations;
- . Floorings;
- . Walls, doors and windows;
- . Upper coverings;
- . Ornamental characteristics.

The fourth chapter deals with the deterioration of the building. The main deterioration at the building occurred; as a result of leaving it without any function. Kiosk which had been kept empty for many years was destroyed especially by the people and the animals around this area. The original parts of the building were destroyed very quickly. Today, the building has some important problems related with both the structure and the material. As a result of the factors mentioned above, the type of failures can be classified into three topics which consist of:

- . Structural failures;
- . Materials failures;
- . Deteriorations of use.

In the fifth part, a typological approach to the mansion types of the XIX th. century was made according to the plan types, building elements, space arrangements and the facades. The examples of the same century mansions compared with the kiosk are:

- . Istanbul Agah Efendi Mansion, XIX th. Century;
- . A Mansion at Baglarbası, XIX th. Century;
- . Baglarbası Mecid Efendi Mansion, XIX th. Century;
- . A House at Cihangir Near The Mosque, XIX th. Century;
- . A House at Selimiye, XIX th. Century.

The sixth chapter deals with the restitution problems and comments about the harem building and the greenhouse. Most of the restitutions were done, according to the original parts of the building elements which have not been destroyed yet. Another source related with the restitution problems of the lost parts, is some photographs taken in 1987. These photographs were supplied from the Commission of Conservation of Monuments of Istanbul. And as a last source, the same century buildings were taken into consideration for the restitution problems.

In the last chapter, the new functions proposed for the buildings were described and the restoration works required for the new functions also were explained in detail.

After the period of Republic, Maltepe became a summer resort with its kiosks situated in large gardens and with the shores that were very active especially in summer. The kiosk that is situated on the hill and looks towards the Marmara Sea, is an example of the type of housing which was mentioned above. Sureyya Pasha who was the owner

of the kiosk, and his family had been going to the farm for 5 or 6 months to spend the summer. As it has been said before, he had donated all this farm including the buildings, to the "Institution of the Social Insurance" in 1950. The buildings have been keeping empty since 1967 and they have to be restored urgently.

Today, "Institution of the Social Insurance" shows an attempt to restore all the buildings. At the first stage, harem section and the greenhouse will be restored and the other buildings later.

According to the decision made by the "Chest Diseases Center of Sureyyapasha" (Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi), the kiosk will be turned into scientific center of the hospital. Medical conferences, lectures, seminars and the exhibition of medical activities will take place in this center. The administration of the Center also informed that, they need a space for social activities and wanted the building to have a capacity for this kind of functions. For this purpose, basement floor is completely reserved for the service and the social activities. A hobby room, resting rooms, dining hall and cocktail hall are placed at the basement floor in relation with the garden. Ground floor is reserved completely for the scientific meetings, seminars, lectures and exhibition spaces, whereas the first floor is reserved for the other activities. One section of the first floor, is reserved for the memory of Sureyya Pasha who was a very important person both for Maltepe and for this Center. The books, magazines, photographs related with Sureyya Pasha, also the books written by himself and his own furniture will be exhibited in this section. The other rooms are used as a library, computer and resting rooms and also as an archive. In addition to these rooms, one space is reserved for the man who will be responsible from this floor.

Greenhouse will be used as a space for growing different kinds of plants, as it was used before.

At the second stage, Selamlık building and the other building which is being used as store, will be restored and they will be given other functions in relation to the restored buildings. According to this aim, Selamlık building is proposed to be used as a guest-house for the foreign visitors coming to the Center. The single storied building is proposed to be used as a cafe, to serve all to the hospital, in relation with the garden, and as a last stage; the spring of water (ayazma) will be restored in order to supply some of the water needed by these buildings.

So, it is necessary to use some restoration techniques in order to preserve and maintain the buildings. These techniques are:

- . Liberation;
- . Consolidation;
- . Reintegration;
- . Reconstruction;
- . Renovation of the Sanitary and Electrical Installation-Heating and Lighting.

First, the building should be liberated from its later additions. After this step; consolidation, reintegration and reconstruction works should be done according to the restoration proposals.

This kiosk, reflecting the social, economic and cultural life of a certain period, should be restored in order to preserve its original conditions and by this way, its historical values can be transferred to the next generations.

BÖLÜM 1. GİRİŞ

1.1. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

İstanbul'un Maltepe semtinin Başibüyük adıyla anılan bölgesinde yer alan ve günümüzde harap halde olan, tez konusu köşk (Foto 1.1.1.). kaynaklarda "Harem Köşkü" olarak anılmaktadır [1, S.7.]

Harem Köşkü, Süreyya Paşa tarafından yaptırılmıştır. Süreyya Paşa, adı geçen köşkün bulunduğu Narlıdere Çiftliği'ni 1901 yılında Maarif Müdürü Zühtü Paşa'dan satın almış ve 1902 yılında çiftliğin inşaatına başlamıştır [2, S.208-209].

Köşk, tüm özellikleriyle XIX. yüzyıl sonunda etkili olan sivil mimari özelliklerini taşımaktadır. Halen "Sosyal Sigortalar Kurumu Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi"ne ait olan köşk, 1952 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından restore edilerek elli yataklı bir servis haline getirilmiş, bir süre bu şekliyle hizmet verdikten sonra, yeni hastane birimlerinin açılmasıyla hizmet dışı bırakılmıştır. 1967 yılından bugüne kadar içinde hiçbir işlev barındırmadan boş olarak tutulan köşk, bakımsızlık ve insanların sürekli tahribatıyla oldukça harap bir duruma gelmiştir.

Yapı; 7x11.50 m. ve 14.10x14.45 m. boyutlarında birbirine bitişik iki dikdörtgen kısımdan meydana gelmektedir. 7x11.50 m. boyutunda olan kısım iki kat, 14.10x14.45 m. boyutunda olan kısım ise üç kattan oluşmaktadır (Foto 1.1.2).

Köşk, güneydoğusundaki avlu içinde yer alan ve bugün bekçiler tarafından kullanılan tek katlı ahşap limonluk ve kuzeybatısındaki avlu içinde yer alan Selamlık Köşkü (Foto 1.1.3) ile, yaklaşık olarak 3070 m.² 'lik bir alanı kaplamaktadır.

Tezde amaçlanan, XIX. yüzyılda toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel yapısını gösteren, Osmanlı-Türk Sivil Mimari'sinin özellikle rini taşıyan ahşap köşklerin günümüze dek ulaşan örneklerinden birinin belgelenip, topluma kazandırılması ve gelecek nesillere aktarılmasıdır.

Bu belgeleme çalışmalarıyla; yapının rölövelerinin çıkarılması, dönemine bağlı olarak tarihsel özelliklerinin araştırılması, iç ve dış özelliklerini koruyan "I.grup tarihi eser" olarak kabul edilerek, günümüz koşullarına uygun bir biçimde kullanımının sağlanabilmesi için, yapısına ve hastanenin ihtiyacına cevap verebilecek bir işlevle değerlendirilmesi düşünülmüştür.

Yapı, T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 4.4.1988 gün ve 235 sayılı kararı ile, "II.grup korunması gerekli sivil mimarlık örneği" olarak tescil edilmiştir. Ancak yukarıda da değinildiği gibi, yapılan çalışmalardan çıkarılan sonuçlarla, köşkün "I.grup tarihi eser" olarak kabul edilmesi önerilmektedir.

1.2. XIX. YÜZYIL İSTANBUL'UNDA SİVİL MİMARLIK VE SOSYAL YAŞAM

Teze konu olan köşkün özelliklerini daha iyi anlayabilmek ve değerlendirebilmek amacıyla, XIX. yüzyıl İstanbul'undaki sivil mimarlık örneklerine değinmeden önce, geleneksel Türk Evini oluşturan bazı öğeleri incelemek gerekmektedir.

Türkiye'de C.E. Arseven'den bu yana, geleneksel ev konusuna bütüncül bir yaklaşımla eğilmek isteyen D.Kuban, S.H.Eldem, E.Aksoy ve Ö.Küçükerman gibi yazarlar; Türkiye'nin geleneksel ev varlığını bir "Türk Evi" sorunsalı kapsamına almaya, bu sorunsalı kültürel bir çerçeveye oturtmaya çalışmışlardır [3, S.20].

Türk Evine ilişkin, ortak özelliklerin yorumu ilk kez S.H.Eldem'in "Türk Evi Plan Tipleri" başlıklı yayınında bulunmaktadır [3, S.22].

S.H.Eldem'e göre, planı oluşturan başlıca elemanlar şu şekilde sınıflandırılabilir:

I. Odalar;

II. Sofalar ve ekleri

III.Geçit ve merdivenler [4, S.14].

I. Odalar:

Odaların sayı ve şekilleri uygulanacak plan tipinin meydana gelmesinde en etkili unsurlardandır. S.H. Eldem; odaların geçidin iki yanına sıralandığı tipi XVI. yüzyılda uygulanmaya başlayan bir tasarımla örneği olarak sayar. Odaların köşelere alınmasıyla ulaşılan orta sofalı tipi ise, özellikle XVIII. yüzyılda yayılmaya başlayan fakat XIX. yüzyılda durgunlaşan ve çıkıntılarından arınan "karniyarık" plana götüren tip olarak belirler [3,S.24].

II. Sofalar ve Ekleri:

Sofanın şekli doğrudan doğruya ev tipini oluşturur. Sofa, tez konusu Köşk'te de olduğu gibi, oda sırasının arasında veya odaların ortasında bulunmasına göre farklı plan tipleri meydana getirir [4, S.16], (§.1.2.1), [6, S.29].

III. Geçit ve Merdivenler:

XIX. yüzyılda yapılmış olan büyük ev planlarında, sofalar arasında kalan odalar, tez konusu Köşk'te de olduğu gibi, koridorlara açılmaktadır [4, S.20].

Tez konusu köşk, plan tipi açısından incelendiği zaman; zemin katın, Türk Evi'nde çok sık rastlanan plan tiplerinden biri olan iç sofalı plan tipi özelliklerini taşıdığı görülmektedir. İç sofalı evin,dış sofalı eve nazaran daha korunaklı olması ve daha az yer kaplaması, bu tipin kentlerde tercih edilmesine neden olmuştur [4, S.91].

Tez konusu köşkün birinci katı ise; özellikle son yüzyılda çok kullanılan orta sofalı plan tipi özelliklerini taşımaktadır. Bu

plan tipinde sofa evin ortasında yer alır ve dört tarafı odalar ve hizmet mekanlarıyla çevrilir [4, S.127].

D.Kuban, başlıca üç öğeden yani oda, eyvan ve avlu ya da bahçeye açılan galeri veya sofadan oluşan ilkel şemanın; ilk örnekten en gelişmişine kadar ev planlarının tasarımına egemen olduğu görüşünü savunmakta ve bu birimlerin genelde birbirini dik kesen eksenler boyunca yerleştirilerek, en çok kullanılan ev plan tiplerinin elde edildiğini ileri sürmektedir (§.1.2.2.), [5].

Ö.Küçükerman ise, geleneksel Türk Evi'ne egemen olan tipolojik sınıflamayı sofanın temel olduğu bir sofa/oda ilişkisine dayandırmaktan çok, mekansal düzenlemenin temel oluşturucu birimi olarak kabul ettiği, odaların kendi aralarındaki birleşim biçimlerinden türetmeyi tercih etmiştir [3, S.26].

Osmanlı İmparatorluğu'nda XIX. yüzyıl Osmanlı Evi, karakteristik anlatımını İstanbul ve Edirne gibi iki önemli merkezde bulmuştur. Bu şehirlerdeki evler, Türk konut mimarisi için yüzyılın karakteristik sayılacak niteliklerini taşımaktaydı [6, S.13].

Bu gibi merkezlerde bulunan evlerin sürekli olarak yenilenmiş olması, ahşap malzeme ile yapılan evlerin oluşturduğu mahallelerin sık sık yanması, İstanbul bölgesinde XVIII. yüzyılın gerisinde bir belgeleme yapılmasını inkansız kılmaktadır [6, S.41].

XIX. yüzyıl İstanbul'unun görkemli evlerini üç grup altında toplamak mümkündür. Bunların, Boğaziçi, Haliç v.b. su kıyılarında yer alanlarına "yalı", sayfiye semtlerinde bahçe içlerinde olanlarına "köşk", şehir içinde çoğu ayrı harem ve selamlık daireli olanlarına "konak" denilmekteydi [7].

XIX. yüzyıl ortaları ile XX. yüzyıl başlarında yapılan köşklerin bir kısmı bugün mevcut olmakla birlikte, sayıları günden güne azalmaktadır. Bunlar özellikle Boğaziçi'nin geri görünüm bölgesindeki sırtlarda ve Üsküdar, Çamlıca ile Kadıköy-Haydarpaşa-Göztepe ve Erenköy semtlerinde bulunuyorlardı [8].

İstanbul'da bulunan konakların ayrıca belirli sosyal rolleri de vardı. Büyük konaklar mahalleler arasında dağılmış olarak bulunur ve sosyal etkinlikleriyle mahallelerde bir tür uygarlık merkezi niteliği taşırlardı [9, S.15].

Kimi zamanlarda konaklarda yaşayan insan sayısı, aileye hizmet eden kişilerle birlikte oldukça büyük bir sayıya ulaşırdı [9, S.14].

Bazı örneklerde konaklar, içerdikleri oda sayısı ile anılırdı. Yirmi odadan fazla odaşı olan evler konak sayılabilir ve çoğu zaman "kırk odalı konaklar" a rastlanırdı. Yapıların büyüklüğü sofaların sayılarını da etkilerdi. Bu nedenle, büyük konaklarda birden fazla sofası olan örnekler çoğunlukta idi [9, S.16].

Osmanlı toplumunda günlük hayattaki kadın-erkek ayırımı evlerin harem ve selamlık olarak iki ayrı kısımdan oluşmasını gerektirdiği için, evlerin çoğu bu düzende yapılmıştır. Bugüne kalan görkemli büyük örneklerin bir kısmında ve tez konusu köşkte de görüldüğü gibi, bu harem ve selamlık bölümleri ayrı birer bina olarak da inşa edilirdi [10, S.576].

En sık rastlanan ve orta büyüklükteki konaklara özgü olan plan tipi; haremlik ve selamlığa ait olmak üzere iki kat üzerinde iki sofalıdır [9, S.16].

Kırma çatılı konak ve köşklerin genellikle yalın olan dış cephelelerinde geniş saçaklar, tez konusu köşkte de olduğu gibi, ayrı bir önem taşırdı. Bu saçakların, çoğu örneklerde ilginç bezemeler de içerdikleri görülmüştür. Sokak kapıları üstüne de, kapı açılınca kadar dışarıda bekleyenleri güneş ve yağmurdan korumak için, tez konusu köşkte de olduğu gibi "sundurma" adıyla anılan küçük saçaklar yapıldı. Bu çatı ve kapı saçakları İstanbul'un konak ve köşklelerine olduğu gibi, tez konusu köşkte de ayrı bir mimari karakter kazandırmıştır [10, S.579].

Konaklar dıştan pek gösterişli olmasa da, iç kısımları gayet geniş, özenli ve kullanışlıydı. S.Ayverdi, büyük bir bahçe içinde yer alan tipik bir İstanbul köşkü olan "İbrahim Efendi'nin

Çengelköy'deki köşkünü ve bahçesini şöyle anlatır: "Boğazın kıyılarından baş kaldırmış bir tepede Ankaa kuşu gibi gelip yuva tutmuş İbrahim Efendi'nin Çengelköy'deki köşküne Havuzbaşı'ndan çıkılırdı. Bahçe kapısından atılan ilk adımla başlayan yokuş döne kıvrıla yukarı doğru uzadıkça, sanki ucuza elde edilemeyen güzellikler gibi, insafsız yoruculuğu da arta arta devam ederdi. Ama köşkün sahipleri bu dik bayırdan daha insafli olmalılar ki, bahçenin düzlüklerini köprülü havuzlar, laklar ve kameriyeler arasına yerleştirilmiş kanepelerle adeta birer açık hava salonu haline koymuşlardı. Tepeleri, vadileri içine almış bu büyük bahçenin kenarından giden yol köşke yaklaştığı zaman yokuş biter, çamlı, çınarlı, akasyalı, çok geniş bir düzlük ortasındaki köşk görünürdü....."

[11]. Tez konusu köşk de, burada anlatılan köşk gibi Marmara Denizi'ne bakan bir tepe üzerine yerleşmiştir. Havuzbaşından başlayan ve çeşitli ağaçlar arasından tırmanan patika, köşke ulaştığı zaman yokuş biter ve çam ile çınar ağaçlarının yer aldığı geniş bir düzlük ortasındaki köşk görünür.

Bu köşk ve yalılarının bahçelerinde, kışın limon ve portakal gibi bitkilerin yetiştirildiği limonluklar bulunurdu [12]. Tez konusu köşkün bahçesinde de böyle bir limonluk bulunmaktadır.

XIX. yüzyılda ahşap yapılar, tez konusu köşkte de olduğu gibi, bağdadi üzeri tahta kaplama olarak yapılmaya başlanmış, açıklıklar ve pencereler de buna paralel olarak bir yandan genişlerken, diğer yandan da sayısal olarak fazlalaşmıştır. Ampir tarzının yalınlığı, XIX. yüzyılın başlarından itibaren hem planı, hem de strüktürü bakımından daha yalın ve düz bir ev tipinin oluşmasına yardım etmiştir [6, S.40].

XVIII. yüzyılın sonu ile XIX. yüzyılın başlarında renk, geleneksel Türk Evi dış bezemesine tek etkileyici öge olarak katılmaktaydı [13, S.12]. Aşı boyası, beyaz gibi renklere ahşap konaklarda çok sık rastlanmaktaydı. Örneğin, tez konusu köşkte beyaz renk kullanılmıştır.

Yukarıda da vurgulandığı gibi, XIX. yüzyılın sonlarına değin, genel olarak evlerin dış cepheleri oldukça yalın bir karakter göstermekteydi. Araştırmacılar bu yalınlığı, bir yandan "dünya malını

önemsemeyen" İslam inancına ve fazla gösterişli olarak dikkat çekmek istemeyen "çekingen düşünceye", diğer yandan da kullanılan ahşap malzemenin niteliklerine bağlamaktadırlar [13, S.11].

Çok sık görülen yangınlar, kısa sürede bitirilmesi gereken yapılar-
da işçilik nedeniyle özellikle mütevazı evlerde zaman alacak ve
maliyeti arttıracak oyma, kabartma ve benzeri bezemenin uygulanma-
sını önlüyordu. Bu koşullar altında genellikle iç mekanda kulla-
nılan halı, sedir, minder, ipek örtüler, pirinç mangal gibi taşına-
bilir eşyada kullanılan bezeme türleri yeterli oluyordu [13, S.12].

Bu dış görünüş yalınlığına karşın, varlıklı ailelerin iki veya üç
katlı konaklarında, tez konusu köşkte de olduğu gibi, anlamlı
kullanılmış pencere dizileri, kat silmeleri ve cumbaları taşıyan
eli böğründeler ile cephelere belirli bir çeşitlilik kazandırılmak-
taydı [13, S.12].

Konakların iç düzenine gözetildiğinde, öncelikle misafir kabulüne
ayrılmış salon niteliğindeki "başoda" adıyla anılan büyük ve yoğun
bezemeleriyle diğerlerinden ayrılan odalarının ayrı bir yeri olduğu
görüldür. Diğer odalarda ise, işlevsel bir ayırım yoktur. Tüm
odalar kullanım saatine bağlı olarak her türlü ihtiyaca cevap vere-
bilecek türde düzenlenmişlerdir [10, S.585].

1835 yılında İstanbul'a bir gezi yapan ve Türklerin özellikle sade
ve ince konukseverliğinden büyük ölçüde etkilenen Miss Pardoe, bu
konukseverliği şöyle anlatmaktadır: "İster fakir, ister zengin
olsun, yemek vakti gelen misafirlerini her zaman iyi karşılar ve
sofralarına oturturlar. Yüksek sesle söylenen "Buyuruuuuu" asla
zorla ve soğuk bir tonla sarf edilmez. Kendilerini sadece Allah'ın
bir kulu sayarlar. Bunun için de dünya mallarına iğreti gözüyle
bakarlar. Kendilerinde fazla olan şeyleri de olmayanlara verirler
ve bunu bir borç sayarlar" [14].

Aile ve konak yaşamı yanında, Türk kültürünün bir anlatımı olan
konukseverlik olgusunun, sosyal yaşamda ne denli etkili olduğu
yabancı bir yazarın gözlemlerinden de ortaya çıkmakta ve dönemin
sosyal-kültürel yaşayışı hakkında bilgi vermektedir. Kuşkusuz,

yapıların korunması ile birlikte, bu tür örf ve adetlerin de korunup yaşatılması "koruma" kavramını esas amacına ulaştıracaktır.

BÖLÜM 2. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ'NÜN İÇİNDE YER ALDIĞI BÖLGE, KONUMU VE TANIMI

Tez konusu köşkün içinde yer aldığı bölge olan Maltepe-Başıbüyük'ün 1900 öncesi dönemi, Tanzimat yazarlarından ünlü dil bilimci Şemsettin Sami'nin Kamus el-Âlam adlı ansiklopedisinde şöyle tanı-
tılır: "İstanbul civarında ve Kartal kazasında olarak Haydar Paşa'dan
İzmit'e giden demiryolu hattı üzerinde ve sahil-i bahrde (deniz kı-
yısında) bir karye (köy) olup bazı köşk ve sayfiyeleri ve sebze bah-
çelerini havidir " [15, S.11].

Yaklaşık yüz yıllık süre içinde büyük değişime uğrayan bugünün Mal-
tepe'si anlatılardan çok farklıdır. Günümüzün Maltepe'si, 2860 ha.'-
lık alanı, nüfusu ve yerleşim düzeniyle küçük bir kent görünümünde-
dir. Tek bir cümleye sığdırmak gerekirse bugün Maltepe, "İstanbul
ilinin bir ilçesi ve 16 mahalleden oluşan bir yerleşim merkezi" ola-
rak tanımlanabilir. Bölgeyi kuzeyde Dudullu ve Samandıra Köyleri,
güneyde Marmara Denizi, doğuda Cevizli İstasyonu ve 30 Ağustos Cad-
desi, batıda ise, Bostancı Çamaşır Deresi sınırlar [15, S.11].

Kuzeyden güneye, denize doğru hafif meyilli bir arazi görünümündeki
Maltepe'nin kuzeyini kaplayan sırtlar yavaş yavaş yükselerek, Kayış
Dağı ve Alemdağ grubuyla birleşir. Bölgenin kuşbakışı görünüşü, ku-
zeydeki tepelerle tepelerin ortasında yer alan geniş düzlükler biçimindedir. Bu doğal yapı, kuzeydeki tepelerden inerek denize dökülen
derelerle kesilir. Geçmişte ekili alanların sulanması için yararlanılan bu dereler, bugün işlevini yitirmiştir. Geniş düzlük alanlar-
daki bağ ve bahçeler, tepelerin yamaçlarındaki ormanlar, tarla ve
otlaklar bugün yerini hızla artan konutlara, küçük-büyük işletmelere
bırakmıştır. Bu nedenle boş alanlar bitki örtüsü olarak maki, fun-
dalık ve çalılıklarla kaplıdır. Başıbüyük Tepesi'nin arka sırtlarıyla Büyükbakkalköy yöresinde ise, çam ormanları bulunmaktadır. Yine
bu bölgede tarla ve otlaklar, sebze bahçeleri yer alır. Ayrıca Sürey-
yapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi'nin orman alanı çeşitli çam, çınar,
sedir ağaçlarıyla kaplıdır. Buradaki iki bini aşkın kavaktan oluşan
koruluk bir orman görünümündedir [15, S.11-12].

Başıbüyük, Maltepe bölgesinin en eski yerleşim alanlarından biridir. 1922'de çıkarılan ve İstanbul dahilinde okulu bulunan köylere ilişkin bilgilerin yer aldığı dergide Başibüyük hakkında şu bilgiler verilmektedir: "Kayışdağı eteklerinde ve Maltepe'nin kırk dakika mesafesindedir. Suyu ve havası iyidir. Köy ağaçtan mahrum ve çıplaktır. Köyde Serasker Rıza Paşazade Süreyya Paşa tarafından yaptırılmış güzel bir Cami ve ittisalinde iki odalı bir Mektep vardır. Hükümet tarafından açılmış mektepi yoktur. Ahali, Bostancı ile Maltepe arasındaki yalı tabir ettikleri sahilde kain bahçelerde bahçıvanlıkla iştigal ederler, bir kısmı ziraat icra ederler. Dört kişi koyun ve keçiye maliktirler. Kırk ile kırkbeş hanesi vardır. Ahali kâmilan İslamdır."

Bugün, Başibüyük Mahallesi bir gecekondu yerleşim alanıdır. Mahallenin nüfusu 7000 civarındadır [15, S.101].

2.1. TARİHSEL GELİŞİM İÇİNDE MALTEPE

Bir yerleşim bölgesi olarak Maltepe'nin tarihi Bizans dönemine kadar götürülebilmektedir. Tarihçiler ve arkeologlar, Türklerin bu bölgeyi fethinden önce Maltepe'nin adının "Bryas" (ya da Latince olarak Vrias) olduğunu ileri sürerler. Kimi araştırmacılar ise, Maltepe'nin eski adının Bizans tarihlerinde geçen "Pelekano" olduğunu savunurlar.

"Bryas" adı üzerinde duran tarihçiler, Küçükyalı'da eski Akduman Pınarı yakınındaki tarihi harabelerin Bryas Sarayı olduğu görüşünden yola çıkmaktadırlar [15, S.13].

Bugünkü Maltepe'nin ilk kuruluşu XVI. yüzyıldadır. Muhtemelen 1509 depremine kadar Drakos Tepesi'nin yamacında olduğu, hatta Obrias veya Abrias denilen bu kasabanın harabelerinin, 1540'a doğru Fransız Gezgin Pierre Gyllius tarafından görüldüğü bilinmektedir. [16, S.93].

"Maltepe" höyük, tümülüs gibi içinde define bulunan tepelere verilen bir addır ve "Hazine Tepesi" anlamına gelmektedir. Kocaeli Yarımadası'nın fethinden sonra Türklerce verilen bu adın, Drakos Tepesi

ile ilgili bir efsaneye dayandığı söylenir. Nitekim Dragos (Ejder) adı, bu tepede bulunan hayali bir hazine ile, bu hazineyi bekleyen ejder efsanesinden kaynaklanmaktadır [15, S.14].

Bir başka söylentiye göre ise, yörede bulunan bir küp altın bu bölgenin Maltepe adıyla anılmasına yol açmıştır [15, S.14].

Yalnız Dragos'ta değil, Maltepe dolaylarında Bizans'lılardan ya da daha eski zamanlardan kalma eski paraların bulunmuş olması, yakın zamanlara kadar define arayıcılarının tepelerde kazı yapması, halk arasında bu inanışın yüzyıllardır sürdüğünün kanıtıdır [15, S.14].

Maltepe bölgesine Türklerin yerleşmeleri, savaşçıların yerini yerleşik toplulukların alması da 14. yüzyıla rastlar. Başbüyük'te 1350-1375 yılları arasında kurulduğu sanılan "Daver Baba Bektaşî Tekkesi" Moğolların önünden kaçarak Anadolu'ya gelen ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda büyük emeği geçen silahşör, dervişlerin buralarda yerleştiklerini göstermektedir. "Gaziyan-ı Rum" (Anadolu Gazileri), "Alp Erenler" gibi adlarla da anılan bu öncülerin, tekkeler, zaviyeler kurarak küçük yerleşim birimleri oluşturdukları bilinmektedir. Yıldırım Beyazıt'ın Timur'a yenilmesinden sonra, şehzadeler arasında başlayan taht mücadelesi sırasında Maltepe yöresi, Kartal ve Pendik ile birlikte yeniden Bizans egemenliğine girmiştir [15, S.20].

İstanbul'un fethinden itibaren önemli tarihsel olaylarda, Maltepe'nin adına sık sık rastlanmaktadır. Bunun nedeni, Bağdat Yolu üzerinde bulunan Maltepe'nin Üsküdar'dan sonra, Osmanlı ordusunun konakladığı ikinci durak olmasıdır. Anadolu'ya, ya da Anadolu'nun doğusuna ve güneyine doğru sefere çıkan Osmanlı padişahları, Üsküdar yoluyla Maltepe'ye gelmekte, ordugâh burada kurulmaktaydı. Sonraki yıllarda da Maltepe, askeri konaklama yeri olarak önemini korumuştur [15, S.21].

O zamanki kimliği ile Maltepe köyü; havası, suyu ve tarımsal ürünleriyle, düzlüklerinde konaklayan ordunun ihtiyaçlarını karşılayabilmekteydi. Sözü edilen Maltepe Köyü, Dragos'un Kartal'a bakan yamacındaki eski Maltepe'nin 1509 depreminde yıkılmasından sonra, bugünkü Feyzullah Cami'sinin bulunduğu yeri de içine alan yörede

kurulmuştu ve nüfusun çoğunluğunu Rumlar oluşturmaktaydı. Maltepe köyünün bu egemen kimliğinin değişmesi, 18.yüzyılda Kazasker Feyzullah Efendi'nin çabalarıyla gerçekleşmiştir. Bir bakıma Feyzullah Efendi Maltepe'ye yeni bir kimlik kazandırmıştır.

Bugün, bölgenin yaşlıları, eski Maltepe'nin Feyzullah Efendi'nin çiftliği olduğunu söylemektedirler. Ama Feyzullah Efendi, Maltepe köyünün ya da bu yöredeki çiftliğinin gelirini alan bir kazasker olarak değil, eski Maltepe'yi yaptırdığı eserlerle şenlendiren bir kişi olarak tarihe geçmiştir [15, S.25].

Narlıdere Çifliği adıyla bilinen, bugünkü Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi'nin bulunduğu, tez konusu yapıyı içeren yöreyi 1901'de satın alan Süreyya Paşa'nın (Foto.2.1.1), [17, S.117] Maltepe'nin gelişmesine önemli katkıları olmuştur [15, S.28].

Serasker Mehmet Rıza Paşa'nın oğlu olan Süreyya İlmen (1874-1955), Harp Akademisi'ni bitirdikten sonra Genelkurmay Başkanlığı'nda çalışmış ve genç yaşta paşalığa getirilmiştir. II. Meşrutiyet'ten (1908) sonra, orduda faydalı yardımlarıyla kendisini tanıtmış, özellikle 1911 yılında Türk ordusunda askeri havacılığın kurulmasında büyük emeği geçmiştir. I. Dünya Savaşı'ndan hemen sonra askerlikten istifa ederek, daha subayken ilk denemelerini yaptığı iş yaşamına atılarak bir sanayici haline gelmiş ve kısa sürede zengin olmuştur. Kurduğu mensucat fabrikasından başka, sinema ve operet işletmeleriyle de uğraşmış, Kadıköy'de Süreyya Sineması'nı (Foto 2.1.2), [17, S.118] yaptırmış, eski Süreyya Opereti'ni (Ş. 2.1.1), [17, S.120] kurdurmuştur. 1927 yılında İstanbul'dan milletvekili seçilen Süreyya Paşa, 1930 yılında siyasi hayattan çekilmiştir [18].

Süreyya Paşa'nın adı; başta eğitim olmak üzere sağlık, spor, müzik gibi çeşitli alanlarda, Kadıköy'le Üsküdar'ın imâr işlerinde yaptığı hizmetlerle anılır. Süreyya Paşa ile birlikte, Türkiye'de belki de ilk kez olarak, kentsel kararlarda önderlik rolü resmi hiçbir yetkisi bulunmayan bir kentli tarafından üstlenilmektedir. Süreyya Paşa için öncelikli sorun kenti sağlıklılaştırmak değil, Batılılaştırmaktır. Süreyya Paşa'nın önderi olduğu kentsel girişimlerde uyguladığı çeşitli yöntemlerin bazıları, Türkiye'de ilk kez onun tarafından

kullanılan tümüyle çağdaş Batı yöntemleri olarak nitelenebilir. Örneğin, kamuoyu baskısını örgütleyerek yönetimi belirli kararlar almaya zorlama yönteminin Türkiye'de 1920'ler öncesinde bir belirtisi yoktu. Bazı kamusal hizmetleri oluşturmak için dernek kurmak da yine Süreyya Paşa tarafından uygulanmış çağdaş bir yöntemdir. Amacı okullar kurmak olan "Tesis-i Mekâtip ve Terakki-i Maarif Cemiyeti"nin 1920'de faaliyete geçmesi, büyük oranda Süreyya Paşa'nın çabaları ile olmuştur. 1924'ten başlayarak yoğun biçimde çalışan ve Türkiye'de halka açık düzenli konserler veren ilk gayriresmi kuruluş olan "Şark Maarif Cemiyeti"de yine Süreyya Paşa'nın çabalarıyla gerçekleşmiştir [17, S.121].

Süreyya Paşa'nın Maltepe ile ilgili çalışmaları arasında, Maltepe Maarif Encümeni Reisliği önemli bir yer tutar. Maltepe'de Şayeste Kadın Efendi adlı ilk Türk Okulundan sonra, 1920'de ikinci bir ilkokulun açılmasına da öncülük etmiştir [2,S.72-78].

1901 yılında Narlıdere Çiftliği'ni satın alan Süreyya Paşa, modern bir çiftlik kurmak amacıyla, 1902 yılında sözkonusu çiftliğin inşaatına başlamıştır. Süreyya İlmen 1949 yılında yazdığı "Teşebbüslerim ve Reisliklerim" adlı eserinin "Çiftçiliğim" bölümünde çiftliğin inşaatıyla ilgili bilgileri şu şekilde anlatmaktadır:.... "Evvela kendi aklıma göre bir proje yaptım: Harem dairesi şu tarafa, selamlık dairesi şu tarafa. Ahırlar bu tarafa, mandıra şu tarafa dedim ve böylece inşaatla başladım. Evvela selamlık dairesinin arkasındaki iki oda ile mutfak inşa ettim. Sonra, selamlık dairesi ile harem dairesi arasındaki büyük set duvarını yaptım. Ondan sonra harem dairesine, ahırlara, mandıraya başladım. Yavaş yavaş ve para buldukça ilerleyen bu inşaat birkaç sene sürdü. (.....). Narlıdere üzerinde küçük bentleri inşaadan sonra büyük bir havuz ile büyük bir bend inşa ettim. Havuz 4500 m. mikab ve bend ise 40.000 m. mikab su almaktadır. Köşümüze künklerle muhtelif menbaları birleştirip su getirerek evlerimizin su ihtiyacını temin ettik. Maltepe şosesi üzerinde de bir Çeşme inşa ettim. Nafia Nezareti nezdinde bu şosenin inşasına teşebbüs ederek bu şoseyi Büyükbakkal Köyü'ne temdide ve bu suretle Alemdağı yolunun açılmasına uğraştım.

Başıbüyük Köyü'nde bir Cami-i şerif ile yanında bir Mektep inşasına tavassut ettim. (.....). Başıbüyük Köyü'nde çeşmeleri tamir ettirdim. Maltepe'de de sokaklar açtım, kaldırımlar yaptırdım, sokaklara ağaçlar diktirttim. Velhasıl gerek çiftlik dahilinde ve gerekse çiftlik haricinde bu gibi imar işleriyle çok meşgul oldum. Bu gibi işler bana büyük bir zevk veriyordu. Çiftlikte birçok arazi sürdürerek çam tohumları ektim. Birçok yerlere fidanlar diktim. Kimisi tuttu, kimisi kurudu. İşte böylece birçok emekler sarfederek, Çiftlik civarını bir orman haline ifrağa muvaffak oldum." [2, S.210-211].

Süreyya Paşa, 20 Haziran 1939 yılında ise Maltepe'de kendi adıyla anılan Süreyya Plajı'nın inşasına başlamış, fakat yapı çalışmaları II.Dünya Savaşı yıllarına rastladığı için uzun sürmüş ve resmi açılış ancak 8 Haziran 1946 tarihinde yapılabilmektedir. Deniz içinde yer alan ve plajın sembolü olan "Bakireler Mabedi"nin öyküsü, yine Süreyya İlmen Paşa'nın "Teşebbüslerim ve Reisliklerim" adlı eserinde şöyle anlatılır: "Eski Yunan Tarihi'nde, bir bakireler mabedi (Temple des Vierges) ve bu mabedi ziyaret ve tavaf eden genç ve gelinlik kızların çabuk koca buldukları efsanesi mevcut olduğu cümlece malumdur. Elyevm Avrupa parklarında ve sular kenarlarında ve sinema filmlerinde tesadüf edilmekte olan mabedin şekli hoşumuza gittiği cihetle, biz de, sahilden 50, 60 metre uzakta ve deniz altında mevcut 3-4 büyük kaya parçası üzerinde plajımızın sembolü olmak üzere bu mabed şeklinde 6 direk ve 1 kubbeden mürekkep bir deniz mabedi inşa ettik, plajımızı süsledik." (Foto. 2.1.3.), [2, S.206].

Ancak ne yazık ki Süreyya Paşa'nın girişimleri arasında ciddi bir gelir getiren bu plaj (Şekil 2.1.2.), [19, S.122], geçtiğimiz yıllarda denizin doldurulup, sahil yolunun açılmasıyla, araba trafiğinin hizmetine girmiş, plajın sembolü olan "Bakireler Mabedi" de denizden uzaklaşmıştır (Foto. 2.1.4.), [19, S.123].

Cumhuriyet sonrası Maltepe'sinde, Lozan Antlaşması'na dayanılarak 1924'te gerçekleşen değişimde, Maltepe'deki Rumlar, Yunanistan'a gönderilmiş ve buraya Selanik, Drama, Kavala yöresinden getirilen Türkler yerleştirilmiştir.

Bu yıllarda Maltepe, bostan ve bahçelerinde özellikle turfanda sebze yetiştirilen bir belde görünümündedir. Köşkleri ve yazları canlanan kıyılarıyla bir sayfiye yöresidir. Bugünkü Maltepe ise, demiryolu hattını izleyerek gelişmiş, önce kıyı kesimi dolmuştur. Ardından İstanbul-Ankara E-5 karayolunun kuzeyine, 1960 sonrası gelişen sanayinin getirdiği gecekondulaşma ve arada kalan kesime de blok apartman türü yerleşmeler gelmiştir [15,S.30-31].

2.1.1. MALTEPE'DEKİ ÖNEMLİ ANITSAL YAPILAR

S. Eyice, "Bryas" Sarayı ile ilgili incelemesinde Maltepe yöresinin Bizans Döneminde önemli bir yerleşim alanı olduğunu belirtmekte ve: "Suadiye'den itibaren Maltepe'ye kadar birçok eski kalıntılara rastlanan yerin sıralandığına işaret edebiliriz. Nitekim yakın tarihlerde Suadiye civarında bir Bizans Kilisesi (Belki de manastırı) harabesi bulunduktan başka, bugünkü Bostancı'nın muhtelif yerlerinde de Bizans devri hatıralarına rastlamak mümkündür (....). Bostancı'dan sonra ise Çamlık Burnu ile Mezbaha arasında yine birtakım Bizans devri duvarları vardır ki, bunlardan Mezbaha yakınında olan kalın bir parça deniz kıyısında hâlâ görülmektedir. Nihayet daha ileride, yine sahilde küçük Drakos Tepesi'ne gelmeden önce bir iskân yerine daha rastlanmıştır. 1949'da tesadüfen ortaya çıkan, sonra yine kaybolan bu yerde birçok duvarlardan başka, hayli işlenmiş parçalar ve bilhassa hayret verici derecede bol seramik bulunmuştur. Bizans devrine ait parçaların arasında daha önceki devrin seramiklerinin de rastlandığı bu yerde o vakit bir de basit Bizans mezar taşı görmüştük ki, bu da o yerde Bizans devrinde oturulduğunu gösterir." diye yazmaktadır [16, S.93-94].

Nitekim yalnız S.Eyice'nin belirttiği yerlerde değil, Eski Maltepe'yle bugünkü Maltepe bölgesinin sınırları içinde bulunan çeşitli yerlerde de geçmişte ayazma, manastır, kilise gibi tarihsel yapıların bulunduğu bilinmektedir. Eldeki bilgiler ise, Maltepe'nin genelde bir ayazmalar [20] bölgesi olduğunu göstermektedir [15,S.33].

Maltepe ve çevresinde menba sularının bolluğu, manastırlarla birlikte bir ayazmalar zincirinin de oluşmasına yol açmıştır. Nitekim Süreyya Paşa, Narlı Çiftliği'nde inşaata başladığında ortaya çıkan bir ayazma konusunda şu bilgiyi vermektedir: "Köşkümüzün yanı başında kayanın altından çıkan gayet iyi bir menba suyu vardır. Rumların tavsiyesi üzerine bu suyun üzerine bir ayazma yaptırttım, yani taht-ı muhafazaya aldım. Kırk sene evvel inşaata başlarken bir duvar karşıma çıktı. Bu duvarı temizlettim, önünü açtım. Bir manastır harabesi idi. Meğer burası paskalyanın kırkinci gününe mahsus bir Analipsiz ayazması imiş, her sene Rumlar gelip burada panayır yapıyorlar ve latarnalar çalıyorlar hora tepiyorlardı. Beş-altı yüz kişi toplanıyordu. Bir papaz da geliyordu. Akşam üzeri dağılacakları sırada Sultan Hamid'e dua ediyorlar, ondan sonra bizim için de "Zito Süreyya Paşa" diye bağııyorlardı" [2, S.215].

XIX. yüzyılda bir sayfiye beldesi niteliği kazanan Maltepe'de çeşitli köşkler inşa edilmiştir. Bugün hepsi yıkılmış, ya da 1928 Maltepe yangınında yanmış bulunan bu köşklere ikisinin ayrı bir önemi vardı. Bunlardan birincisinin; Çiftlik Caddesi'nde Çamdibi adıyla anılan yerdeki "Remzi Paşa Köşkü"nin ilk sahibi Şeyhülislam Ahmet Esat Efendi idi. Köşkü Şeyhülislam'ın varisi eşi İffet Hanım'dan satın alan Remzi Paşa, giriş kapısının yanına 1898 yılında bir de çeşme yaptırmıştır. Remzi Paşa Köşkü, I.Dünya Savaşı yıllarında Çanakkale'ye gönderilen subay ve erlerin sevk karargâhı olarak da kullanılmıştır [15, S.37].

İkinci önemli köşk; Bağdat Caddesi Eseryurt Durağı yolunda yer almakta ve bahçe kapısının üzerinde asılı, altı köşeli fenerden dolayı "Fenerli Köşk" adıyla anılmaktadır. Köşk, dış cephesini süsleyen ahşap oymalarıyla ünlüdür [15, S.37].

Maltepe'de Osmanlı döneminden günümüze kalabilen diğer tarihsel yapılar ise şunlardır:

Daver Baba Tekkesi: Başbüyük'teki Daver Baba Tekkesi'nin 1350-1375 yılları arasında kurulduğu bilinmektedir. Tekke XVIII. yüzyılda burada şeyhlik postunda oturan Daver Baba'dan dolayı bu adı

almıştır. Zamanın etkisiyle bugün harap bir durumda bulunan tekke, ahşap bir yapıdır (Foto 2.1.1.1), [15, S.37-38-39]. Tekkenin yanında eski bir ayazma ile 1862 tarihli küçük bir çeşme yer almaktadır.

Beş Çeşmeler: Yalı Mahallesi'nde bulunan Beş Çeşmeler'in 1423 yılı dolaylarında yapıldığı sanılmakta, fakat kimin tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir (Foto 2.1.1.2), [15, S.38-41].

Feyzullah Efendi Külliyesi: 1728-1729 yıllarında Kazasker Feyzullah Efendi'nin yaptırdığı cami, çeşme ve hamam bir külliye olarak adlandırılabilir ve Maltepe için özel önem taşır. Feyzullah Efendi, Maltepe'yi bu yapılarla geliştirmeyi amaçlamış, bunları Maltepe'ye vakfederek, semtin Müslüman nüfusunun kullanımına açmıştır [15, S.38].

Külliyei oluşturan yapılardan 1729 tarihli Feyzullah Efendi Camisi, 1928 Maltepe Yangınında yanmıştır [15, S.38].

İskele meydanındaki Asmalı Kahve'nin önünde bulunan Feyzullah Efendi Çeşmesi, 1728 yılında yaptırılmış olup, uzun süre Maltepe Köyü'nün içime suyu gereksinimini karşılamıştır. İki cepheli çeşmenin her iki cephesinde de yazıtı bulunmaktadır (Foto 2.1.1.3), [15, S.40-41-43].

1728 yılında yaptırılan Feyzullah Efendi Hamamı'nın geçmişte yaygın bir ünü olduğu, Osmanlı Şehzadelerinin İstanbul'dan buraya yıkanmak, eğlenceler düzenlemek için geldikleri söylenmektedir. Yapı bugün de özgün işlevini sürdürmektedir (Foto 2.1.1.4.), [15, S.42-43].

Hacı Mehmet Bey Camisi: Başbüyük'te yer alan caminin kesin yapım tarihi bilinmemektedir. Başbakanlık Arşivindeki belgelere göre 11 Ocak 1897 ve 12 Haziran 1902 yıllarında onarım görmüş, daha sonra da yıkılmıştır [15, S.43].

Süreyya Plajı: Daha önce de sözü edildiği gibi yakın geçmişte Süreyya Paşa'nın bu semtte yaptırdığı "Süreyya Plajı" (1939-1946) ise yapıldığı yılların deyişiyle "asri" bir plaj olarak İstanbul'da benzeri bulunmayan ilk kuruluştur. Kıyıda yaklaşık 50 m. uzaklıkta, deniz içindeki kayalar üzerine yapılmış ve Süreyya

Plajı'nın simgesi niteliğini taşıyan "Bakireler Mabedi", geçtiğimiz yıllarda denizin doldurulup sahil yolunun açılmasıyla denizden uzaklaşıp eski niteliğini kaybetmiştir [19, S.123].

Eski Başibüyük Camisi: Başibüyük'te bulunan Eski Başibüyük Camisi de Süreyya Paşa tarafından yaptırılmıştır (Foto 2.1.1.5), [15, S.43-44].

2.1.2. GÜNÜMÜZDE MALTEPE

Maltepe özellikle 1970-1980 arası dönemde, İstanbul'un en yüksek nüfus artışı gösteren semtleri arasındadır. 2860 ha.'lık alana yayılmıştır. Nüfusun çoğunluğunu sanayi bölgesinde çalışan işçilerle, esnaf oluşturmaktadır. Maltepe'nin yerleşim düzeni, konut, sanayi ve ticaret bölgeleri olarak üç ayrı özellik gösterir. Maltepe'nin E-5 karayolunun kuzeyinde kalan Gülsuyu ve Başibüyük kesimleri gecekondulu yerleşim bölgeleridir. Park ve yeşil alanlar genelde, kıyı şeridinde yer almaktadır. Yerleşim birimi olarak Maltepe 16 mahalleye ayrılmıştır [15, S.47].

Bölgeyi İstanbul genelinde tanıtan en önemli kuruluş "Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi"dir (Foto 2.1.2.1), [1].

Eski adıyla Süreyyapaşa Sanatoryumu, Süreyya (İlmen) Paşa'nın 18.9.1950'de hastane yapılması için Sosyal Sigortalar Kurumu'na hibe ettiği Narlıdere Çiftliği'nde 30 Kasım 1951'de 100 yataklı tek pavyonla, 20 hasta alarak çalışmaya başlamıştır. O günden bugüne, gelişerek 4 ana blokla hizmeti sürdüren ve 1962'den sonra "S.S.K. Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi" adını alan kuruluşun ayrıca, İdare Binası, Hemşire Lojmanı ile bu binanın altında yer alan 90 yataklı bir kreş, Teknik Servis ile, Mutfak ve Çamaşırhane binaları hizmete açılmıştır. Göğüs hastalıkları dalında gerekli modern laboratuvarların bulunduğu, çalışma alanındaki tıbbi yeniliklerin yakından izlendiği merkezde, tüberküloz dışındaki akciğer hastalıkları da incelenip tedavi edilmekte ve ülkemiz hekimliğinin gelişmesine önemli katkılarda bulunmaktadır [1, S.8-9-10-11].

2.2. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ VE LİMONLUK YAPILARI

Tezin konusunu oluşturan XIX. yüzyıl geleneksel sivil mimari özelliklerini taşıyan köşk, (164 pafta, 1556 ada, 3 parsel) Maltepe, Başbüyük köyünde, Sosyal Sigortalar Kurumu'na bağlı Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi Bahçesi içinde bulunmaktadır.

Sözkonusu parselde; tek katlı ahşap bir Limonluk (Foto 2.2.1.), iki katlı Selamlık Köşkü (Foto. 2.2.2.) ve üç kattan oluşan tez konusu Harem Köşkü yer almaktadır. Bu köşkün kuzeyinde bir ayazma (Foto.2.2.3.) ve büyük çınar ile çam ağaçlarının çevrelediği, köşkün hizmetkârlarına ait olabilecek tek katlı kâgir bir yapı (Foto. 2.2.4) bulunmaktadır. Köşkün hemen yakınındaki büyük çamlık alan içinde Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi'nin 4 ana blokundan biri olan 4 katlı A Blok yer almaktadır.

Bahçeyle bütünleşen Harem ve Selamlık Köşk'leri ile Limonluk binası, gerek yapısal, gerekse de yerleşim özelliklerini korumaktadırlar.

Daha önce de değinildiği gibi, 1901 yılında modern bir çiftlik kurmak amacıyla Narlıdere Çiftliği' ni satın alan Süreyya Paşa'nın yaptırdığı Harem Köşkü, Selamlık Köşkü ve Limonluk yapılarının içinde bulunduğu 1800 dönümlük arazi, 18.9.1950 yılında, hastane yapılması için Sosyal Sigortalar Kurumu'na hibe edilmiştir.

1952 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından restore edilen Harem Köşkü 50 yataklı bir servis haline getirilmiş; Selamlık Köşkü de idare binası olarak kullanılmaya başlanmıştır (Foto. 2.2.5.), [1]. 1967 yılında ise her iki köşk de hizmet dışı bırakılmıştır. 1967 yılından bugüne gelinceye değin içinde hiçbir hizmet barındırmayan bu iki köşk; halen çeşitli çöp ve atıklarla doldurulmuş, harap birer yapı niteliği taşımaktadırlar.

Harem Köşkü'nün güneydoğu avlusunda bulunan tek katlı ahşap limonluk hastane bekçileri tarafından kullanılmakta, kuzeyinde yer alan tek katlı kâgir yapı ise, jeneratör odası ve depo olarak değerlendirilmektedir.

Çalışma konusu iki ayrı bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümde üç katlı ahşap Harem Köşkü, ikinci bölümde ise, köşkün güneydoğu avlusunda yer alan tek katlı ahşap limonluk ele alınmıştır.

2.3. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ'NÜN BUGÜNKÜ DURUMUNUN TANIMI

Süreyya Paşa Köşkü'nde yer alan mekanların bugünkü durumları belirli bir düzen içinde tanımlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak öncelikle mekanlar numaralandırılmış, daha sonra ise tanımları yapılmıştır. Mekanların numaralandırılmasında, köşkün zemin ve bodrum katlarının iki ayrı bölümden meydana geldiği kabul edilmiş ve numaralandırma bu düzende yapılmıştır. Buna göre; koridorun iki yanında yer alan mekanlar ile, sofanın iki yanında yer alan mekanlar ayrı birer bölüm olarak ele alınmış ve numaralandırılmıştır. Koridorun iki yanında bulunan mekanlar saat ibresi yönünde numaralandırıldıktan sonra, yine aynı yöntemle sofanın iki yanında yer alan mekanların numaralandırılmasına geçilmiştir. Tek bölüm olan birinci katda aynı şekilde, saat ibresi yönünde numaralandırılmıştır(Rölöve P.3-4-5).

Mekanların tanımlanması numaralandırma sırasına göre yapılmış ve tüm mekanlar saat ibresi yönünde tanımlanmıştır.

2.3.1. BODRUM KAT

Köşkün bodrum kat ana girişi, + 1.20 kotundaki yol seviyesinden 0,97 m. aşağıda olup + 0,23 kotunda bulunmaktadır. +0,23 kotundaki toprak seviyesi ile bodrum kat giriş sahanlığı arasındaki eşik zamanla toprakla dolmuştur. Bu nedenle doğrudan giriş sahanlığına ulaşılmaktadır. Buradan ise 0,23 m.'lik bir eşik ile, 18 mekandan oluşan bodrum katın M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10 ve M11 mekânlarını karşılıklı olarak birbirine bağlayan M3 nolu koridoruna girilmektedir. Bu koridordan da M13, M14, M15, M16, M17 ve M18 mekânlarını etrafında toplayan M12 nolu sofaya ulaşılmaktadır. Buradan ise üç basamakla -0,63 kotundaki bahçeye çıkılmaktadır. Bu basamakların ilki 0,36 x 1,29 m. boyutlarındadır. 0,55 x 1,10 m.'lik ikinci basamağın bir bölümü kırılmıştır. Sonuncu basamak ise, 0,40 x 2,00 m. boyutlarındadır.

2.3.1.1. MEKAN 1 (M1) (RÖLÖVE P.3)

M1 olarak nitelendirilen +0,23 kotundaki giriş sahanlığına, +1,20 kotundaki yol seviyesinden 0,97 m. aşağıda bulunan ve yine +0,23 kotunda yer alan bahçeden ulaşılmaktadır (Foto. 2.3.1.1.1). 2,24 x 3,53 m. boyutlarındaki bu giriş sahanlığına, kâgir bir yuvarlak kemer altından geçilmektedir. 2,86 m. yüksekliğindeki kemerli girişin iki yanında, +0,72 kotundan başlayıp +2,83 kotuna kadar çıkan, 2,11 m. yüksekliğinde iki adet yuvarlak kemer daha mevcuttur.

Duvarları 0,02 m. kalınlığındaki çimento sıva ile kaplanan mekanın bazı bölümlerinin sıvaları dökülmüştür. Özellikle kemerlerin iç ve alt kısımları, merdiven altı girişi ile , esas giriş kapısının çevresinin sıvaları kısmen dökülmüş bulunmaktadır. Bu kısımlardan görüldüğü kadarıyla, kemerler ve mekanı oluşturan dış duvarlar; 0,07 x 0,10 x 0,21 m. boyutlarındaki tuğlaların, yaklaşık 0,02 m. kalınlığındaki harç ile birbirlerine bağlanmasıyla oluşturulmuştur.

Giriş kapısının bulunduğu duvar ise; moloz taş , tuğla ve 0,02 m.'lik harç ile oluşturulmuş, moloz taşlar ve tuğlalar arasına küçük ebatlardaki moloz taşlar düzensiz bir şekilde yerleştirilmiştir.

Mekanın tüm duvar yüzeyleri ile çimento sıva kaplı tavanı, yağmur sularının etkisi ile nemlenmiş ve çiçeklenmiş olup, oldukça kötü bir durum sergilemektedir (Foto. 2.3.1.1.2.).

Zemin döşemesi 0,20 x 0,20 m.boyutlarında karo mozaiklerle kaplıdır. karo mozaiklerden bazılarının kırık olduğu gözlenmektedir. Üzerinde yer yer çimento harcına rastlanan zemin döşemesi oldukça kötü bir durumdadır. Mekanın kuzeydoğu duvarında yer alan ve zemin döşemesinden 0,20 m. yüksekte bulunan 0,32 x 2,20 m. boyutlarındaki seki, zemin döşemesi ile aynı cins ve ebattaki karo mozaiklerle kaplıdır. Tek kattan oluşan giriş sahanlığının üstü, açık teras olarak kullanılmaktadır.

2.3.1.2. MEKAN 2 (M2) (RÖLÖVE P3)

M2 olarak nitelendirilen +0,23 kotundaki mekâna yine 0,23 kotundaki giriş sahanlığının güneybatı duvarında bulunan 0,93 x 2,26 m. boyutlarındaki bir açıklıktan girilmektedir. Bu açıklığın, daha önce orada bulunan bir kapıya ait olduğu düşünülmüş, ancak kapı kasası ve kanatlarına rastlanılamamıştır (Foto 2.3.1.2.1).

1,03m.x4,76m. boyutlarındaki mekân, bahçede yer alan ve birinci kat giriş sahanlığına ulaşan merdivenin alt kısmını oluşturmaktadır. Tamamen karanlık olan mekânın zemin döşemesi toprak ve çöplerle doludur (Foto. 2.3.1.2.1). Mekânın giriş sahanlığına bakan kuzeydoğu duvarındaki sıva kısmen dökülmüştür. Güneydoğu cephesine bakan duvarı ise, 0,07 x 0,10 x 0,21 m. boyutlarındaki tuğlalardan yapılmış olup, tamamen sıvasızdır. Giriş sahanlığına bakan kapı boşluğunun batı tarafındaki tuğlalardan bazıları ise eksiktir. Zemin döşemesi, merdivenin başlangıç noktasına doğru gittikçe alçalmaktadır.

2.3.1.3. MEKAN 3 (M3) (RÖLÖVE P3)

M3 olarak nitelendirilen $\pm 0,00$ kotundaki bu mekan 1,42 x 11,37 m. boyutlarındaki uzun bir koridordan oluşmaktadır. Mekan boyunca M12 diye nitelendirilen sofaya doğru ilerlendikçe, bu uzun koridora açılan diğer mekanlar görülmektedir. Kuzeydoğu cephesine bakan M9, M10, M11 mekanları ile güneybatıya bakan M4, M5, M6, M7 ve M8 mekanları bu koridor boyunca uzanırlar; ulaşimleri da bu koridordan sağlanır.

Giriş sahanlığından koridora ulaşımı sağlayan 1,25 x 2,83 m. boyutlarındaki giriş kapısının sadece +0,03 kotundaki eşiği ile çürümüş ve yerinden oynamış ahşap kasası durmaktadır; buna karşın kapı kanatları yok olmuştur (Foto. 2.3.1.3.1). 2,83 m. yüksekliğindeki basık kemerin çevrelediği giriş kapısının sadece 2,09 ile 2,60 kotları arasında kalan camlı ve dış kısmı demir parmaklıklı olan bölümü mevcuttur. Demir parmaklık paslanmış olup, kenarlardaki iki demir eksik, camlar ise kırıktır. Giriş kapısı

eşiğinin batı kenarından başlayıp duvar sıvasının içine girmiş olan ve güneydoğu cephesinin duvarında bulunan incir ağacına ait olduğu tahmin edilen kök mevcuttur. Giriş kapısının bulunduğu duvarın iki yanında çatlaklar oluşmuş, sıva kabarmış ve yer yer dökülmüştür. Koridor boyunca tüm duvar yüzeyleri yağmur suyundan dolayı nemlenmiş, kabarmış ve yer yer sıvalar dökülmüştür. Özellikle zemin döşemesinin 0,30 m. yüksekliğindeki kısımları oldukça kötü bir görünümündedir.

Zemin döşemesi 0,20 x 0,20 m. boyutlarındaki çiçek motifli terazzolarla döşenmiş, ancak bugün üst kısımları toprak ve çeşitli çöplerle doldurulmuştur.

0,22 m. genişliğindeki ahşap kaplamaların arasına çakılan ahşap çitalarla oluşturulan tavan döşemesi sürekli yağmur suyunu almasından dolayı tamamen çürümüş, mantarlaşmış, orta kısmı ise bütünüyle çökmüştür. Bu bölümün üstündeki üst kat mekanları ile çatı da çökmüş olduğu için, buradan tüm yağmur suları olduğu gibi aşağıya akmaktadır. Ayrıca M8 mekanına girişi sağlayan kapı kasasının üst kısmı da çökmüş olduğu için, bu kısım da fazla miktarda yağmur suyu almaktadır (Foto. 2.3.1.3.2).

2.3.1.4. MEKAN 4 (M4) (RÖLÖVE P.3)

Bodrum kat ana girişinde, güneybatı cephesine bakan ilk oda M4 olarak nitelendirilmektedir. 4,95 x 4.33 m. boyutlarındaki bu mekana +0,00 kotundaki koridordan 1,40 x 2,73 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapıyla doğrudan girilmektedir. Giriş kapı kasasının alt kısımları çürümüş olup, kapı kilidi eksiktir. Ahşap kısımlar ise siyahlaşmıştır.

Mekanın kuzeydoğu ile güneydoğu duvarlarının kesişen köşesinde üst kısmı duvardan dökülmüş sıvalarla kaplı olan, 0,06 m. yüksekliğinde bir bölüm bulunmaktadır. Yine bu köşenin 1,05 m. ötesinden başlayan 0,68 x 1,47 x 0,80 m. boyutlarında, üzeri 0,13 m. kalınlığında olan bir banko mevcuttur. Bankonun duvarla birleştiği bölümde ise 0,20 x 0,20 m. boyutlarındaki tek sıra halinde yerleştirilmiş 7 adet karo mozaik bulunmaktadır. Ayrıca duvar üzerinde, bankonun hemen

yanından başlayıp zemin döşemesinden 0,96 m. yüksekte bulunan 0,45 x 0,90 x 1,86 m. boyutlarında, basık kemerli bir niş yer almaktadır (Foto. 2.3.1.4.1).

Zemini beyaz mermerle kaplı nişin 0,60 m. yüksekliğinden başlayan, 0,03 m. kadar dışarıya taşan, 0,07 m. genişliğinde ahşap raf yeri bulunmaktadır. Bu raftan 0,43 m. yukarıda ise, ikinci bir raf yeri mevcuttur. Banko ile nişin yer aldığı bu duvar yüzeyi de, mekanın diğer tüm duvar yüzeyleri gibi nemlenmiş, çiçeklenmiş ve yer yer sıvalar dökülmüştür.

Nişin 0,91 m. ötesinden başlayan güneybatı duvarında iki adet pencere bulunmaktadır. Mekanın güneydoğu ile güneybatı duvarlarının kesiştiği köşenin 0,81 m. ötesinden başlayan ilk pencere 1,11 x 1,95 m. boyutlarında, basık kemerli ve dekoratif demir parmaklıklıdır. Giyotin pencerenin camları ve ahşap kasası kırıktır. Bu pencerenin 0,79 m. ötesinden başlayan ikinci pencere de 1,10 x 1,95 m. boyutlarında, basık kemerli ve dekoratif demir parmaklıklıdır. Bu pencerenin de ahşap kasası yer yer kırılmıştır. Pencereilerin altındaki duvar yüzeyinde zemin döşemesinden 0,82 m. yükseklikte, 0,90 m. genişliğinde bir servis bankosu bulunmaktadır. Bankonun üzerinde ise, 0,72 x 1,67 m. ile 0,72 x 1,69 m. boyutlarında, iç kısımları toprakla dolmuş iki adet eviye yeri mevcuttur (Foto. 2.3.1.4.2).

Kuzeybatı duvarı boyunca devam eden ve güneybatı duvarında yer alan bankoya bitişik ikinci bir banko daha gözükmeaktadır. 0,35 x 2,60 x 0,80 m. boyutlarındaki bankonun doğu kenarı 0,20 m. dışarıya taşmaktadır. Batı kenarında da olduğu tahmin edilen bu kısım kırılmıştır. Bankonun ortasında, 0,45 x 0,59 m. boyutlarında ve 0,09 m. derinliğinde olan bir lavabo yer almaktadır. Bankonun alt bölümleri, zemin döşemesinin 0,12 m. yüksekliğinden itibaren 0,60 m. yüksekliğine kadar boş olarak durmaktadır. (Foto. 2.3.1.4.3.). Bu bölümlerin banko altı dolapları şeklinde kullanıldığı düşünülmektedir. Bankonun doğu kenarından başlayıp batı kenarına doğru giden 1,81 m.'lik duvar yüzeyi 0,61 m. yüksekliğine kadar beyaz seramikle kaplıdır. Bankonun 0,05 m. ötesinden başlayan 1,36 x 2,63 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapı daha

bulunmaktadır. Kapı döşemeden 0,10 m. yüksekte olup, küçük bir koridor niteliğindeki M7 nolu mekana açılmaktadır.

0,20 x 0,20 m. boyutlarındaki çiçek motifli terazzolarla kaplanan zemin döşemesi tamamen kararmıştır. Tüm duvar yüzeyleri boyunca 0,15 m. yüksekliğinde, baklava motifli süpürgelikler bulunmaktadır.

Tavan döşemesi diğer tüm mekanların tavanlarından farklı olarak volta döşemedir. Bu tavanın büyük bir bölümünün sıvası tamamen dökülmüştür, ve ardından yanyana çakılmış ahşap çıtalar görünmektedir. Bu çıtaların üzeri, 0,02 m.'lik sıva ile kaplanmış ve 0,51 m. aralıklarla 0,06 m. genişliğindeki demirler yerleştirilmiştir. Üst kattaki WC'ye ait pis ve temiz su boruları buradaki duvar ve tavan yüzeylerinden geçmekte ve çok kötü bir görünüm sergilemektedir. (Foto. 2.3.1.4.4.).

2.3.1.5. MEKAN 5 (M5) (RÖLÖVE P.3)

M5 olarak nitelendirilen bu mekan M3 koridorundan +0,10 m. yüksekte olup, M4, M6 ve M8 nolu mekanlara ulaşımı sağlayan küçük bir koridor niteliğindedir (Foto. 2.3.1.5.1). Koridordan bu mekana açılan 1,38 x 2,63 m. boyutlarındaki kapı boşluğunun kasası ortadan kalkmıştır. Buradan taş, tuğla ve harç karışımı ile oluşturulan duvar yüzeyi görünmektedir. Özgün durumunda bu kısımda çift kanatlı bir kapı olduğu sonucuna varılmıştır.

Mekanın güneydoğu duvarında yer alan 1,36 x 2,63 m. boyutlarındaki ve M4 nolu mekana ait olan çift kanatlı kapı buraya açılmaktadır. Mekanın güneybatı duvarında yer alan 1,03 x 2,63 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap kapı ise, M6 nolu mekana ulaşımı sağlamaktadır. Mekanın kuzeybatı duvarında ise, 1,33 x 2,58 m. boyutlarında olan ve M8 nolu mekana açılan çift kanatlı bir kapı daha bulunmaktadır. Bu kapının bir kanadı eksik, kasası da çürümüş durumdadır.

Duvarlardaki sıvalı yüzeyler, yağmur suyunun etkisiyle nemlenmiş, çiçeklenmiş ve kısmen dökülmüştür. 1,29 x 1,34 m. boyutlarındaki

mekanın zemin döşemesi 0,20 x 0,20 m. boyutlarında çiçek motifli te-razzolarla kaplanmış, ancak yüzeyleri kararmıştır.

Kenarlarına çentik atılan 0,22 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana gelmesiyle oluşturulan tavan döşemesinin büyük bir bölümü çökmüş bulunmaktadır. Bunun üstündeki mekanın zemin döşemesi ve çatısı da çökmüş olduğu için, yağmur suları olduğu gibi aşağıya akmaktadır.

2.3.1.6. MEKAN 6 (M6) (RÖLÖVE P.3)

M6 olarak nitelendirilen +0,10 kotundaki mekana, yine 0,10 kotundaki M5 nolu mekandan 1,03 x 2,63 m. boyutlarında tek kanatlı ahşap bir kapı ile ulaşılmaktadır. Mekanın güneydeki duvarında ve giriş kapısının batısındaki duvarın 0,24 m. ötesinde 0,11 x 0,96 x 2,20 m. boyutlarında bir niş gözlenmektedir.

Lavabonun bulunduğu mekan olduğu tahmin edilen bu hacmin güneybatıya bakan bölümü, 2,06 m. yüksekliğinde bir bölme duvarıyla ayrılmıştır (Foto. 2.3.1.6.1). 2,02 m. yüksekliğindeki kapı kanadı ortadan kalkmıştır, sadece kapı boşluğu durmaktadır.

Tüm duvarlardaki sıvalı yüzeyler ise nemlenmiş, çiçeklenmiş ve kısmen boyları dökülmüştür.

1,38 x 1,25 m. boyutlarındaki mekanın zemin döşemesi, 0,20 x 0,20 m. boyutlarında seramik kaplıdır. Yine aynı cins ve ebattaki seramik süpürgelikler ise tüm mekanı çevrelemektedir.

Mekanın tavan döşemesi betonarmedir ve köşkün 1952 yılındaki restorasyonu sırasında, üst katta bulunan WC'nin zemin döşemesinden pis su tesisatını geçirmek için yapılmış olduğu tahmin edilmektedir. Betonarme tavanın yüzeyinde yer yer çatlaklara rastlanmaktadır.

2.3.1.7. MEKAN 7 (M7) (RÖLÖVE P.3)

M 9 olarak nitelendirilen + 0,10 kotundaki WCmekanına, yine + 0,10 kotundaki M6 nolu mekandan girilmektedir. 2,06 m. yüksekliğindeki

bölme duvarıyla M6 nolu mekandan ayrılan bu hacime ulaşımı sağlayan, 0,72 x 2,02 m. boyutlarındaki tek kanatlı kapının ahşap kanadı ortadan kalkmıştır.

Mekanın güneydoğu duvarında, WC'nin sökülmiş su deposuna ait izler durmaktadır. Bu duvar ve diğer tüm duvarlardaki sıvalı yüzeyler nemlenmiş ve çiçeklenmiştir. (Foto. 2.3.1.7.1.).

Mekânın güneybatı cephesine açılan ve güneydoğu duvarının 0,08 m. ötesinden başlayan 1,11 x 1,95 m. boyutlarında basık kemerli, dekoratif demir parmaklıklı bir pencere bulunmaktadır. Bu giyotin pencerenin, diğer tüm pencerelerde olduğu gibi camları kırıktır ve çalışmamaktadır.

1,27 x 1,35 m. boyutlarındaki mekânın zemin döşemesi 0,20 x 0,20 m. ebatlarında seramikle kaplıdır. Yine aynı tür seramikle oluşturulan süpürgelikler mekân boyunca devam etmektedir.

Tavan döşemesi betonarmedir. Üst kattaki WC mekânına ait pis su boruları tavanı delerek aşağıya inmekte ve kötü bir görünüm sergilemektedir (Foto. 2. 3.1.7.2).

2.3.1.8. MEKAN 8 (M8) (RÖLÖVE P.3)

M8 olarak nitelendirilen 3,88 x 5,84 m. boyutlarındaki odaya M3 nolu koridordan 0,15 m.'lik yıkık bir eşikle ve 1,41 x 2,58 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile ulaşılmaktadır. Bu kapının bir kanadı eksik, kasası da çürüktür.

Bu mekânın kuzeydoğu duvarının köşesinden başlayıp, güneydoğu duvarında yer alan 1,33 x 2,58 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapı ile M5 nolu mekâna ulaşılmaktadır. Bir kanadı eksik olan kapının zemin döşemesi de yıkılmıştır. Bu kapının 3,56 m. ötesinde, 1,00 x 1,95 m. boyutlarında basık kemerli, dekoratif demir parmaklıklı bir pencere mekânın güneydoğu cephesine açılmaktadır. Bu pencerenin bulunduğu duvar çatlamış olduğu için, pencere kasası da yerinden oynamıştır. Giyotin pencerenin alt kanadı ise, eksiktir.

Bu pencerenin 1.10 m. ötesinde, güneybatı cephesine açılan 1,08 x 1,95 m. boyutlarında ikinci bir pencere daha bulunmaktadır. Basık kemerli ve dekoratif demirparmaklıklı olan bu giyotin pencere de diğerleri ile aynıdır. Bu pencerenin bulunduğu duvarın doğu köşesi, üstten başlayıp, zemin döşemesine kadar çatlamış, etrafındaki sıvalı yüzey de yağmur suyu almasından dolayı çiçeklenmiştir. Duvarın bu köşesinden itibaren 4.49 m. ötede yer alan ve mekânın kuzeybatı duvarı üzerinde bulunan 1,35 x 2,60 m. boyutlarında üçüncü bir kapı daha mevcuttur. M12 nolu mekâna açılan çift kanatlı ve ahşap olan bu kapı, güneydoğuya açılan kapının karşısında bulunmaktadır. Diğer iki kapıya oranla daha sağlamdır. Mekânın diğer duvar yüzeyleri gibi, bu kapının bulunduğu duvar yüzeyi de nemlenmiş ve çiçeklenmiştir.

Zemin döşemesi ahşap olan bu mekânın, M3 nolu koridora açılan giriş kapısının eşiğinden başlamak üzere, zemininin büyük bir bölümündeki ahşap kaplamalar sökülmüş ve altında kalan kirişler ortaya çıkmıştır (Foto. 2.3.1.8.1). Girişin 0,64 m. ötesinden, girişe paralel olarak yerleştirilen 0,06 x 0,21 m. boyutlarındaki ahşap kirişler arasındaki mesafe 0,37 m. olarak ölçülmüştür. Buradan görülebildiği kadarıyla toprak seviyesi odanın zemin döşemesinden 1,16 m. aşağıda yer almaktadır. Dolayısıyla, ahşap kirişler ile toprak seviyesi arasında 0,95 m.'lik bir boşluk bulunmaktadır. Bu boşluğun da, zemin döşemesinin topraktan gelebilecek neme karşı korunması amacıyla bırakıldığı tahmin edilmektedir. Söz konusu boşluğun havalandırılması için, daha ileride cephelerin anlatımı sırasında da değinileceği gibi, dış cephelerdeki pencere altlarına havalandırma delikleri açılmıştır. Kaplama tahtasının eksik olduğu yerlerde görülen kirişlerin bazıları tamamen çürümüş durumdadır. Odanın geri kalan kısımlarında kirişler üzerine oturan kaplama tahtalarının kalınlığı 0,02⁵ m., genişlikleri 0,15 m.'dir. 0,12 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgeliklerin, kuzeydoğu ve güneydoğu duvarlarında olan bölümleri tamamen sökülmüş, diğer duvar yüzeylerindeki ise nemden dolayı kabarmıştır.

Mekânın tavan döşemesi, 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının bir bölümüne ahşap çıtalar çakılmış, diğer bölümü

ise düz olarak bırakılmıştır. Bu düzene göre; tüm kenarlarına ahşap çıtalar çakılan kaplama tahtasının yanına gelen diğer kaplama tahtası düz, düzün yanına gelen kaplama tahtası ise yine ahşap çıtalıdır. Böylece bodrum kattaki tüm mekânların tavan döşemelerinden farklı olan bir tavan döşemesi oluşturulmuştur. Yer yer çatlamış olan bu tavan döşemesinin, boyaları da dökülmüştür (Foto. 2.3.1.8.2).

2.3.1.9. MEKAN 9 (M9) (RÖLÖVE P.3)

M9 olarak nitelendirilen + 0,13 kotundaki odaya, M3 nolu koridordan 0,13 m.'lik bir eşik ve 1,39 x 2,63 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir. 3,87 x 4.83 m. boyutlarındaki odanın kuzeybatı duvarında 1,37 x 2,60 m. boyutlarında ikinci bir kapısı daha bulunmaktadır. M12 nolu mekana açılan bu kapı da diğer kapı gibi çift kanatlı ve ahşaptır. Bu kapının bulunduğu duvarın köşesinden itibaren 1,50 m. ötede, kuzeydoğu cephesine açılan 0,87 x 1,17 m. boyutlarında bir pencere yer almaktadır. Pencerenin altında kalan duvar yüzeyi nemlenmiş, yer yer çatlamış ve boyaları dökülmüştür. Bu pencerenin 1,50 m. ötesinde yer alan 0,83 x 1,14 m. boyutlarındaki ikinci pencere güneydoğu cephesine açılmaktadır. Bu pencerenin de alt kısmındaki duvar yüzeyi nemlenmiş, yer yer çatlamış ve boyaları dökülmüştür. Yine güneydoğu duvarı üzerinde, ve pencerenin 2,71 m. ötesinde , 0,47 x 1,29 x 2,45 m. boyutlarında bir niş bulunmaktadır. Nişin içini kaplayan sıvalı yüzey de nem etkisiyle siyahlaşıp çiçeklenmiş, üst kısmındaki duvarda ise çatlaklar meydana gelmiştir (Foto. 2.3.1.9.1).

Zemin döşemesi 0,20 x 0,20 m. ebatlarındaki çiçek motifli terazzolarla döşenmiş ve büyük ölçüde siyahlaşmıştır. Tüm mekan boyunca devam eden 0,15 m. yüksekliğindeki motifli süpürgelikler ise yer yer kabarmıştır.

Tavan döşemesi, 0,21 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Kaplama tahtalarının arasına 0,08 m. genişliğinde ahşap çıtalar çakılmıştır (Foto. 2.3.1.9.2.). Bu

döşeme M3 nolu koridorun tavan döşemesi ile aynı türdendir. Sağlam görünen tavanda bazı çatlaklar tesbit edilmiş, boyasının da kısmen dökülmüş olduğu gözlenmiştir. Duvarlardaki paslı tesisat boruları ile elektrik kabloları çürümüştür.

2.3.1.10. MEKAN 10 (M10) (RÖLÖVE P.3)

Bodrum kat ana girişinde, kuzeydoğu cephesine bakan ikinci oda M10 olarak tanımlanmaktadır. 1,45 x 3,37 m. boyutlarındaki bu mekâna $\pm 0,00$ kotundaki M3 nolu koridordan 0,14⁵ m.'lik bir eşikle ulaşılmaktadır. Mekana girişi sağlayan 0,86⁵ x 2,02⁵ m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap kapı, diğer özgün kapılardan farklıdır.

Duş yeri olarak kullanılan bu mekanın kuzeybatı duvarı da, mekanın diğer duvar yüzeyleri gibi zemin döşemesinin 1,50 m. yüksekliğine kadar 0,20 x 0,20 m. boyutlarındaki seramiklerle kaplıdır. Fakat güneybatı duvarının 3,45 m. ötesinden başlayan 1,38 m.'lik bölümünün seramikleri sökülmüştür. Bu duvar yüzeyinin 0,16 m. ötesinde, kuzeydoğuya bakan 0,74⁵ x 1,21 m. boyutlarında basık kemerli ve demir parmaklıklı bir pencere bulunmaktadır. Pencerenin kasası ile çerçevesi kırılmış, iç yüzeyindeki boyalar da kısmen dökülmüştür. Pencerenin hemen altına yerleştirilmiş olan duş yeri ise, zemin döşemesinden 0,04⁵ m. yükseltilmiştir (Foto. 2.3.1.10.1.).

Mekanın zemin döşemesi, 0,20 x 0,20 m. boyutlarındaki seramiklerle kaplıdır.

Tavan döşemesi ise, 0,22 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana gelmesiyle oluşturulmuş ve kenarlarına çentik atılmıştır. Bu tavan döşemesi, M11 nolu mekanın tavan döşemesinin uzantısıdır. M11 nolu mekanın tanıtımı sırasında da sözü edileceği gibi, tavanın bu mekânın sonuna kadar devam etmesi; bu mekanın sonradan ince bir duvarla ayrılarak duş yeri gereksinimini karşılayacak şekilde bir mekâna dönüştürülmüş olması olasılığını düşündürmektedir. Ahşap tavan mantarlaşmış ve yer yer çatlamıştır. Açıktan geçen tesisat boruları ise kırılmış ve paslanmış olduğundan oldukça kötü bir görünüm sergilemektedir.

2.3.1.11. MEKAN 11 (M11) RÖLÖVE P.3)

Bodrum kat ana girişinde, kuzeydoğu cephesine bakan ilk oda, M11 olarak tanımlanmaktadır. 3,38 x 4,65 m. boyutlarındaki bu mekana, +0,00 kotundaki M3 nolu koridordan, 0,14 m. yüksekliğinde bir eşikle girilmektedir. Bu mekana ulaşımı sağlayan 1,37 x 2,58⁵ m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapının bir kanadı eksiktir.

Mekanın, kuzeydoğu cephesinde, kuzeybatı duvarının köşesinden başlayan 0,89⁵ x 1,21 m. boyutlarında basık kemerli ve demir parmaklıklı bir pencere yer almaktadır. Bu pencerenin 1,74 m. ötesinde ise, yine kuzeydoğu cephesine açılan 0,91 x 1,19 m. boyutlarında ikinci bir pencere daha bulunmaktadır. Bu duvar yüzeyi de, mekânın diğer duvar yüzeyleri gibi nemden dolayı siyahlaşmıştır. Özellikle pencerelerin alt kısımları oldukça kötü görünmektedir. Mekânın, kuzeydoğu duvarının 1,13 m. ötesinde bulunan ve güneydoğuya açılan 1,13 x 1,77 m. boyutlarında üçüncü bir pencere daha bulunmaktadır. Bu duvar yüzeyi de diğer duvar yüzeyleri gibi nemden dolayı siyahlaşmıştır (Foto. 2.3.1.11.1). Kalorifer ve elektrik tesisatına ait borular ise paslanmış ve kopmuştur.

Zemin döşemesi 0,20 x 0,20 m. boyutlarındaki çiçek motifli terazzolarla döşenmiştir.

Tavan döşemesi 0,22 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana gelmesiyle oluşturulmuş ve kenarlarına çentik atılmıştır. Bu döşemenin M10 nolu mekana kadar kesintisiz biçimde devam ederek, M10 mekanının sonunda tamamlanmış olması; Restitüsyon Bölümü'nde de açıklanacağı gibi, M10 nolu mekanın, sonradan M11 nolu mekanla araya ince bir duvar örmek suretiyle ihtiyaca cevap verecek bir duş mekanına dönüştürülmüş olduğunu düşündürmektedir. Ahşap tavanın bazı bölümleri çatlamış, birleşme yerleri açılmış ve boyası dökülmüştür. Ayrıca kapı girişinin üst kısmı delinmiştir.

2.3.1.12. MEKAN 12 (M12) (RÖLÖVE P.4)

M12 olarak nitelendirilen ve M13, M14, M15, M16, M18 nolu mekânların esas girişleri ile M8, M9 ve M15 nolu mekânların ikinci girişlerinin

açıldığı $\pm 0,00$ kotundaki bu sofaya, yine $\pm 0,00$ kotundaki M3 nolu koridordan girilmektedir.

Koridordan buraya ulaşımı sağlayan 1,39 x 2,70 m. boyutlarındaki kapının kanatları eksik olup, sadece ahşap kasası ile 2,18 m. den başlayan camlı bölmesi durmaktadır.

Bodrum kattaki esas odaları çevresinde toplayan bu sofa, iki bölümden oluşmaktadır. 10,31 x 3,33 m. boyutlarındaki dikdörtgen bir mekan olan ilk bölümde M3, M8, M13, M14 ve M15 nolu odalar, sofanın güneydoğu, güneybatı ve kuzeydoğu duvarları boyunca uzanmakta buna karşılık kuzeybatısında 1,50 x 1,79 m. boyutlarındaki bir pencere ile dışarıya açılmaktadır (Foto. 2.3.1.12.1.). 3.90 x 1.91 m. boyutlarındaki dikdörtgen bir mekandan oluşan ikinci bölümde ise; M9, M15 nolu odalar, karşılıklı olarak sofanın güneybatı ve kuzeybatı duvarlarında, M16 nolu mekan ile çift kollu ahşap merdiven de kuzeydoğusunda yer almaktadır.

İlk bölümde; M3 nolu koridorun sofaya açıldığı duvarın 0,58 m. doğusunda yer alan 1,37 x 2,60 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı, sofanın güneydoğusunda yer alan M8 nolu odaya ulaşımı sağlamaktadır. Buradaki duvar yüzeyi, özellikle kapının üst kısmı oldukça nemlenmiş ve çiçeklenmiştir (Foto. 2.3.1.12.2). Bu kapının 1,24 m. ötesinde yer alan ve sofanın güneybatı duvarında bulunan 1,40 x 2,57 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı, M13 nolu odaya ulaşımı sağlamaktadır. Aynı duvar yüzeyinde ve bu kapının 0,03 m. ötesinde bulunan 1,42 x 2,57 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı ise, M14 nolu mekana ulaşımı sağlamaktadır. Sofanın uzun duvarlarından birini oluşturan bu duvar yüzeyinde, ikinci kapının 1,75 m. ötesinde, 1,44 x 2,79 m. boyutlarında, bodrum katın ikinci giriş kapısı yer almaktadır. Kanatları eksik olan bu kapının sadece kasası ile 2,11 m. yüksekliğinde bulunan demir parmaklıklı camlı bölümü mevcuttur. $\pm 0,00$ kotundaki sofadan, -0,63 kotundaki bahçe seviyesine üç basamak ile inilmektedir. Bu basamakların ilki 0,36 x 1,29 m. boyutlarındadır. 0,55 x 1,10 m. lik ikinci basamağın bir bölümü kırılmıştır. Sonuncu basamak ise 0,40 x 2,00 m. boyutlarındadır. Tüm duvar yüzeyi nemlenmiş ve

siyahlaşmıştır. İki kapı arasında kalan duvar yüzeyi ise elektrik tesisatını geçirmek için kırılmıştır.

Sofa, bahçe kapısının 0,93⁵ m. ötesinde ve sofanın kısa kenarını oluşturan kuzeybatı duvarında bulunan 1,50 x 1,79 m. boyutlarındaki tek pencere ile ışık almaktadır. Sadece ahşap kasası duran pencerenin kanatları eksiktir. Bu kasa dışında yer alan demir parmaklıklarından sonra dış yüzeyde ikinci bir ahşap kasa daha gözlenmektedir. Duvar yüzeyi oldukça nemlenmiş ve çiçeklenmiştir. Bu duvar yüzeyinden 3,14 m. ötede yer alan sofanın kuzeydoğu duvarında bulunan 1,37 x 2,67 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile M15 nolu mekâna giriş sağlanmaktadır. Kapının 1,93 m. ötesinden itibaren de sofanın ikinci bölümünü oluşturan mekâna geçilmektedir.

İkinci bölüm olarak nitelendirilen bu mekân da yine birinci bölümün kuzeydoğu duvarının 1,88 m. kuzeydoğuya doğru genişlemesiyle oluşmaktadır. Birinci bölümün kuzeydoğu duvarının 0,55 m. ötesinden başlayan ve mekânın kuzeybatı duvarında yer alan 1,33 x 2,67 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile M15 nolu mekâna ikinci bir giriş sağlanmaktadır. Duvar yüzeyi de nemlenmiş ve çiçeklenmiştir. Bu duvar yüzeyinin 0,12 m. ötesinde, mekânın kuzeydoğu duvarında yer alan 1,14 x 2,73 m. boyutlarında tek kanatlı ahşap kapı ile M16 nolu mekâna ulaşılmaktadır. Bu kapının 0,30 m. ötesinde ise, yine 0,30 m. kuzeydoğuya çekilmiş olan merdivenin ilk basamağı başlamaktadır. Taş olan 0,13 m. yüksekliğindeki bu ilk basamaktan sonra 0,17⁵ m. yüksekliğindeki 20 adet ahşap basamakla $\pm$ 0,00 kotundaki bodrum kattan +3,63 kotundaki zemin kata ulaşılmaktadır. Ahşap merdivenin kenarında yer alan ahşap korkuluk bugün ortadan kalkmıştır, sadece izleri görülmektedir. Merdivenin 0,05 m. genişliğindeki basamak profilleri 0,04 m. dışarıya taşmaktadır. Bazılarının ise bu profilleri tamamen yok olmuştur. Merdivenin dayandığı duvarlar üzerinde, basamaklardan itibaren 0,26 m. yüksekliğinde, duvar yüzeyinden 0,01 m. dışarıya taşan kahverengi renge boyanmış ahşap süpürgelik bulunmaktadır. (Foto. 2.3.1.1.2.3) . Kuzeydoğu duvarı üzerinde, sözkonusu merdivenin aydınlanmasını sağlayan 1,22 x 2,02 m. boyutlarında ahşap giyotin bir pencere bulunmaktadır. Pencerenin

dışındaki ahşap kepenk kanatları ortadan kalkmıştır. +3,22 kotuna kadar 0,60 m. kalınlığında devam eden duvar, +3,22 kotundan itibaren 0,20 m. kalınlığında devam etmekte ve dolayısıyla bir niş dönüşmektedir. Nişin iç yüzeyi 0,02⁵ m. kalınlığında ve 0,01 m. dışarıya taşan kahverengi renge boyanmış ahşapla kaplıdır. Bu niş, güneydoğu ve kuzeybatı duvarları arasında boylu boyunca devam etmektedir. Söz konusu nişten 0,44 m. yüksekte ise, güneydoğu duvarında zemin kat döşemesine kadar uzanan yine aynı nitelikte ahşap ile kaplı niş şeklinde bir yüzey bulunmaktadır.

Çift kollu ahşap merdivenin 0,31 m. kuzeydoğusunda, 1,01 x 1,73 m. boyutlarındaki bir kapı boşluğu ile merdiven altındaki mekana ulaşılmaktadır. Bu kapı boşluğunun 2,21 m. ötesinden başlayan ve mekanın güneydoğu duvarı üzerinde yer alan 1,37 x 2,60 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile M9 nolu mekana girilmektedir.

Sofanın her iki bölümünün de zemin döşemesi, çiçek motifli terazzolarla döşenmiştir. Mekanlar boyunca devam eden süpürgelikler de yine motifli terazzolarla oluşturulmuştur. M15 nolu mekanın sofaya bakan duvar yüzeyinden 0,43 m. ötede bulunan 0,19 m. genişliğindeki ahşap giriş, M9 nolu odanın sofaya bakan dış duvarına kadar uzanmaktadır.

Ahşap tavan döşemesi ise bu girişin her iki yanında da, aynı yönde yerleştirilen 0,21 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana gelmesiyle oluşturulmuştur. Kaplama tahtalarının kenarları çentiklidir ve M10 ile M11 nolu mekanlardaki tavan döşemeleriyle aynı nitelikleri taşımaktadır. Ahşap tavanın bazı bölümleri çatlamış ve boyaları dökülmüştür.

2.3.1.13. MEKAN 13 (M13) RÖLÖVE P3)

+0,19 kotundaki M13 olarak nitelendirilen odaya, +0,00 kotundaki sofadan 0,19 m.'lik bir eşikle ve 1,40 x 2,57 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile ulaşılmaktadır.

3,82 x 6,37 m. boyutlarında olan odanın, giriş kapısının bulunduğu duvarın 5,18 m. ötesinde ve mekanın güneydoğu duvarı üzerinde 1,11 x 1,95 m. boyutlarında, basık kemerli ve dekoratif demir parmaklıklı bir penceresi bulunmaktadır. Bu giyotin pencerenin alt kanadı eksiktir. Söz konusu pencerenin 1,28 m. ötesinde güneybatı cephesine açılan 1,34 x 1,95 m. boyutlarında, basık kemerli, giyotin ve dekoratif demir parmaklıklı ikinci bir pencere daha bulunmaktadır. Bu pencerede ahşap kasadan sonra, sonradan yapıldığı düşünülen ahşap bir bölüm daha bulunmaktadır. Bu pencerenin 1,23 m. ötesinden başlayan kuzeybatı duvarının üzerinde de, mekanın kuzeybatı yönüne açılmasını sağlayan bir pencere daha yer almaktadır. 1.11 x 1.95 m. boyutlarındaki bu pencere de diğer pencereler gibi basık kemerli, giyotin tiptedir ve dekoratif demir parmaklığı bulunmaktadır (Foto. 2.3.1.13.1). Mekânın tüm duvar yüzeyleri nemlenmiş ve çiçeklenmiş olup, yer yer çatlaklara rastlanmaktadır (Foto. 2.3.1.13.2).

Zemin döşemesi ahşapla kaplıdır. Kuzeybatı duvarında bulunan pencerenin alt kısmındaki döşemenin kaplama tahtalarının bir parçası sökülüştür. Buradan; kaplama tahtalarının altında, M8 nolu odada da olduğu şekilde 0,37 m. aralıklarla odanın kısa kenarına paralel olarak yerleştirilen, 0,06 x 0,21 m. boyutlarındaki kirişlerin bir bölümü tesbit edilebilmektedir. 0,02⁵ m. kalınlığındaki kaplama tahtalarının altındaki 0,21 m. derinliğinde kirişlerden 1,32⁵ m. aşağıda toprak döşeme yer almaktadır. Daha önce de sözü edildiği gibi, döşemenin altında bulunan bu boşluğun, topraktan gelebilecek neme karşı bir önlem olarak yapılmış olduğu tahmin edilmektedir. Bu boşluğun havalandırılması için de, dış cephelere 0,20 x 0,42 m. boyutlarında havalandırma delikleri açılmıştır. Tavanın çürümüş kısımlarından sızan yağmur suyunun döşemeye ulaşması sonucunda ahşap döşeme de nemlenmiş ve yer yer çürümüştür. Ahşap süpürgelikler de nemlenip, kabarmıştır.

Mekanın tavan döşemesi, 0,21 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana gelmesiyle oluşturulmuştur. Bu kaplama tahtalarının kenarları çentiklidir. Bu türdeki ahşap tavan, bodrum katın büyük bir bölümünde uygulanmıştır. Tavan döşemesi, bu mekanın üstünde bulunan

zemin kat mekanının zemin döşemesinden sızan yağmur sularından dolayı yer yer çürümüş ve çatlamıştır. Dolayısıyla yağmur suyunu duvarlara ve ahşap döşemeye taşıyıp onların da mantarlaşmasına sebep olmaktadır. Duvarlarda bulunan kalorifer ve elektrik tesisatına ait borular da çürüyüp, kopmuştur.

2.3.1.14. MEKAN (M14) (RÖLÖVE P.3)

+0,19 kotunda bulunan ve M14 olarak nitelendirilen odaya, +0,00 kotundaki M12 nolu sofadan 0,19 m.'lik bir eşikle ulaşılmaktadır. 3,90 x 3,85 m. boyutlarındaki köşe odasının giriş kapısı ise, 1,42 x 2,57 m. boyutlarında çift kanatlı ve ahşaptır.

Mekanın güneydoğu duvarının 1,68 m. ötesinde, güneybatı duvarı üzerinde 1,11 x 1,95 m. boyutlarında, basık kemerli, giyotin ve dekoratif demir parmaklıklı bir pencere bulunmaktadır. Giyotin pencerenin alt kanadı eksiktir. Demir parmaklığının da alt kısmı yok olmuştur. Bu duvarın 1,11 m. ötesinde kuzeybatı duvarı yer almaktadır. Buradan 1,02 m. ötede bulunan 1,31 x 1,95 m. boyutlarında, basık kemerli ve giyotin ikinci bir pencereyle mekan kuzeybatı cephesine açılmaktadır. Bu pencerenin de alt kanadı eksiktir. Dekoratif demir parmaklığı ise, tümüyle ortadan kalkmıştır.

Duvarların büyük bir bölümü nemlenmiş, çiçeklenmiş ve çatlamış, boyalı yüzeyler ise yer yer dökülmüştür. (Foto.2.3.1.14.1). Duvarlardaki çiçeklenmenin nedeni, üst kattan sızan ve buraya ulaşan yağmur sularının tahrip edici etkisinden kaynaklanmaktadır.

Zemin döşemesi ahşap olan odanın, 0,11 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgeliklerinin tümü nemden dolayı kabarmıştır.

Tavan döşemesi, 0,21 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana gelmesiyle oluşturulmuştur. Kaplama tahtalarının kenarları çentiklidir. Giriş kapısının doğusundaki duvarda yer alan 5 adet tesisat borusu, düşey olarak yükselip tavanı delmekte ve zemin kata

ulaşmaktadır. Ahşap tavanı tahrip eden bu borular, ayrıca kötü bir görünüm de sergilemektedir. Pencereilerin altındaki duvar yüzeylerinde ise, sökülen radyatörlere ait izler durmaktadır.

2.3.1.15. MEKAN 15 (M15) (RÖLÖVE P.3)

+0,13 kotunda bulunan ve M15 olarak nitelendirilen köşe odasına +0,00 kotundaki M12 nolu sofadan 0,13 m.'lik bir eşikle girilmektedir. 3,84 x 4,84 m. boyutlarındaki odanın güneybatı duvarında yer alan birinci girişi, 1,37 x 2,67 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapı ile sağlanmaktadır.

Mekanın, güneybatı duvarının 2,16 m. ötesinde ve kuzeybatı duvarı üzerinde, 1,14 x 1,95 m. boyutlarında, basık kemerli, giyotin ve dekoratif demir parmaklıklı bir pencere bulunmaktadır (Foto. 2.3.1.15.1). Bu pencerenin 1,57 m. ötesinde ise, kuzeydoğu duvarı yer almaktadır. Bu duvarın 1,48 m. ötesinde bulunan 0,92 x 1,22 m. boyutlarındaki ikinci bir pencere ile mekan, esas giriş cephesi olan kuzeydoğu cephesine açılmaktadır. Basık kemerli olan bu pencere, kuzeybatıya açılan giyotin pencereden farklıdır. Kuzeydoğuya açılan diğer mekanların pencereleri ile aynı olan bu pencerenin sadece ahşap kasası durmaktadır. Açılan kanatları ile, demir çubukların dikey olarak yanyana getirilmesiyle oluşturulan demir parmaklığın bir demiri eksiktir. Bu pencerenin 1,44 m. ötesinde, mekanın güneydoğu duvarı yer almaktadır. Kuzeydoğu duvarının 3,59 m. ötesinde ve güneydoğu duvarında yer alan 1,25 x 2,67 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap ikinci bir kapı ile mekan, M12 nolu sofaya açılmaktadır. +0,00 kotundaki sofa ile 0,13 kotundaki oda arasında 0,13 m.'lik bir eşik bulunmaktadır.

Odanın tüm duvar yüzeyleri nemlenmiş, çiçeklenmiş, bazı bölümlerinde ise çatlaklar gözlenmiştir (Foto. 2.3.1.15.2.). Pencere altlarında ise sökülen radyatörlerin izleri durmaktadır.

Odanın zemini, çiçek motifli terazzolarla döşenmiş, ancak üzerinde bulunan çöpler ve topraktan dolayı bu terazzolar kararmıştır. Tüm oda boyunca 0,10 m. yüksekliğinde yine motifli terazzolardan yapılmış süpürgelekler yer almaktadır.

Tavan döşemesi, 0,21 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu kaplama tahtalarının kenarları çentiklidir. Ahşap tavanın bazı bölümleri çatlamış ve boyaları dökülmüştür.

2.3.1.16. MEKAN (M16) (RÖLÖVE P.3)

$\pm 0,00$ kotunda bulunan M16 nolu mekana, yine $\pm 0,00$ kotunda bulunan M12 nolu sofadan, 1,14 x 2,73 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir. 1,26 x 2,01 m. boyutlarındaki mekan, M17 nolu mekandan, sonradan örülmüş 0,13 m.'lik bir bölme duvar ile ayrılarak, lavabonun bulunduğu bir bölüme dönüştürülmüştür (Foto.2.3.1.16.1).

Bugün lavabo bulunmamasına rağmen, mekanın kuzeybatı duvarının orta bölümünde, lavabo tesisatına ait boruların yerleri ile, lavabo üzerinde yer alan aynanın izleri durmaktadır. Bu duvarın 0,50 m. ötesinde ve giriş kapısının karşısındaki bölme duvarın üzerinde 0,76 x 2,27 m. boyutlarında, sonradan takıldığı belli olan tek kanatlı ahşap bir kapı bulunmaktadır. Bu kapının 1,20 m. ötesinde ve mekanın güneydoğu duvarında zemin döşemesinden 0,65 m. yükseklikte ve 0,11 x 1,09 x 1,60 m. boyutlarında bir niş yer almaktadır. Sıva ile kaplı olan nişin, nemden dolayı sıvası çiçeklenmiştir. Duvarlarda yer alan paslı tesisat boruları ise, oldukça kötü bir görünüm sergilemektedir.

Zemin döşemesi 0,20 x 0,20 m. boyutlarında seramikle kaplıdır. Mekan boyunca devam eden süpürgelikler de yine aynı cins ve ebattadır.

Tavan döşemesi 0,16 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bunların arasında da 0,07 m. genişliğinde, ahşap çıtalar bulunmaktadır. M3 nolu koridor ile M9 nolu odanın tavan döşemeleri ile aynı türden olan bu ahşap tavan, M17 nolu mekanın sonuna kadar devam etmektedir. Yer yer çatlamış ve kırılmış olan tavanın, boyaları da dökülmüştür.

2.3.1.17. MEKAN 17 (M17) (RÖLÖVE P.3)

M17 olarak nitelendirilen WC mekanı, sonradan örülmüş olan 0,13 m. kalınlığında ve 2,34 m. yüksekliğindeki bir bölme duvarla M16 nolu mekandan ayrılmıştır. 1,24 x 1,12 m. boyutlarındaki mekana 0,76 x 2,27 m. boyutlarında, sonradan takılmış tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir.

Mekanın kuzeybatı duvarının önünde alaturka hela taşı yer almaktadır. Bu duvarın 0,11 m. ötesinde ve mekanın kuzeydoğu duvarında, 0,87 x 1,17 m. boyutlarında bir pencere bulunmaktadır. Basık kemerli ve demir parmaklıklı pencerenin sadece ahşap kasası durmaktadır. Açılan kanatları ise eksiktir. Pencerenin altında, mekan boyunca uzanan 0,27 x 1,24 x 0,30 m. boyutlarında bir yükselti bulunmaktadır. Tüm duvar yüzeylerindeki sıvalar nemden dolayı çiçeklenmiş ve yer yer boyaları dökülmüştür.

Zemin döşemesi, M16 nolu mekanın zemin döşemesi ile aynı olan 0,20 x 0,20 m. ebatlarında seramikle kaplıdır.

M16 nolu mekanın devamı olan tavan döşemesi, 0,16 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bunların arasında ise 0.07 m. genişliğindeki ahşap çıtalar bulunmaktadır. Büyük bir bölümü kırılmış olan ahşap tavanın geri kalan kısmı da çürümüş ve sarkmıştır. Duvarlardan ve tavandan geçen pis ve temiz su tesisatına ait paslı borular, oldukça kötü bir görünüm sergilemektedir. (Foto 2.3.1.17.1.).

2.3.1.18. MEKAN 18 (M18) (RÖLÖVE P. 3)

M18 olarak nitelendirilen mekan, sofanın kuzeydoğu duvarında yer alan ahşap merdivenin alt kısmını oluşturmaktadır. Söz konusu mekana ulaşımı sağlayan 0,90 x 1,68 m. boyutlarındaki kapının kanadı eksik olup, sadece ahşap kasası durmaktadır. İçi karanlık ve zemini tamamen toprak ve çöplerle kaplı olduğu için, zemin döşemesinin cinsi belirlenememiştir. Sıva ile kaplanmış duvar yüzeyleri nemden

dolayı çiçeklenmiş ve kısmen dökülmüştür. Mekanda halen sokak köpekleri barınmaktadır ve son derece kötü durumdadır (Foto. 2.3.1.18.1.).

2.4. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ - ZEMİN KAT

Zemin katın, kuzeydoğu cephesinde bulunan ve +1,03 kotundaki yol seviyesinden başlayıp 16 basamaklı demir bir merdivenle ulaşılan esas girişinin yanında; güneydoğu cephesinde yer alan ve -0,33 kotundan 25 basamaklı kâgir bir merdivenle ulaşılan ikinci bir giriş daha bulunmaktadır.

+1,03 yol kotundan başlayan demir merdivenle, ana giriş kapısının önünde yer alan ve demirden yapılmış olan +3,63 kotundaki $1,88^5 \times 0,87^5$ m. boyutlarında rüzgârlığa ulaşılmaktadır. Rüzgârlıktan sonra, zemin kat ana giriş kapısı olan $1,71^5 \times 3,17^5$ boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile; M32, M34, M36, M37 ve M38 nolu mekanları karşılıklı olarak birbirine bağlayan $11,10 \times 4,15$ m. boyutlarındaki M31 nolu sofaya girilmektedir.

-0,33 bahçe kotundan başlayan kâgir bir merdivenle, zemin kat ikinci giriş kapısı önünde yer alan +3,63 kotundaki $2,50 \times 4,16$ m. boyutlarında zemin kat giriş sahanlığına ulaşılmaktadır. Buraya açılan $1,58 \times 3,23$ m. boyutlarındaki ahşap bir kapı ile; M21, M25, M26, M28, M29 ve M30 nolu mekanları karşılıklı olarak birbirine bağlayan M20 nolu $11,35 \times 1,81$ m. boyutlarında bir koridora girilmektedir.

2.4.1. MEKAN 19 (M19) (RÖLÖVE P.4)

Bodrum kattaki M1 nolu mekanın üstünde yer alan ve -0,33 bahçe kotundan 25 basamaklı kâgir bir merdivenle ulaşılan $2,50 \times 4,16$ m. boyutlarında açık teras niteliğindeki zemin kat giriş sahanlığı M19 olarak nitelendirilmektedir. Merdivenin ilk basamağı 0,12 m. yüksekliğinde iken, ikinci basamaktan itibaren diğer tüm basamaklar 0,16 m. yüksekliğindedir. Dökme mozaik kaplı basamakların basamak

profillerinin yüksekliği 0,07 m. olup 0,02 m. dışarıya taşmaktadırlar (Foto. 2.4.1.1.).

2,50 x 4,16 m. boyutlarında olan terasın, dış kenarlarından 0,11 m. içerde bulunan 0,04⁵ m. çapında demir bir korkuluk yeri almaktadır. 0,82 m. yüksekliğindeki demir korkuluk tüm merdiven boyunca devam etmektedir.

Zemin döşemesi, 0,20 x 0,20 m. boyutlarındaki siyahlaşmış karo mozaiklerle kaplanmıştır. Zemin katın ikinci girişini oluşturan 1,58 x 3,23 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı bu terasa açılmaktadır.

2.4.2. MEKAN 20 (M20) RÖLÖVE P.4)

M19 nolu zemin kat giriş sahanlığına açılan 1,58 x 3,23 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapı ile M20 olarak nitelendirilen koridora girilmektedir. Kapının açılan kısmı 2,51 m. yüksekliğine kadar devam etmektedir. Bundan sonra gelen bölümün ise, iç kısmı cam bölmeli, dış kısmı ise, sabit ahşap kepenklidir. Kapı kanatlarının dışında yer alan menteşelerden, ahşap kapının özgün durumunda dış yüzeyinde ahşap kepenklerinin olduğu sonucuna varılmaktadır. Ahşap kasanın iç yüzeyinde ve kapı kanatlarına bitişik ikinci bir ahşap kasa daha bulunmaktadır. Ancak bunun özgün olmadığı tespit edilmiştir. Ahşap kapı kararmış, camlı bölmelerindeki camlar sökülmüş, kapı eşiği kırılmış ve altındaki ahşap döşeme çürümüştür (Foto.2.4.2.1.).

11,35 x 1,81 m. boyutlarındaki koridorun uzun kenarlarından birini oluşturan güneybatı duvarında ve giriş kapısının 0,45 m. ötesinde bulunan 1,21 x 2,62 m.boyutlarındaki tek kanatlı ahşap kapı, M21 nolu mekana açılmaktadır. Bu kapının 1,12 m. ötesinde yer alan 1,56 x 2,62 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı ise, M25 nolu mekana ulaşımı sağlamaktadır. Bu kapının 1,21 m. ötesinde bulunan 1,21 x 2,62 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap kapı, döşemesi çökmüş olduğu için girilemeyen M26 nolu mekana açılmaktadır. Bu kapının kasasından başlayan duvarın 3,46 m. uzunluğunda ve 2,00 m. yüksekliğinde olan bölümü yıkılmıştır. Çürümüş ahşap dikmeler

üzerine çakılan, çürümüş ve kırılmış ahşap çitalar görünmektedir (Foto. 2.4.2.2.). Yıkılmış bölümün 1,13 m. ötesinde ise, koridor genişliği boyunca devam eden ve M31 nolu sofaya ulaşımı sağlayan, boylu boyunca ahşap çerçeveli camlı bölmeli olan 1,83 x 4,14 m. boyutlarında özgün bir kapı bulunmaktadır. Söz konusu kapının ortasında yer alan ve esas açılabilir kısmı oluşturan 1,07 x 2,76 m. boyutlarındaki kapı çift kanatlıdır. Kapı 1,17 m. yüksekliğine kadar ahşap olarak devam etmekte, 1,17 m. yüksekliğinden sonra ise ahşap çerçeveli camlı bölmeleri bulunmaktadır. Bu kapının iki yanında yer alan bölümler ise, yine aynı biçimde olup sabittir. Bu bölümlerin üzerinde kalan ahşap çerçeveli ve cam bölmeli sabit kısım, tüm kapı genişliği boyunca devam etmektedir (Foto. 2.4.2.3.). Kapının 1,22 m. ötesinden başlayan ve koridorun diğer uzun kenarı olan kuzeydoğu duvarı üzerinde bulunan 1,60 x 2,62 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile M29 nolu mekana girilmektedir. Kapının 1,85 m. ötesindeki duvar yüzeyinin 1,30 m. uzunluğunda ve 3,00 m. yüksekliğinde olan bölümü yıkılmıştır. Yıkılan bu bölümde, duvarı oluşturan çürümüş ahşap dikmeler ile, bunların üzerine çakılmış olan ve çürüyüp kırılan ahşap çitalar gözlenmektedir. Yıkılmış olan bu duvar yüzeyinin 1,02 m. ötesinde bulunan 1,48 x 2,62 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı, M30 nolu mekana ulaşımı sağlamaktadır. Yıkılmış duvarların dışında kalan diğer duvar yüzeyleri de, yağmur suyundan dolayı çiçeklenmiş ve çatlamıştır (Foto. 2.4.2.4.).

Zemin döşemesi ahşapla kaplı olup, büyük bir bölümü çürümüştür. Zemin kat giriş kapısı altında kalan döşeme de çürümüş, M30 nolu mekân ile M26 nolu mekânların önünde yer alan ahşap döşemeler ise tamamen çökmüştür. Buradan, zemin kat döşeme yüksekliği 0,30 m. olarak ölçülebilmektedir. Ahşap döşemenin diğer bölümlerinde çürümüş muşamba kalıntılarına rastlanmaktadır.

Tavan döşemesi, 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu kaplama tahtalarının orta yerleri ile tek kenarlarına 0,01⁵ m. genişliğinde çentik atılmıştır. Ahşap tavan, mekânı çepeçevre saran ahşap bir profille son bulmaktadır. Büyük bir bölümü çürüyüp çatlamış olan bu ahşap tavan, yağmur

suyunu zemin kat duvarlarına sızdırmaktadır. Özellikle, çökmüş döşemeler üzerindeki tavanlar da çürümüş ve çatlamış olduğu için, çatının çürük yerlerinden akan yağmur suyu zemin kat döşemesine taşınmaktadır. Buradaki çökmüş döşeme aracılığı ile de bodrum kata ulaşılıp buradaki duvar yüzeylerinin de çiçeklenip yer yer çökmesine neden olmaktadır.

2.4.3. MEKAN 21 (M21) (RÖLÖVE P.4)

3,56 kotunda bulunan ve M21 olarak nitelendirilen bu mekana, 3,63 kotundaki koridordan 0,07 m.'lik bir eşik ve 1,21 x 2,62 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap bir kapı ile ulaşılmaktadır. Restitüsyon Bölümü'nde de sözü edileceği gibi, kesintisiz olarak M23 v M24 nolu mekanların sonuna kadar devam eden tavan döşemesinden; buranın özgün durumunda tek bir mekan olduğu ve sonradan bölündüğü sonucuna varılmaktadır.

Giriş kapısının 0,65 m. ötesinde, güneydoğu duvarından 0,42 m. içeriye doğru çıkıntı yapan 0,62 m. uzunluğunda bir baca duvarı yer almaktadır. Giriş kapısının karşısında yer alan ve 1,42 m. yüksekliğinde olan bölme duvarın üst kısmı ise ahşap çerçeveli ve cam bölmelidir. Bu bölmeler arasında, güneydoğu duvarının 0,18 m. ötesinde, 0,93 x 2,31 m. boyutlarında tek kanatlı bir kapı bulunmaktadır (Foto. 2.4.3.1.). Bu duvarın 0,83 m. ötesinde, mekanın kuzeybatı duvarı üzerinde, 1,15 x 2,62 m. boyutlarında ve zemin döşemesinden 0,10 m. yukarıda, üçüncü bir kapı daha mevcuttur. Tek kanatlı ve ahşap olan bu kapı, M25 nolu mekana açılmaktadır.

Duvarları kaplayan sıvalı yüzeylerde yer yer çatlaklar ve sıva dökülmeleri gözlenmektedir. Baca duvarının da bazı kısımlarında sıvalar düşmüş ve tuğlalar ortaya çıkmıştır.

2,09 x 2,30 m. boyutlarındaki mekanın zemin döşemesi koridorun döşemesinden 0,07 m. düşürülerek başka bir döşeme seviyesi oluşturulmuş ve zemin 0,15 x 0,15 m. boyutlarında mevi ve beyaz renkli fayanslarla kaplanmıştır. Bu fayansların bazıları kırıktır. 0,20 x 0,20 m. boyutlarındaki seramiklerle oluşturulan süpürgeliklerin de bazıları eksik ve kırılmış durumdadır.

Ahşap tavan, 0,18 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu kaplama tahtalarının bir bölümünün tüm kenarlarına 0,07 m. genişliğindeki çıtalar çakılmıştır. Tavanın düzenlenmesi; çıtalı bölümler arasına yerleştirilen çıtasız bölümlerin kompozisyonu şeklindedir. Bu ahşap tavan, mekanı çepeçevre saran ahşap bir profille son bulmaktadır (Foto. 2.4.3.2.). Sözkonusu tavan, kesintisiz olarak M23 ve M24 nolu mekanların sonuna kadar devam etmektedir. Zemin katın diğer mekanlarından farklı olan bu tavan düzenlemesi, bodrum kattaki M8 nolu mekanın tavan döşemesi ile benzerlik taşımaktadır. Ancak bu tavan da yer yer çatlamış ve kırılmıştır (Foto. 2.4.3.3.).

2.4.4. MEKAN 22 (M22) (RÖLÖVE P. 4)

M21 nolu mekandan; 1,42 m. yüksekliğindeki bir bölme duvar üzerinde bulunan ve tavana kadar yükselen, ahşap çerçeveli camlı bölmelerle ayrılan mekan, M22 olarak nitelendirilmektedir. Sözkonusu mekana ulaşımı sağlayan tek kanatlı kapı, bu camlı bölmeler arasında ve 0,93 x 2,31 m. boyutlarındadır. Kapının 1,11 m. yüksekliğine kadar devam eden ahşap kapı aynasından sonra, 2,31 m. yüksekliğine kadar olan bölümü, ahşap çerçeveli ve cam bölmelidir (Foto. 2.4.4.1.).

Giriş kapısının 0,47 m. ötesinde mekanın güneydoğu duvarında 1,30 x 2,47 m. boyutlarında, ahşap kepenkli bir giyotin pencere bulunmaktadır. Diğer mekanların pencerelerinde olduğu gibi, bazı bölümleri kırılmış olan bu pencere, çalışamaz durumdadır.

Giriş kapısının tam karşısında, M23 ve M24 nolu mekanlara ulaşımı sağlayan tek kanatlı ahşap kapılar yer almaktadır. Mekanın kuzeybatı duvarı üzerinde, lavabo tesisatına ait boruların ve üst kısmında da ayna izinin belirgin olması; buranın, lavabonun bulunduğu bir mekan olduğunu kanıtlamaktadır.

Zemin döşemesi 0,20 x 0,20 m. boyutlarındaki karo mozaiklerle kaplı olan mekanın duvarları da 1,33 m. yüksekliğine kadar 0,15 x 0,15 m. boyutlarında beyaz fayansla kaplıdır. Bu fayansların bazıları kırık, bazıları ise eksiktir.

Ahşap tavan döşemesi ise M21 nolu mekanın tavan döşemesinin bir uzantısıdır.

2.4.5. MEKAN 23 (M23) (RÖLÖVE P.4)

M23 olarak nitelendirilen mekan, M22 nolu mekandan, 2,39 m. yüksekliğindeki sonradan yapılmış bir bölme duvar ile ayrılarak WC mekanına dönüştürülmüştür. M22 nolu mekanın zemin döşemesinden 0,12 m. yükseltilmiş olan WC mekanına, 0,79 x 2,14 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir (Foto. 2.4.5.1.). 1,00 x 1,05 m. boyutlarındaki mekan özgün olmadığı için dışarıya açılan penceresi de bulunmamaktadır.

Tüm duvar yüzeyleri zemin döşemesinin 1,21 m. yüksekliğine kadar, M22 nolu mekanda olduğu gibi 0,15 x 0,15 m. boyutlarında beyaz fayansla kaplıdır. Mekanı, M24 nolu mekandan ayıran bölme duvar yüzeyinde bulunan fayansların büyük bölümü eksiktir. Güneydoğu ile güneybatı duvarlarının kesiştiği köşede ise, üst kattan dikey olarak aşağıya inen paslanmış tesisat borusu kötü bir görünüm sergilemektedir.

Ahşap tavan döşemesi, M21 nolu mekanın tavan döşemesinin devamıdır ve yer yer çürüyüp çatlamıştır.

2.4.6. MEKAN 24 (M24) (RÖLÖVE P.4)

M24 olarak nitelendirilen ve M22 nolu mekandan 2,39 m. yüksekliğinde, sonradan yapılmış bir bölme duvar ile ayrılan WC mekanı da, M23 nolu WC mekanı gibi, M22 nolu mekanın zemin döşemesinden 0,12 m. yükseltilmiştir. 1,16 x 1,05 m. boyutlarındaki bu WC mekanına, 0,80 x 2,14 m. boyutlarında tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir (Foto. 2.4.6.1.).

Mekanın, güneybatı duvarında 1,19 x 2,47 m. boyutlarında ahşap kepenkli bir giyotin pencere bulunmaktadır. Özgün pencerenin batı yönündenki kasası, iki WC mekanını birbirinden ayıran 0,13 m.

genişliğindeki bölme duvarın arkasında kalmıştır. Bu durum, restitüsyon bölümünde de sözü edileceği gibi, mekanın sonradan bölünerek WC hacmine dönüştürüldüğünü kanıtlamaktadır. Giyotin pencerenin ahşap kepenk kanatlarından birisi eksiktir.

Mekanın, kuzeydoğu, kuzeybatı ve güneydoğu duvarlarının yüzeyleri, zemin döşemesinin 1,21 m. yüksekliğine kadar; güneybatı duvarı da pencere altına kadar M22 ve M23 nolu mekanlarda olduğu gibi, 0,15 x 0,15 m. boyutlarında beyaz fayansla kaplıdır. Fayansların bazıları kırık veya eksiktir.

Ahşap tavan döşemesi M21 nolu mekanın tavan döşemesinin bir uzantısıdır ve yer yer çürüyüp, çatlamış bulunmaktadır.

2.4.7. MEKAN 25 (M25) (RÖLÖVE P. 4)

M25 olarak nitelendirilen mekanın, koridora açılan ve M30 nolu mekana ait kapının karşısında yer alan 1,56 x 2,62 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapısı bulunmaktadır.

Giriş kapısının 0,29 m. ötesinde ve mekanın güneydoğu duvarında yer alan 1,15 x 2,62 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap kapı ile M21 nolu mekana ulaşım sağlanmaktadır. 2,80 x 5,20 m. boyutlarında olan mekanın güneydoğu duvarının 0,46 m. ötesinde, güneybatıya açılan 1,32 x 2,47 m. boyutlarında ahşap kepenkli tek bir giyotin pencere bulunmaktadır. Bu duvarın 3,90 m. ötesinde ve mekanın kuzeybatı duvarında, 1,18 x 2,62 m. boyutlarında, alt kısmı kırık olan tek kanatlı, ahşap üçüncü bir kapı daha mevcuttur. M21 nolu mekana ulaşım sağlayan tek kanatlı ahşap kapının karşısında yer alan bu kapı ile, M26 nolu mekana ulaşılmaktadır.

Tüm duvar yüzeylerinde yer yer kabarma, çiçeklenme ve çatlaklar gözlenmiştir. Pencere altındaki duvar yüzeyinde ise kırılmış radyatör boruları bulunmaktadır (Foto. 2.4.7.1.).

Zemin döşemesi ahşapla kaplı olan odanın bazı bölümlerindeki ahşap döşeme çürümüş; koridordan odaya ulaşımı sağlayan kapının oturduğu döşemenin yarısından başlayıp, M26 nolu mekana açılan kapının bulunduğu döşemeye doğru olan bölümü ise, tamamen çökmüştür. Çökmüş

olan bu kısımlarda görülen ahşap kirişler de çürümüştür. 0,31 m. aralıklarla kapıya paralel olarak yerleştirilen kirişler M26 nolu mekanın çökmüş döşemesi boyunca devam etmektedir (Foto. 2.4.7.2.). Mekan boyunca, 0,11 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgelikler bulunmaktadır. Ahşap döşeme üzerinde yer yer çürümüş muşamba kalıntılarına rastlanmaktadır.

Tavan döşemesi, 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. 0,23 m. genişliğindeki bu kaplama tahtalarının orta yerleri ile tek kenarlarına 0,01⁵ m. genişliğinde çentikler atılmıştır. Ahşap tavanın etrafında, mekanı çepeçevre saran ahşap bir profil bulunmaktadır. Kaplama tahtalarının birleşme yerleri yer yer çatlayıp delinmiştir. Üstten sızan yağmur suları bu bölümler altında kalan duvar yüzeylerine akmaktadır.

2.4.8. MEKAN 26 (M26) RÖLÖVE P.4)

M26 olarak nitelendirilen ve küçük bir koridor niteliği taşıyan mekanın ahşap zemin döşemesi ile koridora açılan 1,21 x 2,62 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap kapısı önündeki zemin döşemesi tamamen çökmüştür. Bu nedenle bu mekana girilmemiştir. M25 nolu mekanın kuzeybatı duvarında bulunan 1,18 x 2,62 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap kapı ile, M28 nolu mekanın güneydoğu duvarında yer alan 1,64 x 2,62 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı bu mekana açılmaktadır.

2.4.9. MEKAN 27 (M27) (RÖLÖVE P.4)

M27 olarak nitelendirilen WC mekanına ulaşımı sağlayan, tek kanatlı ahşap kapının açıldığı, M26 nolu mekanın zemin döşemesi tamamen çökmüş olduğu için mekana girilememiştir. Mekanın, güneybatıya bakan ve dış cepheden görüldüğü kadarıyla, diğer pencerelerle aynı olan ahşap kepenkli bir giyotin penceresi bulunmaktadır. İçine girilemediği için, iç mekanın durumu hakkında daha ayrıntılı bilgi verilememiştir.

2.4.10. MEKAN 28 (M28) (RÖLÖVE P.4)

M28 olarak nitelendirilen mekana, M31 nolu sofaya açılan 1,59 x 2.62 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir.

4,20 x 6,68 m. boyutlarındaki odanın, kuzeydoğu duvarının orta kısmı yıkılmıştır. Yıkılan bu bölümde; çürümüş ahşap dikmeler ile bunların üzerine çakılmış olan kırılmış çitılar gözlenmektedir (Foto. 2.4.10.1.). Giriş kapısının karşısında ve odanın güneydoğu duvarında yer alan 1,64 x 2,62 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap, ikinci bir kapı ile M26 nolu mekana ulaşılmaktadır. Bu kapının 3,88 m. ötesinde ise, 1,10 x 2,47 m. boyutlarındaki ahşap kepenkli bir giyotin pencere ile, mekan güneydoğuya açılmaktadır. Bu pencerenin altında kalan duvar yüzeyindeki sıvanın bir bölümü dökülmüştür ve ardından ahşap çitılar gözlenmektedir. Bu pencerenin 0,62 m. ötesinde ve mekanın güneybatı duvarında yer alan 2,89 x 2,47 m. boyutlarında, ahşap kepenkli bir giyotin pencere daha bulunmaktadır. Orta kısmı, çift kanatlı ahşap kepenkli olan giyotin pencerenin iki yanında ise, tek kanatlı ahşap kepenkli iki bölüm yer almaktadır. Pencereilerin bazı bölümleri eksik, bazı bölümleri ise kırık olup, diğer tüm pencereler gibi çalışamaz durumdadırlar. Güneybatıya bakan bu pencerenin kasasından itibaren kuzeydoğu duvarına kadar devam eden 0,76 m. uzunluğundaki duvar yüzeyi yıkılmıştır. Yıkılan bu bölümde çürümüş ahşap dikmeler ile kırılmış çitılar gözlenmektedir (Foto. 2.4.10.2.).

Zemin döşemesi ahşap olup, büyük bir bölümü çürümüş durumdadır. Ahşap döşeme üzerinde, çürümüş olan muşamba kalıntılarına rastlanmaktadır.

Tavan döşemesi, M20 ve M25 nolu mekanların tavan döşemeleri ile aynı türdedir ve 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu kaplama tahtalarının orta yerleri ile tek kenarlarına ise 0,01⁵ m. genişliğinde çentikler atılmıştır. Ahşap tavanın etrafında mekanı çepeçevre saran ahşap bir profil bulunmaktadır. Bazı bölümleri çürümüş ve çatlamış olan tavanın bu kısımlarından sızan yağmur suyu, duvarların çatlayıp yıkılmasına neden olmuştur.

2.4.11. MEKAN 29 (M29) (RÖLÖVE P.4)

M29 olarak nitelendirilen odaya, M20 nolu koridora açılan 1,60 x 2,62 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir.

Giriş kapısının bulunduğu duvar ile, mekanın kuzeybatı duvarının kesiştiği köşeden 0,23 m. ötede bulunan 1,20 x 2,63 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap kapı ile, M38 nolu mekana ulaşılmaktadır. Bu kapının bulunduğu duvar ile, mekanın kuzeydoğu duvarının kesiştiği köşeden itibaren 1,25 m. ötede bir pencere yer almaktadır. 1,33 x 2,47 m. boyutlarındaki giyotin ve çift kanatlı ahşap kepenkli pencere, esas giriş cephesi olan kuzeydoğu cephesine açılmaktadır. Bu pencerenin 1,69 m. ötesinde bulunan ve odanın güneydoğu cephesinde açılmasını sağlayan 1,13 x 2,47 m. boyutlarında ikinci bir penceresi daha bulunmaktadır. Giyotin ve çift kanatlı ahşap kepenkli olan bu pencerenin bir kepenk kanadı eksiktir (Foto. 2.4.11.1.).

4,27 x 5,25 m. boyutlarındaki mekan, M30 nolu odadan ayrı bir mekan olarak algılanmasına rağmen, iki mekanı ayıran herhangi bir bölücü duvar izine rastlanamamıştır. Sadece, iki mekan arasında devam eden ve alt kısmı ahşapla kaplı olan 3,24 m. yüksekliğinde bir giriş bulunmaktadır (Foto. 2.4.11.2.). Bu yüzden M29 ile M30 nolu mekanları, Resitüsyon Bölümü'nde de değinileceği gibi, tek bir mekan olarak kabul etmek gerekecektir. Mekanın duvarlarını kaplayan sıvalı yüzeyler nemlenmiş durumdadır.

Zemin döşemesi ahşap olup, bazı bölümlerinde çürümüş muşamba kalıntılarına rastlanmaktadır. Mekan boyunca devam eden süpürgelikler 0,11 m. yüksekliğindedir ve ahşaptan yapılmıştır.

Ahşap tavan ise, M20, M25 ve M28 nolu mekanların ahşap tavanları ile aynı türdedir ve 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Tavanın etrafında, mekanı çepeçevre saran ahşap bir profil bulunmaktadır. Söz konusu tavan, diğer odaların tavanlarına oranla daha sağlam bir görünümündedir.

2.4.12. MEKAN 30 (M30) (RÖLÖVE P.4)

M29 nolu mekanın bir devamı olan 6,98 x 3,79 m. boyutlarındaki oda, M30 olarak tanımlanmaktadır. M20 nolu koridordan, bu mekana ulaşımı sağlayan kapı 1,61 x 2,62 m. boyutlarındadır. Çift kanatlı, ahşap giriş kapısının doğusundaki duvarın bir bölümü yıkılmıştır. Yıkılan bu bölümde, çürümüş olan ahşap dikmeler ve bu dikmelerin üzerine çakılan kırılmış çitalar gözlenmektedir (Foto. 2.4.12.1.). Yıkılmış duvarın üst kısmına dayanan, 3,24 m. yüksekliğindeki kirişin alt kısmı ahşapla kaplanmıştır.

Kirişin dayandığı kuzeydoğu duvarının 1,68 m. ötesinde bulunan 1,32 x 2,47 m. boyutlarında, giyotin ve çift kanatlı ahşap kepenkli bir pencere ile, mekan kuzeydoğu cephesine açılmaktadır. Bu pencerenin 1,30 m. ötesinde ise, yine kuzeydoğuya açılan 1,33 x 2,47 m. boyutlarında ikinci bir pencere daha bulunmaktadır. Bu duvarın 1,44 m. ötesinde ve güneydoğu duvarında yer alan 1,31 x 2,47 m. boyutlarında tek bir pencere ile mekan, güneydoğu cephesine açılmaktadır. Giyotin olan bu pencerenin ahşap kepenk kanatlarından biri eksiktir. Pencere altındaki duvar yüzeyinin bir bölümünün sıvası düşmüş ve ahşap çitalar ortaya çıkmıştır. Tüm pencere altlarında kalorifer tesisatına ait borular göze çarpmaktadır.

Ahşap zemin döşemesinin büyük bir bölümü çürümüş, bazı bölümleri ise tamamen çökmüştür. Bu bölümlerden gözlemlendiği kadarıyla, ahşap kirişler 0,31 m. ara ile yerleştirilmiş olup, 0,06 x 0,25 m. boyutlarındadır (Foto. 2.4.12.2.).

Ahşap tavan döşemesi, M29 nolu mekanın tavan döşemesi ile aynı, ancak ters yöndedir. Büyük bir bölümü çürümüş olan tavanın, ahşap birleşme yerleri çatlamış ve sürekli yağmur suyu almasından dolayı kararmıştır.

2.4.13. MEKAN 31 (M31) (RÖLÖVE P.4)

M31 olarak nitelendirilen sofanın ana girişi, M35 nolu mekandan sofaya açılan $1,71^5 \times 3,17^5$ boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Kapının 1,48 m. yüksekliğinden sonra gelen bölümü, 0,80 m. yüksekliğinde, camlı ve dış tarafı demir parmaklıklıdır. $2,54^5$ m. yüksekliğinden sonra ise, sofanın aydınlanmasını sağlamak amacıyla; dıştan dekoratif demir parmaklıklı, iç kısımdan da ahşap kasalı ve açılabilen cam kanatlı bir bölüm mevcuttur. Kapının dış yüzeyinde yer alan kapı kollarının izleri ile kilit yerleri durmaktadır. Kapının iki kanadının da cam bölmeleri kırıktır. Buna karşın ahşap kanatlar sağlam olup, sadece boyaları dökülmüştür (Foto.2.4.13.1.).

11,10 x 4,15 m. boyutlarındaki sofa, zemin katın ana mekanlarından biridir ve M32, M34, M36, M38 nolu mekanları karşılıklı olarak birbirlerine bağlamaktadır (Foto 2.4.13.2.). Aynı zamanda M28 nolu oda ile M20 nolu koridora da ulaşım sağlamaktadır.

Giriş kapısının $1,85^5$ m. ötesinde yer alan $1,60 \times 2,63$ m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapı ile M36 nolu mekana girilmektedir. Bu kapının $1,50^5$ m. ötesinde ise, $4,48^5 \times 4,14$ m. boyutlarında cam bölmeli bir kapı ile M38 nolu mekana ulaşılmaktadır (Foto. 2.4.13.3.). Bu kapının yanından başlayan ve sofanın güneydoğu duvarında yer alan $1,83 \times 4,14$ m. boyutlarındaki kapı ise, M20 nolu koridora açılmaktadır. Söz konusu kapının 0,48 m. ötesinde yer alan, $1,59 \times 2,62$ m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı ile M28 nolu odaya ulaşılmaktadır. Güneydoğu duvarının $1,60$ m. ötesinde ve sofanın ikinci uzun kenarını oluşturan güneybatı duvarında yer alan $1,59 \times 2,62$ m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı ile, M32 nolu odaya girilmektedir. Bu kapının 2,90 m. ötesinde ise, güneybatı duvarı üzerinde son kapı yer almaktadır. Söz konusu kapı M36 nolu odaya ait giriş kapısının karşısındadır.

$1,45 \times 2,62$ m. boyutlarında, çift kanatlı olan bu ahşap kapı ile M34 nolu odaya giriş sağlanmaktadır. Söz konusu kapının 2,00 m. ötesinde, sofanın güneybatı cephesine açılmasını sağlayan giyotin bir pencere

bulunmaktadır. 1,33 x 2,47 m. boyutlarındaki pencerenin ahşap kepenkleri eksiktir. Pencerenin altında kalan duvar yüzeyi ise yıkılmıştır. Duvarı oluşturan ahşap dikmeler çürüyerek siyahlaşmış, bunların üzerine çakılan ahşap çıtalar ise kırılmıştır (Foto. 2.4.13.4.). Bu bölümde yapılan ölçüm sonucunda, ahşap dikmeler 0,07 x 0,14 m. olarak tesbit edilmiştir. Bu ahşap dikmelerin üzerine ise 0,01 m. aralıklarla, 0,02⁵ – 0,03 m. genişliğinde ahşap çıtalar çakılmıştır. Bu çıtaların arası harçla doldurulmuş ve 0,02 m. kalınlığındaki sıva ile sıvanmıştır. Sofanın, kuzeybatı cephesine açılan ve güneybatı duvarının 1,40 m. ötesinde olan 1,33 x 2,47 m. boyutlarında ikinci bir pencere daha bulunmaktadır.

Tüm duvar yüzeylerinin, zemin döşemesinden 1,12 m. yüksekliğine kadar olan bölümleri turuncu renge boyanmış ve bu boyalar yer yer dökülmüştür. Bazı bölümleri ise nemden dolayı çiçeklenmiştir.

Sofanın zemin döşemesi ahşaptır. Yağmur suyunun sürekli olarak döşeme üzerinde birikmesi sonucu, ahşap yüzeyler çürüyüp, kararmıştır (Foto.2.4.13.5.). Tüm sofa boyunca yerleştirilen ahşap süpürgelikler ise 0,11 m. yüksekliğindedir.

Ahşap tavan; M21 nolu mekanın tavanı hariç, diğer tüm mekanların tavanları ile aynı türdedir. Daha önce de açıklandığı gibi tavan, 0,23 m. genişliğindeki ahşap kaplamaların yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu kaplamaların orta kısımları ile tek kenarlarına çentikler atılmıştır. Ahşap tavan, mekanı çepeçevre saran bir ahşap profille son bulmaktadır (Foto. 2.4.13.6.). Tavanın büyük bir bölümü çürüyüp çatladığı için yağmur suyunu duvarlara ve ahşap döşemeye taşımakta; duvarların çiçeklenmesine, döşemenin de çürümesine neden olmaktadır.

2.4.14. MEKAN 32 (M32) (RÖLÖVE P.4)

M32 olarak nitelendirilen odaya, M31 nolu sofadan, 1,59 x 2,62 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir.

Giriş kapısının 3,96 m. ötesindeki güneydoğu duvarının 1,20 m.'lik bölümü, zemin döşemesinden tavana kadar yıkılmış bulunmaktadır

(Foto. 2.4.14.1). Bu bölümden gözleendiği kadarıyla, ahşap dikmelerin tümü çürümüş ve siyahlaşmış, bunların üzerine çakılan ahşap çıtaların çoğu kırılmış, aralarını dolduran harçlar ise dökülmüştür. Yıkılmış bu bölümün bitişiğinde bulunan ve bu yöndeki kasası da kırılmış olan pencere ile mekân güneydoğu cephesine açılmaktadır. 1,32 x 2,47 m. boyutlarında olan giyotin pencerenin çift kanatlı ahşap kepenkleri bulunmaktadır. Bu pencerenin alt kısmında da yıkılmış olan duvar yüzeyi devam etmektedir. Bu duvarın 0,87 m. ötesinde, güneybatıdaki balkona açılan, 2,99 m. uzunluğunda; ortada bir kapı, iki yanında ise giyotin pencereleri bulunan bir pencere-kapı dizisi bulunmaktadır. Ortada yer alan 3,13 m. yüksekliğindeki kapı, çift kanatlı, cam bölmeli ve ahşap olup, dışında bulunan kepenk kanatlarından biri eksik, diğeri ise kırıktır. Kapının iki yanında yer alan, 2,47 m. yüksekliğindeki giyotin pencereler de, tek kanatlı ahşap kepenklidir (Foto. 2.4.14.2). Güneybatı duvarının 0,43 m. ötesinde ve odanın kuzeybatı duvarında, 1,31 x 2,47 m. boyutlarında bir pencere daha bulunmaktadır. Güneydoğuya açılan pencerenin tam karşısında yer alan bu pencerenin ahşap kepenk kanatları eksiktir. Söz konusu pencerenin 3,54 m. ötesinde bulunan 1,54 x 2,62 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap ikinci bir kapı ile M34 nolu mekâna ulaşılmaktadır. Mekânın tüm duvar yüzeyleri, yağmur suyunu almasından dolayı, siyahlaşmış, çatlamış ve dökülmüştür. Duvar yüzeylerinin boya ları dökülmüş bölümlerinde, zemin döşemesinin 0,77 m. yüksekliğine kadar olan ve pencere altlarına dek devam eden, çiçek motifleriyle boyanmış bezemeli bir duvar yüzeyi ortaya çıkmıştır (Foto. 2.4.14.3).

4,68 x 6,78 m. boyutlarındaki odanın zemin döşemesi ahşap olup, yağmur sularını almasından dolayı çürümüş bulunmaktadır. 0,11 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgeliğin de, bazı kısımları eksiktir.

Tavan döşemesi ahşap olup, diğer mekânlarda anlatıldığı şekilde, 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuş ve bunların orta kısımları ile tek kenarlarına çentik atılmıştır. Burada da, diğerlerindeki gibi ahşap tavan, mekânı çepeçevre saran bir profille son bulmaktadır. Çok kötü bir durumda

olan tavan döşemesi, tamamen çürümüştür ve her yerinden yağmur suyu almaktadır (Foto. 2.4.14.4.). Yağmur sularını duvarlara ve ahşap döşemeye akıtan tavan, bu kısımların çürümesine neden olmaktadır.

2.4.15. MEKAN 33 (M33) (RÖLÖVE P.4)

M33 olarak nitelendirilen balkona; M32 nolu odadan, 2,99 m. uzunluğundaki bir pencere-kapı dizisinin ortasında yer alan ve 3.13 m. yüksekliğinde olan çift kanatlı cam bölmeli ahşap bir kapı ile çıkılmaktadır. 0,06 m.'lik bir eşiği olan kapının dışında yer alan kepenk kanatlarından biri eksik, diğeri ise kırıktır. Kapının iki yanında yer alan giyotin pencereler ise, tek kanatlı ahşap kepenklidir.

Zemin döşemesi ahşap olan balkon, dış hava koşullarına tamamen açık olduğu için çürümüş ve çökmüştür. Çürük birkaç kirişin taşıdığı çökmüş döşemeyi, alt kısımdan iki adet ahşap konsol desteklemektedir (Foto.2.4.15.1). Balkonun döşemesi tamamen çökmüş olduğu için buraya çıkılamamıştır. Bu yüzden boyutları ancak yaklaşık olarak tesbit edilmiştir. Buna göre 3,50 x 1,40 m. boyutlarında olduğu kabul edilmektedir.

2.4.16. MEKAN 34 (M34) RÖLÖVE P.4)

M22 olarak nitelendirilen köşe odasına, M31 nolu sofadan, 1,59 x 2,62 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir.

Odanın kuzeydoğu duvarından başlayıp, güneydoğu duvarında yer alan 1,54 x 2,62 m. boyutlarında ikinci bir kapı ile M32 nolu odaya ulaşım sağlanmaktadır. Güneydoğu duvarının 0,81 m. ötesinde ve odanın güneybatı duvarında 2,81⁵ x 2,47 m. boyutlarında bir giyotin pencere bulunmaktadır. Orta kısmı, çift kanatlı ahşap kepenkli olan giyotin pencerenin iki yanında ise, tek kanatlı ahşap kepenkli iki bölüm yer almaktadır (Foto.2.4.16.1.). Güneybatı duvarının 1,44 m. ötesinde ve odanın kuzeybatı duvarında yer alan 1,31 x 2,47 m.

boyutlarındaki ikinci bir giyotin pencere ile, mekan kuzeybatı cephesine açılmaktadır. Tüm duvar yüzeylerinde, yağmur suyunun bıraktığı izler belirgin olarak durmakta ve yer yer ince çatlaklara rastlanmaktadır.

4,21 x 4,31 m. boyutlarındaki odanın zemin döşemesi ahşaptır ve rengi kararmıştır. Mekan boyunca devam eden 0,11 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgeliğin de bazı bölümleri eksiktir.

Ahşap olan tavan döşemesi diğer mekanların tavan döşemeleriyle aynı türdedir. Mekanın, kuzeydoğu ile kuzeybatı duvarlarının kesiştiği köşede, bodrum kattan gelen ve zemin döşemesini delerek, dikey olarak tavana çıkan 5 adet boru bulunmaktadır. Bu borular ahşap tavanı da delip, I. kata ulaşmaktadır. Ahşap tavanın tahrip edilen bu bölümünden sızan yağmur suları, duvar yüzeylerinin çiçeklenmesine, ahşap döşemenin de çürütmesine neden olmaktadır (Foto. 2.4.16.2). Pencerenin alt kısımlarındaki duvar yüzeylerinde ise, sökülmüş radyatör izleri gözlenmektedir.

2.4.17. MEKAN 35 (M35) (RÖLÖVE P.4)

M35 olarak nitelendirilen +3,63 kotundaki rüzgârlığa; +1,03 kotundan başlayan 16 basamaklı demir bir merdivenle ulaşılmaktadır. İlk basamağı 0,05 m. yüksekliğinde olan demir merdivenin geriye kalan basamakları 0,17 m. yüksekliğindedir. 1,44 x 2,59 m. boyutlarındaki çift kanatlı demir giriş kapısının 0,55 x 2,59 m. boyutlarında olan dar kanadı iptal edilmiştir. Esas giriş, 0,89 x 2,59 m. boyutlarındaki tek kanat ile sağlanmaktadır.

1,88⁵ x 0,87⁵ m. boyutlarındaki demir rüzgarlığın, çift kanatlı kapısının önünde, yine demirden yapılmış bir saçak bulunmaktadır. Bu saçığın altında ise, onu destekleyen iki adet dekoratif demir konsol yer almaktadır.

Zemin döşemesi de demir olan rüzgarlığın, döşeme seviyesinden 1,00 m. yüksekliğine kadar olan bölümünün tümü demir, tavana kadar olan bölümü ise demir çerçeveli cam bölmelidir. 1,00 m. yüksekliğinde

olan dekoratif demir merdiven korkuluğu, rüzgarlığa kadar devam etmekte ve rüzgarlığın kuzeybatı cephesine kadar uzanmaktadır.

Güneydoğu duvarının üzerinde ise, demir küpeşteye ait olduğu düşünülen demir bir bölüm ve demir küpeştenin duvara bağlandığı yerlerde de 4 adet delik bulunmaktadır. Bu duvar yüzeyi ahşap kaplama ile kaplanmış ve yer yer boyları dökülmüştür.

Rüzgarlık kapısının karşısında $1,71^5 \times 3,17^5$ m. boyutlarında, çift kanatlı ve ahşap olan zemin kat ana giriş kapısı bulunmaktadır.

Rüzgârlığın, demirden yapılmış olan zemin döşemesi de, demir basamakları gibi paslanmış ve çürümüştür. Kapı ve diğer demir yüzeyler de paslanmış, demir çerçeveler arasında kalan cam yüzeyler ise kırılmıştır.

Tavan döşemesi zemin katın diğer mekanlarının tavanları ile aynı türde olup, 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuş; bu kaplama tahtalarının orta kısımları ile tek kenarlarına çentikler atılmıştır. Diğer tavanlardan farklı olarak, ahşap profille çevrelenmemiştir. Söz konusu tavan, rüzgârlıktan 0,26 m. dışarıya taşarak ahşap bir saçak oluşturmaktadır (Foto. 2.4.17.1). Tavanın bazı yerleri çatlamış ve boyları dökülmüştür.

2.4.18. MEKAN 36 (M36) (RÖLÖVE P.4)

M36 olarak nitelendirilen köşe odasına, M31 nolu sofadan açılan $1,60 \times 2,63$ m. boyutlarında, çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir.

Odanın güneybatı duvarının 2,04 m. ötesinde ve kuzeybatı duvarında yer alan, $2,58 \times 2,47$ m. boyutlarında bir giyotin pencere ile oda kuzeybatı cephesine açılmaktadır. Bu pencere, iki adet çift kanatlı ahşap kepenkli giyotin pencerenin yanyana gelmesiyle oluşturulmuştur. Bu pencerenin batı yönünde yer alan bölümünün, kepenk kanatlarından biri eksiktir. Ayrıca ahşap denizliğin 0,14 m. üstünden

başlayan ve 0,11 m. aralıklarla yerleştirilen 0,01⁵ m. çapında 6 adet demir çubuk bulunmaktadır (Foto. 2.4.18.1.). Bu çubuklar, büyük bir olasılıkla, köşkün sonradan kullanıldığı dönemlerde demir merdivenden buraya ulaşımı engellemek amacıyla takılmıştır.

Odanın, esas giriş cephesi olan kuzeydoğu cephesine açılan ve üç bölümün yanyana gelmesiyle oluşan ikinci bir penceresi daha bulunmaktadır. Kuzeybatı duvarının 0,92 m. ötesinde ve kuzeydoğu duvarı üzerinde yer alan bu pencere 2,88 x 2,47 m. boyutlarındadır. Orta kısmı çift kanatlı ahşap kepenkli olan giyotin pencerenin, iki yanında ise tek kanatlı ahşap kepenkli iki bölüm yer almaktadır. Pencerenin doğu kenarında yer alan bölümün ahşap kepenk kanadı eksiktir (Foto. 2.4.18.2.). Odanın, kuzeydoğu duvarının 4.13 m. ötesinde ve güneydoğu duvarında yer alan 1,19 x 2,63 m. boyutlarında tek kanatlı ve ahşap olan ikinci bir kapısı daha bulunmakta ve M38 nolu mekana ulaşım sağlamaktadır. Duvar yüzeylerinde çiçeklenme ve yer yer çatlaklar gözlenmiştir.

4,67 x 5,24 m. boyutlarındaki odanın zemin döşemesi ahşap olup, bazı bölümlerinde çürümüş muşamba kalıntılarına rastlanmaktadır. Mekan boyunca devam eden 0,11 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgeliğin bazı bölümleri eksiktir.

Ahşap tavan, diğer mekanlarda tanımlanan ahşap tavanlarla aynı türde olup, birleşme yerlerinden açılmıştır.

2.4.19. MEKAN 37 (M37) (RÖLÖVE P.4)

M37 olarak nitelendirilen mekana, M38 nolu mekandan açılan 1,24 x 2.63 . boyutlarında, tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir.

1.37 x 3.79 m. boyutlarında olan mekanın kuzeydoğu cephesine bakan, 1,36 x 0,84 m. boyutlarındaki WC mekanı, 2,33 m. yüksekliğinde ve 0,15 m. kalınlığındaki bir bölme duvar ile ayrılmıştır. Bölme duvar üzerinde, mekana girişi sağlayan 0,76 x 2,18 m. boyutlarında bir kapı boşluğu bulunmakta, ancak kapı kanadına rastlanılmamaktadır (Foto. 2.4.19.1.).

Mekanın kuzeydoğu duvarı üzerinde 1,01 x 2,47 m. boyutlarında, çift kanatlı ahşap kepenkli bir giyotin penceresi bulunmaktadır. M37 nolu bu mekanın geriye kalan 1,37 x 2,43 m. boyutlarındaki bölümü ise, lavabonun yer aldığı bir mekana dönüştürülmüştür.

WC. bölümü de dahil olmak üzere, mekanın tüm duvarları, zemin döşemesinin 1,35 m. yüksekliğine kadar 0,15 x 0,15 m. boyutlarında beyaz fayansla kaplanmıştır. Bu fayansların bazıları eksik, bazıları ise, kırıktır. Mekanın kuzeybatı duvarının orta bölümünde ise, bugün mevcut olmayan lavabonun tesisat boruları ile deliklere rastlanmaktadır. Lavabo yerinin üzerinde ise, ayna izleri durmaktadır. Duvarların fayansla kaplı yüzeylerinin üzerinde kalan duvar bölümleri nemlenmiş, çiçeklenmiş ve yer yer çatlamıştır. WC bölümünde yer alan ve birinci kata çıkan pis su tesisatına ait borular paslanmış ve oldukça kötü bir görünüm sergilemektedir.

Zemin döşemesi, 0,20 x 0,20 m. boyutlarındaki karo mozaiklerle kaplanmış ve yüzeyleri siyahlaşmıştır. WC mekanının zemini ise, bu döşemeden 0,14 m.'lik bir beton ile yükseltilmiştir.

Tavan döşemesi betonarme olup, nemden dolayı kararmış bulunmaktadır.

2.4.20. MEKAN 38 (M38) (RÖLÖVE P.4)

Bodrum katta bulunan ve M12 nolu mekan olarak nitelendirilen +0,00 kotundaki sofanın kuzeydoğu cephesinde yer alan çift kollu ahşap merdivenin, 21 basamakla zemin kattaki +3,63 kotuna ulaştığı mekan M38 nolu mekan olarak tanımlanmaktadır. 4,26 x 1,33 m. boyutlarındaki bu mekan, bir koridor niteliği taşımaktadır.

Mekanın güneydoğu duvarında, M29 nolu mekana ulaşımı sağlayan 1,20 x 2,63 m. boyutlarında, tek kanatlı ahşap bir kapı bulunmaktadır.

Mekanın güneybatısında yer alan ve mekan genişliği boyunca devam eden 4,48⁵ x 4,14 m. boyutlarında özgün bir kapı bulunmaktadır. Söz konusu kapının batı kenarında yer alan 1,33⁵ x 2,76 m. boyutlarındaki bölümü ile doğu kenarında yer alan 1,35⁵ x 2,76 m. boyutlarındaki bölümü, çift kanatlı olup, kapının esas açılabilen

bölümlelerini oluşturmaktadır. Bu kapıların 1,17 m. yüksekliğine kadar devam eden kapı aynalarından sonra gelen bölümleri, ahşap çerçeveli ve cam bölmelidir. İki kapı arasında kalan bölüm ise, yine aynı şekilde olup sabittir. Bu bölümlerin üzerinde kalan ahşap çerçeveli ve cam bölmeli sabit kısım ise, tüm kapı genişliği boyunca devam etmektedir (Foto. 2.4.20.1). Bu kapının yanından başlayan ve mekanın kuzeybatı duvarında yer alan 1,19 x 2,63 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap kapı, M36 nolu mekana açılmaktadır. Bu kapının 0,12 m. ötesinde ve mekanın kuzeydoğu duvarında yer alan 1,24 x 2,63 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap kapı ise, M37 nolu mekana ulaşımı sağlamaktadır. Kapının 0,16 m. ötesinden başlayan 1,17 m. genişliğindeki çift kollu ahşap merdiven 27 basamakla, +8,38 kotundaki birinci kata ulaşmaktadır. Merdiven basamakları ahşap olup, daha önce de belirtildiği gibi 0,17⁵ m. yüksekliğindedir. Merdivenin dayandığı duvarlar üzerinde, basamaklardan itibaren 0,26 m. yüksekliğinde, duvar yüzeyinden 0,01 m. dışarıya taşan kahverengi renge boyanmış ahşap süpürgelek bulunmaktadır. Söz konusu süpürgeleğin üst kısmından 1,04 m. yüksekliğine kadar olan duvar yüzeyi de, kahverengi renge boyanmıştır (Foto. 2.4.20.2). Ahşap korkuluğu eksik olan merdivenin, basamakları kenarında ise, dikme yerlerine ait oyuklar göze çarpmaktadır. Merdiven mekanının aydınlanmasını sağlayan ve kuzeybatıya açılan, 1,20 x 2,50 m. boyutlarında çift kanatlı, ahşap kepenkli bir giyotin pencere bulunmaktadır.

Zemin döşemesi ahşap olup, kararmış ve cam kırıkları ile dolu bir haldedir.

Ahşap tavan ise, diğer mekanlarda tanımlanan ahşap tavanlarla aynı niteliktedir.

2.5. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ - BİRİNCİ KAT

Köşkün son katını oluşturan birinci kata ulaşım, bodrum kattaki M12 nolu sofanın kuzeydoğu cephesine bakan çift kollu ahşap merdiven ile sağlanmaktadır.

İç sofalı plan tipi şemasına uygun olarak yapılan zemin katından farklı olan birinci kat, "Orta Sofalı Plan Tipi"ne uygun olarak düzenlenmiştir. Tüm odalar ile hizmet mekanları (merdiven-WC), ortada yer alan sofaya açıklamaktadır.

Köşkün üç katlı bölümünü oluşturan birinci kat; zemin katın M20, M28 ve M29 nolu mekanlarının güneydoğu cephelerine bakan duvarları üzerinde yükselmektedir. Bu mekanların güneydoğusunda yer alan diğer mekanlar ise, iki kattan oluşmaktadır.

Plan tipinin farklı olması yanında, birinci katın tavan yüksekliği de, bodrum kat ve zemin katların tavan yüksekliğine oranla daha alçaktır.

2.5.1. MEKAN 39 (M39) (RÖLÖVE P.5)

M39 olarak nitelendirilen mekan , birinci katta yer alan M43 nolu sofanın bir bölümüdür. +8.38 kotunda bulunan bu mekana, +3,63 kotunda yer alan ve M38 nolu mekandan başlayan 27 basamaklı çift kollu ahşap bir merdivenle ulaşılmaktadır. Söz konusu merdivenin ahşap basamakları 0,17⁵m. yüksekliğindedir. 1,03⁵m. yüksekliğindeki ahşap korkuluğun ayakta kalan bir bölümü, rölövelerin hazırlanması sırasında henüz yerinde durmaktaydı (Foto. 2.5.1.1.). Bugün ise ne yazık ki, aradan geçen beş aylık süre içinde bu bölüm de tamamen ortadan kalkmıştır.

M43 nolu sofanın bir bölümü olan bu mekanın güneydoğu duvarında bulunan 1,43 x 2,55 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapı ile M40 nolu odaya ulaşım sağlanmaktadır. 1,23 x 4.78 m. boyutlarındaki mekanı, sofadan ayıran iki adet ahşap sütun bulunmaktadır. Gövdeleri 0,15 x 0,17 m. boyutlarında olan bu iki sütun arasındaki mesafe 1,39 m.'dir. Bu sütunların doğu ve batı yönlerindeki duvar yüzeylerinde ise, sütunlarla aynı özellikte olan ahşap pilastırlar bulunmaktadır. 2,63 m. yüksekliğine kadar devam eden ve bir sütun başlığıyla son bulan bu sütunlar ile pilastırları, 2,63 m. yüksekliğinden sonra, üstten birbirine bağlayan ve M39 nolu mekanı sofadan ayıran ahşap bir kiriş bulunmaktadır (Foto.2.5.1.2.).

Mekanın, kuzeydoğu duvarında yer alan ve M50 nolu mekana ulaşımı sağlayan 1,19 x 2,35 m. boyutlarında ikinci bir kapı daha bulunmaktadır.

Zemin döşemesi ahşapla kaplı olup, bazı kısımları çürümüştür.

Merdiven mekanının üstüne kadar devam eden ahşap tavan döşemesi, zemin kat mekanlarının tavan döşemeleri ile aynı niteliktedir ve 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Kaplama tahtalarının orta kısımları ile tek kenarlarına çentik atılmıştır. Ahşap tavan, mekanı çepeçevre saran ahşap bir profille son bulmaktadır. Tavanın bazı bölümleri, kaplama tahtalarının birleşme yerlerinden açılmıştır.

2.5.2. MEKAN 40 (M40) (RÖLÖVE P.5)

M40 olarak nitelendirilen odaya; M39 nolu mekandan, 1,43 x 2,55 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir.

Odanın, kuzeybatı duvarının 0,51 m. ötesinde ve kuzeydoğu duvarında 2,88 x 1,90 m. boyutlarında giyotin bir pencere bulunmaktadır. Kuzeydoğu cephesine açılan bu pencerenin ortasında yer alan bölümleri, çift kanatlı ahşap kepenklidir. Giyotin pencerenin alt kanadı eksik olan bu bölümün iki kenarında ise, tek kanatlı ahşap kepenkli iki bölüm yer almaktadır. Mekanın kuzeydoğu duvarından başlayan ve güneydoğuya açılan, 1,28 x 1,90 m. boyutlarında çift kanatlı ikinci bir giyotin pencere daha bulunmaktadır (Foto. 2.5.2.1.). Duvar yüzeylerinin büyük bir bölümünde çatlaklar gözlenmiş, yağmur suyunu almasından dolayı ise sıvalı yüzeyler çiçeklenmiş ve kabarmıştır. Pencerealtı kısımlarında ise, kalorifer tesisatına ait olan paslanmış borular gözlenmektedir.

4,25 x 5,21 m. boyutlarındaki odanın zemin döşemesi ahşap olup, yağmur suyu almasından dolayı yer yer çürümüş ve çatlamıştır. Bazı bölümlerinde ise çürümüş muşamba kalıntılarına rastlanmaktadır. Mekanı çevreleyen 0,13 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgelikler de, nemden dolayı kabarıp siyahlaşmıştır.

Ahşap tavan döşemesi, M39 nolu mekanın ahşap tavanıyla aynı niteliktedir. Tek farkları, orada kullanılan 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yerine, burada kullanılanların 0,16 m. genişliğinde olmasıdır. 0,16 m. genişliğindeki bu kaplama tahtalarının da orta yerleri ile tek kenarlarına çentikler atılmıştır. Bu tavan, mekanı çepeçevre saran ahşap bir profille son bulmaktadır. Hemen hemen tümü çürümüş olan ahşap tavan, çatıdan gelen yağmur suyunu duvar yüzeylerine ve döşemeye sızdırarak, buraların da çürümmesine neden olmaktadır.

2.5.3. MEKAN 41 (M41) RÖLÖVE P.5)

M41 olarak nitelendirilen odaya, M43 nolu sofadan 1,50 x 2,55 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı ile girilmektedir.

Mekanın kuzeydoğu duvarı üzerinde yer alan ve duvar boyunca devam eden 0,25 m. derinliğinde ahşap bir raf yeri mevcuttur. Bu nedenle, bu mekanın, birinci kata hizmet eden bir servis mekanı olarak kullanılmış olabileceği düşünülmektedir.

4,25 x 1,80 m. boyutlarındaki odanın, güneydoğu cephesine açılan 0,92 x 1.10 m. boyutlarında, çift kanatlı ahşap tek bir penceresi bulunmaktadır. Söz konusu pencerenin ahşap kepenkleri bulunmamaktadır. Pencerenin dış çerçevesinde menteşe yerlerinin bulunmaması nedeniyle, özgün durumunda da kepenksiz bir pencere olduğu düşünülmektedir. Mekanın güneybatı duvarının bir bölümünün sıvaları tamamen dökülmüş ve alttaki ahşap çıtalar ortaya çıkmıştır (Foto. 2.5.3.1.). Bu çıtaların fiziksel özelliklerindeki farklılıklar nedeniyle, mekanın sonradan bir tamir görmüş olabileceği düşünülmektedir.

Zemin döşemesi ahşap olup, mekanı çevreleyen 0,13 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgelik kabarmıştır.

Mekanın ahşap tavan döşemesi, M40 nolu mekanın ahşap tavanı ile aynı niteliktedir. Ancak, tavanın rengi diğer mekanların renginden biraz

farklıdır. Bu değişiklik de, daha önce de değinildiği gibi, bu mekanın sonradan tamir görmüş olabileceğinin bir diğer kanıtıdır. Söz konusu tavan, kaplama tahtalarının birleşme yerlerinden açılmıştır.

2.5.4. MEKAN 42 (M42) (RÖLÖVE P.5)

M42 olarak nitelendirilen odaya, M43 nolu sofadan girilmektedir. Bu ulaşımı sağlayan kapı ise, 1,49 x 2,55 m. boyutlarında, ahşap ve çift kanatlıdır.

Odanın kuzeydoğu duvarının orta kısmındaki bir bölümünün sıvaları düşmüş ve ahşap dikmeler üzerine çakılmış olan ahşap çıtalar ortaya çıkmıştır. Çıtaların yapılmış olduğu ahşap türünün, diğer çıtalardan biraz farklı olduğu gözlenmiş ve bu duvarın tamir görmüş olabileceği düşünülmüştür. Bu duvarın ucundan başlayan ve odanın güneydoğu duvarında yer alan 0,75 x 1,17 m. boyutlarında bir açıklık bulunmaktadır. 0,12 m.'lik eşiği olan bu boşluk, 2 katlı olan bölümün çatısına açılmaktadır (Foto.2.5.4.1). Bu açıklığın 4,60 m. ötesinde ise, güneydoğu cephesine açılan 1,30 x 1.90 m. boyutlarında, çift kanatlı ahşap kepenkli bir giyotin pencere bulunmaktadır. Bu duvarın 0,66 m. ötesinde ve odanın güneybatı duvarı üzerinde, 2,86 x 1,90 m. boyutlarında ikinci bir pencere daha yer almaktadır. Güneybatı cephesine açılan giyotin pencere üç kısımdan oluşmaktadır. Orta kısmı çift kanatlı ahşap kepenkli olan pencerenin, bir kepenk kanadı eksiktir. Bu bölümün iki yanında ise, tek kanatlı ahşap kepenkli iki bölüm daha bulunmaktadır. Duvar yüzeylerinde ise yer yer çatlaklar gözlenmektedir.

4,20 x 6,70 m. boyutlarındaki odanın zemin döşemesi ahşap olup, tüm mekan boyunca 0,13 m. yüksekliğinde ahşap süpürgelikler bulunmaktadır.

Ahşap tavan döşemesi, M40 ve M41 nolu odaların tavan döşemeleri ile aynı olup, kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu tavanın rengi de, diğer tavanların renginden farklı olarak algılanmış ve bir tamir görmüş olabileceğini düşündürmüştür.

2.5.5. MEKAN 43 (M43) (RÖLÖVE P.5)

Birinci katın orta bölümünü oluşturan ve M39 nolu mekandan iki ahşap sütunun desteklediği bir giriş ile ayrılan sofa, M43 olarak tanımlanmaktadır (Foto. 2.5.5.1).

Tüm odaları çevresinde toplayan 6,45 x 4,20 m. boyutlarındaki sofanın güneydoğu duvarında ve ahşap sütunun 0,19 m. ötesinde yer alan, 1,50 x 2,55 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile M41 nolu mekana ulaşılmaktadır. Bu kapının 0,34 m. ötesinde yer alan 1,49 x 2,55 m. boyutlarındaki ikinci çift kanatlı ahşap kapı ise, M42 nolu odaya açılmaktadır. Güneydoğu duvarının 1.68 m. ötesinde ve sofanın güneybatı duvarının üzerinde yer alan 1,48 x 2.55 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapı ile M44 nolu odaya ulaşılmaktadır. Bu kapının 1,81 m. ötesinde ise, M46 nolu köşe odasına açılan, 1,49 x 2.55 m. boyutlarında, çift kanatlı ahşap bir kapı bulunmaktadır. Sofanın kuzeybatı duvarı üzerinde ve güneybatı duvarının 1,38 m. ötesinde bulunan 1,50 x 2,55 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı, M47 nolu mekâna ulaşımı sağlamaktadır. Kuzeybatı duvarının sonundan başlayıp, kuzeydoğu duvarı üzerinde yer alan ve M49 nolu odaya ulaşımı sağlayan 1,50 x 2,55 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı, M43 nolu sofadan açılan son kapıdır. Bu kapının doğu tarafında yer alan pilastırın ahşap kaplı yüzeyi sökülmüş olup, buradan alttaki ahşap çıtalar görülmektedir. Onarım gördüğü tahmin edilen bu bölümde; yeni olduğu gözlenen ahşap dikme üzerinde, 0,01⁵-0,02 m. ara ile çakılan 0,02-0,02⁵ m. genişliğindeki ahşap çıtalar yer almaktadır. Çıtaların üzeri ise, samanlı topraktan yapılmış sıva ile kaplanmışır (Foto. 2.5.5.2).

Duvar yüzeyleri, zemin döşemesinin 1,03 m. yüksekliğine kadar kahverengi, bu yükseklikten sonra ise, açık mavi renge boyanmıştır. Bazı yüzeylerin sıvalarının çatladığı ve kabardığı gözlenmektedir.

Ahşap zemin döşemesinin bazı kısımları çürümüş, 0,13 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgelikler ise kararmıştır.

Ahşap tavan döşemesi, M39 nolu mekanın tavan döşemesi ile aynıdır. 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Ahşap tavanın bir bölümünün diğer bölümünden biraz farklı renkte olduğu gözlenmiştir. Bu yüzden de tavanın tamir gördüğü düşünülmektedir. Çatıdan yağmur suyu alan ahşap tavan, yer yer çürümüştür.

2.5.6. MEKAN 44 (M44) (RÖLÖVE P.5)

Sofanın güneybatısında yer alan ve M44 olarak tanımlanan odaya, 1,48 x 2,55 m. boyutlarında, çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir (Foto. 2.5.6.1).

4,79 x 4,23 m. boyutlarındaki odanın, doğrudan doğruya dış cepheye açılan hiçbir penceresi bulunmamaktadır. Buna karşılık, güneybatısında yer alan camekâna açılan bir kapı ile iki yanında yer alan iki adet penceresi bulunmaktadır. Odanın güneydoğu duvarının 0,88 m. ötesinde ve güneybatı duvarında yer alan bu kapı ve pencerelerden oluşan bölüm, 3,10 m. uzunluğundadır. Kapının yüksekliği 2,52 m. iken, pencereler 1,86 m. yüksekliğindedir. Çift kanatlı ve cam bölmeli ahşap kapının iki yanında yer alan pencereler giyotindir. Özellikle bu bölümün iki yanında ve pencerelerin alt kısımlarında kalan duvar yüzeyleri, çatıdan akan yağmur sularının etkisiyle çiçeklenmiş, çatlamış, kabarmış ve sıvaları dökülerek, ahşap çıtaları ortaya çıkmıştır (Foto. 2.5.6.2).

Ahşap zemin döşemesinin, büyük bir bölümü çürümüştür. Mekanı çevreleyen 0,13 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgelikler ise kararmıştır.

Ahşap tavan, M40, M41 ve M42 nolu mekanların tavan döşemeleriyle aynı nitelikte olup, yine aynı genişlikteki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Orta kısmı tamamen çürümüş ve çökmüş olan tavanın üstündeki çatı da çökmüş olduğu için, tüm yağmur sularını döşeme ile duvar yüzeylerine akıtmakta ve buraların çökmesine neden olmaktadır (Foto. 2.5.6.3.). Bu tavanın renginde de, diğer tavanlarda olduğu gibi, hafif bir renk farkı gözlenmiştir.

2.5.7. MEKAN 45 (M45) (RÖLÖVE P.5).

M45 olarak nitelendirilen camekânın, güneydoğu, güneybatı ve kuzeybatı yönlerine açılan üç cephesi bulunmaktadır. 2,40 x 4,85 m. boyutlarındaki camekana, M44 nolu odadan 1,58 x 2,52 m. boyutlarındaki çift kanatlı ve camlı bölmeli ahşap bir kapı ile girilmektedir. Bu kapının iki yanında ise, 0,76 x 1,86 m. boyutlarında, iki adet giyotin pencere yer almaktadır.

İsminden de anlaşılacağı gibi, camekânın tüm cepheleri, ahşap çerçeveli camlı bölmelerden oluşmaktadır. Bu camlı bölmeler, zemin döşemesinin 0,43 m. yüksekliğinden başlayıp, 2,67 m. yüksekliğine kadar devam etmektedir. Mekanın güneydoğu cephesine bakan bölümünün orta kısmında, doğu kanadı eksik olan çift kanatlı ahşap bir pencere yer almaktadır. Bu pencerenin doğusunda bulunan camlı bölme ise sabittir. Pencerenin batısında, 0,65 x 2,24 m. boyutlarında ahşap çerçeveli cam bölmeli bir kapı bulunmaktadır (Foto.2.5.7.1). Restitüsyon bölümünde de anlatılacağı gibi, camekânın özgün durumunda, bu kapının yerinde, yine ahşap çerçeveli cam bölmeli sabit bir pencere olduğu düşünülmektedir. Köşkün 1952 yılında bir servis haline dönüştürülmesi sırasında; camekânın güneydoğu cephesine demir bir yangın merdiveni yerleştirilmiş olduğu ve bu merdivenin 0,40 x 0,50 m. boyutlarındaki demir döşemesine ulaşım sağlamak için, sabit pencerelerden birinin kapıya dönüştürüldüğü üzerinde durulmaktadır. Camekânın güneybatı cephesi ise, tümüyle çift kanatlı ahşap pencerelerden oluşmaktadır. Bu kanatların beş tanesi eksiktir. Kuzeybatı yönündeki camlı bölmelerin orta kısmı, çift kanatlı ahşap bir pencereden oluşmaktadır. İki kenarda yer alan bölümler ise sabittir. Tüm ahşap çerçeveler, dış hava koşullarından dolayı kararmış ve çürümüştür.

Zemin döşemesi ahşap olup, yer yer çürümüştür. Ahşap tavan döşemesi de yine M40, M41, M42 ve M44 nolu mekanların tavan döşemeleri ile aynı nitelikte olup, kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Sadece, tavan etrafında yer alan ve tüm mekanı çevreleyen ahşap profil diğerlerinden farklıdır. Bu tavanın da büyük bir bölümü çürümüş ve boyaları dökülmüştür.

2.5.8. MEKAN 46 (M46) (RÖLÖVE P.5)

M46 olarak nitelendirilen köşe odasına sofadan, 1,49 x 2,55 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir.

4,26 x 4.22 m. boyutlarındaki odanın, güneydoğu duvarının 0,76 m. ötesinde ve güneybatı duvarında, 2,87 x 1,90 m. boyutlarında üç bölümden oluşan bir giyotin penceresi bulunmaktadır. Orta bölümü çift kanatlı ahşap kepenkli olan giyotin pencerenin iki kenarında ise, tek kanatlı, ahşap kepenkli iki adet giyotin pencere daha bulunmaktadır. Bu duvar yüzeyinin 1,42 m. ötesinde ve kuzeybatı duvarında yer alan ikinci bir pencere ile, mekan kuzeybatı cephesine açılmaktadır. 1,31 x 1,90 m. boyutlarındaki giyotin pencerenin ahşap kepenk kanatları eksiktir.

Tüm duvar yüzeylerinde çatlama, yosunlaşma ve kabarma gözlenmiştir (Foto. 2.5.8.1).

Ahşap zemin döşemesi kararmış, 0,13 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgelikler de, duvar yüzeylerindeki nemden dolayı kabarmış ve kararmıştır.

Ahşap tavan döşemesi yine daha önce de anlatıldığı şekilde, 0,16 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur ve ahşap bir profille son bulmaktadır. Bütünüyle çürümüş olan tavan, aynı zamanda kaplama tahtalarının birleşme yerlerinden de açılmıştır. Odanın kuzeydoğu ile kuzeybatı duvarlarının kesiştiği köşeden, zemin kattan gelen ve tavana kadar yükselen beş adet tesisat konusu geçmekte ve kötü bir görünüm sergilemektedir. Pencere altlarında ise, bugün mevcut olmayan radyatörlere ait izler durmaktadır.

2.5.9. MEKAN 47 (M47) (RÖLÖVE P.5)

M47 olarak nitelendirilen odaya; sofadan 1,50 x 2,55 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilmektedir.

4,52 x 4,13 m. boyutlarındaki odanın bir bölümü, birinci katın kuzeybatı cephesine doğru taşırılarak, üç yönden ışık alması sağlanmıştır. Güneydoğu duvarının 3,06 m. ötesinde ve güneybatı duvarında yer alan 1,31 x 1,90 m. boyutlarındaki giyotin ve çift kanatlı ahşap kepenkli bir pencere ile, mekan güneybatı cephesine açılmaktadır. Bu duvarın 0,63 m. ötesinde ve kuzeybatı duvarında yer alan, 1,41 x 2,56 m. boyutlarındaki çift kanatlı cam bölmeli ahşap kapı, 0,06 m.'lik bir eşik ile, mekanın kuzeybatısındaki balkona ulaşımı sağlamaktadır. Kapının çift kanatlı ahşap kepenkleri ise bugün ortadan kalkmıştır. Bu kapının iki yanında yine giyotin olan, tek kanatlı ve ahşap kepenkli iki adet pencere yer almaktadır. Kapının batısında yer alan pencere 0,81 x 1,90 m. boyutlarında, doğusundaki ise 0,78 x 1,90 m. boyutlarındadır (Foto. 2.5.9.1). Bu duvarın 0,17 m. ötesinde ve kuzeydoğu duvarında yer alan 1,31 x 1,90 m. boyutlarında, çift kanatlı ahşap kepenkli bir giyotin pencere ile, mekan kuzeydoğu cephesine açılmaktadır. Söz konusu pencere, mekanın güneybatısına açılan pencerenin karşısında bulunmaktadır. Bu pencerenin hemen üstünden başlayan ve yan tarafında da devam eden duvar yüzeyinin sıvaları düşmüş ve ardından çürümüş ahşap dikmeler ile çitalar ortaya çıkmıştır (Foto. 2.5.9.2). Bu duvar yüzeyinin yanı sıra, mekanın tüm duvarları da oldukça kötü bir durumdadır. Tüm yüzeyler çatlamış, kabarmış ve yosunlaşmıştır.

Ahşap zemin döşemesinin büyük bir bölümü de, yağmur suyunun üzerinde birikmesi sonucu çürümüş durumdadır (Foto. 2.5.9.3).

Ahşap tavan döşemesi ise, diğer mekanlarda da açıklandığı şekilde, 0,16 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Tavan, mekanı çevreleyen ahşap bir profil ile son bulmaktadır. Tümüyle çürümüş olan ahşap tavan, yağmur sularını duvarlara ve ahşap döşemeye akıtarak, sıvaların dökülmesine, döşemenin de çürümesine neden olmaktadır.

2.5.10. MEKAN 48 (M48) (RÖLÖVE P.5)

M47 nolu mekanın kuzeybatı duvarı boyunca uzanan ahşap balkon, M48 olarak tanımlanmaktadır. 1,20 x 4,59 m. boyutlarındaki balkona,

1,41 x 2.56 m. boyutlarındaki çift kanatlı, cam bölmeli ahşap kapı ve 0,06 m.'lik bir eşik ile çıkılmaktadır.

Ahşap zemin döşemesi tümüyle çürümüş ve çökmüş, görünen ahşap kirişler ise mantarlaşmıştır. Bu yüzden balkona çıkılamamıştır. Balkonun kenarlarında bulunan ahşap korkuluğun hemen hemen tümü, ortadan kalkmıştır. Sadece güneybatı yönündeki bölümünün bir kısmı kırılmış olarak durmaktadır (Foto. 2.5.10.1). Çürümüş durumda bulunan döşemeyi taşıyan konsollardan sadece ikisi durmakta, diğer ikisinin ise, kuzeybatı cephesindeki izlerine rastlanmaktadır.

2.5.11. MEKAN 49 (M49) (RÖLÖVE P.5).

M49 olarak nitelendirilen köşe odasına, M43 nolu sofadan, 1,50 x 2,55 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı ile girilmektedir.

Odanın güneybatı duvarının 2,08 m. ötesinde, kuzeybatıya açılan 2,61 x 1,90 m. boyutlarında, iki pencerenin yanyana gelmesiyle oluşan bir penceresi bulunmaktadır. Kuzeybatı cephesine açılan bu pencerenin her iki bölümü de giyotin ve çift kanatlı ahşap kepenklidir. Bu pencerelerin doğu yönündeki kısmının alt giyotin kanadı eksiktir. Kuzeybatı duvarının 0,96 m. ötesinde ve odanın kuzeydoğu duvarında, 2,89 x 1,90 m. boyutlarında giyotin ikinci bir penceresi daha bulunmaktadır. Odanın, esas giriş cephesi olan kuzeydoğu cephesine açılan bu pencere, ortası çift kanatlı ahşap kepenkli, iki yanında ise, tek kanatlı ahşap kepenkleri olan üç bölümden oluşmaktadır (Foto.2.5.11.1).

Duvarların büyük bir bölümü, yağmur sularından dolayı çiçeklenmiş ve bazı kısımlarının sıvaları dökülmüştür (Foto 2.5.11.2). Pencere altlarındaki duvar yüzeylerinde ise, bugün mevcut olmayan radyatör izleri durmaktadır.

4,23 x 5,29 m. boyutlarındaki odanın ahşap zemin döşemesinin bazı bölümleri çürümüş, mekan boyunca devam eden 0,14 m. yüksekliğindeki ahşap süpürgelikler ise kararmıştır.

Ahşap tavan döşemesi, M47 nolu mekanın tavan döşemesi ile aynı olup, kaplama tahtalarının yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Tavanın büyük bir bölümü çürümüş, birleşme yerlerinden açılmış, bazı yerleri ise kırılmıştır.

2.5.12. MEKAN 50 (M50) (RÖLÖVE P.5)

M50 olarak nitelendirilen mekana, 1,19 x 2,35 m. boyutlarında olan çift kanatlı ve cam bölmeli bir kapı ile girilmektedir. 1,82 x 2,52 m. boyutlarındaki mekan, 2,44 m. yüksekliğindeki bir bölme duvar ile WC mekanlarından ayrılarak, lavabo yerinin bulunduğu bir bölüm haline getirilmiştir (Foto. 2.5.12.1).

Mekanın kuzeybatı duvarının orta bölümünde iki adet lavabo izi ile, ayna izi yer almakta, döşemede ise lavabo yerlerine ait delikler bulunmaktadır. Ayrıca, döşemeden geçen kırılmış tesisat borularına rastlanmaktadır. Duvar yüzeyleri, zemin döşemesinin 1,37 m. yüksekliğine kadar, 0,15 x 0,15 m. boyutlarında beyaz fayansla kaplanmıştır.

Zemin döşemesi, 0,20 x 0,20 m. boyutlarında, kararmış karo mozaikle kaplıdır.

M51 ve M52 nolu WC mekanlarının sonuna kadar devam eden ahşap tavan döşemesi, 0,23 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının yanyana gelmesiyle oluşturulmuştur. Giriş kapısının batı bölümünün tavan döşemesinde, çatıya açılan bir kapak bulunmaktadır. Bu kapaktan, çatıda bulunan ve tuğla ile örülmüş olan bir baca gözlenmiştir. Kapağın çevresi ile tavanın büyük bir bölümü çürümüş olup, zemin döşemesine yağmur suyu akmaktadır.

2.5.13. MEKAN 51 (M51) (RÖLÖVE P.5)

M50 nolu mekandan, 2,44 m. yüksekliğindeki bir bölme duvar ile ayrılan WC mekanı, M51 olarak tanımlanmaktadır. 0,76 x 2,15 m. boyutlarında, sonradan yapılmış tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilen mekanın zemin döşemesi, M50 nolu mekanın zemin döşemesinden

0,17 m.'lik bir betonla yükseltilmiştir. 0,83 x 1,10 m. boyutlarındaki mekanın duvar yüzeyleri, zeminin 1,20 m. yüksekliğine kadar 0,15 x 0,15 m. boyutlarında beyaz fayansla kaplanmıştır (Foto. 2.5.13.1).

Kuzeydoğu cephesine açılan ve tüm pencerelerden farklı olan 1,83 x 1,09 m. boyutlarındaki yatay sürme ahşap pencere, M51 ile M52 nolu mekanlar arasına örülen bölme duvarın arkasında kalmıştır.

Ahşap tavan döşemesi ise, M50 nolu mekanın bir devamıdır.

2.5.14. MEKAN 52 (M52) (RÖLÖVE P.5)

M50 nolu mekandan, 2,44 m. yüksekliğindeki bir bölme duvar ile ayrılmış olan ve M51 nolu mekanın bitişiğinde bulunan WC mekanı, M52 olarak tanımlanmaktadır. 0,75⁵ x 2,15 m. boyutlarındaki tek kanatlı, sonradan yapılmış ahşap bir kapı ile girilen mekanın zemin döşemesi, M50 nolu mekanın zemininden 0,17 m.'lik bir betonla yükseltilmiştir. 0,83 x 1,10 m. boyutlarındaki mekanın 0,15 x 0,15 m. boyutlarında beyaz fayans kaplı duvar yüzeyleri, M51 ve M50 nolu mekanların fayans kaplı yüzeyleriyle aynı seviyededir. M51 nolu mekanın tanıtımı sırasında da açıklandığı gibi, kuzeydoğu cephesine bakan 1,83 x 1,09 m. boyutlarındaki yatay sürme pencere, M51 ve M52 mekanlarını birbirinden ayıran bölme duvarın arkasında kalmıştır. Ahşap çerçevenin dışında menteşe izlerine rastlanmaması nedeniyle, pencerenin ahşap kepenklerinin olmadığı düşünülmektedir.

Ahşap tavan döşemesi ise, M50 nolu mekanın bir devamıdır.

2.6. LİMONLUK (RÖLÖVE P.16)

Süreyya Paşa Köşkü'nün güneydoğu avlusunda yer alan "Limonluk" tek bir mekandan oluşmaktadır.

Köşke göre -0,75 kotunda bulunan toprak zeminden 0,06 m. yüksekte bulunan limonluğa, 1,27 x 2,11 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap

kapı ile girilmektedir. Bugün batı kanadı iptal edilmiş olan kapının, sadece doğu kanadı kullanılmaktadır. Tamamen ahşaptan yapılmış olan limonluğun tüm cepheleri, ahşap çerçeveli ve açılabilen camlı bölmeli pencerelerden oluşmaktadır (Foto. 2.6.1).

Bugün, hastaneye ait bekçilerin kullandığı limonluğun iç mekânı, bekçiler tarafından kullanılan dolaplarla büyük ölçüde doldurulmuştur. Tamamen bakımsız bir durumda bulunan mekânın kırılmış camları, bu dolaplarla kapatılmış veya üzerlerine ahşap bölümler çakılmıştır. İç mekânın ortasına yerleştirilen, sobaya ait kalın bir boru mekân boyunca ilerleyip kuzeybatı cephesindeki ahşap bölmelerden birini delerek dışarıya çıkmaktadır. Bu da, iç mekânın bütünlüğünü bozduğu gibi, cephenin düzenini de etkilemiştir (Foto. 2.6.2).

Mekânın zemin döşemesi karo mozaik olarak döşenmiştir. Karo mozaiklerin büyük bir bölümü yıpranarak pürüzlü bir yüzey meydana getirmiş, bazıları ise tamamen çatlayıp kırılmıştır.

Ahşap tavan döşemesi, yine köşkteki mekânların tavan döşemelerine benzer nitelikte yapılmıştır. 0,18 m. genişliğindeki kaplama tahtalarının orta kısımları ile bir kenarlarına, 0,07 m. ara ile 0,01⁵ -0,02 m. genişliğinde çentikler atılmıştır. Ahşap tavan, mekânı çepeçevre saran ahşap bir profille son bulmaktadır.

2.7. CEPHELER

2.7.1. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ CEPHELERİ

2.7.1.1. KUZEYDOĞU CEPHESİ (RÖLÖVE P.7)

Geniş bir bahçe içinde yer alan köşkün, yola bakan tek cephesi durumundaki kuzeydoğu cephesi, ana giriş cephesi olarak kabul edilmektedir. $\pm 0,00$ kotundaki bodrum kattan 1,10 m. yukarıda bulunan yol seviyesi, güneydoğu cephesine doğru gittikçe hafif bir

mayille artarak +1,20 m. kotuna ulaşmaktadır. Böylece kuzeydoğu cephesinin yol boyunca uzanan bodrum kat zemin döşemesi, yol seviyesinden 1,10 - 1,20 m. aşağıda kalmaktadır. Kuzeydoğu cephesi, genel görünüş açısından iki bölüm olarak algılanmaktadır. Üç kat görünümündeki birinci bölüm, iki katlı olan ikinci bölümden 1,45 m. dışarıya doğru taşmakta ve yolun sınırını belirlemektedir (Foto. 2.7.1.1.1).

Kâgir olarak yapılan ve sıvalı olan bodrum kat ile, ahşap olan diğer katlar arasındaki ayırımı sağlamak üzere bodrum katın bittiği seviyede, tüm cepheler boyunca devam eden 9 cm. genişliğinde ve kâgir duvar yüzeyinden 5 cm. dışarıya taşan ahşap kat kornişi yer almaktadır.

Üç katlı bölümün kuzeybatı ucunda yer alan 1,47 m. genişliğindeki dekoratif demir merdiven, +1,03 kotundan başlayan 31 cm. genişliğindeki 16 basamakla, +3,63 kotunda bulunan ve yolun 4,50 m. gerisine çekilmiş olan $0,87^5 \times 1,88^5$ m. boyutlarındaki demir rüzgârlığa ulaşmaktadır. Zemin kat ana giriş kapısının önündeki bu rüzgârlığa ulaşan merdivenin ilk basamağının rıht yüksekliği 5 cm., geriye kalan 15 basamağının rıht yüksekliği ise 17 cm.'dir (Foto.2.7.1.1.2).

Döşemesi de demir olan rüzgârlığa ulaşımı sağlayan $1,36 \times 2,59$ m. boyutlarındaki çift kanatlı kapının bir kanadı iptal edilmiştir. Sadece $0,81 \times 2,59$ m. boyutlarındaki kanadı kullanılmaktadır. Rüzgârlığın kapısı da dahil olmak üzere +4,66 kotuna kadar olan bölümünün tümü demir, bundan sonra gelen ve 6,22 kotuna kadar devam eden bölümü ise, $0,27^5 \times 0,36$ m. boyutlarındaki camlı bölmelerden oluşmaktadır. +6,22 kotundan itibaren +6,71 m. kotundaki tavana kadar devam eden camlı bölmeler $0,27^5 \times 0,20$ m. boyutlarındadır. Rüzgârlık kapısının önünde, yine demirden yapılmış ve iki adet dekoratif demir konsolla desteklenen bir saçak bulunmaktadır. Merdivenin doğusunda yer alan 1,00 m. yüksekliğindeki demir merdiven korkuluğu, rüzgârlığın kuzeybatı cephesine kadar uzanmaktadır (Foto. 2.4.17.1). Rüzgârlığın tavanını oluşturan ve 26 cm. dışarıya taşan

ahşap saçak, $1,71^5 \times 3,17^5$ m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap ana giriş kapısının üzerini kapatmaktadır. İki yanında 12 cm. genişliğindeki ahşap sövelerle çevrelenen zemin kat ana giriş kapısının 1,48 m. yüksekliğine kadar olan bölümünü, ahşap kapı aynası oluşturmaktadır. 1,48 m. yüksekliğinden sonra gelen ve 80 cm. yüksekliğinde olan bölümü ise, camlı ve demir parmaklıklılıdır. Ahşap giriş kapısının $2,54^5$ m. yüksekliğinden sonra gelen $1,48 \times 0,50$ m. boyutlarındaki bölümü, sofanın aydınlanmasını sağlamak amacıyla dıştan dekoratif demir parmaklıklılı, iç kısımdan ise ahşap kasalı ve açılabilir kanatlıdır (Foto. 2.4.13.1).

İkinci bölüm olarak algılanan iki katlı bölüm ise, üç katlı esas bölümden 1,45 m. geriye çekilmiştir. Yine bu cepheye bakan ve iki katlı bölüme ait zemin kat ikinci girişinin yer aldığı teras da, bu bölümden 2,91 m. geriye çekilmiştir (Foto. 2.7.1.1.3). Tüm cephe boyunca devam eden ahşap kat korniş, teras döşemesinin 40 cm. altına kadar devam etmektedir. Terasın kenarlarından 11 cm. içeride bulunan 82 cm. yüksekliğindeki demir korkuluk 4,5 cm. çapında, eşit aralıklarla yatay olarak yerleştirilen iki adet demir profilden meydana gelmekte ve zemin kat duvarının ahşap kaplaması içine oturmaktadır.

17 cm. genişliğinde olan mozaik teras kornişinin altında kalan sıvalı yüzey yosunlaşmış, bir bölümünün sıvaları düşmüş ve ardından $7 \times 10 \times 21$ cm. boyutlarındaki tuğlalar ortaya çıkmıştır. Tuğlaların arasında yaklaşık olarak 2 cm. kalınlığında bir derz gözlenmektedir.

İki katlı bölüme ait olan ve üç katlı bölümden 1,45 m. içeriye çekilmiş olan cephenin bodrum katında, basık kemerli, çift kanatlı ve dıştan demir parmaklıklılı olan 3 adet ahşap pencere yer almaktadır. Cephenin batısındaki köşeden 1,72 m. ötede bulunan ilk pencere $0,91 \times 1,19$ m. boyutlarındadır. Bu pencerenin 1,75 m. doğusunda yer alan $0,89^5 \times 1,21$ m. boyutlarındaki ikinci pencerenin $0,74^5$ m. ötesindeki üçüncü pencere ise, $0,74^5 \times 1,21$ m. boyutlarındadır ve ahşap kanatları eksiktir. Sıvalı duvar yüzeylerinde çiçeklenme ve yosunlaşma gözlenmektedir.

Üç katlı bölümün bodrum katında ise, yine basık kemerli, çift kanatlı ve dıştan demir parmaklıklı 3 adet pencere yer almaktadır. Cephenin batısındaki köşeden 2,14 m. ötede yer alan ilk pencere 0,87 x 1,17 m. boyutlarındadır. Bu pencerenin 5,04 m. doğusunda yer alan 0,87 x 1,17 m. boyutlarındaki pencerenin ahşap kanatları eksiktir. Söz konusu pencerenin 2,18 m. doğusunda yer alan 0,93 x 1,22 m. boyutlarındaki üçüncü pencerenin de ahşap kanatları ile demir parmaklıklarından birisi eksiktir. Cephenin bu bölümündeki duvar yüzeylerinde de çiçeklenme gözlenmektedir.

İki katlı bölümün zemin katında, kuzeydoğu cephesine açılan, giyotin ve dıştan çift kanatlı ahşap kepenkli iki adet pencere yer almaktadır. Cephenin batısındaki köşeden 1,55 m. ötede yer alan ilk pencere 1,33 x 2,47 m. boyutlarındadır. Bu pencerenin 1,30 m. doğusunda yer alan, 1,32 x 2,47 m. boyutlarındaki ikinci pencerenin ise batı tarafındaki ahşap kepenk kanadının alt kısmı eksiktir (Foto. 2.7.1.1.4).

Pencerelerin etrafını çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizliğin altında 7,5 cm.'lik ahşap bir silme ile son bulmaktadır. Duvar yüzeyindeki ahşap kat kornişinin hemen üzerinde yer alan 21 cm. genişliğindeki ahşap kaplama, daha sonra 26 cm. genişlikte devam etmekte ve saçağın altına kadar duvar yüzeyini kaplamaktadır. 26 cm. genişliğindeki kaplama tahtalarının orta kısımları ile bir kenarları çentiklidir. Cephe yüzeyinden 80 cm. dışarıya taşan ahşap saçak, cephenin batı kenarı ile iki pencere arasında yer alan, aralarında 2,93 m. uzaklık bulunan ve 25 cm. ara ile yerleştirilmiş ikişer adet ahşap furuşla vurgulanmaktadır. Ahşap furuşların desteklediği ahşap saçağın bazı bölümleri çürümüş, alın tahtası düşmüştür. Arkada, çatıya ait mertekler göze çarpmaktadır. Yer yer kırılmış marsilya tipi kiremitlerden oluşan kırma çatının kenarında, mutfaktan çıkan baca yükselmektedir. Alt kısmı kâgir olan bacanın belirli bir yükseklikten sonraki bölümü metal olarak yapılmıştır. Daha dar ve kısa olan bu metal bölümün üzerindeki şapkası da, yine metaldir ve metal çubuklarla desteklenmektedir. Ancak çatıya çıkmak mümkün olmadığından, bu kısım ile ilgili ayrıntılı ölçü alınamamıştır (Foto. 2.7.1.1.5).

Üç katlı bölümün zemin katında, kuzeydoğu cephesine bakan giyotin ve dıştan çift kanatlı ahşap kepenkli 4 adet pencere bulunmaktadır (Foto. 2.7.1.1.6). Cephenin batısındaki ilk pencere köşeden 1,89 m. ötede yer almaktadır ve 1,33 x 2,47 m. boyutlarındadır. Bu pencerenin batı tarafındanki ahşap kepenk kanadının alt kısmı eksiktir. Pencerenin etrafını çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizliğin altında 7,5 cm.'lik bir ahşap silme ile son bulmaktadır. Bu pencerenin 2,18 m. doğusunda yer alan 1,22 x 2,02 m. boyutlarındaki ikinci pencere, diğer pencerelerden 95 cm. aşağıda bulunmaktadır ve ahşap kepenk kanatlarının ikisi de ortadan kalkmıştır. Ahşap kat kornişinin üst kısmından başlayan ve merdiven mekânını aydınlatan bu pencerenin, diğer pencerelerden ikinci bir farkı da; alt kısmında ahşap silmenin bulunmamasıdır. Bu pencerenin 1,20 m. doğusunda yer alan, 1,13 x 2,47 m. boyutlarındaki üçüncü pencerenin etrafını çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizlik ve onun altında yer alan 7,5 cm.'lik bir ahşap silme ile son bulmaktadır. Söz konusu pencerenin 1,07 m. doğusunda ise, bu bölümün zemin kattaki son penceresi olan, dördüncü pencere yer almaktadır. 2,88 x 2,47 m. boyutlarındaki bu giyotin pencere, üç bölümün yanyana gelmesiyle oluşturulmuştur. Ortası, 1,31 x 2,47 m. boyutlarında çift kanatlı, ahşap kepenkli olan pencerenin iki yanında ise, 0,78⁵ x 2,47 m. boyutlarında tek kanatlı, ahşap kepenkli iki bölüm yer almaktadır. 12 cm. genişliğindeki ahşap sövelerle çevrelenen bu bölümler, ahşap denizlik ve altında 7,5 cm.'lik ahşap bir silme ile son bulmaktadır. Bu pencerenin batı tarafındaki bölümünün ahşap kepenk kanadı tümüyle, ortada yer alan çift kanatlı bölümün ise doğu tarafındaki kepenk kanadının alt kısmı eksiktir (Foto. 3.5.1.4).

Üç katlı bölümün birinci katında, bu cepheye açılan giyotin ve dıştan ahşap kepenkli olan dört adet pencere bulunmaktadır. Cephenin batısında, köşeden 1,11 m. ötede yer alan 2,88 x 1,90 m. boyutlarındaki ilk pencere üç bölümden oluşmaktadır. Ortası, 1,30 x 1,90 m. boyutlarında çift kanatlı, ahşap kepenkli olan pencerenin iki yanında yer alan bölümleri ise, 0,79 x 1,90 m. boyutlarında tek

kanatlı ahşap kepenklidir. 12 cm. genişliğindeki ahşap sövelerle çevrelenen bu pencere, ahşap denizlik ve altında 7,5 cm.'lik bir ahşap silme ile son bulmaktadır. Bu pencerenin 1,44 m. doğusunda yer alan 1,22x2,50 m. boyutlarındaki ikinci pencere, diğer pencerelerin 1,87 m. aşağısında bulunmaktadır. Merdiven mekanını aydınlatan çift kanatlı ahşap kepenkli pencerenin etrafını çevreleyen 10 cm. genişliğindeki ahşap söveler yine ahşap denizlik ve altında 7,5 cm.'lik bir ahşap silme ile son bulmaktadır. 1,82 x 1,09 m. boyutlarındaki üçüncü pencere, ikinci pencerenin 98 cm. doğusunda yer almaktadır. Tüm pencerelerden farklı olan bu pencere, yatay sürme penceredir ve ahşap kepenkleri yoktur. 12 cm. genişliğindeki ahşap sövelerle çevrelenen pencere, ahşap denizlik ve altında 7,5 cm.'lik bir ahşap silme ile son bulmaktadır. Bu pencerenin 59 cm. doğusunda yer alan dördüncü ve son pencere ise 2,89 x 1,90 m. boyutlarındadır. Üç bölümün yanyana gelmesiyle oluşturulan bu pencerenin ortası, 1,31 x 1,90 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap kepenklidir. İki yanında ise, 0,79 x 1,90 m. boyutlarında tek kanatlı, ahşap kepenkli iki bölüm yer almaktadır. Batı tarafındaki tek kanatlı ahşap kepenkli bölümün, alt kısmındaki kepenk kanadı eksiktir. Bu pencere de, diğer pencerelerde olduğu şekilde, 12 cm. genişliğindeki ahşap sövelerle çevrenmekte ve 7,5 cm.'lik bir ahşap silme ile son bulmaktadır.

Ahşap kornişin üstünde yer alan 21 cm. genişliğindeki ahşap duvar kaplamasından sonra gelen bölümü, 26 cm. genişliğindeki kaplama tahtaları ile oluşturulmuştur. Orta kısımları ile bir kenarları çentikli olan bu kaplama tahtaları, saçak altına kadar devam etmektedir. 80 cm. genişliğindeki ahşap saçak, cephenin iki köşesinde ikişer adet, orta kısmında ise 4,50 m. ara ile yerleştirilen ve yine ikişer adetten oluşan ahşap furuşla vurgulanmaktadır. Hemen hemen tüm saçığın alın tahtası sökülmiş ve çürümüş, saçak altı tahtaları delinmiştir.

Giriş kapısının yer aldığı, cepheden 4,50 m. içeriye giren bölümde; 1,20⁵ x 2,21⁵ m. boyutlarındaki rüzgârlığa ait saçığın üzerinden başlayan ve kuzeybatıya bakan birinci kattaki balkonun döşemesi ile onu destekleyen konsol göze çarpmaktadır. Yine bu bölümde, cephenin

doğu köşesinden 37 cm. ötede bir pencere bulunmaktadır. 1,31 x 1,90 m. boyutlarındaki pencere, giyotin ve dıştan çift kanatlı, ahşap kepenklidir. 12 cm. genişliğindeki ahşap sövelerle çevrelenen pencere, ahşap denizlik ve altındaki 7,5 cm.'lik ahşap silme ile son bulmaktadır. Cephenin bu bölümü de, saçak altına kadar yine 26 cm. genişliğindeki ahşap kaplamalarla oluşturulmuştur. Cephenin doğu köşesinde iki adet ahşap furuşun yanyana gelmesiyle vurgulanan ahşap saçığın alın tahtası sökülüştür, arkadan çatıyı oluşturan mertekler görünmektedir. Çatı örtüsü ise, marsilya tipi kiremitlerle oluşturulmuş, kırma çatıdır.

Tüm cephe boyunca, belirli aralıklarla yerleştirilen yağmur suyu boruları yer yer kırılmış ve kopmuş bulunmaktadır. Cephenin önünde yer alan yolun dar olması ve bahçedeki yüksek ağaçların varlığı nedeniyle, çatı ile çatıda yer alan baca yeterince incelenememiş ve fotoğrafları çekilememiştir.

2.7.1.2. KUZEYBATI CEPHESİ (RÖLÖVE P. 7)

Köşkün birinci bölümü olarak nitelendirilen ve üç kattan oluşan kuzeybatı cephesi, köşkün bahçesine açılmaktadır. Kuzeydoğu cephesinde zemin kat girişine ulaşımı sağlayan demir merdivenin hemen yanında, 1,03 kotunda yer alan çoğu kırık, değişik yükseklikte ve genişlikteki 9 basamakla yoldan bahçeye ulaşılmaktadır. Güneybatıya doğru hafif meyilli bir şekilde alçalan bahçe koru, birçok bölümü kırılmış ve yok olmuş beton korkuluğun sınırladığı köşkün bahçesine kadar devam etmektedir. Köşk; bahçesinin sınırlarını belirleyen beton korkulukla, bir set şeklinde, alttaki ormanlık alandan yükseltilmiş bulunmaktadır (Foto. 2.7.1.2.1.).

Bodrum kat ile zemin katlarda, iki köşe odasının ortasında bulunan sofa, yol cephesine bakan köşe odasından 1,94 m., bahçeye bakan köşe odasından ise 2.00 m. dışarı taşmaktadır. Bu bölümün üstünde ve birinci kattaki M47 nolu odanın önünde bulunan balkon ise, bu bölümden 1,20 m. dışarıya taşarak, cephede belirli bir hareket oluşturmaktadır. Cephede ilk bakışta algılanan bu bölümden başka ayrıca, güneybatı cephesine bakan ve M13 olarak nitelendirilen odanın 2.50 m. dışarıya taşan bölümü ile, zemin katta onun da üzerinde yer

alan M32 nolu odanın önündeki yıkılmış balkon göze çarpmaktadır (Foto. 2.7.1.2.2).

Esas giriş cephesinde de anlatıldığı gibi, kâgir olan bodrum kat ile ahşap olan diğer iki kat arasındaki ayırımı vurgulayan 9 cm.'lik ahşap korniş, tüm cephe boyunca devam etmektedir. Kuzeydoğu cephesinde zemin kat girişinin önünde yer alan ve bir önceki bölümde boyut ve özellikleri verilen, demir rüzgârlığa ulaşan dekoratif demir merdiven ile korkuluğu, kuzeybatı cephesine ayrı bir estetik katmaktadır.

Bodrum katın, bu cephe üzerinde 4 adet penceresi bulunmaktadır. Cephenin batısında köşeden 2,20 m. ötede yer alan ilk pencere 1,14 x 1,95 m. boyutlarında basık kemerli, giyotin ve dıştan dekoratif demir parmaklıklıdır. Zemin kata çıkan demir merdiven, bu pencerenin tam olarak algılanmasını engellemektedir. Söz konusu pencerenin 3,55 m. güneydoğusunda yer alan 1,61 x 1,79 m. boyutlarındaki ikinci pencere, diğer pencerelerden farklıdır. Açılan kanatları eksik olan pencerenin demir parmaklıklarının dışında, ikinci ahşap bir kasa daha yer almaktadır. Restitüsyon bölümünde de açıklanacağı gibi, bu bölümün sonradan takılmış olabileceği üzerinde durulmaktadır. Bu pencerenin aynı cephede yer alan diğer pencerelerin dekoratif demir parmaklıklarından farklı olan demir parmaklığı, dikey olarak yerleştirilmiş 10 adet demirin aralarında yer alan 2 adet yatay demirle desteklenmesinden oluşmaktadır. Söz konusu pencerenin 3,17 m. kuzeydoğusunda yer alan, 1,13 x 1,95 m. boyutlarındaki basık kemerli üçüncü pencerenin alt giyotin kanadı eksiktir, dekoratif demir parmaklığı ise bütünüyle ortadan kalkmıştır. Bodrum katta yer alan dördüncü ve son pencere, üçüncü pencerenin 2,50 m. kuzeydoğusunda yer almaktadır. 0,91 x 1,95 m. boyutlarındaki bu basık kemerli giyotin pencerenin dışında, dekoratif demir parmaklığı bulunmaktadır. Bu pencere ile üçüncü pencerenin altında, toprak zeminden 40 cm. yukarıda, 38 x 23 cm. boyutlarında birer delik bulunmaktadır. M13 nolu mekanın tanıtılması sırasında da açıklandığı gibi, bu deliklerin döşemeyi havalandırmak amacıyla açılmış olduğu tahmin edilmektedir (Foto. 2.7.1.2.3).

Dışarıya taşmış sofanın batı köşesinde yer alan 0,40 x 1,55 x 1,17 m. boyutlarında kagir duvar bölümü, zemin kattaki rüzgarlığın demir döşemesini destekleyen demir dikmeyi taşımaktadır. Kâgir olarak yapılmış bodrum kat duvar yüzeyleri, yağmur sularından dolayı nemlenmiş, çiçeklenmiş ve yer yer sıvaları dökülmüştür. Pencereilerin demir parmaklıkları da paslanmış ve bu paslı yüzeylerden akan yağmur suları, mermer denizlikler ile denizliklerin hemen altındaki duvar yüzeylerinde, paslı bölümler oluşmasına neden olmuştur.

Zemin katın, bu cephe üzerinde yer alan 4 adet penceresi bulunmaktadır. Cephenin batısında, köşeden 86 cm. ötede yer alan 2,58 x 2,47 m. boyutlarındaki giyotin pencere çift kanatlı, ahşap kepenkli 1,25 x 2,47 m. ile 1,33 x 2,47 m. boyutlarında, iki pencerenin yanyana gelmesiyle oluşturulmuştur. Pencerenin doğu tarafındaki bölümünün, yine doğusunda yer alan ahşap kepenk kanadı sökülmüştür. Bu bölümde, giyotin kanatların dışına yatay olarak takılmış 6 adet paslı demir göze çarpmaktadır. Her iki bölümün de etrafını çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler ve ahşap denizliğin altında yer alan 7,5 cm.'lik ahşap silme ile pencere tamamlanmaktadır. Bu pencerenin 1,13 m. güneydoğusunda yer alan rüzgârlığın demir kısımları paslanmış, camlı bölümlerinin camları kırılmış, önündeki demir saçak ise yerinden oynamıştır. Rüzgârlığın tavanını oluşturan ve giriş kapısının önünde yer alan ahşap saçak üstündeki marsilya tipi kiremit kaplı kırma çatının kiremitleri sökülmüştür. Çatının yağmur sularını alan, çinkodan yapılmış yağmur suyu borusunun da alt kısmı sökülmüş, ahşap duvar yüzeyinde, yağmur suyunun akmasından dolayı çiçeklenme olmuş ve bu bölgedeki ahşaplar çürümüştür. Demir rüzgârlığın 1,64 m. doğusunda yer alan ikinci pencere 1,33 x 2,47 m. boyutlarındadır. Çift kanatlı ahşap kepenkli olan giyotin pencere, etrafını çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizlik ve altındaki 7,5 cm.'lik bir ahşap silme ile son bulmaktadır. 1,31 x 2,47 m. boyutlarındaki üçüncü pencere, ikinci pencerenin 3,17 m. kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Çift kanatlı ahşap kepenkli giyotin pencerenin etrafını çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap bir denizlik ve altında 7,5 cm.'lik ahşap bir silme ile son bulmaktadır.

Bu cephede yer alan dördüncü ve son pencere, üçüncü pencerenin 2,20 m. kuzeydoğusunda bulunmaktadır. 1,31 x 2,47 m. boyutlarındaki bu pencere de, diğer pencereler gibi giyotin ve çift kanatlı ahşap kepenklidir. Pencereyi çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler yine, ahşap denizlik ve altındaki 7,5 cm.'lik ahşap silme ile son bulmaktadır. Bu pencerenin 63 cm. kuzeydoğusunda, yıkılmış durumdaki balkonun döşemesini oluşturan çürümüş kirişler ile, bunları destekleyen 19 cm. genişliğinde ahşap konsollar göze çarpmaktadır.

Köşkün son katını oluşturan birinci katın, bu pencere üzerinde yer alan 2 adet penceresi, bir adet balkon kapısı ile iki kenarında yer alan 2 penceresi ve tamamen camlı kanatlardan oluşan bir bölümü bulunmaktadır. Cephenin batısında ve köşeden 80 cm. ötede yer alan 2,61 x 1,90 m. boyutlarındaki pencere, zemin kattaki pencere ile aynı hizada ve aynı türdedir. 1,32 x 1,90 m. ile 1,29 x 1,90 m. boyutlarında iki pencerenin yanyana gelmesiyle oluşturulan giyotin pencerenin çift kanatlı, ahşap kepenkli bölümlerinin etrafını çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizlik ve altındaki 7,5 cm.'lik ahşap silme, diğer cephelerdeki genel pencere düzeni özelliklerini tekrarlamaktadır. Cephenin bu bölümünün batı köşesinde, iki adet ahşap furuşun yanyana gelmesiyle vurgulanan ahşap saçağın alın tahtaları sökülmiş ve sarkmış bir durumdadır. Bu pencerenin 2,08 m. güneydoğusunda yer alan balkonun ahşap döşemesi çürüüp, çökmüş bulunmaktadır. Bu balkona açılan 1,41 x 2,56 m. boyutlarında, çift kanatlı ahşap ve cam bölmeli kapı dışında yer alan ahşap kepenkler sökülerek ortadan kalkmıştır. Bu kapının iki yanında bulunan 0,76 x 1,90 m. boyutlarında giyotin ve dıştan çift kanatlı, ahşap kepenkli iki adet pencereyi çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizlik altında yer alan ve kapının iki yanındaki ahşap sövelere dayanan 7,5 cm.'lik ahşap silmelerle son bulmaktadır. Balkona ait ahşap döşemenin çürüten kısmındaki ahşap döşeme silmesi de sökülmiş, çürüten kirişlerin bazı bölümleri sarkmıştır. Bu bölümün altında yer alan ve ahşap döşemeyi taşıyan iki adet konsol ortadan kalkmıştır, yerleri boş olarak durmaktadır. Balkonı çevreleyen ahşap korkuluğun büyük bir bölümü ortadan kalkmış olup, sadece güneybatı cephesine bakan küçük

bir bölümü, kırılmış olarak durmaktadır. Cephenin bu bölümünün iki köşesinde yer alan ve ikişer adet ahşap furuşun yanyana gelmesiyle vurgulanan ahşap saçağın alın tahtası batı kısımda kırılmıştır, ardından ahşap mertekler göze çarpmaktadır. Balkonun 1,57 m. kuzeydoğusunda yer alan ikinci pencere, 1,31 x 1,90 m. boyutlarındadır. Zemin kattaki pencere ile aynı hizada bulunan bu pencere de, diğer pencerelerle aynı türdedir. Alt giyotin kanadı eksik olan pencerenin dışında yer alan ahşap kepenk kanatlarının ikisi de ortadan kalkmıştır. Pencere, diğer pencerelerde olduğu gibi 12 cm. genişliğindeki ahşap sövelerle çevrelenmekte, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm.'lik bir ahşap silme ile son bulmaktadır. Cephenin doğu köşesinde yer alan iki adet ahşap furuşun yanyana gelmesiyle vurgulanan ahşap saçağın bu bölümü, diğer cephelere nazaran daha iyi durumdadır. İkinci pencerenin 1,62 m. kuzeydoğusunda bulunan camekânın tüm cephesi boyunca, ahşap çerçeveli camlı bölmeler yer almaktadır. +8,81 kotuna kadar ahşap olan ve profilli ahşap bir silme ile çevrelenen camekânın, bu bölümden başlayıp 2,24 m. yüksekliğine kadar olan kısmı, ahşap çerçeveli camlı bölmelerden oluşmaktadır. Dış duvar köşesinde, 16 cm. genişliğindeki bir pilastırla biten cephenin, ahşap silmeden sonra 31 cm. yüksekliğine kadar sabit olan bölümü dört eşit parçaya ayrılmakta ve doğu tarafındaki pilastıra kadar dayanmaktadır. Ortada bulunan çift kanatlı ahşap pencerenin iki yanında, sabit camlı bölmeler yer almaktadır. Bu camlı bölmeler 1,50 m. yüksekliğine kadar devam etmektedir. Bu bölümün üzerinde yer alan 43 cm. yüksekliğindeki sabit kısım ise, 40 cm. ve 7 cm. genişliğinde olmak üzere bir geniş, bir dar 7 bölümün yanyana gelmesiyle oluşturulmuştur (Foto. 2,7.1.2.4). Sabit kısmın üzerinde, tavana kadar, profilli ve kademeli olarak ahşap pilastırdan dışarıya taşan ahşap bir silme ile saçak vurgulanmaktadır. Tüm camları kırık olan bu bölümün, ahşap çerçeveleri de çürümüş durumdadır. Camekânın üstünden 80 cm. dışarıya taşan saçağın alın tahtasının tümü sökülmüş ve kırılmıştır. Buradan, çatıya ait çürümüş mertekler görülebilmektedir (Foto. 2.7.1.2.5).

Kuzeybatı cephesi de, aynen kuzeydoğu cephesinde olduğu gibi 9 cm.'lik ahşap kat kornişinin üstünden, saçak altına kadar ahşap

kaplamalarla oluşturulmuştur. Kat kornişinin hemen üzerinde bulunan 21 cm. genişliğindeki ahşap kaplamadan sonra gelen bölüm ise, 26 cm. genişliğindeki ahşap kaplamaların yanyana getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Çatının tümü marsilya tipi kiremit ile kaplı olup, etrafta daha yüksek bir yerin bulunamaması ve bahçede yer alan büyük ağaçlardan dolayı, daha önce de değinildiği gibi çatı örtüsünü ve bacayı detaylı bir biçimde incelemek mümkün olamamıştır.

2.7.1.3. GÜNEYBATI CEPHESİ (RÖLÖVE P.8)

Bahçe içinde yer alan güneybatı cephesi, Maltepe ile çevresi ve adaların ayaklar altına serildiği, en manzaralı cephedir. Yol cephesinin arkasında kalan bu cephede; birinci bölüm olarak nitelenen üç katlı bölüm ile, ikinci bölüm olarak nitelenen iki katlı bölüm yer almaktadır.

Kuzeybatı cephesinde olduğu gibi burada da, 2,50 m. dışarıya taşan ve M13 olarak nitelendirilen oda; bu odanın iki yanında yer alan ve 2,50m. gerisinden başlayan M14 ve M8 nolu odalar; M8 nolu odanın 1,49 m. gerisinden başlayan ve iki kattan oluşan ikinci bölüm ve son olarak da, M14 nolu odanın 4,55 m. gerisinden başlayan ve sofaya ait bölümü oluşturan bir cephe düzeni göze çarpmaktadır (Foto. 2.7.1.3.1).

Bodrum katın bu cephe üzerinde yer alan bir kapısı ile 6 adet penceresi bulunmaktadır. Cephenin kuzeybatısında yer alan sofanın, bu cepheye açılan 1,44 x 2,79 m. boyutlarında ikinci bir bodrum kat girişi bulunmaktadır. Kapı kanatları eksik olan bu girişin, 2,17 m. yüksekliğinden itibaren başlayan camlı bölüme ait çerçeveleri ve dış yüzeyindeki demir parmaklıkları mevcuttur. Kapının üzerinde yer alan 0,85 x 1,65 m. boyutlarındaki demir saçak, bazı bölümleri kırılmış olarak durmaktadır. +0,00 kotundaki sofadan -0,63 kotundaki bahçeye üç basamakla inilmektedir. Bu basamakların ilki 0,36 x 1,29 x 0,24 m. boyutlarındadır. 0,55 x 1,10 x 0,21 m. boyutlarındaki ikinci basamağın yarısı kırılmıştır. Sonuncu basamak

ise 0,40 x 2,00 x 0,18 m. boyutlarındadır (Foto. 2.7.1.3.2). Giriş kapısının 4,55 m. dışına taşan cephenin 1,85 m. doğusunda, cephe üzerindeki ilk pencere yer almaktadır. 0,91 x 1,95 m. boyutlarındaki basık kemerli, giyotin pencerenin dış yüzeyinde yer alan dekoratif demir parmaklığının büyük bir bölümü, kırılarak ortadan kalkmıştır. Pencerenin alt kısmındaki duvar yüzeyinde, döşemenin havalandırılması için yapıldığı tahmin edilen 20 x 42 cm. boyutlarındaki deliğin çevresinde kırılmıştır (Foto. 2.7.1.3.3). Bu yüzeyden 2,50 m. dışa taşan cephenin 1,99 m. doğusunda, ikinci pencere bulunmaktadır. 1,10 x 1,95 m. boyutlarındaki basık kemerli, giyotin pencerenin dış yüzeyinde dekoratif demir parmaklık yer almaktadır. Pencerenin alt kısmındaki duvar yüzeyinde ise, döşemenin havalandırılması için yapıldığı tahmin edilen delik sonradan kapatılmıştır. Bu cephe yüzeyinden 2,50 m. geriye çekilen cephe köşesinin 1,76 m. doğusunda bulunan üçüncü pencere, 0,92 x 1,95 m. boyutlarındadır. Basık kemerli, giyotin pencerenin dış yüzeyinde, dekoratif demir parmaklık yer almaktadır. Pencerenin alt kısmındaki duvar yüzeyinde ise, diğer iki pencerede de olduğu gibi, 20 x 42 cm. boyutlarında bir delik bulunmaktadır. Bu cephenin 1,49 m. gerisine çekilen cephenin 17 cm. doğusunda bulunan dördüncü pencere, 0,96 x 1,95 m. boyutlarındadır. Basık kemerli ve giyotin olan pencerenin dış yüzeyinde, diğer pencerelerde de olduğu gibi dekoratif demir parmaklık bulunmaktadır. Bu pencerenin 1,61 m. doğusunda yer alan beşinci pencere ise 0,93 x 1,95 m. boyutlarındadır. Basık kemerli ve giyotin olan pencerenin de dış yüzeyinde, dekoratif demir bir parmaklığı bulunmaktadır. Bodrum kattaki altıncı ve son pencere, beşinci pencerenin 96 cm. doğusundadır. 0,92 x 1,95 m. boyutlarındaki giyotin pencere de, diğer tüm pencereler gibi basık kemerlidir ve dış yüzeyinde dekoratif demir parmaklık bulunmaktadır (Foto. 2.7.1.3.4). Bu cephede de, diğer cephelerde olduğu gibi, kâgir olan bodrum kat ile ahşap olan zemin ve birinci katları birbirinden ayırmak için, bodrum katın bittiği noktadan başlayan, 9 cm. genişliğindeki ahşap korniş tüm cephe boyunca devam etmektedir.

Cephe yüzeyinin doğusunda, -033 kotundan başlayıp zemin kat girişinin yer aldığı terasa ulaşan merdivenler yer almaktadır.

-0,33 kotundaki bahçe seviyesinden, 1,27 m. genişliğindeki 25 basamakla +3,63 kotuna çıkan merdivenin ilk rıhtı 12 cm., diğer rıhtları ise 16 cm.'dir. 5 rıhtla ulaşılan 1,33 x 1,40 m. boyutlarındaki sahanlıktan sonra, 20 basamakla zemin kat ikinci giriş kapısının açıldığı terasa çıkılmaktadır. Terasın dış kenarlarından 11 cm. içeride bulunan 4,5 cm. çapında ve 82 cm. yüksekliğindeki demir korkuluk, tüm basamaklar boyunca devam edip, birinci basamağın üzerinde son bulmaktadır. Bu korkuluğun, güneybatı cephesindeki bölümü tümüyle ortadan kalkmıştır. Sadece, birinci basamak üzerinde demir dikmenin oturduğu kısımda ve duvara dayandığı bölümde izleri durmaktadır (Foto. 2.7.1.3.5).

İki katlı bölümün zemin katında, bu cephe üzerinde yer alan 3 adet pencere bulunmaktadır. Cephenin doğusundaki köşeden 1,20 m. ötede yer alan ilk pencere 1,29 x 2,47 m. boyutlarındadır. Giyotin ve çift kanatlı ahşap kepenkli olan pencerenin batı tarafındaki kepenk kanadı eksiktir. Pencereyi çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm.'lik ahşap silme, diğer cephelerdeki pencerelerin genel özelliklerini göstermektedir. Bu pencerenin 66 cm. batısında yer alan ikinci pencere 1,10⁵ x 1,95 m. boyutlarındadır. Çift kanatlı ahşap kepenkli bu giyotin pencere de aynı özelliktedir. Bu bölümdeki üçüncü ve son pencere, ikinci pencerenin yaklaşık olarak 1,32 m. batısında yer almaktadır. Söz konusu pencerenin yer aldığı WC mekanına girilemediği için, pencerenin genişliği kesin olarak tesbit edilememiştir. Dış cephedeki yüksekliği ise, diğer pencerelerde de olduğu gibi 1,95 m.'dir. Bu pencere de, çift kanatlı ahşap kepenkli, giyotin tiptedir. Cephenin doğu köşesi ile, ortadaki pencerenin üst kısmında bulunan ve ikişer adet furuşun yanyana gelmesiyle vurgulanan ahşap saçağın alın tahtası çürümüştür. Ayrıca bazı yerleri kırılmış ve aşağıya sarkmış bir durumdadır.

Üç katlı bölümün zemin katında ise, 3 adet çift kanatlı ahşap kepenkli pencere ile, bir balkon kapısı ve bu kapının iki yanında 2 adet, tek kanatlı ahşap kepenkli pencere bulunmaktadır. Batı yönündeki ilk pencere, cephenin kuzeyine çekilmiştir. Batı köşesinin 35 cm. ötesinde yer alan, 1,33 x 2,47 m. boyutlarındaki bu giyotin

pencerenin kepenk kanatları eksiktir. Pencere, yine 12 cm. genişliğindeki sövelerle çevrelenmekte, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki bir ahşap silme ile de son bulmaktadır. Pencerenin alt kısmındaki ahşap kaplamanın bir bölümü çürümüş ve kırılmıştır. Bu yüzden, arkada kalan ve duvarı oluşturan ahşap çıtaları görmek mümkündür. Bu bölümün 4,55 m. dışına taşan cephenin 83,5 cm. doğusunda yer alan $2,81^5 \times 2,47$ m. boyutlarındaki giyotin pencere üç bölümden oluşmaktadır. Orta kısmı, $1,29^5 \times 2,47$ m. boyutlarında çift kanatlı, ahşap kepenkli olan pencerenin, iki yanında $0,76 \times 2,47$ m. boyutlarında tek kanatlı, ahşap kepenkli iki bölüm yer almaktadır. Pencereyi çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki ahşap silme, genel pencere özellikleri olarak burada da gözlenmektedir (Foto. 2.7.1.3.6). Bu bölümün 2,50 m. dışına taşan cephenin, 82,5 cm. doğusunda yer alan balkon, cephe yüzeyinden 1,40 m. dışarı taşmaktadır. Ahşap balkonun tüm döşemesi çürüyerek çökmüş, etrafında yer alan ahşap korniş ise kırılmıştır. Bu nedenle arkadan çürüyen mertekler göze çarpmaktadır. Balkonun çevresinde bulunan ahşap korkuluğun tümü yok olmuştur. Balkonun iki yanında ise, çürümüş döşemeyi destekleyen ahşap konsollar yer almaktadır. 6 cm.'lik bir eşikle buraya açılan $1,50 \times 3,13$ m. boyutlarındaki çift kanatlı, cam bölmeli kapının dışındaki ahşap kepenk kanatlarından biri eksik, diğerinin büyük bir bölümü ise kırıktır. 3,13 m. yüksekliğindeki kapının 2,46 m. yüksekliğindeki bölümü açılmakta, bunun üstünde yer alan 67 cm. yüksekliğindeki bölümü ise camlı kanatlardan oluşmaktadır. Bu bölümün dışında, sabit ahşap kepenkli bir kısım yer almaktadır. Kapının iki yanında yer alan, $0,74^5 \times 2,47$ m. boyutlarındaki, tek kanatlı ahşap kepenkli giyotin pencerelerin bazı kısımları kırıktır. Kapı ile pencereler, 12 cm. genişliğindeki ahşap sövelerle çevrelenmekte; kapının sövelerine dayanan ahşap denizlikler ve bunların altında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki ahşap silmelerle son bulmaktadır (Foto. 2.7.1.3.7). Bu cephenin 2,50 m. gerisindeki bölümün 76 cm. doğusunda yer alan, $2,89 \times 2,47$ m. boyutlarındaki giyotin pencere üç bölümden oluşmaktadır. Orta bölümü, $1,31 \times 2,47$ m. boyutlarında çift kanatlı, ahşap kepenkli olan pencerenin iki yanında, $0,79 \times 2,47$ m. boyutlarında tek kanatlı, ahşap kepenkli iki bölüm bulunmaktadır.

Üç katlı kısmın son katını oluşturan birinci katta, 3 adet pencere ile, tüm yüzeyi camlı kanatlardan oluşan camekân bulunmaktadır. Cephenin batısında, köşeden 37 cm. ötede yer alan 1,31 x 1,90 m. boyutlarındaki ilk pencere, zemin kattaki pencere ile aynı hizadadır. Çift kanatlı ahşap kepenkli giyotin pencere, 11 cm. genişliğinde ahşap sövelerle çevrilidir ve bir ahşap denizlik ile alt kısmında yer alan 7,5 cm. genişliğinde bir ahşap silme ile son bulmaktadır. Cephenin bu bölümünden 1,20 m. kuzeybatı cephesine doğru taştan balkonun, bu cepheye bakan kısmında, çürümüş ahşap kirişler göze çarpmaktadır. Ahşap balkon korkuluğunun ayakta kalan son kısmı da bu cephede yer almaktadır. Altta ve üstte, yatay olarak yerleştirilmiş iki adet ahşap arasına konan ahşap dikmelerden oluşan korkuluk kırılmış durumdadır. Pencerenin batı kenarından başlayıp, cephenin köşesinde son bulan iki adet ahşap furuşun yanyana gelmesiyle saçak vurgulanmaktadır. Bu bölümden 4,55 m. dışarı doğru taştan cephenin 86 cm. doğusunda yer alan 2,87 x 1,90 m. boyutlarındaki giyotin pencere üç bölümden oluşmaktadır ve zemin kattaki pencere ile aynı hizadadır. Orta kısmı, 1,29 x 1,90 m. boyutlarında, çift kanatlı, ahşap kepenkli olan pencerenin iki yanında ise, 0,79 x 1,90 m. boyutlarında tek kanatlı, ahşap kepenkli iki bölüm bulunmaktadır. Pencereyi çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki ahşap silme, genel pencere özellikleri olarak burada da gözlenmektedir. Cephenin batı köşesinde yer alan iki adet ahşap furuşun yanyana gelmesiyle vurgulanan saçağa ait alın tahtasının bir bölümü kırılmış durumdadır. Bu bölümün 2,50m. dışına taştan camekânın, tüm cephesi boyunca, ahşap çerçeveli camlı bölmeler yer almaktadır. +8,81 kotuna kadar ahşap olan ve profilli ahşap bir silme ile çevrelenen camekânın bu bölümünden başlayıp 2,24 m. yüksekliğine kadar olan kısmı, ahşap çerçeveli camlı bölmelerden oluşmaktadır. İki köşesinde, 16 cm. genişliğinde iki adet ahşap pilastır bulunan camekânın ortasında 2,24 m. yüksekliğine kadar uzanan 8 cm. genişliğindeki ahşap bir dikme, camekânı ikiye ayırmaktadır. Simetrik olan bu bölümler, yine 8 cm. genişliğinde ve 1,81 m. yüksekliğindeki ahşap dikmelerle 1,06 m.'lik ikişer bölüme ayrılmaktadır. Bu dikmeler arasında kalan ve ahşap silmeden sonra 31 cm. yüksekliğine kadar

sabit olan bölümler, kendi aralarında 42,5 cm. 'lik iki eşit parçaya bölünmektedir. Bu sabit bölümler üzerinde ise, 1,06 x 1,50 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap pencereler yer almaktadır. Bu pencerelerin üzerinde bulunan 43 cm. yüksekliğindeki sabit bölümler de, camekânın ortasında yer alan ve 2,24 m. yüksekliğine kadar uzanan 8 cm. 'lik ahşap dikme ile 2,29⁵ m. 'lik iki kısma ayrılmaktadır. Bu kısımlar da 40 cm. ve 7 cm. genişliğinde; bir geniş, bir dar olmak üzere yan yana getirilmiş yedişer bölümden oluşmaktadır.

Sabit bölümün üzerinde yer alan, tavana kadar profilli ve kademeli olarak uzanıp ahşap pilastırdan dışarıya taşan saçak; sadece bu cephede, ahşap furuşlar yerine, ahşap bir silme ile vurgulanmaktadır. Tüm camları kırık olan camekânın, ahşap çerçeveleri de çürümüştür. Camekânın doğusunda yer alan demir yangın merdivenin de alt kısmı kesilmiş durumdadır. Camekânın üstünden 80 cm. dışarıya taşan ahşap saçığın kaplama tahtasının tümü sökülmüş ve kırılmıştır. Arkasından, çatıya ait çürümüş mertekler görünmektedir. Camekânın 2,50 m. gerisine çekilmiş cephenin 68 cm. doğusunda yer alan, 2,86 x 1,90 m. boyutlarındaki giyotin pencere üç bölümden oluşmaktadır ve birinci katın son penceresidir. Bu pencerenin orta kısmında yer alan, 1,28 x 1,90 m. boyutlarında çift kanatlı, ahşap kepenkli olan bölümün ahşap kepenk kanatlarından biri eksiktir. İki kenarda yer alan, 0,79 x 1,90 m. boyutlarında tek kanatlı, ahşap kepenkli her iki pencerenin de, ahşap kepenk kanatları sökülmüş durumdadır. Bu bölümleri çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki ahşap denizlik ve silme yine genel pencere özellikleri olarak gözlenmektedir.

Kâgir olan bodrum katta, tüm cephe boyunca bazı duvar yüzeyleri çatlamış, sıvaları dökülmüş, bazı yerlerde ise delikler açılmıştır. Pencerelerdeki, paslanmış demir parmaklıklardan akan yağmur suları nedeniyle, mermer denizlikler ile altta kalan duvar yüzeyleri renk değiştirmiş ve bazı kısımlar çiçeklenmiştir.

9 cm. genişliğindeki ahşap kat kornişinin üzerinde yer alan tüm cephe yüzeyi, saçak altına kadar ahşapla kaplanmıştır. Diğer cephelerde de anlatıldığı şekilde; kornişin üzerinde yer alan 21 cm. genişliğindeki ahşap kaplamadan sonra gelen bölümler, 26 cm. genişliğindeki ahşap kaplamalarla oluşturulmuştur.

Sık sık değinildiği gibi, marsilya tipi kiremitlerle kaplanmış olan kırma çatı, yüksek ağaçlar nedeniyle detaylı olarak incelenmemektedir. Ayrıca cephenin alt kısmının uçurum olması ve yüksek ağaçların varlığı, bütünüyle algılanmasını sağlayacak olan fotoğrafların çekilmesini engellemiştir.

2.7.1.4. GÜNEYDOĞU CEPHESİ (RÖLÖVE P.8)

Bodrum kat ana girişinin yer aldığı güneydoğu cephesi, +1,20 kotunda bulunan yol seviyesinden 97 cm. aşağıda yer almaktadır. Köşkün bahçesine açılan güneydoğu cephesi, kademeli olarak sıralanan ve ön kısımda yer alan iki katlı bölüm ile onun arkasında bulunan üç katlı bölümden oluşmaktadır (Foto. 2.7.1.4.1).

Birinci mekan olarak nitelenen ve bodrum kat ana girişinin yer aldığı, üst kısmı ise zemin kat ikinci girişinin açıldığı teras durumundaki bölüm; iki katlı cephe yüzeyinden 2,48 m. dışarı doğru taşmaktadır. Bu bölümün ortasında yer alan 1,61 x 2,86 m. boyutlarındaki kemerli girişin iki yanında, zeminin 47 cm. yüksekliğinden başlayan 0,83 x 2,11 m. boyutlarında iki adet yuvarlak kemer bulunmaktadır. Giriş kemeri ile etrafındaki iki kemeri çevreleyen 11 cm. genişliğindeki söveler, birbirlerine bitişmiş durumdadır. Tamamen tuğladan yapılmış olan bu bölümün bazı yerleri nemlenmiş, çatlamış ve dökülmüş olduğu için, 7 x 10 x 21 cm. boyutlarındaki tuğlalar görülebilmektedir. Kemerli girişin önünde yer alan eşik, zamanla buraya biriken toprak yüzünden bugün bahçe seviyesi ile aynı hizada bulunmaktadır. 2,48 m. dışarıya taşan kemerli girişin üzerinde yer alan ve zemin kat girişinin açıldığı teras döşemesi etrafında bulunan mozaik silme de 5 cm. dışarıya taşmaktadır. Kemerli girişin 1,22 m. gerisinde yer alan merdiven, -033 kotundaki bahçe seviyesinden 25 basamakla + 3,63 kotunda bulunan zemin kat giriş sahanlığına ulaşmaktadır. İlk rıhtı 12 cm., diğer

rıhtları ise 16 cm. olan merdivenin, 5 rıhtla ulaşılan 1,33 x 1,40 m. boyutlarındaki sahanlığından sonra, 20 basamakla terasa çıkılmaktadır. Dökme mozaik kaplı basamakların, 2 cm. dışarıya taşan basamak profilinin yüksekliği 7 cm.'dir. Terasın dış kenarlarından 11 cm. içeride bulunan, 4,5 cm. çapındaki demir profillerden oluşan 82 cm. yüksekliğindeki korkuluk, eşit aralıklarla yerleştirilmiş 2 sıra demir ve bunları destekleyen dikmelerden oluşmaktadır. Terasın etrafını çevreleyen ve tüm basamaklar boyunca devam eden paslanmış demir korkuluk, birinci basamağın üzerinde son bulmaktadır. Merdivenin batı kenarındaki demir korkuluk ise, bütünüyle ortadan kalkmıştır. Sadece birinci basamak üzerinde demir dikmenin oturduğu çukur kısım ile, duvar üzerine oturduğu bölümde oyuklar gözlenmektedir. Kemerli girişin 1,22 m. gerisinden başlayan ve merdiven altını oluşturan duvar yüzeyini kaplayan sıvaların büyük bir bölümü dökülmüştür. Arkadan, 7 x 10 x 21 cm. boyutlarındaki, nemlenmiş ve yosunlanmış tuğla yüzeyleri ortaya çıkmıştır (Foto. 2.7.1.4.2).

Kemerli girişin 2,48 m. gerisinde, 2 kattan oluşan, ikinci bölümün cephe kısmı yer almaktadır. Tüm cephe yüzeyleri boyunca devam eden ahşap kornişin altında kalan ve kâgir olan bodrum kat, yol seviyesinden eğimli olarak alçalmakta ve bahçe seviyesine ulaşmaktadır. Bu cephenin bodrum katında tek bir pencere bulunmaktadır. Cephenin doğu köşesinin 1,71 m. ötesinde yer alan 1,12 x 1,70 m. boyutlarındaki, basık kemerli ve dıştan demir parmaklıklı olan pencerenin alt kısmı toprakla doldurulmuştur. Bu pencerenin doğusunda yer alan incir ağacı, tüm cephe yüksekliğine kadar çıkmış ve saçaklara kadar dayanmıştır. Kuzeydoğu cephesinden gelen 9 cm. genişliğindeki ahşap korniş, bu cephede de devam etmekte, teras döşemesinin 28 cm. aşağısında, teras duvarına dayanarak son bulmaktadır. Kornişin teras duvarına birleştiği batı köşesinde, ahşap kaplı duvar yüzeyinin 30 x 19 cm. boyutlarındaki bir bölümü sökülerek, bir delik oluşturulmuştur. Merdivenin arkasında kalan bodrum kat duvar yüzeyi nemlenmiş ve büyük bir kısmının sıvaları dökülmüştür.

Güneydoğuya bakan iki katlı bölümün son katını oluşturan zemin kat cephesinde, 2 adet pencere ile, zemin kat ikinci giriş kapısı bulunmaktadır. Cephenin batı köşesinin 1,39 m. doğusunda yer alan ilk pencere, 1,30 x 2,47 m. boyutlarındadır. Çift kanatlı, ahşap kepenkli, giyotin pencereyi çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki ahşap silme, yine genel pencere düzeni özelliklerini yansıtmaktadır. Bu pencerenin, 2,97 m. doğusunda yer alan 1,57 x 3,23 m. boyutlarındaki kapı, zemin katın ikinci girişini oluşturmaktadır. Çift kanatlı ve cam bölmeli ahşap kapının açılabilir kısmı 2,51 m. yüksekliğine kadar devam etmektedir. Bundan sonra gelen bölümün iç kısmı cam kanatlı, dış kısmı ise sabit olup, 1,25 x 0,51 m. boyutlarında ahşap kepenkleri bulunmaktadır. Eşiği kırılmış olan kapının, ahşap kanatları dışında yer alan ahşap kepenk kanatları ise, sökülüştür. Bugün, sadece paslanmış menteşeleri durmaktadır (Foto. 2.4.2.1). Kapının iki yanındaki duvar yüzeyinde yer alan ve teras döşemesinin kenarından başlayıp kapının sövelerine dayanan ahşap korniş, cephenin doğusunda yer alan kornişin 52 cm. üzerinden başlamaktadır. Bu kornişin alt kısmında kalan duvar yüzeyi, teras boyunca 20 x 20 cm. boyutlarındaki karo mozaiklerle kaplanmıştır. Kapının batı kenarında, teras döşemesinin sonuna kadar devam eden ahşap kornişin bu noktadan sonra, 95 cm. genişliğindeki eğimli olan bölümü sökülüştür. 95 cm.'den sonraki bölümü ise, cephenin doğu kısmında da olduğu gibi, kapının iki yanında yer alan kornişin 52 cm. altından itibaren başlayıp, cephenin sonuna kadar devam etmektedir. Giriş kapısının 1,38 m. doğusunda yer alan 1,31 x 2,47 m. boyutlarındaki giyotin pencerenin, dışında yer alan ahşap kepenk kanatlarının doğusundaki bölüm eksiktir. Pencere, yine 12 cm. genişliğindeki ahşap sövelerle çevrelenmekte, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki ahşap silme ile son bulmaktadır.

Bu Cephenin iki kenarında ve kapının iki yanında yer alan, ikişer adet ahşap furuşun yanyana gelmesiyle vurgulanan saçağın, alın tahtasının büyük bir bölümü sökülüştür ve sarkmıştır. Ardından, çatıya ait çürümüş mertekler göze çarpmaktadır. Marsilya tipi kiremitlerle örtülmüş olan kırma çatıda, mutfaktan çıkan bir baca gözlenmektedir.

Alt kısmı kâgir olan bacanın, belirli bir yükseklikten sonraki bölümü metal olarak yapılmıştır. Daha dar ve kısa olan bu metal bölümün üzerindeki şapkası da, yine metaldir ve metal çubuklarla desteklenmektedir (Foto. 2.7.1.4.3).

İki katlı bölümün arkasında yer alan üç katlı bölümün, güneydoğuya bakan ve iki katlı bölümün doğu tarafından 1,45 m., batı tarafından ise 1,49 m. dışarıya taşan iki cephesi bulunmaktadır.

Batı tarafında, bu cepheden 2,50 m. dışarı taşan ve güneydoğu cephesine açılan üçüncü bir cephe bölümü daha yer almaktadır.

Üç katlı bölümün bodrum katında, güneydoğu cephesine açılan 3 adet pencere bulunmaktadır. Cephenin batı köşesinden 4,51 m. geriye çekilmiş olan ve cephenin 2,50 m. batısına taşan bölümde, cephe köşesinden 82 cm. ötede yer alan ilk pencere, 0,90 x 1,95 m. boyutlarındadır. Basık kemerli ve giyotin olan pencerenin dış yüzeyinde, dekoratif demir parmaklığı yer almaktadır. Pencerenin altındaki duvar yüzeyinde, odanın zemin döşemesini havalandırmak için yapıldığı tahmin edilen, 39 x 20 cm. boyutlarında bir delik bulunmaktadır. Cephenin alt kısmındaki bölümün sıvaları dökülmüştür. Buradan, duvarları oluşturan taşlar göze çarpmaktadır. Cephenin, 2,10 m. batısına taşan ve sonradan yapılmış olan, 0,50 x 2,10 x 0,37 m. boyutlarındaki beton çiçekliğin büyük bir bölümü kırılmıştır. Bu bölümden 4,51 m. dışa taşan cephenin 60 cm. doğusunda bulunan ikinci pencere, 0,89 x 1,95 m. boyutlarındadır. Basık kemerli ve giyotin olan pencerenin dışında, dekoratif demir parmaklığı bulunmaktadır. Pencerenin üst kısmındaki sıvanın bir bölümü dökülmüştür. Ardından, kemeri oluşturan, 7 x 10 x 21 cm. boyutlarındaki tuğlalar göze çarpmaktadır. Pencerenin alt kısmında ise, diğer pencerede de olduğu gibi, 39 x 20 cm. boyutlarında bir delik bulunmaktadır. Bodrum katta yer alan üçüncü ve son pencere, yol kenarındaki cephe yüzeyinin 62 cm. batısında bulunmaktadır. 0,83 x 1,14 m. boyutlarındaki basık kemerli çift kanatlı ahşap pencerenin de, dışında demir parmaklığı yer almaktadır.

Zemin katın, bu cephe üzerinde 3 adet penceresi bulunmaktadır. Cephenin batı köşesinden, 4,51 m. geriye çekilmiş olan ve cephenin

2.50 m. batısına taşan bölümde, cephe köşesinden 60 cm. ötede yer alan ilk pencere, 1,34 x 2,47 m. boyutlarındadır. Bu çift kanatlı, ahşap kepenkli, giyotin pencereyi çevreleyen 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki ahşap silme, yine genel pencere düzeni özelliklerini yansıtmaktadır. Bu pencerenin doğu kenarında, üst kattan gelen ve alt kısmı kesilmiş olan demir yangın merdiveni yer almaktadır. Ayrıca burada, cephenin 1,40 m. batısına taşan balkonun çürüyerek çökmüş döşemesi ile onu destekleyen ahşap konsol göze çarpmaktadır. Cephenin bu bölümünün 4,51 m. dışarı taşan kısmında, köşeden 20 cm. ötede yer alan ikinci pencere, 1,15 x 2,47 m. boyutlarındadır. Bu pencere de, diğer pencere gibi giyotin ve çift kanatlı, ahşap kepenklidir. Pencereyi 12 cm. genişliğindeki ahşap söveler çevrelemekte, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki ahşap silme ile son bulmaktadır. Zemin kattaki üçüncü ve son pencere, cephenin doğu köşesinden 20 cm. ötede yer almaktadır. 1,13 x 2,47 m. boyutlarındaki çift kanatlı, ahşap kepenkli giyotin pencerenin batısındaki kepenk kanadı eksiktir. Bu pencere de, diğer pencerelerle aynı düzendedir.

Üç katlı bölümün son katı olan birinci katta, 3 adet pencere ve camekân yer almaktadır. Camekânın doğu köşesinde yer alan ahşap kanatlardan biri, daha sonraki bir dönemde-muhtemelen 1952 yılındaki restorasyon sırasında- yangın çıkış kapısına dönüştürülmüştür. Ön kısmına ise; 40 x 50 cm. boyutlarındaki demir döşemeden başlayıp, dikey olarak bahçeye inen demir bir yangın merdiveni yerleştirilmiştir. Halen, zemin kattaki pencerenin alt kısmına kadar uzanan merdivenin, bahçeye ulaşan bölümü kesilmiş bulunmaktadır. Bodrum kat ile diğer katları birbirinden ayıran ahşap kornişin, yangın merdiveni altında kalan kısmı da sökülüştür. Yangın çıkış kapısının yanında yer alan bölümde, ahşap duvar yüzeyi, +8,81 kotuna kadar devam etmekte ve profilli ahşap bir silme ile çevrelenmektedir. Ahşap silmeden başlayarak 2,24 m. yüksekliğe kadar uzanan bölüm, ahşap çerçeveli camlı bölmelerden oluşmaktadır. Batı köşesinde, 16 cm. genişliğindeki bir pilastırla biten cephenin, ahşap silmeden sonra 31 cm. yüksekliğine kadar sabit olan bölümü, 47 cm.'lik üç eşit parçaya ayrılmakta ve batı köşesinde yer alan

pilastıra kadar uzanmaktadır. Camekânın ortasında yer alan ve batı kanadı eksik olan 1,09 m.'lik çift kanatlı pencere ile, yanındaki 53 cm.'lik sabit ve camlı bölüm, 1,50 m. yüksekliğine kadar devam etmektedir. Bu kısım üzerinde yer alan 43 cm. yüksekliğindeki sabit bölüm ise, 40 cm. genişliğindeki 4 geniş bölüm ile, 7 cm. genişliğindeki dar 3 bölümün yanyana gelmesiyle 7 kısma ayrılmıştır. Sabit bölümün üzerinde ise tavana kadar, profilli ve kademeli olarak ahşap pilastırdan dışarıya taşan 27 cm. genişliğinde bir silme ile, ahşap saçak vurgulanmıştır. Camları kırık olan camekânın, ahşap çerçeveleri de çürümüş durumdadır. Camekânın üstünden 80 cm. dışarıya taşan saçağın alın tahtasının tümü sökülüştür. Arkasından, çatıya ait mertekler göze çarpmaktadır.

Camekânın 4,51 m. önüne taşan cephenin 25 cm. doğusunda bulunan giyotin pencere 1,30 x 1,90 m. boyutlarındadır. Çift kanatlı ahşap kepenkli bu pencere de, 12 cm. genişliğindeki ahşap sövelerle çevrelenmekte, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki ahşap silme ile son bulmaktadır. Bu pencerenin 5,95 m. doğusunda yer alan, 0,92 x 1,10 m. boyutlarındaki pencere, giyotin olan diğer pencerelerden farklıdır. Çift kanatlı ve ahşap olan bu pencerenin, kepenkleri yoktur. Ancak, cephe boyunca yükselen ağaçlardan dolayı, ayrıntılı olarak incelenememiştir. Bu pencerenin 4,62 m. doğusunda yer alan pencere ise, birinci kattaki son pencereyi oluşturmaktadır. 1,28 x 1,90 m. boyutlarındaki giyotin tipteki bu pencerenin, dışında çift kanatlı ahşap kepenkleri bulunmaktadır. Bu pencere de, diğer pencerelerde olduğu gibi 12 cm. genişliğinde ahşap sövelerle çevrelenmekte, ahşap denizlik ve alt kısmında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki ahşap silme ile son bulmaktadır.

Cephenin iki kenarında birer furuşla; orta kısımda yer alan pencerenin iki yanında ise, ikişer adet ahşap furuşun yanyana gelmesiyle vurgulanan saçağın büyük bir bölümünün alın tahtası sökülüştür. Ardından, çatıyı oluşturan mertekler göze çarpmaktadır.

9 cm. genişliğindeki ahşap kat kornişinin üzerinde yer alan tüm

cephe yüzeyi, saçak altına kadar ahşapla kaplanmıştır (Foto. 2.7.1.4.4).

2.7.2. LİMONLUK CEPHELERİ

2.7.2.1. KUZEYDOĞU CEPHESİ (RÖLÖVE P.17)

Köşkün güneydoğu avlusunda yer alan limonluğun, kuzeydoğu cephesinde bulunan girişinden dolayı, burası esas giriş cephesi olarak da tanımlanabilmektedir. 5,26 x 3,98⁵ m. boyutlarındaki bir dikdörtgenden meydana gelen limonluğun tüm cepheleri simetrik olarak tasarlanmıştır. Kuzeydoğu cephesinin ortasında yer alan 1,27 x 2,14 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap ve cam bölmeli giriş kapısı, simetri eksenini oluşturmaktadır (Foto. 2.7.2.1.1).

Köşke göre -0,75 kotunda bulunan giriş cephesinde, kapının iki yanına kadar uzanan zemin döşemesi 32 cm. genişliğinde ve 3 cm. kalınlığındaki beton ile yükseltilmiştir. Mekanın iç döşeme kotundan başlayıp, alttaki toprak zemine doğru uzanan 6 cm. yüksekliğindeki ahşap korniş, tüm cepheler boyunca devam etmektedir. Bu cephede ahşap kornişin bazı bölümleri kırılmış, batı kanadı iptal edilen giriş kapısının iki yanında yer alan bölümlerin alt kısımlarında ise, korniş tamamen ortadan kalkmıştır.

Çift kanatlı ve herbir kanadı ikişer bölüme ayrılan giriş kapısı dahil olmak üzere tüm cephe yüzeyi, iç mekan zemin döşemesinin 64 cm. yüksekliğine kadar simetrik olarak düzenlenmiştir. Bu simetri; giriş kapısının iki yanında, ikişer adet ahşap bölmenin yanyana gelmesiyle, cephenin iki kenarında ise, dörder adet ahşap bölmenin yanyana gelmesiyle oluşturulmuştur. Bu yükseklikten itibaren 22⁵ cm. yüksekliğine kadar olan kısım ise, yine aynı biçimde bölünmüş olan, ahşap çerçeveli camlı bölmelerden oluşmaktadır. Camlı bölmelerden sonra 6 cm. yüksekliğinde olan ve tüm cephelerde devam eden ahşap çerçeve bulunmaktadır. Çerçeveden 1,14 m. yüksekliğine kadar olan bölüm, yine giriş kapısının iki ucunda yer alan tek kanatlı ahşap çerçeveli sabit cam bölmeler ile; cephenin iki kenarında yer alan ahşap çerçeveli ve çift kanatlı pencerelerden oluşmaktadır.

Bu bölümün üzerinde, yine 6,5 cm. yüksekliğindeki ahşap bir çerçeve, tüm cepheler boyunca devam etmektedir. Ahşap çerçeveden sonraki kısım, pencerelerin alt kısımlarında yer alan camlı bölmelerde olduğu şekilde düzenlenmiştir. 22,5 cm. yüksekliğindeki ahşap çerçeveli camlı bölmeler, eşit aralıklarla bölünmüştür. Bunların üzerinde yer alan ve saçak altına kadar devam eden 61 cm. yüksekliğindeki bölüm ise, alttaki biçimde ve eşit aralıklarla bölünmüş olan ahşap kısımlarla oluşturulmuştur (Foto. 2.7.2.1.2).

Cepheden 40 cm. dışarıya taşan ahşap saçığın üzerinde bulunan ve 10 cm. dışına taşan çinko oluğun orta bölümü kırılarak, sarkmıştır. Ahşap saçakların çevrelediği mekanı örten ve yaklaşık %22 gibi az bir eğimle yükselen kırma çatının üstü, metal kaplıdır.

Genel cephe düzenini koruyan limonluğun bu cephesinde, beyaz renge boyalı ahşap bölmelerin bazı kısımlarının boyaları dökülmüş ve çürümüş, çürüyen yerler ise buralara çakılan ahşap çitalarla sağlamlaştırılmıya çalışılmıştır.

Ahşap cephe yüzeylerini, zemin döşemesine bağlayan ve belirli aralıklarla yerleştirilen 3 cm. genişliğinde ve 0,5 cm. kalınlığındaki lama demirleri göze çarpmaktadır. Pencerelerin altında ve üst kısmında birer sıra halinde yer alan camlı bölmeler yeşil renge boyanmış, kırılan bazı kısımları ise kontrplaklarla kapatılmıştır.

2.7.2.2. KUZEYBATI CEPHESİ (RÖLÖVE P.17)

5,26 x 3,98⁵m. boyutlarındaki bir dikdörtgenden meydana gelen limonluğun kısa kenarlarından birini oluşturan kuzeybatı cephesi, giriş cephesi ile aynı düzendedir.

Giriş cephesinde olduğu gibi, mekanın iç döşeme kotundan başlayıp, alttaki toprak seviyesine doğru uzanan 6 cm. yüksekliğindeki ahşap korniş, bu cephede de devam etmektedir. Limonluğun oturduğu ve ahşap korniş ile sınırlanan döşemenin, giriş cephesinden başlayarak

kornişin altında kalan bölümü, kuzeybatı cephesinin sonuna doğru gidildikçe artmakta ve arsanın sınırlarını belirleyen yıkılmış betonarme korkuluğa ait betonarme dikme ile son bulmaktadır. Ahşap korniş altındaki taş döşemede, ahşap kısımları zemine bağlayan lama demirleri göze çarpmaktadır (Foto. 2.7.2.2.1).

Dikey olarak üç kısma ayrılmış kuzeybatı cephesindeki her üç kısım da, giriş cephesinde olduğu gibi iç zemin döşemesinin 64 cm. yüksekliğine kadar 27 x 49 cm. boyutlarında dörder ahşap bölmenin yanyana gelmesiyle oluşturulmakta; bu yükseklikten itibaren 22,5 cm.'lik kısım, aynı şekilde bölünmüş olan ahşap çerçeveli camlı bölmelerden meydana gelmektedir. Camlı bölmelerden sonra 6 cm. yüksekliğinde olan ve tüm cephelerde devam eden ahşap çerçeveden itibaren 1,14 m. yüksekliğine kadar olan üç bölüm ise, ahşap çerçeveli ve çift kanatlı pencerelerden oluşmaktadır. Bu kısmın üzerinde, yine 6,5 cm. yüksekliğindeki ahşap bir çerçeve, tüm cepheler boyunca devam etmektedir. Ahşap çerçeveden sonra, pencerelerin alt kısımlarında yer alan camlı bölmelerde olduğu gibi, 22,5 cm. yüksekliğine kadar olan kısımlar yine ahşap çerçeveli, cam bölmeli olmak üzere kendi aralarında dörder bölüme ayrılmaktadır. Bunların üzerindeki bölüm ise, ahşap saçağın yer aldığı 61 cm. yüksekliğine kadar, alttaki şekilde ve eşit aralıklarla oluşturulmuş dörder ahşap bölümden meydana gelmektedir (Foto. 2.7.2.2.2.).

Genel cephe düzenini koruyan limonluğun bu cephesinde de giriş cephesinde olduğu gibi, boyalı ahşap yüzeylerin bazı bölümlerinin boya ları dökülmüş ve çürümüş, çürüyen yerlere ise, ahşap çitalar veya kontrplak çakılarak sağlamlaştırılmaya çalışılmıştır. Saçağın altındaki ahşap bölmelerden biri delinerek, soba borusu geçirilmiş ve oldukça kötü bir görünüm yaratılmıştır. Pencerelerin altında ve üst kısmında birer sıra halinde yer alan camlı bölmeler, yeşil renge boyanmış, kırılan bazı bölümler ise kontrplaklarla kapatılmıştır.

2.7.2.3. GÜNEYBATI CEPHESİ (RÖLÖVE P.17)

Limonluğun arka cephesini oluşturan güneybatı cephesi, köşkün sınırlarını belirleyen ve alttaki ormanlık araziden başlayarak

yükselen istinat duvarının ucunda yer almaktadır (Foto.2.7.2.3.1). Limonluğun tüm cepheleri boyunca devam eden ahşap korniş bu cephede, moloz taşlarla yapılmış istinat duvarı üzerine oturmaktadır. Ahşap bölmeler, diğer cephelerde olduğu gibi lama demirleriyle döşemeye bağlanmıştır. Cephenin ortasında yer alan bölümde ise ahşap kornişten sonra eşit aralıklarla ve dikey olarak yerleştirilmiş 1,20 m. boyundaki geniş lama demirleri, ahşap hatıllı moloz taş duvar üzerinde yer almaktadır.

Limonluğun iki yanında yer alan ve istinat duvarı üzerine oturan betonarme korkuluğun, limonluğun batısında yer alan bölümü ortadan kalkmış olup, sadece betonarme dikmesi ayakta durmaktadır. Limonluğun doğusunda yer alan ve 88 cm. yüksekliğinde olan bölümü ise, çeşitli bitkilerle sarılmış bulunmaktadır.

Diğer cephelerle aynı özellikleri taşıyan bu cephe de, dikey olarak dört bölüme ayrılmaktadır. Bu bölümlerin her biri, diğer cephelerde de olduğu gibi, iç zemin döşemesinin 64 cm. yüksekliğine kadar dörder adet ahşap bölmenin yanyana gelmesiyle oluşturulmakta; bu yükseklikten sonra gelen 22,5 cm.'lik kısım da yine aynı şekilde bölünmüş olan ahşap çerçeveli camlı kısımlardan meydana gelmektedir. Camlı bölmelerden sonra 6 cm. yüksekliğinde olan ve tüm cephelerde devam eden ahşap çerçeveden itibaren, 1,14m. yüksekliğine kadar olan dört bölüm ise, ahşap çerçeveli ve çift kanatlı pencerelerden oluşmaktadır. Bu kısmın üzerinde, yine 6,5 cm. yüksekliğindeki ahşap bir çerçeve, tüm cepheler boyunca devam etmektedir. Ahşap çerçeveden sonra, pencerelerin alt kısımlarında yer alan camlı bölmelerde olduğu gibi, 22,5 cm. yüksekliğine kadar olan kısımlar yine ahşap çerçeveli cam bölmeli olmak üzere, kendi aralarında dörder bölüme ayrılmıştır. Bunların üzerindeki kısım ise, ahşap saçağın yer aldığı 61 cm. yüksekliğine kadar alttaki şekilde ve eşit aralıklarla oluşturulmuş dörder bölümden meydana gelmektedir.

Diğer cephelere oranla daha iyi durumda olan bu cephede, pencerelerin altında ve üst kısmında birer sıra halinde yer alan camlı kısımlar, ahşap bölmelerle birlikte beyaz renge boyanmıştır (Foto.2.7.2.3.2).

2.7.2.4. GÜNEYDOĞU CEPHESİ (RÖLÖVE P.17)

Kuzeybatı cephesi ile tamamen aynı olan güneydoğu cephesinde, tüm cephelerde devam eden ahşap korniş kırılmış durumdadır. Limonluğun batı kenarında, kornişin 11 cm. altındaki toprak seviyesinden itibaren 54 cm. yüksekliğinde olan betonarme korkuluk yer almaktadır.

Güneybatı cephesinde 88 cm. yüksekliğindeki korkuluğun tümü görünürken, bu cephede zemin toprakla doldurulduğu için, korkuluğun alt kısmı toprak içinde kalmıştır. Sadece 54 cm. yüksekliğine kadar olan bölümü görülebilmektedir.

Bu cephe de tıpkı kuzeybatı cephesi gibi, dikey olarak üç bölüme ayrılmıştır. Bu kısımlar da zemin döşemesinin 64 cm. yüksekliğine kadar dörder ahşap bölmenin yanyana gelmesiyle oluşturulmakta; bu yükseklikten itibaren 22,5 cm.'lik kısımda, aynı şekilde bölünmüş olan ahşap çerçeveli camlı bölmeler görülmektedir.

Camlı bölmelerden sonra 6 cm. yüksekliğinde olan ve tüm cephelerde devam eden ahşap çerçeveden itibaren 1,14 cm. yüksekliğine kadar olan üç bölüm ise, ahşap çerçeveli ve çift kanatlı pencerelerden oluşmaktadır. Bu bölümün üzerinde, yine 6,5 cm. yüksekliğindeki ahşap bir çerçeve tüm cepheler boyunca devam etmektedir. Ahşap çerçeveden sonra, pencerelerin alt kısımlarında yer alan camlı bölmelerde olduğu gibi, 22,5 cm. yüksekliğine kadar olan kısımlar yine ahşap çerçeveli, cam bölmeli olmak üzere kendi aralarında dörder bölüme ayrılmıştır. Bunların üzerindeki bölüm ise, ahşap saçağın yer aldığı 61 cm. yüksekliğine kadar alttaki şekilde ve eşit aralıklarla oluşturulmuş dörder ahşap bölmeden meydana gelmektedir (Foto. 2.7.2.4.1).

Genel cephe düzenini koruyan limonluğun bu cephesinde de, diğer cephelerde olduğu gibi, boyalı ahşap yüzeylerin bazı bölümlerinin boyaları dökülmüş ve çürümüştür. Buralarda, ahşap bölümleri zemine bağlayan ve belirli aralıklarla yerleştirilen lama demirleri göze çarpmaktadır. Pencerelerin altında ve üst kısmında, birer sıra halinde yer alan camlı bölmeler yeşil renge boyanmıştır. Kırılmış pencere camları içten kontrplaklarla kapatılmıştır (Foto.2.7.2.4.2).

BÖLÜM 3. STRÜKTÜREL ÖZELLİKLER

3.1. TEMELLER

3.1.1. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ

Köşk mekanlarında kazı yapma imkanı bulunamadığı için, temellerle ilgili kesin bir bilgi verilememiştir.

3.1.2. LİMONLUK

Köşk'te olduğu gibi Limonluk'ta da kazı yapma imkanı, bulunamadığı için temellerle ilgili kesin bir bilgi verilememektedir.

3.2. DÖŞEMELER

3.2.1. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ

Bodrum kattaki özgün döşeme; çiçek motifli terazzo ve ahşaptır. Kuzedoğuya bakan üç odanın tümü, odaların önünde yer alan koridor ile sofa; güneybatıya bakan bölümde ise, sadece mutfak 20 x 20 cm. boyutlarında, kahverengi, yeşil ve bej renkli çiçek motiflerinden oluşan terazzo ile döşenmiştir. Döşeme, uzun süredir üzerinde bulunan çöplerden dolayı siyahlaşmış durumdadır (Foto. 3.2.1.1).

Bodrum katta güneybatıya bakan mekanlardan, mutfak hariç diğer üç odanın tümünün özgün zemin döşemesi ahşaptır. M8 olarak nitelendirilen odanın zemin döşemesinin kaplama tahtalarının sökülmesi olmasından dolayı strüktürün daha rahat incelenmesi sağlanabilmiştir. Döşeme; 6 cm. eninde, 21 cm. yüksekliğinde, mekanın kısa kenarına paralel olarak yerleştirilen ahşap kirişlerin üst kısmına 2,5 cm. kalınlığında, 15 cm. genişliğinde ahşap kaplamak suretiyle oluşturulmuştur. Ahşap kirişlerin altında yer alan 1,16

m.'lik bir boşluktan sonra ise, toprak zemin yer almaktadır. Ahşap döşeme , toprak zeminden yükseltilerek neme karşı korunmuş, ayrıca dış cepheye açılan 20 x 42 cm. boyutlarındaki deliklerle havalandırılması sağlanmıştır. Böylece zemin döşeme kalınlığının toplam olarak 23,5 cm. olduğu saptanmıştır (Foto. 3.2.1.2). Bodrum katta yer alan ve M1 olarak nitelendirilen giriş sahanlığı 20 x20 cm. boyutlarındaki karo mozaikle, WC mekanlarının tümü ise, sonradan döşenmiş 20 x 20 cm. boyutlarındaki seramikle kaplıdır.

Zemin ve birinci katlardaki odaların tümünün özgün döşemesi ahşaptır. Bazı, mekanlardaki döşeme kaplamalarının yer yer sökülmüş olması strüktürün daha rahat incelenmesini sağlamıştır. Döşeme 6cm. eninde, 25 cm. yüksekliğinde, mekanın kısa kenarına yerleştirilen ahşap kirişlerin alt ve üst kısmına 2,5 cm. kalınlığında, 10 cm. genişliğinde ahşap kaplamak suretiyle oluşturulmuştur. Döşeme altında tavan döşemesinde ahşap çıtalarla süslü bir yüzey yaratıldığı için ahşap kaplamanın genişliği değişebilmektedir. Böylelikle zemin kat ve birinci kat döşeme kalınlıkları ortalama 30 cm. olarak saptanmıştır (Foto. 3.2.1.3).

Bu katlardaki WC mekanları ise, yine onarım gördükleri için değişik zemin döşeme kaplamaları ile kaplanmışlardır. Bazıları 20 x 20 cm. boyutlarındaki karomozaik ve seramikle kaplanırken, bazıları da fayansla kaplanmıştır. Zemin döşemesi ahşap olan odaların bir kısmında da, muşamba kalıntılarına rastlanmaktadır.

3.2.2. LİMONLUK

Limonluğun özgün zemin döşemesi, 20 x 20 cm. boyutlarında geometrik desenli karo mozaiktir. Bazı yerleri kırılmış ve kullanımdan dolayı yıpranarak yer yer aşınmıştır (Foto. 2.6.2).

3.3.DUVARLAR, KAPILAR VE PENCERELER

3.3.1. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

3.3.1.1. DUVARLAR

Köşkün bodrum katı kâgir, zemin ve birinci katları ise ahşaptır. Bodrum kat ana girişini oluşturan kemerli bölümde sıvaların yer yer dökülmüş olması, strüktürün rahatça incelenebilmesine olanak vermiştir. 28 cm. kalınlığındaki bu duvarlar; 10 cm. eninde, 21 cm. uzunluğunda ve 7 cm. kalınlığındaki tuğlalar arasına konan 2 cm. kalınlığındaki harçla oluşturulmuş ve üzeri 2 cm. kalınlığındaki sıva ile kaplanmıştır (Foto. 3.3.1.1.1). Bodrum katta, kemerli girişin dışındaki tüm duvarlar ise, 60-63 cm. kalınlığında olup, moloz taşlar ile 10 cm. eninde, 21 cm. uzunluğunda ve 7 cm. kalınlığındaki tuğlalar arasına konan 2 cm.'lik harçla oluşturulmuş ve yine 2 cm. kalınlığında sıvanmıştır.

Zemin ve birinci katlarda duvarlar bağdadi sisteminde yapılmıştır. Bazı duvarlarda sıvanın dökülen yerlerinde yapılan inceleme sonucu, 26 cm. ara ile yerleştirilen 7 cm. kalınlığında, 14 cm. enindeki ahşap dikmeler üzerine çakılan 3 cm. enindeki ahşap çitaların arasının 1 cm. kalınlığındaki harçla doldurulduğu ve üstlerinin de 2 cm. kalınlığında sıva ile kaplandığı gözlenmiştir (Foto. 3.3.1.1.2).

Bu duvarların dış cepheye bakan yüzeyleri 21-26 cm. genişliğinde ahşap ile kaplıdır. Bodrum kattaki kâgir duvarların sıvalarının büyük bir bölümü nemlenmiş, çatlamış ve dökülmüştür. Üst katlardaki mekanların iç duvarlarında ise, sıva üzerine sürülmüş boyalar ve sıva yer yer çatlamış ve dökülmüş; dış cephedeki ahşap yüzeylerinde bazı bölümleri kırılmış ve boyaları dökülmüştür.

3.3.1.2. KAPILAR

Köşkte bulunan kapılar özgün olma durumlarına; tek kanatlı veya çift kanatlı olmalarına; cam bölmeli veya demir parmaklıklı olmalarına; sonradan takılmış bulunmalarına; demirden yapılmış olmalarına veya ahşap kepenkli bulunmalarına göre, on iki gruba ayrılmaktadırlar. Buna göre:

- 1. grup altında toplananlar: 1,44 x 2,79 m. boyutlarında basık kemerli, üst kısımları cam bölmeli ve dıştan demir parmaklıklı olan

bodrum kat giriş kapıları;

- 2. grup altında toplananlar: Bodrum kat, zemin kat ve birinci katta bulunan, 1,40 x 2,70 m., 1,60 x 2,62 m. ile 1,50 x 2,55 m. boyutlarında olan çift kanatlı ahşap oda kapıları;

-3. grup altında toplananlar: 0,76 x 2,15 m. boyutlarında, sonradan takılmış tek kanatlı WC kapıları;

- 4. grup altında toplananlar: Bodrum kat ve zemin katta bulunan 1,14 x 2,73 ile 1,15 x 2,62 m. boyutlarındaki tek kanatlı ahşap oda kapıları;

- 5. grup olarak nitelendirilen: Bodrum kattaki sofaya açılan 1,39 x 2,70 m. boyutlarında üst kısmı cam bölmeli ve kanatları eksik olan ahşap kapı;

- 6. grup olarak nitelendirilen: 1,44 x 2,59 m. boyutlarında demir çerçeveli cam bölmeli rüzgârlık kapısı;

- 7. grup olarak nitelendirilen: 1,71⁵x3,17⁵m. boyutlarında, çift kanatlı ve ahşap kanatları üzerinde cam bölmeleri ile baklavali demir parmaklıkları olan, üst çerçevesi üzerinde ise, yine cam bölmeli ve dekoratif demir parmaklıklı zemin kat ana giriş kapısı;

- 8. grup altında toplananlar: Zemin katta sofayı koridorlardan ayıran ve tavana kadar yükselen ahşap çerçeveli camlı bölmeler arasında yer alan 1,35⁵x2,76 m. boyutlarında çift kanatlı, ahşap çerçeveli ve cam bölmeli kapılar;

- 9.grup altında toplananlar: 1,41 x 2,56 m. boyutlarında, çift kanatlı ahşap kanatlarında çift sıra cam bölmeleri olan, üst çerçeve üzerinde ise, yine cam bölmeli ve dıştan ahşap kepenkleri olan balkon kapıları ile zemin kat ikinci giriş kapısı;

- 10. grup olarak nitelendirilen: Zemin kattaki M22 nolu mekanda tavana kadar yükselen ahşap çerçeveli camlı bölmeler arasında yer alan, 0,93 x 2,31 m. boyutlarında tek kanatlı, ahşap çerçeveli camlı kapı;

- 11. grup olarak nitelendirilen: 1,58 x 2,52 m. boyutlarında camekâna açılan çift kanatlı ve çift sıra cam bölmeli ahşap kapı;

-12, grup olarak nitelendirilen: Birinci katta M50 nolu odaya açılan 1,19 x 2,35 m. boyutlarında çift kanatlı ve cam bölmeli ahşap kapıdır.

3.3.13. PENCERELER

Köşkte bulunan pencereleri altı grupta toplamak mümkündür. Buna göre:

- 1. grup altında toplananlar: Bodrum katta yer alan 0,87 x 1,17 m. boyutlarında basık kemerli, çift kanatlı ve dış yüzeylerinde demir parmaklıkları olan ahşap pencereler;

- 2. grup altında toplananlar: Yine bodrum katta yer alan 0,92 x 1,95 m. boyutlarında, basık kemerli ve dış yüzeylerinde dekoratif demir parmaklıkları olan giyotin pencereler;

- 3. grup altında toplananlar: Zemin ve birinci katlarda yer alan 1,33 x 2,47 m. ile 1,33 x 1,90 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap kepenkli, giyotin pencereler;

- 4. grup altında toplananlar: Zemin kat ve birinci kattaki çift kanatlı pencereler ile balkon kapılarının iki yanında yer alan, 0,80 x 2,47 m. ile 0,80 x 1,90 m. boyutlarındaki, tek kanatlı ahşap kepenkli giyotin pencereler;

- 5. grup olarak nitelendirilen: Birinci katta bulunan 1,83 x 1,09 m. boyutlarında yatay sürme ahşap pencere;

- 6. grup olarak nitelendirilen: Yine birinci katta bulunan 0,92 x 1,10 m. boyutlarında, çift kanatlı ahşap penceredir.

3.3.2. LİMONLUK

3.3.2.1. DUVARLAR

Tek mekandan oluşan limonluğun tüm cepheleri ahşap ve camlı bölmelerden oluşmaktadır. Tüm cephe yüzeyleri; iç zemin döşemesinin 64 cm. yüksekliğine kadar 27 x 49 cm. boyutlarındaki ahşap bölmelerin yanyana gelmesiyle oluşturulmakta, bu yükseklikten itibaren 22,5 cm.'lik kısım ise yine aynı şekilde 28 x 22,5 cm. boyutlarındaki ahşap çerçeveli camlı bölmelerden meydana gelmektedir. Camlı bölmelerden sonra gelen 6 cm. yüksekliğindeki ahşap çerçeveden itibaren 1,14 m. yüksekliğine kadar olan bölümler ise, 1,16 x 1,14 m. boyutlarında çift kanatlı ahşap pencerelerden oluşmaktadır. Pencerelerin üzerinde yine 6,5 cm. yüksekliğinde ahşap bir çerçeve bulunmaktadır. Ahşap çerçeveden sonra, pencerelerin alt kısımlarında yer alan camlı bölmelerde olduğu gibi 28 x 22,5 cm. boyutlarındaki ahşap çerçeveli camlı bölmeler yer almaktadır. Bu bölümün üzerindeki 61 cm.'lik cephe yüzeyi ise 27 x 47 cm. boyutlarındaki ahşap bölmelerle oluşturulmaktadır.

3.3.2.2. KAPILAR

Limonluğun, kuzeydoğu cephesinde yer alan tek bir kapısı bulunmaktadır. 1,27 x 2,14 m. boyutlarındaki çift kanatlı ahşap kapı kanatlarının 65 cm. yüksekliğine kadar olan bölümleri, orta yerlerine konan ahşap çıtalarla ikişer adet ahşap bölmeye ayrılmıştır. Bu ahşap bölmelerden sonra 22,5 cm. yüksekliğinde olan kısımlar da, yine aynı şekilde bölünmüş ahşap çerçeveli camlı bölmelerle oluşturulmuştur. Camlı bölmelerin üzerinde yer alan 12,5 cm. yüksekliğindeki bir çerçeveden sonraki bölümleri ise, camlı kanatlardan meydana getirilmiştir. Söz konusu kapının batı kanadı iptal edilmiş, sadece doğu kanadı kullanılmaktadır (Foto. 3.3.2.2.1).

3.3.2.3. PENCERELER

Limonluğun dört cephesi boyunca yer alan pencerelerin tümü de aynı nitelikte olup, 12 cm. genişliğindeki ahşap dikmelerle birbirinden ayrılan ahşap çerçeveli ve çift kanatlı 1,16 x 1,14 m. boyutlarında pencerelerden oluşmaktadır. Yalnızca kuzeydoğu cephesinde yer alan kapının iki yanında, 0,63 x 1,14 m. boyutlarında tek kanatlı ahşap çerçeveli, sabit camlı bölmeler bulunmaktadır.

3.4. ÜST ÖRTÜ

3.4.1. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ

Köşk, marsilya tipi kiremit kaplı kırma çatı ile örtülüdür.

3.4.2. LİMONLUK

Tek mekandan oluşan limonluğun çatı örtüsü metal kaplı, kırma çatıdır.

3.5. BEZEME ÖĞELERİ

3.5.1. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ

XIX. yüzyılın başlarından itibaren hem plan, hem de strüktür bakımından daha yalın bir ev tipi oluşmaya başlamış; ince işçilik ve detaylara ağırlık veren bir ev zevki, yerini daha yalın bir görünüşe bırakmıştır [6, S.40].

Belirtilen bu özelliğe uyan köşk, gerek iç mekan, gerekse cepheleri açısından oldukça yalın bir görünüşe sahiptir.

Köşkün iç mekanlarındaki tavanlarda da yukarıda sözü edilen bu yalınlığı görmek mümkündür. Ahşap çıtaların değişik boyutlarda biraraya getirilmesiyle ve tavanların dış kenarlarında oluşturulan ahşap çerçevelerle, yalın ve özenli ahşap tavanlar oluşturulmuştur.

Birinci kattaki sofayı, merdivenlerin önündeki mekandan ayıran ve bu mekanların tavanları arasında yer alan ahşap kirişi destekleyen iki

adet ahşap sütun, mekana değişik bir özellik kazandırmaktadır. Bu sütunların karşılıklı olarak iki yanında yer alan duvar yüzeylerinde de, duvarlara gömülmüş bulunan ve sütunlarla aynı nitelikte olan ahşap pilastırlar bulunmaktadır.

Bu sütunların döşemeye oturan sütun tabanları 24 x 26 cm. boyutlarında olup, döşemeden 6 cm. yüksekliğine kadar üç kademe halinde yükselmekte, daha sonra ise sütun gövdesi olarak 15,5 x 17,5 cm. boyutlarında devam etmektedirler. 2,40m. yüksekliğine kadar aynı boyutlarda olan sütunların; 2,44 m. yüksekliğine kadar ulaşan, 4 cm. yüksekliğinde, iki kademe halinde ve 3 cm. dışarıya taşan birer bölümleri vardır. 2.44 m. yüksekliğinden 2,56 m.'ye kadar yine 15,5 x 17,5 cm. boyutlarında devam eden sütun gövdeleri, 2,56 m.'den 2,63 m.'ye kadar üç kademe halinde yükseltmekte ve sütun başlığı şeklinde son bulmaktadır (Foto 3.5.1.1).

İç mekanda karşılaşılan diğer bir bezeme ögesi de, ahşaptan yapılmış merdiven korkuluğudur.

Tüm bölümleri ortadan kalkmış olan korkuluğun, sadece birinci kattaki döşeme kenarında yer alan küçük bir bölümü 5 ay öncesine kadar ayakta durmaktaydı. 1,03⁵ m. yüksekliğindeki korkuluğun boğumlu ahşap dikmeleri, iç mekana zenginlik katmaktaydı.

İç mekânların tümü boyalı olup, zemin katta M32 olarak nitelendirilen odanın duvarlarındaki bazı bölümlerin boya ları düşmüş ve zeminden itibaren 77 cm. yüksekliğinde olan yüzeylerinde özgün olduğu tahmin edilen ve değişik renklerle oluşturulan çiçek motifleri ile bezenmiş kısımlar ortaya çıkmıştır. Buradan da anlaşılacağı gibi, pencere altlarındaki duvar yüzeyleri, değişik renklerle oluşturulmuş çiçek motifleriyle süslenerek, oda duvarları bezenmiştir (Foto 3.5.1.2).

İç mekanlardaki yalınlık dış cephelerde de devam etmiş ve bodrum kat cephe yüzeyleri sıvanırken, diğer katlar da ahşap kaplamalarla örtülerek cephelerde düz yüzeyler oluşturulmuş; bu düzlüğe karşın, planda belirli mekanların dışarıya taşırılmasıyla cepheler hareketlilik kazanmıştır. Bu şekilde dışarıya taşan balkonların

döşemelerinde yer alan ahşap silmeler, bu döşemeleri destekleyen ahşap konsollar(eli böğründeler) (Foto 3.5.1.3) ve halen,sadece bir bölümü ayakta duran ahşap korkuluk, birer bezeme unsuru olarak ortaya çıkmaktadır.

Bunlardan başka, bodrum katla, üst katlar arasında yer alan 9 cm. yüksekliğinde ve duvar yüzeyinden 5 cm. dışarı taşan ahşap korniş; zemin ve birinci katlardaki tüm pencerelerin ahşap denizlikleri altında yer alan 7,5 cm. genişliğindeki ahşap silmeler(Foto 3.5.1.4); tüm cephelerden 80 cm. dışarı taşan ahşap saçağın kenarında yer alan ahşap silme ile saçağı destekleyen ahşap furuşların(Foto 3.5.1.5) yanında; birinci kattaki camekânın tüm cephelerinde yer alan ahşap pilastırlar ve saçağın altındaki ahşap silme, cephelerde yer alan ahşap bezeme öğeleridir (Foto. 2.7.1.2.5).

Bunlardan başka; bodrum kattaki odaların pencerelerinin dış yüzeylerinde yer alan ve değişik motiflerin bir araya gelmesiyle oluşturulan demir parmaklıklar ile, zemin kat ana girişine ulaşan demir merdiven ile demir korkuluk, cephelerde ayrı birer süsleme yüzeyi oluşturmaktadır (Foto. 3.5.1.6).

17 cm. yüksekliğindeki merdiven basamaklarının ön cephesinde yer alan 8,5 cm. yüksekliğindeki bölüm; çiçek motifleri şeklinde işlenmiş demirden oluşmuş (Foto.3.5.1.7), yan cephesi ise ortadaki dairenin iki yanında yer alan, yine demirden yapılmış değişik motiflerle bezenmiştir. Demir merdiveni taşıyan ve basamaklara paralel olarak yerleştirilen demir kirişin yan cepheye bakan orta yüzeyine, üstteki basamakları ortalayacak şekilde 7 cm. çapında çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Basamakların doğu yanındaki kenarlarının ortasında yer alan 1,00 m. yüksekliğindeki dikmeler arasında 28,5 cm.'lik bir ara bulunmakta ve bu dikmeler, üst kısımda basamaklara paralel olarak iki sıra halinde, basamakların hemen üzerinde ise yine basamaklara paralel tek sıra halinde devam eden demir profilleri desteklemektedir.

Üst kısmı profilli olan 95 cm. yüksekliğindeki demir dikmeye dayanan bu demir profillerle, onları destekleyen dikmeler arasında ise, ters

"S" harfi şeklinde bir bölüm yer almaktadır. Bu ters "S"nin iki ucunda bulunan 6 cm. çapındaki daireler ile, dairelerin de ortasında yer alan 1,5 cm. çapındaki ikinci demir daireler ilginç bezeme motifleri oluşturmaktadır. Bu demir profiller yine demir kelepçelerle dikmelere bağlanmıştır (Foto.3 .5.1.8).

Zemin kat ana giriş kapısının ahşap kanatları üzerinde yer alan camlı bölmelerin dış yüzeylerinde bulunan baklava motifli demir parmaklıklar ile, kapının üst çerçevesi üzerinde yer alan camlı bölümün dış yüzeyinde bulunan demir dikmeler arasında, yine demirden yapılmış olan "S"nin değişik şekillerinin, değişik türlerde birbirlerine eklenmesiyle oluşturulmuş motifler yer almaktadır. Rüzgârlığın önündeki demir saçağı destekleyen ve yine "S"nin değişik bir türünden oluşan iki demir konsol da yukarıdaki tüm elemanlar gibi, cephelerde bulunan bezeme öğelerini oluşturmaktadır.

3.5.2. LİMONLUK

Köşkün güneydoğu avlusunda yer alan limonluk da, köşk gibi yalındır. "Duvarlar" bölümünde de belirtildiği gibi, tüm yüzeyler simetrik olarak yapılmış ahşap kısımlar ile bunlar arasında yer alan camlı bölmelerden meydana gelmiştir. 4,5 cm. genişliğindeki ahşap çıtalarla bölünen 27 cm. genişliğindeki ahşap kısımlar oldukça yalındır. Cephelerden 40 cm. dışarıya taşan ahşap saçak da yalındır.

Limonluğun iç mekanı da, dış cephelerle aynı nitelikte oluşturulmuş; yalnızca burada ahşap bölümlerin yarattıkları eğimli yüzeyler mekanı zenginleştirmiştir. Buna karşılık tavan döşemesi, yine ahşap çıtaların birleştirilmesiyle oluşturulmuş yalın bir görünüm taşımaktadır.

BÖLÜM 4. YAPIDAKİ BOZULMALAR

Yapının harap bir hale gelmesine etki eden en büyük faktörlardan birisi, uzun yıllar terkedilmiş olarak bırakılmasıdır. Uzun yıllar kullanılmadan bakımsız kalan köşkün, özellikle çevredeki insanların yaptıkları tahribatlarla, gerek iç mekânlarında gerekse dış cephelerinde büyük bozulmalar meydana gelmiştir. Bu bozulmalar da, yapının özgün niteliklerinin büyük ölçüde ortadan kalkmasına neden olmuştur. Örneğin tüm kapı kilitleri sökülmüş, pencerelerin dış yüzeylerinde yer alan demir parmaklıkların bazı bölümleri sökülerek yerlerinden alınmış, ahşap kapı kanatlarının bazıları ile, merdivene ait özgün ahşap korkuluk sökülerek alınmıştır. Bu tahribatlar oldukça hızlı bir biçimde gerçekleşmektedir. Örneğin, 5 ay öncesine kadar bir bölümü mevcut olan ahşap korkuluğun bugün tamamı ortadan kalkmıştır. Aynı şekilde balkon korkuluklarının da hemen hemen tümü ortadan kalkmıştır. Tüm pencere camları, çevredeki çocuklar tarafından kasıtlı olarak kırılmış, ahşap kepenklerin bazı bölümleri de yine aynı şekilde tahrip edilmiştir. Çevrede bulunan kedi, köpek gibi hayvanlar da aynı şekilde köşte tahribata neden olmuşlardır.

Buna karşın köşkün güneydoğu avlusunda yer alan limonluğun hâlâ daha kullanılıyor durumda olması, iç mekân ile cephelerde meydana gelebilecek yapı ve malzeme bozukluklarını büyük ölçüde azaltmıştır.

4.1. YAPISAL BOZULMALAR

Köşkün dış cepheleri genel karakterini ve cephe düzenini korumuş, yalnızca dış etkenlerden dolayı yapısal bozulmaya uğramıştır. Kâgir olan bodrum katın cephelerini kaplayan sıvaların bazı bölümleri dökülmüş, yağmur suyunun cephelere ulaştığı yerler ise nemlenmiş ve yosunlanmıştır. Ahşap olan diğer katlarda da, ahşap kaplamalar yer yer çürümüş, mantarlaşmış, kırılmış ve boyaları dökülmüştür.

Bazı pencerelerin yine ahşap bölümleri çürümüş, kırılmış veya sökülmüş; demir şebekeler ile ahşap kepenklerin bazı bölümleri de kırılmış veya sökülerek ortadan kalkmıştır. Kuzeybatı ile güneybatı cephelerinde yer alan balkonların ahşap döşemeleri çürümüş ve çökmüş, ahşap korkuluklarının büyük bir bölümü de ortadan kalkmıştır. Bodrum kat girişi ile zemin kat girişlerinde yer alan kapıların bazı bölümleri de çürümüş veya kırılmıştır.

Bunların dışında, cephelerde ortaya çıkan diğer bir yapısal bozulma da saçaklarda gözlenmektedir. Saçakların hemen hemen tümü çürüyerek, sarkmış veya kırılmıştır.

Bodrum kattaki iç mekanların büyük bir bölümünde de boyalı duvar yüzeylerinin boya ve sıvaları dökülmüş, bazı kısımları çatlamış; zemin ve birinci katlardaki iç mekanların da aynı şekilde büyük ölçüde sıvaları dökülmüş ve bağdadi strüktürleri açığa çıkmıştır.

Zemin katta yer alan M20, M28, M30, M31 ve M32 nolu mekanlar ile birinci katta yer alan M41 nolu mekanların duvar yüzeylerinin bazı bölümleri tamamen yıkılmış ve buralarda da çürüyüp mantarlaşmış olan ahşap strüktür ortaya çıkmıştır.

Duvarlar yanında, ahşap döşemelerin de büyük bir bölümü çökmüş durumdadır. Bodrum kattaki M8 nolu mekan ile zemin katta yer alan M20, M26 ve M30 nolu mekanların zemin döşemelerinin bazı bölümleri tamamen çökmüş bulunmaktadır. Bu mekanların yanında, zemin ve birinci katlarda yer alan iki balkonun da ahşap zemin döşemeleri tamamen çökmüş, zemin kat girişinde yer alan rüzgârlığın demir döşemesi de yer yer kırılmıştır.

Zemin döşemeleri yanında, tüm katlardaki mekanların ahşap olan tavan döşemeleri de büyük ölçüde çürümüş ve bazı yerleri tamamen çökmüştür.

Bodrum kattan başlayıp birinci kata ulaşan iki kollu ahşap merdivenin basamakları tahrip olmuş ve boğumlu ahşap dikmelerden oluşan korkuluğunun büyük bir bölümü ortadan kalkmıştır.

Köşkün avlusunda yer alan ahşap limonluğun tüm cephelerinde devam eden ahşap kornişin bazı bölümleri kırılmış, ahşap bölmelerin bazı kısımlarının boyaları dökülmüş ve bazı yerleri çürümüş; ahşap saçağın kenarlarındaki çinko oluk da yer yer kırılarak, sarkmıştır.

4.2. MALZEME BOZULMALARI

Kâgir duvarları oluşturan taş ve tuğla gibi malzemelerin dış etkenlere karşı ahşaptan daha dayanıklı olduğu bilinmektedir. Bu yüzden kâgir olan bodrum kat, strüktür açısından ahşap olan diğer katlara nazaran daha sağlamdır. Böyle olmasına rağmen, duvar yüzeylerini kaplayan sıvaların bazı bölümleri nemden ve yağmur suyunun yüzeyleri yalamasından dolayı nemlenmiş, yosunlaşmış ve yer yer dökülmüştür. Ahşabın dış etkenlere açık bir malzeme olması ise, köşkün ahşap kaplı cephelerinde çürüme ve mantarlaşmaya neden olmuştur.

İç mekanlarda yer alan duvarların yer yer boyaları dökülmüş, bazı bölümlerinin ise sıvaları tamamen dökülerek, kâgir duvarlar ile çürümüş ahşap strüktür ortaya çıkmıştır.

Bodrum kattaki bazı mekanların çiçek motifli terazzo ile kaplı zemin döşemelerindeki yüzeyler siyahlaşmış ve yer yer çatlamış, bodrum ve diğer katlardaki bazı mekanların ahşap zemin döşemeleri ise çürüyerek, mantarlaşmış veya tamamen çökmüştür.

Tüm katlarda bulunan ve ahşaptan yapılmış olan pencereler ile dış kapıların bazı kısımları çürümüş veya kırılmıştır. Oda kapılarının ise daha sağlam bir durumda olduğu görülmektedir. Yalnızca geçen zaman içerisinde, bakımsızlıktan dolayı renkleri siyahlaşmış ve yer yer boyaları dökülmüştür.

Çatı kaplamasını oluşturan marsilya tipi kiremitlerin büyük bir bölümü tahrip olmuş ve yağmur suyunu sürekli olarak içeriye aldığı için, bu kısımlarda ahşap tavan döşemesi tamamen çürümüş ve çökmüştür.

Aynı şekilde ahşap saçakların büyük bir bölümü çürüyerek sarkmış,

ahşap kat kornişinin bazı yerleri kırılmıştır.

Demirden yapılmış olan zemin kat ana giriş merdiveni, rüzgârlık ve pencerelerin dışında yer alan parmaklıklar da, demirin dış etkenlere açık bir malzeme olmasından ve bakımsızlığından dolayı paslanmış ve demir merdiven basamakları ile rüzgârlığın demir döşemesinin bazı bölümleri kırılmıştır.

Tümüyle ahşaptan yapılmış limonluğun, bazı bölümleri çürümüş ve kırılmış, geometrik motifli karo mozaik zemin döşemesi de zamanla yıpranmış ve bazı yerleri kırılmıştır. Ahşap saçak kenarında yer alan çinko oluğun da bazı yerleri kırılarak, sarkmıştır.

4.3. KULLANIMDAN DOĞAN BOZULMALAR

Daha önce de belirtildiği gibi, köşk 1952 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından restore edilerek, o zamanki adıyla, Süreyya Paşa Sanatoryumu tarafından 50 yataklı bir servis olarak kullanılmıştır. Köşkün bu amaçla restore edildiği dönemlerde, sözkonusu işleve bağlı olarak ortaya çıkan gereksinim doğrultusunda, değişik mekanlar oluşturulmuş ve yine bu nedenle plan şemasında birtakım değişiklikler yapılmıştır. Örneğin, bodrum kattaki M11 olarak nitelendirilen odanın bir bölümü, restitüsyon bölümünde de değinileceği gibi, 20 cm. kalınlığındaki bir duvarla bölünerek bir duş yeri yaratılmış ve buraya özgün kapılardan farklı olan tek kanatlı ahşap bir kapı takılmıştır.

Zemin katta bulunan ve M21 olarak nitelendirilen oda da yine aynı şekilde, 15 cm. kalınlığında ve 1,42 m. yüksekliğindeki bölme duvar ile onun üzerinde yer alan ve tavana kadar yükselen, ahşap çerçeveli, cam bölmeli bölücü elemanla ayrılarak, lavabo yerine dönüştürülmüş ve buraya yine ahşap çerçeveli ve cam bölmeli tek kanatlı bir kapı takılmıştır. Bu mekân da yine kendi içinde, 12 cm. kalınlığında ve 2,39 m. yüksekliğindeki bölücü duvarlarla ayrılarak iki adet WC hacmine dönüştürülmüş ve bu hacimlere yine, özgün kapılardan farklı olan tek kanatlı ahşap kapılar takılmıştır. Özgün mekâna ait, güneybatı cephesine bakan pencere ise, WC hacimlerinin birinde kalmış ve yan kısmı bölücü duvarla örülmüştür.

Zemin kattaki M36 nolu mekanın, kuzeybatı cephesine bakan penceresinin içine yatay olarak demir çubuklar yerleştirilmiştir.

Birinci kattaki M50 nolu mekan da yine, 15 cm. kalınlığında ve 2,44 m. yüksekliğindeki bölücü duvarlarla WC hacimlerine ayrılmıştır. Buradaki özgün pencere ise, yine iki WC hacmini ayıran bölücü duvarla bölünmüştür.

Birinci katta bulunan camekânın da, güneydoğu cephesine bakan camlı bölmelerinden biri, tek kanatlı ve cam bölmeli bir kapıya dönüştürülmüştür. Bıkapının, yangın tehlikesine karşı düşey olarak yerleştirilen, demir merdivenin arkasında yer alan demir döşemeye açılması sağlanmıştır.

Sonradan yapılmış tüm WC hacimleri ile özgün WC hacimlerine, yeni düzenler getirilmiş, döşemeler betonarme yapıp sıhhi tesisat boruları döşenmiş ve zemin, karo mozaik, seramik ve fayans gibi malzemelerle kaplanırken, duvarların bazı bölümleri de seramik ve fayansla kaplanmıştır. Tavanı ahşapla kaplı olan mekanlarda, sıhhi tesisatın döşenmesinden dolayı ahşap tavan delinmiş ve kırılmış; mekanları ısıtmak amacıyla döşenen kalorifer tesisatına ait borular ile, demirler duvarlardan geçirilerek duvar yüzeyleri tahrip edilmiştir.

Köşkün güneydoğu avlusunda yer alan ahşap limonluk, halen hastanede çalışan bekçiler tarafından kullanılmaktadır. Burada da, kullanımdan dolayı meydana gelen bozulmalar gözlenmektedir. Örneğin, kuzeydoğu cephesinde yer alan çift kanatlı ahşap giriş kapısının batı kanadı iptal edilerek tek kanatlı hale dönüştürülmüştür.

İç mekanda; zemin döşemesi, kullanımdan dolayı yıpranmış ve yer yer kırılmıştır. Mekanı ısıtmak amacıyla yerleştirilen soba borusunu dışarıya çıkarmak için, kuzeybatı cephesindeki ahşap bölmelerden biri delinmiştir. Pencerelerin alt ve üst kısımlarında birer sıra olarak yer alan camlı bölmeler yeşil ve beyaz renge boyatılmış, kırılan bazı bölümlerine de ahşap suntalar çakılarak kapatılmıştır.

Ahşap bölmelerin kırılan veya çürüyen kısımlarına yine ahşap çıtalar

ve kontrplak çakılmış, kırılan pencere camları ise kontrplaklarla kapatılmıştır.

BÖLÜM 5. TİPOLOJİK KARŞILAŞTIRMA

Osmanlı toplumunda günlük hayattaki kadın-erkek ayırımı, evlerin harem ve selamlık olarak iki ayrı kısımdan oluşmasını gerektirdiği için, evlerin çoğu bu düzende yapılmıştır. Bugüne kalan görkemli büyük örneklerin bir kısmında ve tez konusu köşkte de olduğu gibi, bu harem ve selamlık bölümleri ayrı birer bina olarak inşa edilirdi. Bazı örneklerde de, bu iki ayrı bölüm aynı yapı içinde birbiriyle bağlantılı, ancak yine de ayrı girişleri olan iki bağımsız birim olarak planlanabilmekteydi [10, S.576].

XIX. yüzyılın sonlarına tarihlendirilen tez konusu köşkün zemin katı "iç sofalı plan tipi" özelliklerini göstermektedir. Bilindiği gibi bu tip evlerde odalar , tez konusu köşkte de olduğu gibi, içerideki sofanın iki yanında karşılıklı olarak yer almaktadır. İç sofalı plan tipinin, dış sofalı plan tipine nazaran daha korunaklı olması ve daha az yer kaplaması, bu tipin büyük kentlerde tercih edilmesine neden olmuştur [4, S.91].

Köşkün birinci katı "orta sofalı plan tipi" özelliklerini göstermektedir. Bu tip evlerde sofa, burada da olduğu gibi ortada yer almakta, dört tarafı odalar ve hizmet mekanlarıyla (merdiven - WC) çevrilmektedir. Sofanın dış hava etkilerinden korunması, planın toplu bir halde olması, odalar arasındaki uzaklığın azalması, bu plan tipinin XIX. yüzyıl boyunca büyük kentlerde ve özellikle de İstanbul'daki evlerde uygulanmasına neden olmuştur [6, S.19].

Tipolojik karşılaştırma yapmak amacıyla seçilen örnekler çalışma konusu köşkle; plan tipolojisi, cephe düzeni ve mekan elemanlarının düzeni açısından benzerlikler göstermektedirler.

Karşılaştırma için seçilen örnekler:

- İstanbul Ağâh Efendi Konağı (Şekil 5.1) [6, S.280];
- Bağlarbaşı Selamsız'da bir konak (Şekil 5.2) [6, S.283];

- . Bağlarbaşı Mecid Efendi Konağı (Şekil 5.3, 5.4) [9, s.204-205];
- . Cihangir, Cami Yanındaki Ev (Şekil 5.5) [6, s.240];
- . Üsküdar, Selimiye Kavak Bayırındaki Ev (Şekil 5.6) [6, s.208] olarak sıralanabilir.

İstanbul Ağâh Efendi Konağı; XIX. yüzyılda yapılmış, Ampir üslûbunun güzel bir örneğidir. Çalışma konusu köşkle benzer özelliklere sahip olan üç katlı konak, orta sofalı plan tipi özelliklerini yansıtmaktadır. İç mimarisi oldukça sade, ahşap tavanlar ise bazı desenler dışında, yalındır. Dış mimarisi de, yine çalışılan köşk gibi, devrinin sadelik ilkelerine uymaktadır.

Bağlarbaşı Selamsız'da bulunan üç katlı konak ise, XIX. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Kat planları, çalışma konusu köşkün plan tipine benzer şekilde karniyarik orta sofa esasına dayanmakta, yandaki merdiven ise köşkte olduğu gibi simetri ekseninde kalmakta, yanında da bir hizmet mekanı bulunmaktadır. Cephede ise kuvvetli bir aksiyalite ve mimari düzen gözlenmektedir. Cumbaların ileriye doğru taşışları ile çalışılan köşkteki balkonların dışarıya doğru taşmaları, cephelerde aynı hareketliliği sağlamaktadır. Bu hareketlilik, gelenekten koparak yeni bir mimari araştırma yolunda atılmış ilk adımlardandır.

Yine XIX. yüzyılda yapılmış olan Bağlarbaşı, Mecid Efendi Konağı'nın plan tipi çalışılan köşkte de olduğu gibi, her iki katta da farklıdır. Zemin katta eyvanlarla genişletilerek hac şeklini alan sofa, üst katta kapalı bir kutu halindedir. Dört köşe odalardan başka, çalışılan köşkte de olduğu gibi; eksenler boyunca dışarıya taşan orta mekanlar, aralarında ise yardımcı mekanlar yer almaktadır. Zemin kattaki merdiven önünde yer alan eyvanın sınırları, çalışma konusu köşkün birinci katında yer alan merdivenin önünde olduğu gibi, iki sütunla belirginleştirilmiştir. Bağlarbaşı Konağı'nın birinci katındaki merdiven önünde yer alan mekan, çalışma konusu köşkün zemin katındaki gibi kapatılarak sofadan ayrılmış ve iki yanında bulunan odalara ulaşım sağlanmıştır. Yine her ikisinin de orta aksında, balkonlar yer almaktadır.

Yine bir XIX. yüzyıl yapısı olan Cihangir Camisi yanındaki üç katlı ev, çalışma konusu köşkün zemin katında olduğu gibi, iç sofalı plan tipi özelliklerini taşımaktadır. Odalar içteki sofanın iki yanında sıralanmıştır. Bir ucunda, çalışma konusu köşkteki gibi çift kollu bir merdiven ile yanında bir hizmet mekanı yer almaktadır. İstanbul Klasik Dönem üslûbunun tipik bir örneği olan konağın cepheleri de Süreyya Paşa Köşkü ile benzer özellikler göstermektedir. Oldukça yalın bir şekilde ahşapla kaplanmış cepheler, belirli bir düzenle yerleştirilmiş pencerelerle zenginleştirilmiştir.

Merkezi sofalı planlı, orta büyüklükte tipik bir XIX. yüzyıl örneği olan Selimiye'deki Ayetullah Efendi Evi üç katlıdır. Bu yapı da, çalışma konusu köşkle ortak özellikler göstermektedir. Süreyya Paşa Köşkü'nde olduğu gibi burada da, çift kollu merdivenin yanında bir hizmet mekanı bulunmakta, odalar ise bu hizmet mekanlarının iki yanında ve karşısında yer almaktadır.

BÖLÜM 6. RESTİTÜSYON

6.1. SÜREYYA PAŞA KÖŞKÜ

Tez konusu köşk, daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi 1952 yılında S.S.K. tarafından restore edilerek 50 yataklı bir servis olarak kullanılmıştır. 1967 yılında ise hizmet dışı bırakılan yapı, bugüne gelene kadar boş olarak tutulduğu için önemli ölçüde yıpranmıştır. Yapının bugün , gerek strüktürel, gerekse de malzeme açısından önemli sorunları bulunmaktadır.

1967 yılında terkedilen köşkün o dönemde özgün niteliklerinin hâlâ var olduğu, Anıtlar Yüksek Kurulu'nda bulunan ve 3.3.1987 yılında yerinde yapılan incelemeler sonucu, yapının durumu ile ilgili olarak yazılan rapordan ve çekilen fotoğraflardan anlaşılmaktadır. Bu raporda; yapının döşemeleri ile duvarlarında çökmeler, saçak ve balkonlarında bozulmalar gözleendiği, ancak basit bir onarımla kullanılabilir hale getirilebileceği belirtilmektedir. Bugün, yapının ortadan kalkmış bulunan özgün bölümlerine ait olan fotoğraflar da, bunu kanıtlamaktadır. Bu yüzden restitüsyon çalışmaları sırasında, bu fotoğraflardan da büyük ölçüde yararlanılmıştır.

Köşkün mekanlarının orijinal tavan döşemelerini aynen korumuş olması ve tavan döşemelerinin ahşap ve profillerle sınırlandırılması, sonradan getirilen eklerin belirginleşmesini ve dolayısıyla da kolayca anlaşılabilir olmasını sağlamıştır.

Bu incelemeler doğrultusunda; bodrum katta bulunan M11 nolu mekanın tavan döşemesinin M10 nolu mekanın sonuna kadar devam ettiği gözlenmiştir. Tavan döşemesinin M10 nolu mekana kadar devam etmesinin yanı sıra, M10 nolu mekanın giriş kapısının da özgün olmadığı tesbit edilmiştir. Bu iki bulgu; M10 nolu mekanın, köşkün "servis" olarak kullandığı dönemde, belirli ihtiyaçlara cevap vermek üzere, M11 nolu mekandan ince bir duvarla ayrılmak suretiyle oluşturulduğunu ortaya koymaktadır (Foto. 2.3.1.10.1).

Köşkin yine bodrum katında yer alan ve M6 ile M7 nolu mekanlar arasında bulunan ince bölme duvarın da sonradan oluşturulduğu ve M10 nolu mekanın giriş kapısı ile aynı nitelikte tek kanatlı ahşap bir kapısı olduğu tesbit edilmiştir. M6 nolu mekan, M7 nolu mekandan ince bir bölme duvarıyla ayrılarak lavabonun yer aldığı bir mekana dönüştürülmüştür. Buranın tamir gördüğü betonarme tavanından da anlaşılmaktadır. WC mekanlarına ait özgün tavan döşemelerinin ahşap olmasına karşın, bu mekanın tavanı betonarme olarak yenilenmiştir (Foto. 2.3.1.7.2).

Aynı durum bodrum kattaki M16 ve M17 nolu mekanlar için de geçerlidir. M16 nolu mekan, M17 nolu mekandan ince bir duvarla ayrılarak lavabo mekanına dönüştürülmüştür. Bugün mevcut olmayan lavabonun, sadece duvarda ve döşemede izleri bulunmaktadır. M17 nolu mekanın ahşap tavan döşemesinin M16 nolu tavan döşemesine kadar devam etmesi ve bölme duvar üzerinde yer alan kapının, özgün olmayan diğer mekanlardaki kapılar ile aynı nitelikte olması, M16 nolu mekanın sonradan oluşturulduğunu ortaya koymaktadır (Foto. 2.3.1.16.1).

Pencereler, genel olarak özgün karakterlerini korumalarına rağmen, bazılarında sonradan eklenmiş elemanlara rastlanmaktadır. Bodrum kattaki M13 nolu odanın güneybatı cephesine açılan penceresinde, kasanın dışında yer alan ahşap bir bölüm gözlenmiş ve bu kısmın sonradan takıldığı tesbit edilmiştir. M12 nolu sofanın kuzeybatıya bakan penceresinde ise, bir restitüsyon problemiyle karşılaşılmuştur. Duvarın iç yüzeyinde yer alan ahşap kasanın dışında bulunan demir parmaklıklar, diğer pencerelerde olduğu gibi, dış duvarın sonunda bulunmamaktadır. Tam aksine, dış duvar yüzeyinden içeriye çekilmiş olup, demir parmaklığın dışında da ikinci bir ahşap kasa yer almaktadır. Bu düzen hiçbir pencerede tekrarlanmadığı için, dış yüzeyde yer alan kasanın sonradan takıldığı düşünülmüştür (Foto.6.1.1).

Bodrum kattaki her iki girişin ahşap kapı kanatlarının eksik olması, burada da bir restitüsyon sorununu oluşturmaktadır. Kapıların üst kısımları, cam bölmeli ve dış yüzeyleri demir parmaklıklı olarak dururken, kapı kanatları eksiktir. Bu konuda herhangi bir veri

yoktur. Ancak aynı dönem yapılarının giriş kapı kanatlarının ahşap olduğu göz önünde bulundurularak, bunların da ahşap kanatlı oldukları kabul edilmiştir.

Yine bodrum katta, güneydoğu cephesinde bulunan kâgir merdivenin batı kenarındaki demir korkuluk bugün ortadan kalkmıştır. Birinci basamak üzerinde demir dikmeye ait çukur kısım ile, duvara dayandığı bölümde oyuklar göze çarpmaktadır. Bu iki bulgu; merdivenin batı kenarında da bir demir korkuluk olduğunu ortaya koymaktadır (Foto. 2.7.2.3.5).

Zemin kattaki restitüsyon sorunlarına bakıldığında; M21 nolu mekânın ahşap çıtalarla oluşturulan tavanının, M22, M23 ve M24 no'lu mekânlara kadar kesintisiz olarak devam etmesi, burada da bir restitüsyon çalışmasını gerekli kılmıştır. M21 ile M22 no'lu mekânlar arasında oluşturulan ahşap çerçeveli camlı bölme tavana kadar yükselmesine rağmen, ahşap tavan bunun üzerinden kesintisiz olarak devam edip, diğer mekânlara ulaşmaktadır (Foto. 2.4.3.3). Bu mekânın zemin döşemesinin de özgün zemin döşemesinden aşağıya düşürülerek fayansla kaplanmış olması, mekânın sonradan düzenlendiği düşüncesini desteklemektedir.

Zemin kattaki M22 no'lu mekân ile M23 ve M24 no'lu WC mekânları arasına sonradan eklenen bölme duvarları ile; lavabo yerinin bulunduğu, ancak bugün lavabosu bulunmayan yalnızca izleri duran bir mekân ile 2 adet WC mekânı oluşturulmuştur. Lavaboya ait mekânın zemin döşemesinin de M21 no'lu mekânın zemin döşemesinin bir devamı olması; WC mekânlarına ait kapıların, özgün olmayan diğer WC kapıları ile aynı olması ve mekânın özgün pencere kasasının M23 ile M24 no'lu mekânları ayıran bölme duvarın arkasında kalması, bu mekânların sonradan oluşturulduğu düşüncesini desteklemektedir (Foto. 2.4.5.1).

Tüm WC mekânları için geçerli olan kural, zemin kattaki M37 no'lu WC mekânında da geçerlidir. Burası da, bir bölme duvarı ile ayrılarak

lavabo yeri ile WC mekanını oluşturmaktadır. Buradaki tavan döşemesinin betonarme olması, özgün tavan döşemesinin değiştirildiğini, dolayısıyla buranın da bir tamir gördüğünü ortaya koymaktadır. Ayrıca, bölme duvarı ile WC döşemesinin gelişigüzel yerleştirilmiş olması da bu savı desteklemektedir (Foto. 2.4.19.1).

M20 nolu koridora açılan zemin kat ikinci giriş kapısının ahşap kasası içinde, özgün olmayan ikinci ahşap bir kasa daha gözlenmiştir. Bu, niteliksiz ek olarak görüldüğü için kaldırılması önerilmiştir. Ahşap ve cam bölmeli kapının dışında yer alan menteşelerden ve üst kısmında bulunan kepenkli kısımdan, kapının dış yüzeyinde ahşap kepenkleri olduğu sonucuna varılmıştır (Foto. 2.4.2.1).

M23 nolu mekandan balkona açılan kapının dışında yer alan tek kanatlı ahşap kepenk bölümünden, kapının ahşap kepenkli olduğu anlaşılmaktadır. Tamamen çökmüş olan balkonun, ortadan kalkmış olan korkuluklarının restitüsyonu için daha önce de sözü edildiği gibi, yapının 1987 yılında çekilmiş olan fotoğraflarından yararlanılmıştır. Buradan görüldüğü kadarıyla ahşap olan bu korkuluk, birinci kattaki merdiven korkuluğu ile benzer özellik taşımaktadır. Şöyleki: Balkonun dört köşesinde yer alan ahşap dikmelerin, birinci kattaki detayı çizilen ahşap merdivene ait korkuluğun kenarında yer alan ahşap dikme ile aynı biçimde ve boyutta olduğu gözlenmiş; balkonda bulunan bu dikmelerin arasında kalan ahşap parmaklıkların da yine birinci kattaki merdiven korkuluğunda olduğu gibi, ahşap dikmenin aşağısında yer aldıkları belirlenmiştir. Aralarındaki tek fark; birinci katta bulunan merdiven korkuluğunun ahşap dikmelerinin boğumlu olmasına karşın, balkondaki ahşap korkuluğu oluşturan ahşap dikmelerin düz olmasıdır (Foto. 6.1.2), [21].

Zemin kata ulaşan ve kuzeydoğu cephesinde yer alan demir merdivenin, duvar yüzeyinde yer alan demir bir küpeştesi olduğu, burada bulunan izlerden anlaşılmaktadır (Foto. 6.1.3).

Birinci kattaki M50 nolu mekan da diğer tüm WC mekanlarındaki gibi, bölme duvarla bölünerek, iki adet WC mekanı ile lavabo yerinin bulunduğu bir mekana dönüştürülmüştür (Foto. 2.5.12.1). WC'lere ait

kapılar, diğer WC mekanlarındaki WC kapıları ile aynı türdür. Mekanın kuzeydoğuya açılan yatay sürme ahşap penceresinin iki WC mekanını ayıran bölme duvar arkasında kalması ve M50 nolu mekanın ahşap tavan döşemesinin WC mekanlarının sonuna kadar devam etmesi, bu mekanların sonradan bu duruma getirildiğini düşündürmektedir. M50 nolu mekanda, bugün mevcut olmayan lavaboya ait izlerin gözlenmesi, bu mekanın da lavabonun yer aldığı bir mekan olduğunu göstermektedir.

Daha önce de sözü edildiği gibi, ahşap merdivenin birinci kat döşemesinin kenarında yer alan ve boğumlu dikmelerinin birkaç tanesi eksik olan kısmı, 5 ay öncesine kadar ayakta durmaktaydı. Köşkte çalışmaya başlandığı dönemde rölövesi alınan bu bölüm, ne yazık ki bugün ortadan kalkmıştır. Ahşap korkuluğun kenarında yer alan ahşap dikmeye bitişik olan ikinci ahşap bölümünde bulunan menteşelerden, birinci katın merdiven basamakları ile bağlantısını kesmek için, burada korkulukla aynı türde bir kanadın var olduğu anlaşılmaktadır (Foto.2.5.1.1). Bu durum Anıtlar Yüksek Kurulu'ndan elde edilen fotoğraflarda da açıkça görülebilmektedir (Foto. 6.1.4), [21].

Birinci katta yer alan M45 nolu camekânın güneydoğuya bakan cephesine, köşkün servis olarak kullanıldığı dönemlerde yangın tehlikesine karşı demir bir yangın merdiveni takıldığı tesbit edilmiştir. Özgün durumunda bu cephenin de, mekanın kuzeybatı cephesindeki gibi, ortası çift kanatlı pencere ve iki yanında sabit cam bölmelerin yer aldığı bir bölümden oluştuğu mevcut izlerden anlaşılabilmektedir. Köşkün hizmet dışı bırakıldığı dönemde, demir merdivenin alt kısmının herhangi bir hırsızlık olayına karşı önlem olarak kesilmiş olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple demir merdivene açılan kapı da iptal edilmiştir (Foto. 6.1.5).

M48 nolu balkon da tamamen çökmüş ve ahşap korkuluğun büyük bir bölümü ortadan kalkmıştır. Sadece korkuluğun güneybatı cephesine bakan bölümünün bir kısmı kırılmış olarak durmaktadır (Foto.3.5.1.5). Zemin kattaki M33 nolu balkonun ahşap korkuluğu ile aynı türde olan bu korkuluk da, yine birinci kattaki ahşap merdivenin korkuluğuna benzemektedir. Her iki balkona ait ahşap korkulukların aynı türde

oldukları, Anıtlar Yüksek Kurulu'ndan elde edilen fotoğraflardan da anlaşılmaktadır (Foto.6.1.6) [21].

6.2. LİMONLUK

Tez konusu köşkün güneydoğu avlusunda bulunan ve tek kattan oluşan ahşap limonluk, daha önce de değinildiği gibi bugün hastaneye ait bekçiler tarafından kullanılmaktadır. Özgün işlevi olan ve özellikle kış aylarında içinde çeşitli bitkilerin yetiştirildiği bir mekan niteliğindeki limonluk, bugün aynı işlevle değerlendirilmese dahi, kullanılıyor durumda bulunması, fazla bozulup niteliklerinin kaybolmasını engellemiştir.

Tek mekandan oluşan limonluk, kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlendiği için, iç mekanda ve cephelerde bazı değişiklikler yapılmıştır. Örneğin, iç mekana yerleştirilen odun sobasına ait boru, mekanı bölerek kuzeybatı cephesindeki ahşap bölümlerden çıkarılmış ve bu ahşap bölümlerden birinin delinmesine neden olmuştur. Kırılan camların önüne ise ahşap panolar veya dolaplar yerleştirilerek, mekanın bütünlüğü bozulmuştur.

Mekana girişi sağlayan çift kanatlı ahşap kapının tek kanadı iptal edilmiştir. Çürüyen ahşap bölümlere ise, ek ahşaplar çakılmıştır. Limonluğun kuzeydoğu, kuzeybatı, güneydoğu cephelerindeki sabit camlı yüzeyler yeşil renge, güneybatı cephesindekiler ise beyaza boyanmıştır.

Yapılan bu değişikliklerin tümü de, basit bir onarımla düzelebilecek ve yapıyı orijinal durumuna getirebilecek niteliktedir.

BÖLÜM 7. RESTORASYON ÖNERİLERİ

Maltepe bölgesinde günümüze kadar ulaşabilmiş sivil mimari örnekleri ne yazık ki pek azdır. Ayakta kalabilenler ise, gerekli onarımı göremediği ve kalıcı bir işlevle değerlendirilemediği için yakın bir gelecekte yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalabileceklerdir. Bugün aynı durumda bulunan tez konusu köşk de, gün geçtikçe özgün özelliklerini kaybetmektedir. Bu yüzden fazla zaman kaybetmeden köşkün taşıdığı tarihi, kültürel ve estetik değerleri koruyarak geleceğe aktarmak ve kalıcı bir işlevle değerlendirip yaşatmak gerekmektedir. Aşağıdaki restorasyon önerileri bu görüşler doğrultusunda hazırlanmıştır.

7.1. YENİ KULLANIMA İLİŞKİN ÖNERİLER

Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi bahçesinde yer alan Harem ve Selamlık köşkleri ile Limonluk yapısı ve hastaneye ait blokların bulunduğu tüm arazi 1950 yılında, hastane yapılması için Sosyal Sigortalar Kurumu'na hibe edilmiştir. At kestanesi, çınar ve çam ağaçları arasında yer alan tez konusu köşk, kuzeyinde yer alan ayazma ve köşkün hizmetkârlarına ait olabilecek tek katlı kâgir bir yapı; kuzeybatısında yer alan iki katlı Selâmlık köşkü ve güneydoğusundaki tek katlı limonluk yapısı ile bir kompleks oluşturmaktadır.

Bugün harap bir halde boş olarak duran Harem ve Selamlık Köşk'leri; depo olarak kullanılan kâgir yapı ve bekçiler tarafından kullanılan Limonluk yapıları ile Ayazmanın restore edilerek uygun işlevlerle değerlendirilmesi ve korunması gerekmektedir.

Yapılan görüşmelerde, malsahibi olan Sosyal Sigortalar Kurumu; bu yapıları restore ederek uygun bir işlevle değerlendirme düşüncesinde olduğunu ortaya koymuştur. Bu amaçla; ilk etapta Harem Köşkü ve

Limonluk yapılarına , Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi'nce gereksinim duyulan bir işlev verilmesi ve restore edilerek yaşatılması kararlaştırılmıştır. Daha sonraki aşamada ise, geriye kalan yapıların da uygun bir biçimde değerlendirilmesi düşünülmektedir.

Bu amaç doğrultusunda Merkez yöneticileriyle yapılan görüşmeler sonucu; Harem Köşkü'nün, Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi'nce gereksinim duyulan, sosyal tesis ağırlıklı bir "Bilim Merkezi" niteliği taşıyan işleve uygun bir biçimde restore edilmesi kararlaştırılmıştır.

Bu karara göre, köşk belirli zamanlarda ve tamamen bilimsel çalışmaların yapılacağı, toplantıların düzenleneceği, bilimsel eserlerin sergilenebileceği, değişik hastanelerden gelen konukların çalışmalarını sunabileceği ve toplantılara katılabileceği bir bilim merkezi olarak düşünülmüştür. Ayrıca Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi tarafından her hafta düzenli olarak yapılan kongre çalışmalarının da burada yapılması kararlaştırılmıştır. Yöneticiler, bu işlevden başka; idari personelin biraraya gelebileceği, sosyal aktivitelere katılabileceği, özel günlerde ve toplantılarda yemek ve kokteyl daveti verebileceği, ayrıca konuklarını ağırlayabileceği bir sosyal tesise gereksinim duyulduğu ve bu gibi faaliyetlerin de köşte gerçekleştirilebileceğini belirtmişlerdir. Bu önerilerin uygulanabilecek türden olması için, gerekli mekanların saptanmasında ortak çalışmalarda bulunulmuştur.

Bu gereksinimler doğrultusunda; bodrum katın tamamen servis ve sosyal faaliyetlere ayrılması kararlaştırılmıştır. Burada sürekli olarak kalacak ve köşkün bakımını üstlenecek bir hizmetli odası ile karşısında yer alan ve köşke servis sağlayan mutfak haricindeki tüm odalar; personelin dinlenmesine, sosyal faaliyette bulunmasına ayrılmış, yemek ve kokteyl davetleri için mutfakla ilişkili mekanlar seçilmiştir. Bu işlevlerin bodrum katta çözülmesinin nedeni, gerektiği zaman bahçenin de kullanılabilmesi ve fazla dolaşım ve gürültü oluşturacak bu faaliyetlerin, strüktür bakımından daha dayanıklı olan bu bölümle sınırlandırılmasıdır. Islak mekanların yerleri ise aynen korunmuş, ancak içleri yeniden düzenlenmiş ve tesisat donatıları yenilenmiştir.

Zemin kat ise, tamamen bilimsel toplantıların yapılacağı, konferansların düzenleneceği, video ve dia gösterilerinin sunulacağı, seminerlerin v.b. çalışmaların yapılıp, sergileneceği mekanlara dönüştürülmüştür.

Bu çalışma ve toplantıların dökümünün yapılacağı, depolanacağı ve çalışmalarda gereksinim duyulacak fotokopi makinesinin bulunacağı bir arşiv mekanı düzenlenmiştir. Ayrıca bu kata hizmet edecek bir servis mekanı da yer almaktadır.

Son katı oluşturan ve köşkün en aydınlık ve manzaralı mekanlarının yer aldığı birinci kat ise, daha mahfuz bir kullanım için seçilmiştir. Bu kata; daha ferah olmasının yanı sıra strüktür yönünden de daha hassas olduğu için, mümkün olduğunca daha az kullanılacak ve dolayısıyla da daha az dolaşım gerektirecek mekanların yerleştirilmesi uygun bulunmuştur.

Bu amaçla, camekanla ilişkili olan bir odada tamamen Süreyya Paşa'nın hatırasının canlandırılması düşünülmüştür. İstanbul ve özellikle Maltepe bölgesi için önemli bir kişi olarak tarihe geçen; bu köşk de dahil olmak üzere 1800 dönümlük Narlıdere Çiftliğini Sosyal Sigortalar Kurumu'na bağışlayan ve bugünkü Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi'nin kurulmasına öncülük ederek, büyük bir hizmette bulunan Süreyya Paşa için bir oda ayrılması gerekli görülmüştür. Bu oda; Süreyya Paşa ile ilgili bilgilerin yer aldığı anısına yazılan kitaplar, dergiler, fotoğraflar ve kendi yazdığı eserler ile özel eşyalarının sergilenebileceği bir mekan olarak düşünülmüştür.

Diğer mekanların bir bölümü kitaplık ve periyodikler kısmına ayrılırken, diğer bölümü de bilgisayar odası, görevli odası ve dinlenme odasına ayrılmıştır. Bu katta ayrıca, kitaplık ve bilgisayar bölümüne hizmet edecek bir arşiv bulunmaktadır. Islak mekanın mevcut yeri korunmuş, ancak içi yeniden düzenlenmiştir.

Limonluğun ise özgün işlevinde olduğu gibi yine, çeşitli bitkilerin yetiştirilebileceği bir mekana dönüştürülmesi kararlaştırılmıştır.

Bir sonraki aşamada restore edilmesi düşünülen Selamlık Köşkü'nün de, bir misafirhane olarak kullanılabileceği düşünülmektedir. Böylece, bilimsel toplantılara katılacak olan yabancı konuklar, yeniden düzenlenecek olan bu misafirhanede konuk edilebilecekler ve dolayısıyla Türk Evi'nin esas işlevi yerine getirilmiş olacaktır. Mevcut ayazmanın da yeniden düzenlenip, köşkların su ihtiyacının bir bölümünü karşılayabileceği; Selamlık Köşkü'nün karşısında yer alan deponun (eski hizmetkâr binası) ise, bahçe ile ilişkili bir kafe mekanına dönüştürülebileceği ve personelin hizmetine sunulabileceği düşünülmektedir.

Böylece harap bir halde duran yapılar eskiden olduğu gibi, birbirleriyle ilişkili yapı grubu şeklinde düzenlenip bir kompleks oluşturacaklar ve tarihsel değerlerini koruyacaklardır.

7.2. ONARIMA İLİŞKİN ÖNERİLER

Seçilen işlevlerin yapılara uyarlanabilmesi için, öncelikle bazı onarım çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bu amaçla gerekli görülen müdahaleler şu şekilde sıralanabilir:

- . Temizleme;
- . Sağlamlaştırma;
- . Tamamlama;
- . Yeniden Yapım (Rökonstrüksiyon);
- . Sıhhi Tesisat ve Elektrik Tesisatının Yenilenmesi -Isıtma ve Aydınlatma.

7.2.1. TEMİZLEME

Köşkteki temizleme çalışmalarına, bodrum kattaki M11 nolu odaya örülen duvarın kaldırılmasıyla başlanacaktır. Bundan sonra ise, M6 ile M7 nolu mekanlar arasındaki ek bölme duvarı; bunu takiben M16 ve M17 nolu mekanlar arasındaki ek bölme duvarı kaldırılacaktır. Yine bodrum kattaki M12 nolu mekanın penceresinde, ek olduğu belirtilen ahşap kasa ile M13 nolu mekanın güneybatıya açılan penceresindeki ek ahşap bölüm de kaldırılacaktır.

Zemin kattaki temizleme işlemine, M20 nolu koridorun giriş kapısındaki ek kasanın kaldırılmasıyla başlanacaktır. Bundan sonra M21, M22, M23 ve M24 nolu mekanlar arasındaki ek duvarlar kaldırılacak, bunu ise M37 nolu mekandaki ek duvarın kaldırılması izleyecektir. M36 nolu odanın kuzeybatı cephesine açılan pencereye yerleştirilen yatay demirler de kaldırılacaktır.

Birinci katta ise çalışmalara, M50 nolu mekandaki ek bölücü duvarların kaldırılmasıyla başlanacak, ayrıca M45 nolu mekandaki demir yangın merdiveni ve ahşap kapı da kaldırılacaktır.

Bunlardan başka, tüm mekanlardaki her türlü tesisata ait borular ve aksesuarlar ile, tüm duvarlardaki boyalı ve sıvalı yüzeylerin kaldırılması düşünülmüştür. Çatı örtüsü altındaki strüktürü görmek ve gereken yerlerde onarımda bulunmak için çatı örtüsünü meydana getiren, marsilya tipi kiremitlerin dikkatlice kaldırılması gerekmektedir. Bu malzemelerden sağlam olanların yeniden kullanılması öngörülmektedir.

Limonlukta fazla bir temizleme işlemi gerekmemekte, sadece mekandaki odun sobası ve pencereler ile ahşap bölümlere çakılan ek kısımların kaldırılması öngörülmektedir.

7.2.2. SAĞLAMLAŞTIRMA

Temizleme işlemiyle eklerinden arınıp, tüm duvarlardaki sıvaları dökülen ve çatısının yükü hafifletilen köşkte yapılacak olan ilk sağlamlaştırma işlemi, tüm yapının çevresine kurulacak bir iskele ile desteklenmesidir. Bundan sonra, üstü açılan çatıyı yağmurdan korumak için tüm çatı, kalın naylonlarla kaplanmalı ve yağmur suyunun yapıya girmesi önlenmelidir. Yapının temellerinin durumunu görmek için sondaj yapılmalı ve gerekli ise, temellerde sağlamlaştırma işlemine gidilmelidir.

Temeller sağlamlaştırıldıktan ve gerekli drenaj işlemi yapıldıktan sonra, bazı mekanların çökmüş olan döşeme ve duvarları da dahil olmak üzere; temizlenmiş tüm döşeme ve duvarların durumuna bakılarak, gerekli yerlerde strüktürün sağlamlaştırılmasına başlanması gerekmektedir.

Öncelikle bodrum kattaki tüm döşemeler gözden geçirilerek çürümüş veya kırılmış olan ahşap kirişlerin değiştirilmesi gereklidir. Döşemelerden sonra, kâgir duvarlar incelenip onarım gerektiren bölümler, aynı malzemeler kullanılmak suretiyle sağlamlaştırılmalı; bodrum kattan sonra sıra ile zemin kat ve birinci kattaki döşemelerin de, kırılmış veya eksik olan ahşap kirişleri yenilenmelidir. Aynı şekilde duvarlardaki ahşap strüktürün de, çürümüş veya kırılmış olan kısımlarının aynı tür malzeme ile değiştirilmesi gerekmektedir. Daha sonra, çatıdaki ahşap strüktürün sağlamlaştırılmasına geçilmesi ve çürümüş mertekler değiştirilerek sağlamlaştırılmalıdır. Böylelikle, tüm yapının strüktürünün sağlamlaştırılıp, tekrar orijinal haline getirilmesi gerekmektedir.

Limonlukta da, çürümüş olan ahşap elemanların rölövelerine uygun olarak değiştirilerek, yapının orijinal görünümüne kavuşturulması gereklidir.

7.2.3. TAMAMLAMA

Köşk'teki mekanların büyük bir bölümünde sağlamlaştırma işleminin yanı sıra, eksik olan mimari elemanların tamamlanması da gereklidir. Bir bölümü yok olan ahşap döşemeler, kapılar ve pencereler ile demir parmaklık ve ahşap kepenkler tamamlanacaktır. Ayrıca, balkon korkulukları ve ahşap konsolları ile merdivenlerin demir korkuluklarının eksik kısımları, mevcut olan bölümlerine ve dolayısıyla da rölövelerine uygun olarak tamamlanacaktır. Aynı şekilde, ahşap saçak ile furuşlar ve ahşap kat kornişinin kırılan kısımları tamamlandıktan sonra, çatı örtüsünün ve cephelerdeki ahşap kaplamaların kırılmış veya eksik olan kısımlarının tamamlanması çalışmaları yapılacaktır. Duvarların ancak; sağlamlaştırıldıktan ve ahşap kısımları, Hemel'in yangına karşı koruyucu özelliği olan boyalarıyla izole edildikten sonra sıvanmaları gereklidir. Yapının dış cephesindeki ahşap kaplamalar da aynı şekilde, yangına karşı izole edildikten sonra, orijinal rengi olan beyaza boyanmalıdır.

Limonluğun da, çürüyen ahşap kısımlarının yenilenmesi ve eksiklerinin tamamlanmasından sonra, yangına karşı izole edilmesi ve orijinaline uygun olarak, beyaz renge boyanması uygun görülmüştür. Ayrıca kırılan camları, yenilenmelidir.

7.2.4. YENİDEN YAPIM (RÖKONSTRÜKSİYON)

Uygulanan sağlamlaştırma ve tamamlama işlemleriyle köşkün büyük bir bölümü orijinal durumuna kavuşmasına rağmen çok az da olsa, bütünüyle ortadan kalkmış olan bazı elemanlarının yeniden yapılması gereklidir. Ahşap merdivenin ahşap korkuluğu tamamen ortadan kalktığı için burada bir tamamlama yapmak mümkün değildir. Bu nedenle ahşap korkuluğun, mevcut rölövelere uygun olarak yeniden yapılması gerekmektedir. Aynı şekilde, bodrum kat giriş kapılarının kanatları da bütünüyle ortadan kalktığı için ahşap kanatlar, aynı dönem yapılarına ait kapılara benzer şekilde yapılacaktır. Bu aşamada, aynı dönem konaklarında özgün kapı detaylarını değişmeden günümüze dek korumuş olan örnekler ayrıntılı bir biçimde incelenecektir.

7.2.5. SİHHİ TESİSAT VE ELEKTRİK TESİSATININ YENİLENMESİ - ISITMA VE AYDINLATMA

Bu çalışmalara, mutfak ile WC donatısının yenilenmesi şeklinde başlanması düşünülmüştür. Sonraki aşamada, tüm yapının elektrik tesisatının yeniden yapımı gereklidir. Bu amaçla tüm tesisat kablolarının, özgün strüktüre zarar vermeyecek şekilde duvarlar ile ahşap tavanlar içinden geçirilmesi uygun görülmüştür.

Mekanların aydınlatılmasında ise, geleneksel aydınlatma sistemine uygun olarak; noktasal aydınlatıcıların (mekanın kullanımına bağlı olarak tipleri seçilecek glob, avize v.b. aydınlatıcılar), mekanların ahşap tavanları ortasına yerleştirilmesi ve tüm kabloların tavan içinde saklanarak yapının estetik karakterini bozmaması önerilmektedir.

Yapının ısıtılması ise; Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi'nde bulunan tüm yapıların ısıtılmasında yararlanılan, merkezi ısıtma sistemine bağlı kalorifer tesisatı ile sağlanacaktır. Bu amaçla

bugün, mekanlarda izleri bulunan radyatörlerin yerleri korunarak, tüm kalorifer tesisatı yeniden düzenlenecektir.

Yapının döşemesi ile iç ve dış duvarları, Hemel'in yangına karşı koruyucu özelliği olan bovalarıyla izole edilecek, ayrıca yapı; yangın ihbar tertibatı ve gerekli yangın söndürücü teçhizatla donatılacaktır.

SONUÇ

Bir dönemin sosyal, kültürel ve ekonomik hayatı ile tarihsel değerlerini günümüze kadar ulaştırabilmiş, ender sayıdaki örneklerden biri olan Köşk'ün 1967 yılından beri boş olarak günümüze kadar oldukça kötü bir durumda geldiği tesbit edilmiştir. İçinde hiçbir işlev barındırmayan köşk, bugüne gelene dek özgün bölümlerinin önemli bir kısmını kaybetmiş bulunmaktadır. Bu durum sürdüğü müddetçe de, çok yakın bir gelecekte bütünüyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacağı açıktır. Buna karşın Köşk'ün güneydoğu avlusunda yer alan Limonluk, halen bekçiler tarafından kullanıldığı için, çok fazla harap olmamıştır ve az bir müdahale ile özgün değerlerine kavuşabilecek durumdadır.

Bu tezin içerdiği araştırmalarla; söz konusu yapıların, Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından ivedilikle ele alınıp Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi'nin gereksinimleri doğrultusunda, öngörülen yeni işlevle değerlendirilip, restore edilmesi ve yaşatılmasına katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

KAYNAKLAR

- [1] KÖYMEN, A., Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi, 25. Yıl, İstanbul, 1977.
- [2] İLMEN, S., Teşebbüslerim ve Reisliklerim, İstanbul, 1949.
- [3] AREL, A., Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar, İzmir, 1982.
- [4] ELDEM, S.H., Türk Evi Plân Tipleri, İstanbul, 1954.
- [5] KUBAN, D., "Türk Ev Geleneği Üzerine Gözlemler"
Türk ve İslâm Sanatı Üzerine Denemeler, İstanbul, 1982, S.199-200
- [6] ELDEM, S.H., Türk Evi I, İstanbul, 1984.
- [7] HİSAR, A.Ş., Boğaziçi Yalıları, Geçmiş Zaman Köşkleri, Bütün Eserleri 4-5, İstanbul 1978, S.103
- [8] EYİCE, S., Tarihi eserler (Köşkler) Maddesi, İslâm Ansiklopedisi, Cilt 5/2, İstanbul (1966), S.1214/129.
- [9] ELDEM, S.H., Türk Evi II, İstanbul, 1986.
- [10] ARSEVEN, C.E., Türk Sanatı Tarihi, İstanbul, 1973.
- [11] AYVERDİ, S., İbrahim Efendi Konağı, İstanbul, 1973, S.202-203
- [12] HİSAR, A.Ş., Boğaziçi Mehtapları, İstanbul, 1955, S.44.
- [13] CİNER, S., Son Osmanlı Dönemi Ahşap Konutlarında Cephe Bezemeleri, (Doktora Tezi), İstanbul, 1982.
- [14] PARDOE, J., 125 Yıl Önce İstanbul, İstanbul, 1967, S.30-31
- [15] ÖZKIRIMLI, A., Maltepe Rehberi, İstanbul, 1987.
- [16] EYİCE, S., "Bryas Sarayı", Belleten XXIII, Sayı 89-92, Ankara, 1959 .
- [17] TANYELİ, U., "Kentsel Değişimde Önderlik Sorunu ve Süreyya Paşa", İstanbul Dergisi 2, İstanbul, Temmuz 1992
- [18] "İLMEN SÜREYYA", Maddesi, Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi, Cilt 6, İstanbul, 1987. S.281.
- [19] AKÇURA, G., "Süreyya Plajı", İstanbul Dergisi 2, İstanbul, Temmuz 1992.

- [20] SERTOĞLU, M., "Ayazmalar" Maddesi, Resimli Büyük İstanbul Ansiklopedisi, Yeni İstanbul İlâvesi, İstanbul, (Tarihsiz), S.108-109.
- [21] ANITLAR YÜKSEK KURULU'nda bulunan, yapı ile ilgili dosya.

EKLER

EK 1. ŞEKİLLER

C1 - Orta sofalı plan tipi
The type of plan with a central hall.

C2 - Dört köşe sofalı
The type of plan with a square hall.

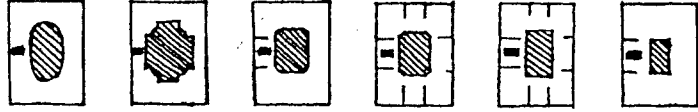
C3 - Pahlı sofa
The type of plan with a beveled hall.

C4 - Yuvarlak köşeli sofa
The type of plan with a hall with curved corners.

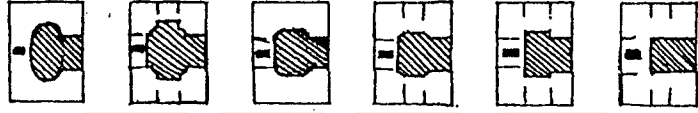
C5 - Dişli yuvarlak köşeli sofa
The type of plan with a hall with recesses and curved corners.

C6 - Oval sofa
The type of plan with an oval hall.

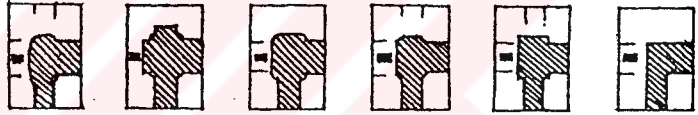
C 1 - Dört tarafı kapalı sofa.
The type of plan with a hall closed in on four sides.

C 2 - Bir tarafı eyvanlı merkezi sofa, merdiven oda sıraları içinde.
The type of plan with a central hall and a liwan (ante-chamber) on one side, the staircase in line with the rooms.

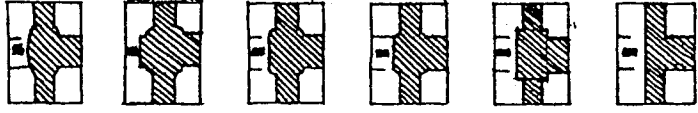
C 3 - İki eyvanlı sofa, merdiven oda sıraları içinde.
The type of plan with a hall and two liwans (ante-chambers) the staircase in line with the rooms.

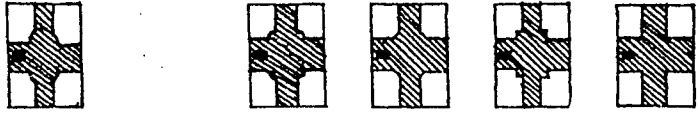
C 4 - İki eyvanlı merkezi sofa, merdiven oda sıraları içinde.
The type of plan with a central hall and two liwans (ante-chambers), the staircase in line with the rooms.

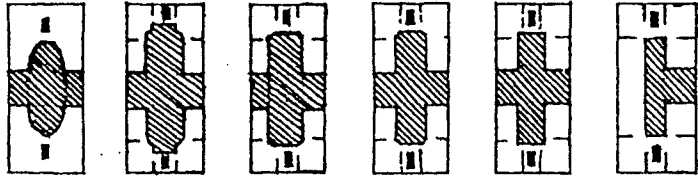
C 5 - Üç tarafı eyvanlı merkezi sofa, merdiven oda sıraları içinde.
The type of plan with a central hall with a liwan (ante-chamber) on three sides, the staircase in line with the rooms.

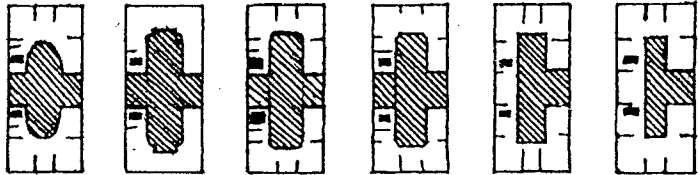
C 6 - Dört tarafı eyvanlı sofa, merdiven sofanın ucunda.
The type of plan with a hall and a liwan (ante-chamber) on four sides, the staircase at the end of the hall.

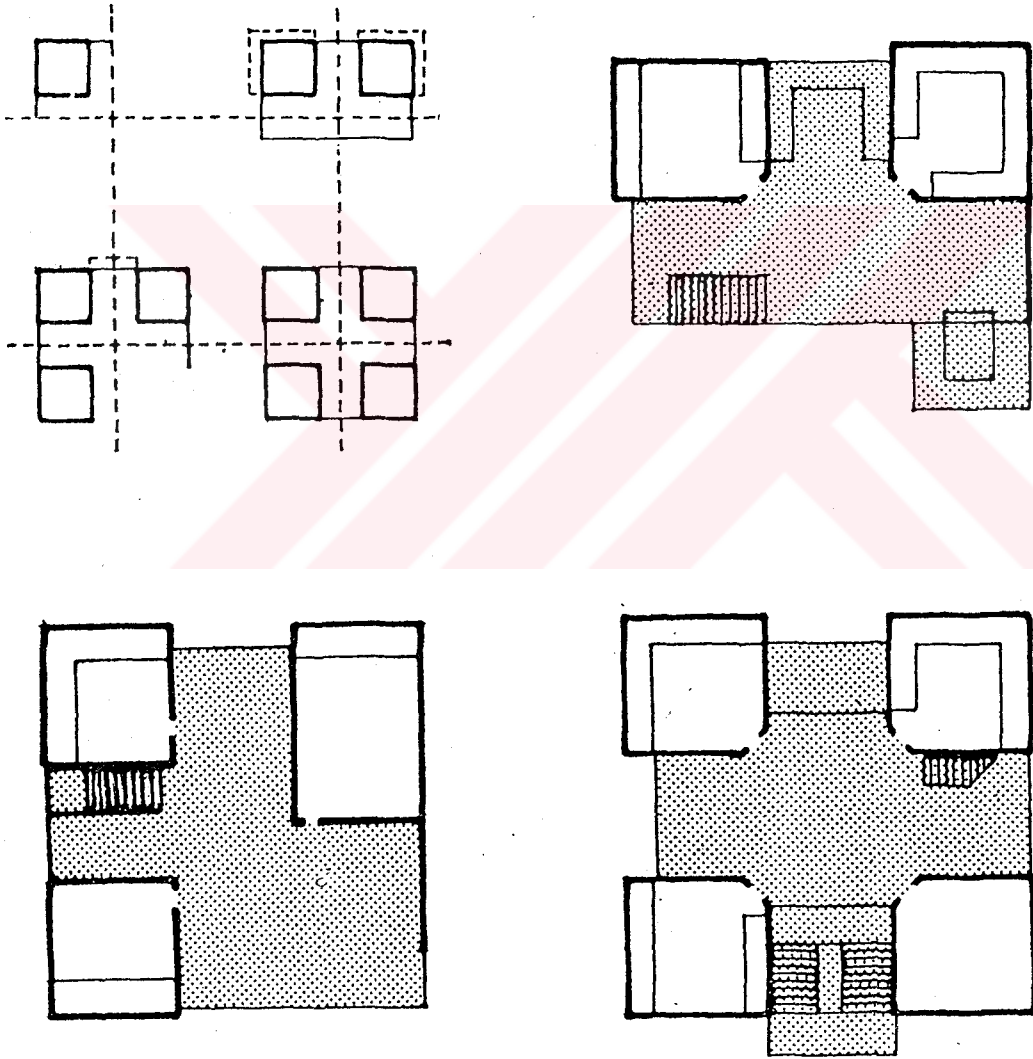
C 7 - Uzun sofalı çift merdivenli, merdivenler sofanın iki ucunda
The type of plan with a long hall and two staircases, the staircases on two ends of the hall.

C 8 - Uzun sofalı çift merdivenli, merdivenler oda sıraları içinde
The type of plan with a long hall and two staircases, the staircases in line with the rooms.

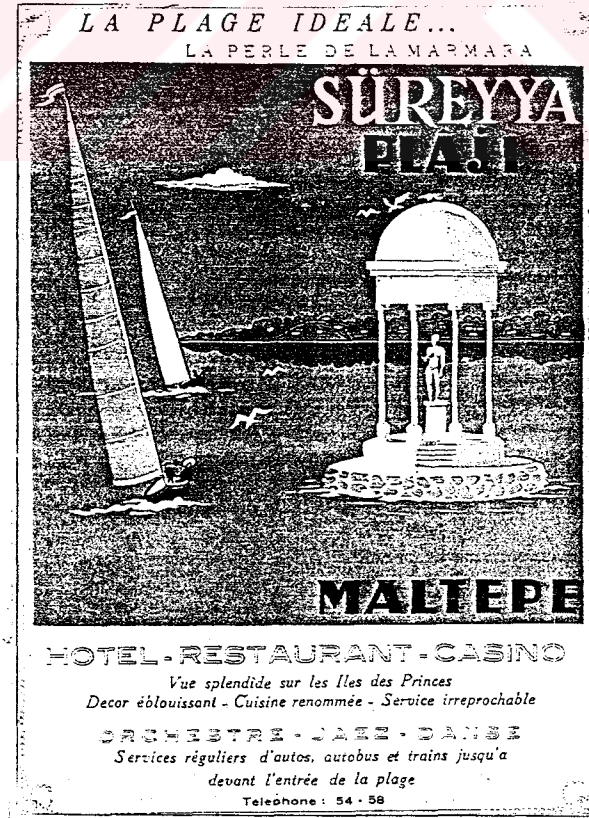
Şekil 1.2.1. Orta Sofalı Plan Tipolojisi

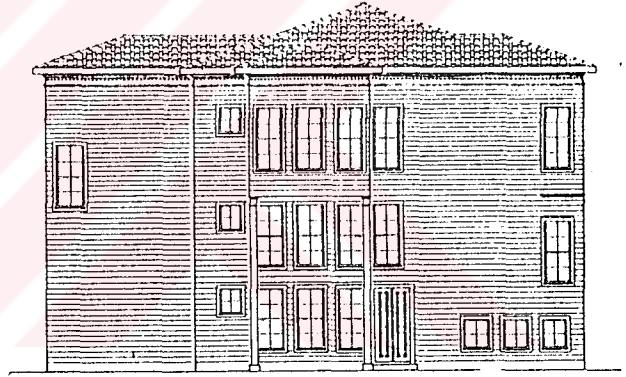
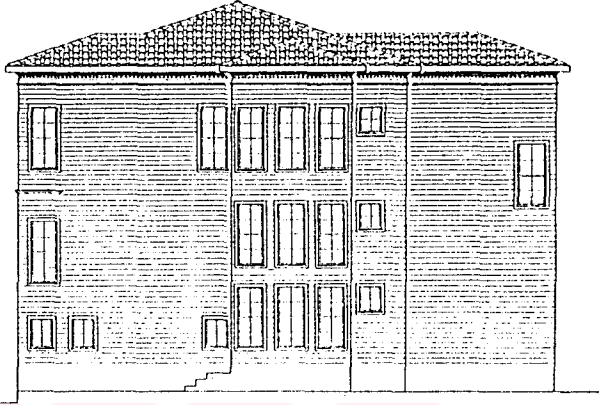
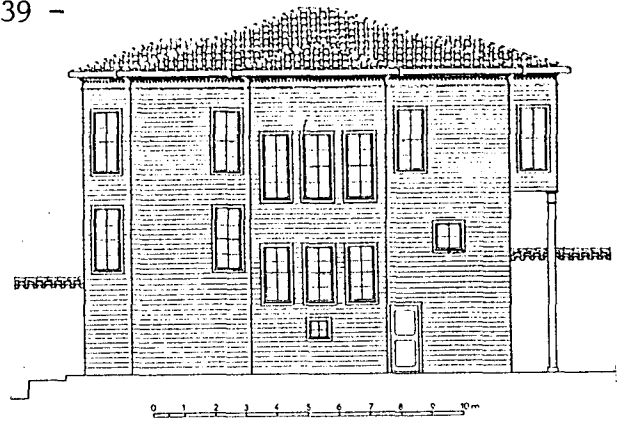
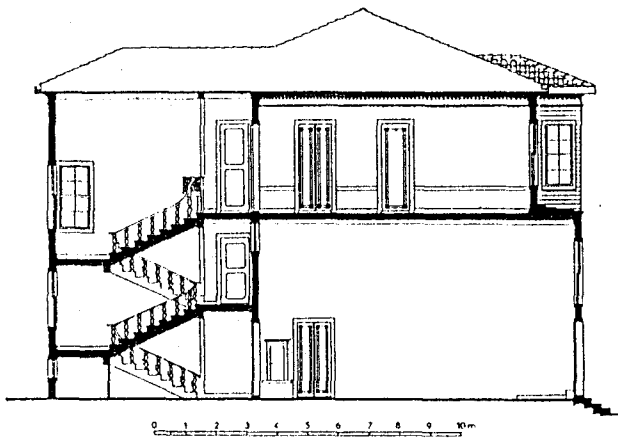
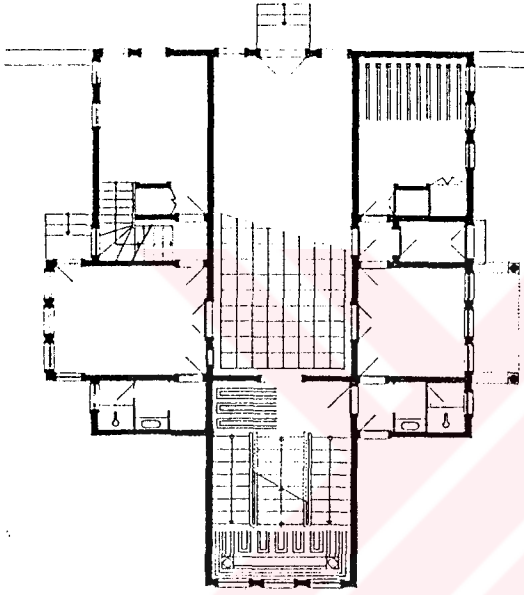
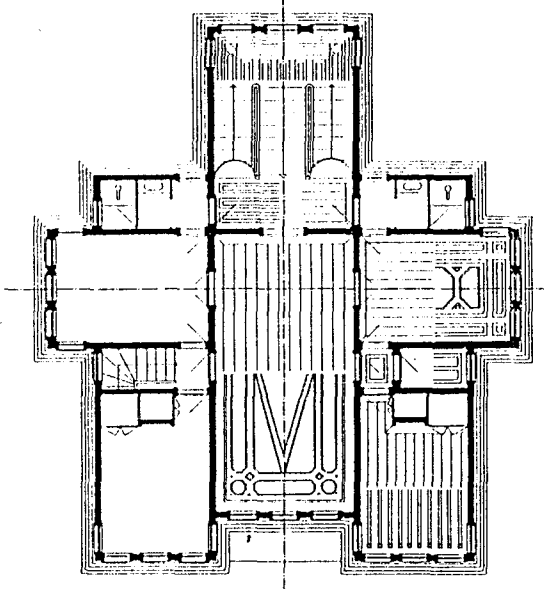
Şekil 1.2.2. Doğan Kuban'ın "Türk Evi Plânlamasındaki İşlevsel Birim ve Çoğalımı" Şeması.

Şekil 2.1.1. Süreyya Opereti'nin Amblemi

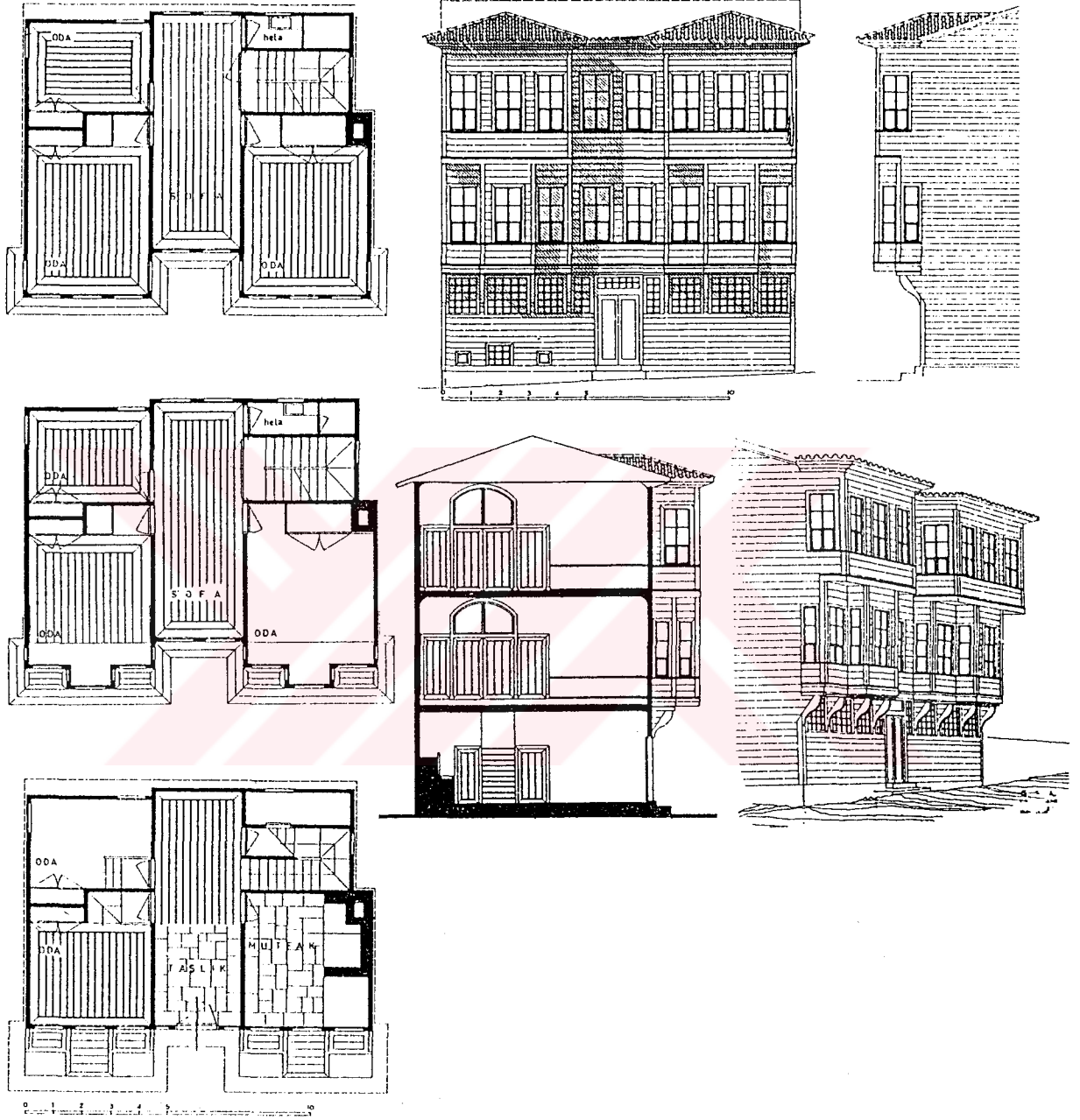

Şekil 2.1.2. Eylül 1951'de Yayınlanan Süreyya Plajı İlanı

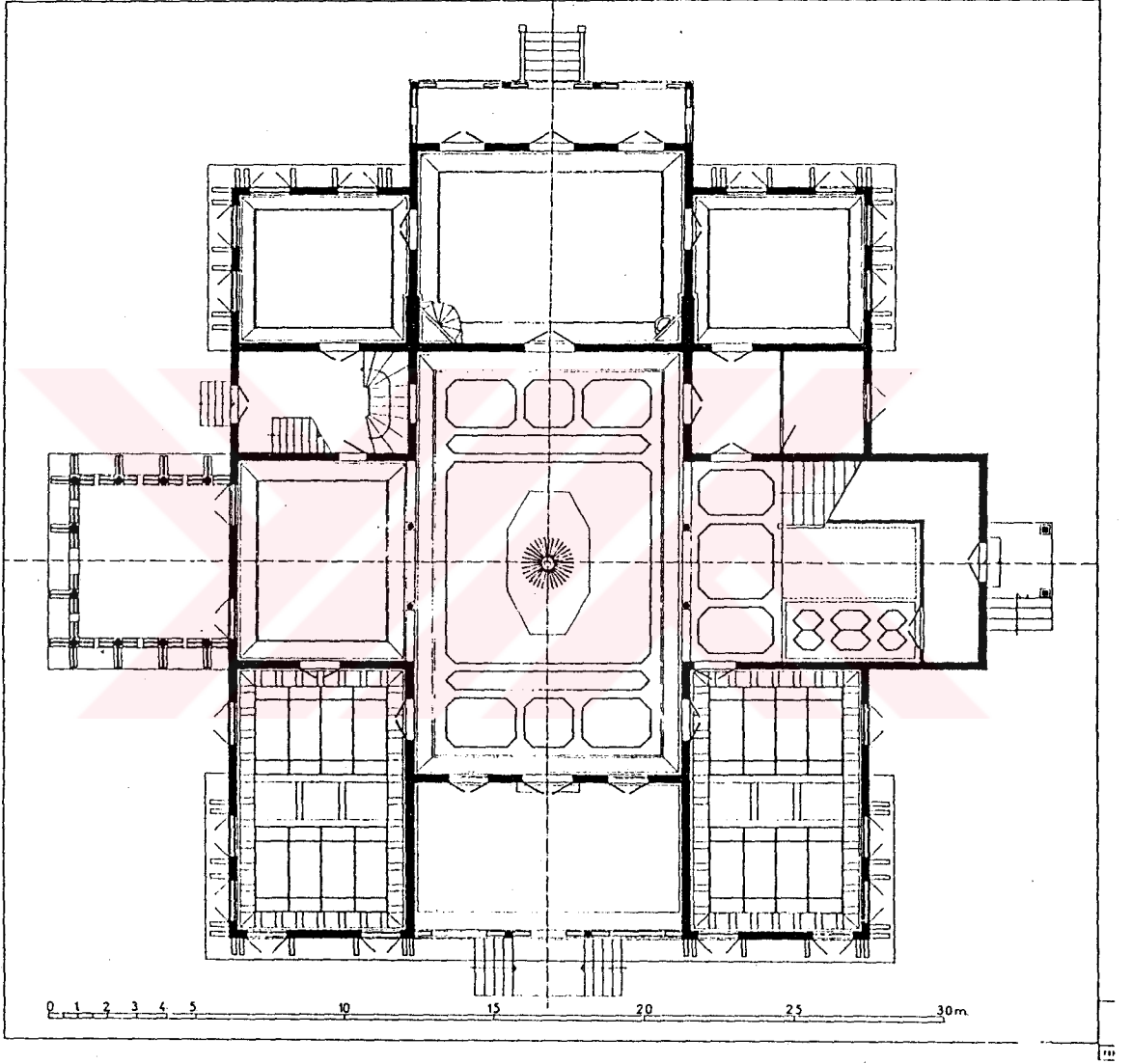
Şekil 5.1. . İstanbul Agâh Efendi Konağı, Zemin ve I.Kat Planları, Kesit ve Cephe Restitüsyonları

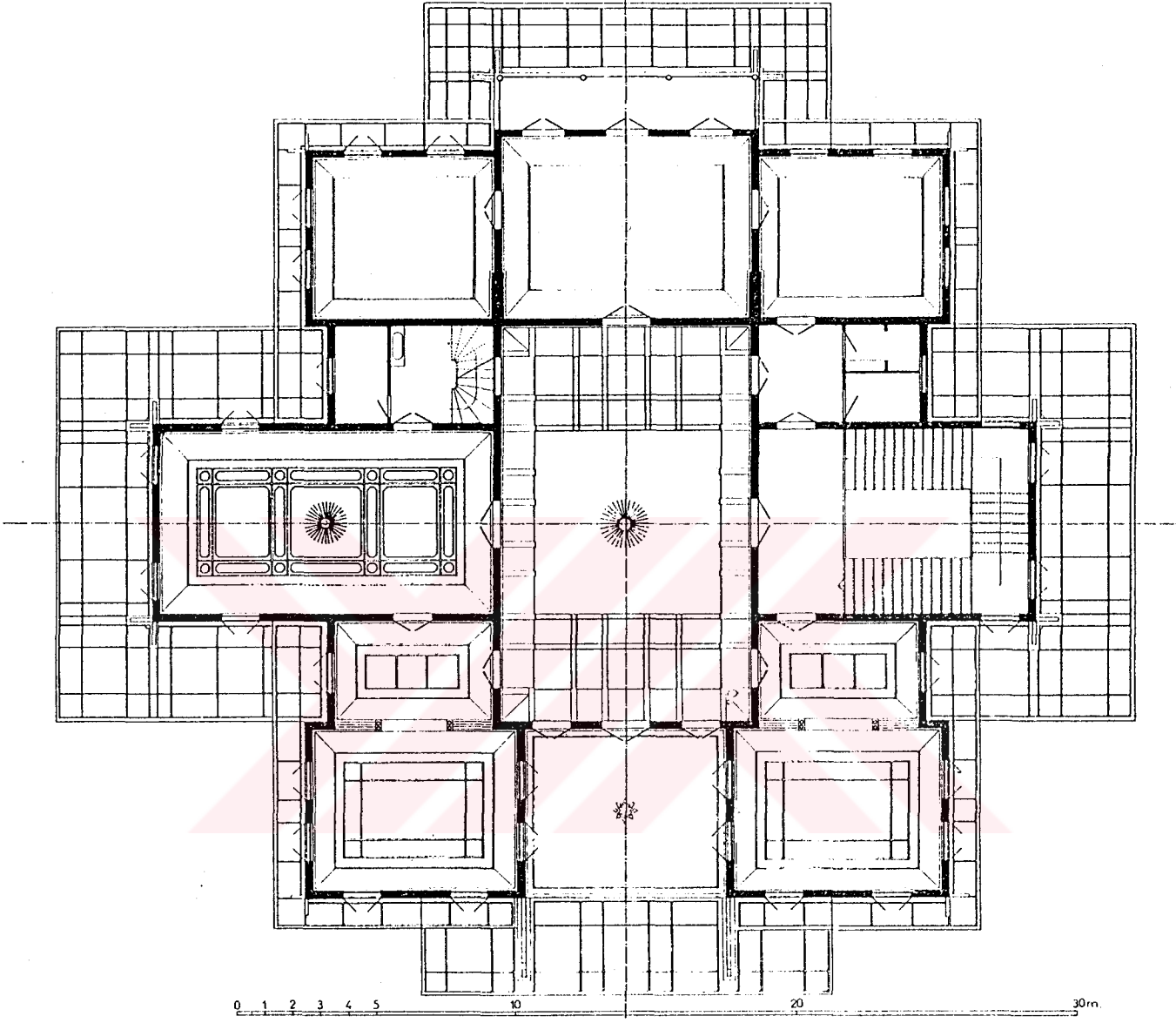

Şekil 5.2. Bağlarbaşı Selamsız'da Bir Konak, Kat Planları, Kesit ve Cephe Restitüsyonları

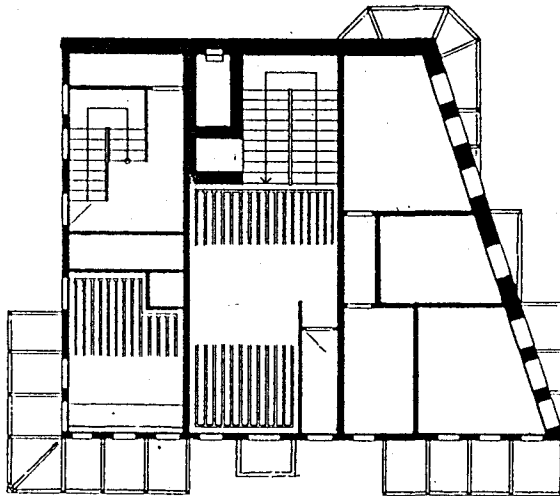
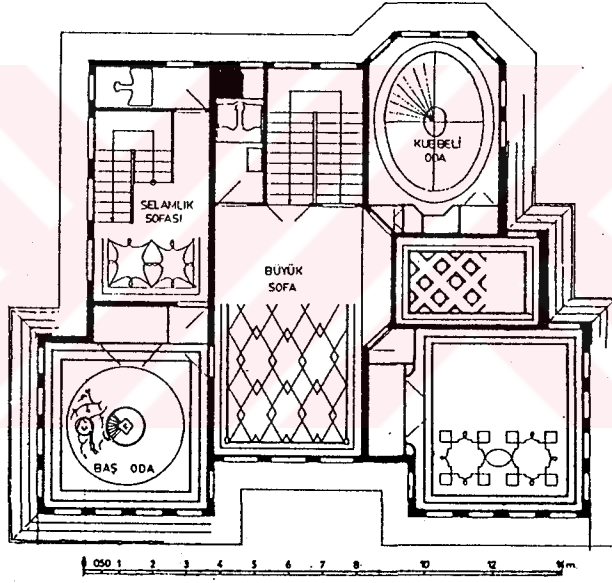
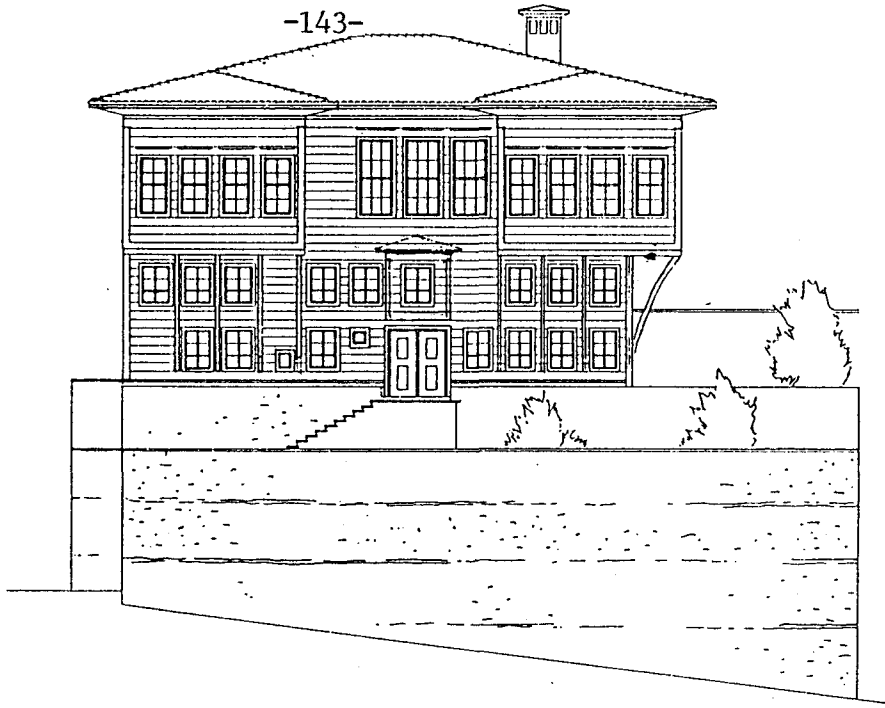

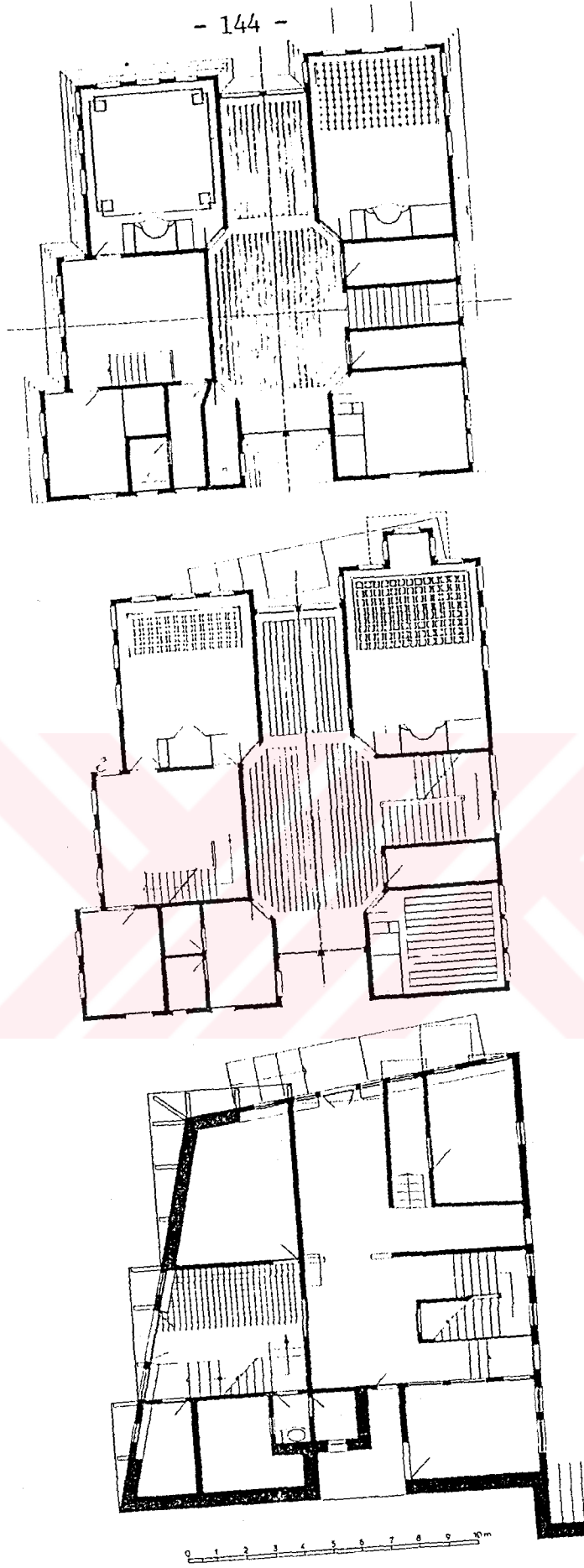
Şekil 5.3. Bağlarbaşı Mecid Efendi Konağı, Zemin Kat Restitüsyon Planı

Şekil 5.4. Bağlarbaşı Mecid Efendi Konağı, I.Kat Restitüsyon Planı

Şekil 5.5. Cihangir Cami Yanındaki Ev, Giriş Cephesi ve Kat Plânları Restitüsyonu.

Şekil 5.6. Üsküdar, Selimiye Kavak Bayırı'ndaki Ev, Zemin Kat, I. Kat ve II. Kat Plânları.

Foto. 1.1.1. Harem Köşkü/Genel Görünüş

Foto.1.1.2. Harem Köşkü/Genel Görünüş

Foto.1.1.3. Selâmlık Köşkü/Genel Görünüş

Foto. 2.1.1. Süreyya Paşa

Foto. 2.1.2. Süreyya Sineması

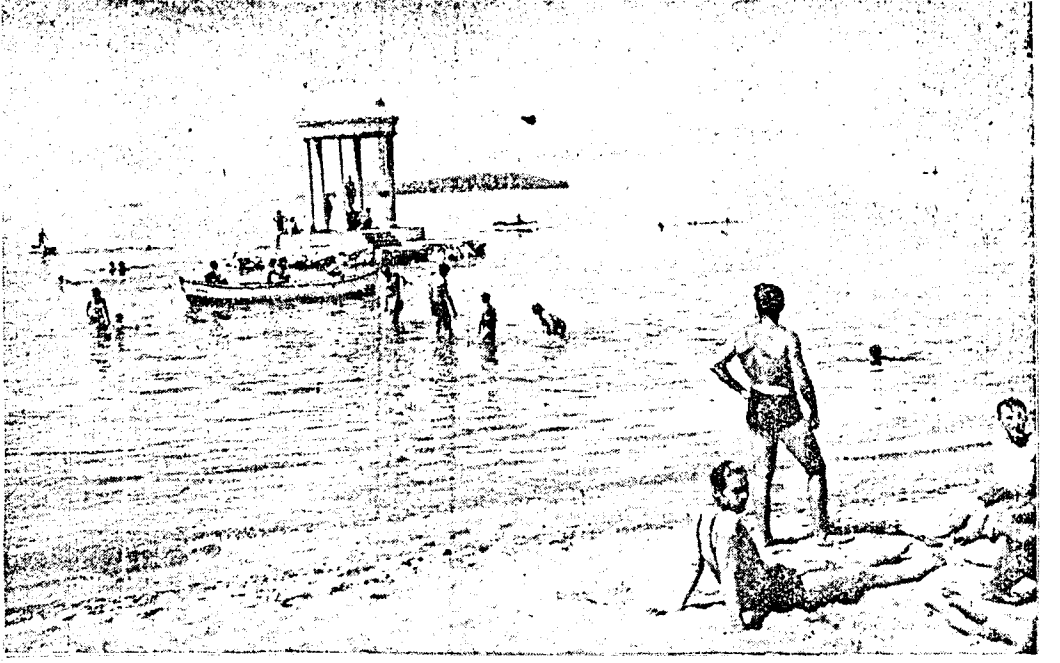

Foto. 2.1.3. Bâkireler Mâbedi

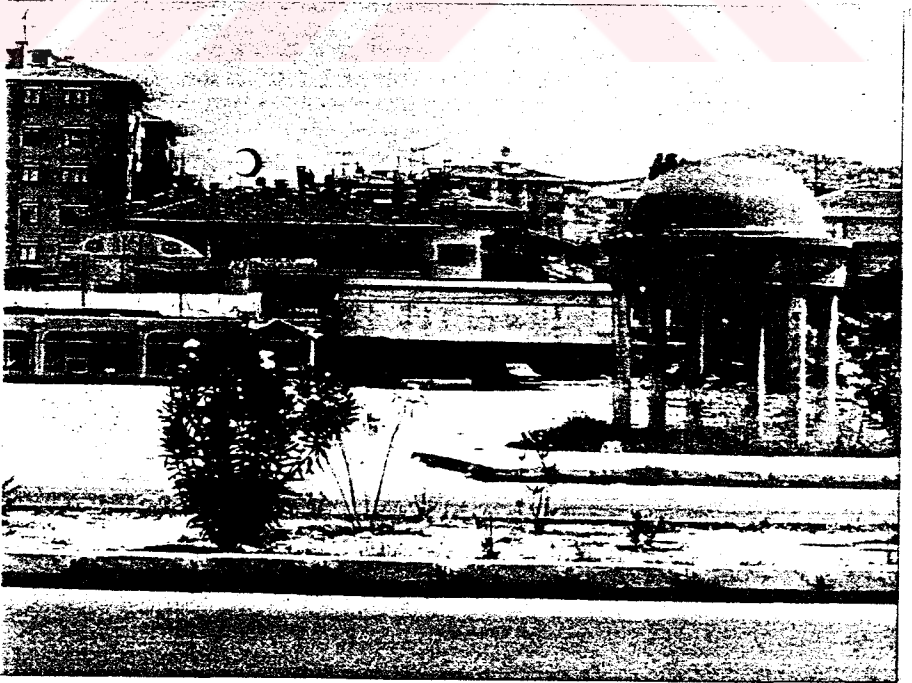

Foto. 2.1.4. Bâkireler Mâbedi'nin Bugünkü Durumu

Foto. 2.1.1.1. Daver Baba Tekkesi

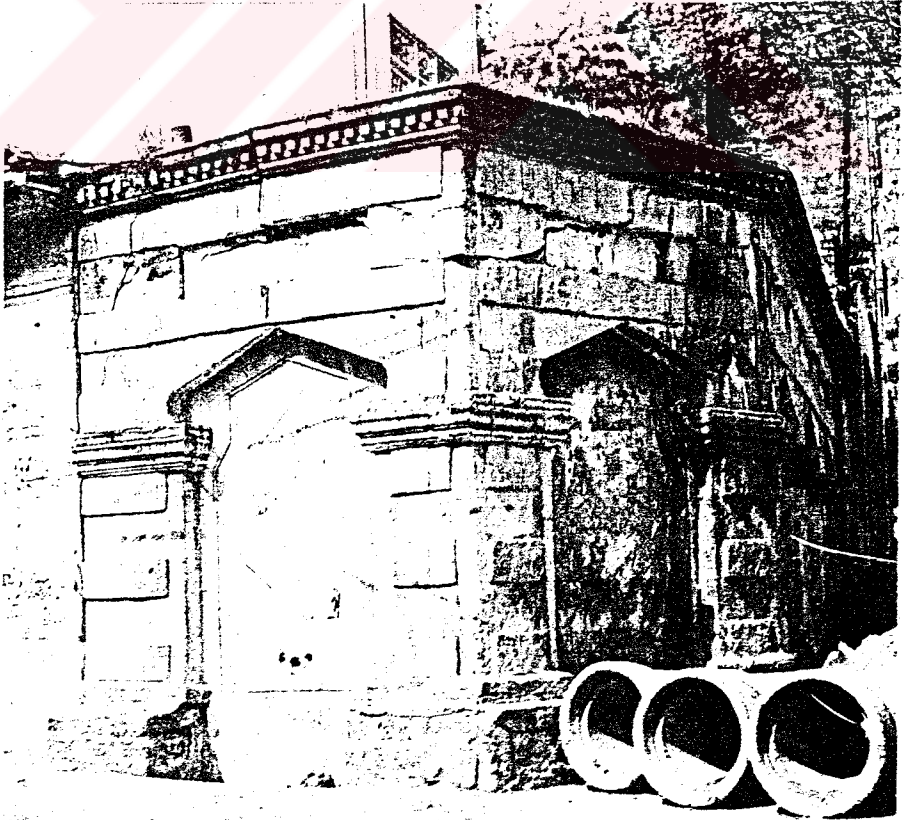

Foto. 2.1.1.2. Beş Çeşmeler

Foto. 2.1.1.3. Feyzullah Efendi Çeşmesi

Foto. 2.1.1.4. Feyzullah Efendi Hamamı

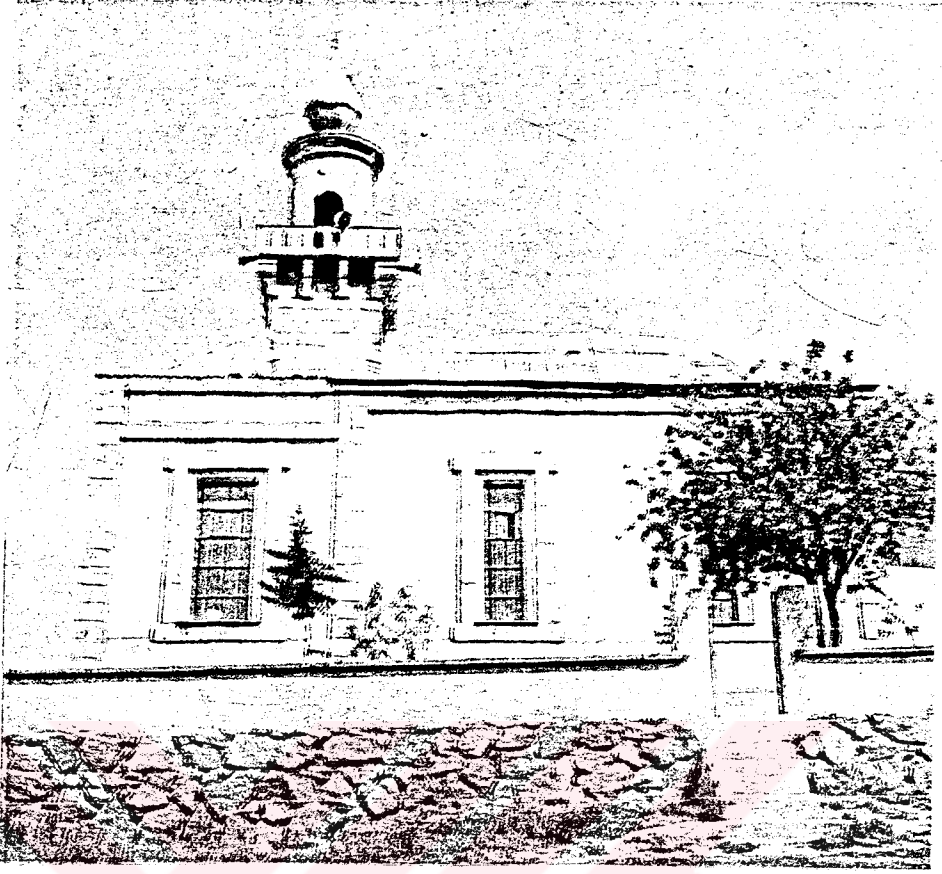

Foto. 2.1.1.5. Süreyya Paşa'nın Yaptırdığı Eski Başibüyük Camisi.

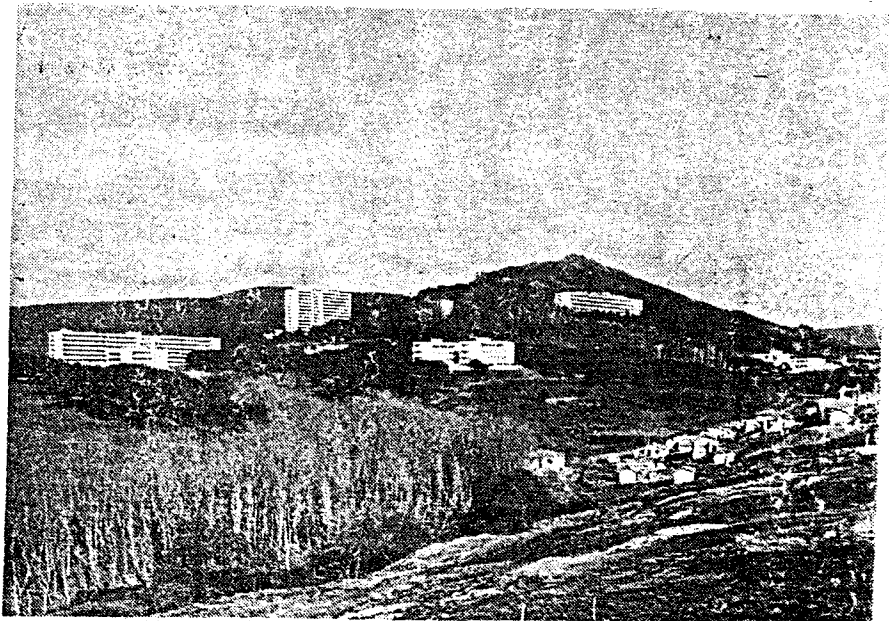

Foto. 2.1.2.1. Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları Merkezi'nin 1976 Yılındaki Genel Görünümü

Foto. 2.2.1. Limonluk/Genel Görünüş

Foto.2.2.2. Selâmlık Köşkü/Giriş Cephesi

Foto. 2.2.3. Ayazma/Genel Görünüş

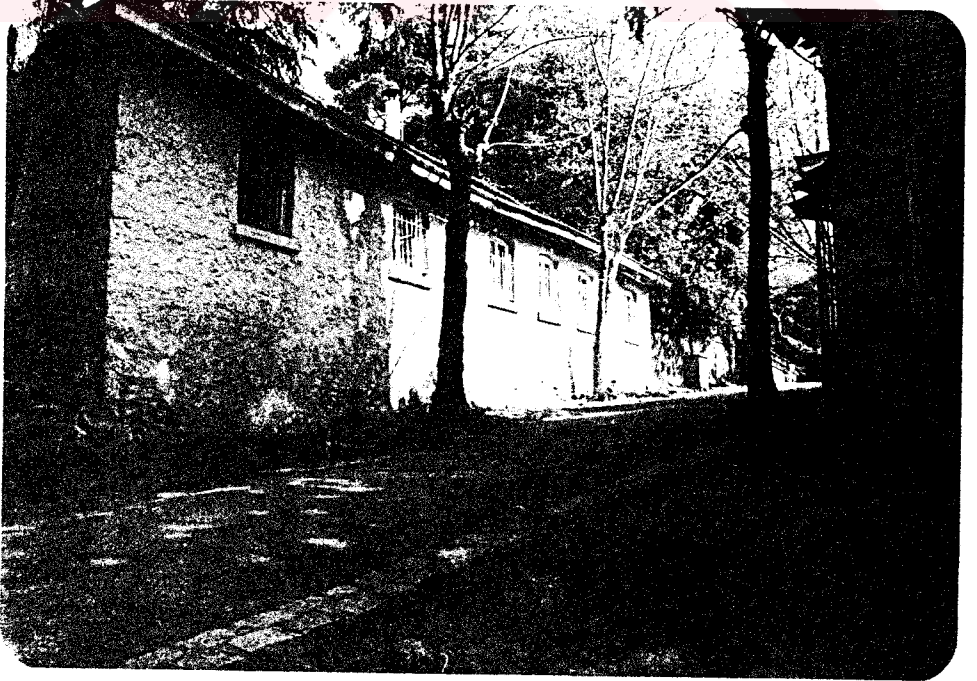

Foto. 2.2.4. Depo/Genel Görünüş

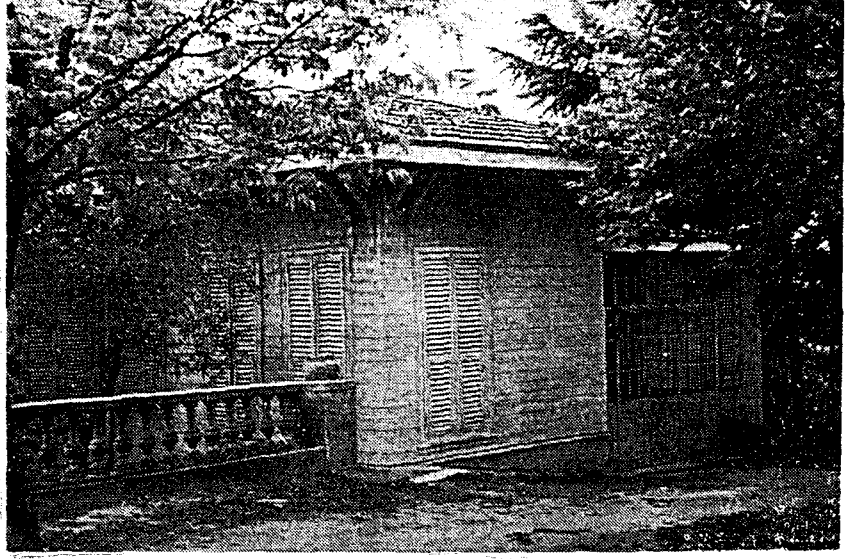

Foto. 2.2.5. İdare Binası Olarak Kullanılan Selamlık K    .

Foto.2.3.1.1.1. Süreyya Paşa K    /Bodrum Kat Girişi

Foto. 2.3.1.1.2. Bodrum Kat-Mekan 1/Duvar Detayı

Foto. 2.3.1.2.1. Bodrum Kat-Mekan 2/Genel Görünüş

Foto. 2.3.1.3.1. Bodrum Kat/Ana Giriş

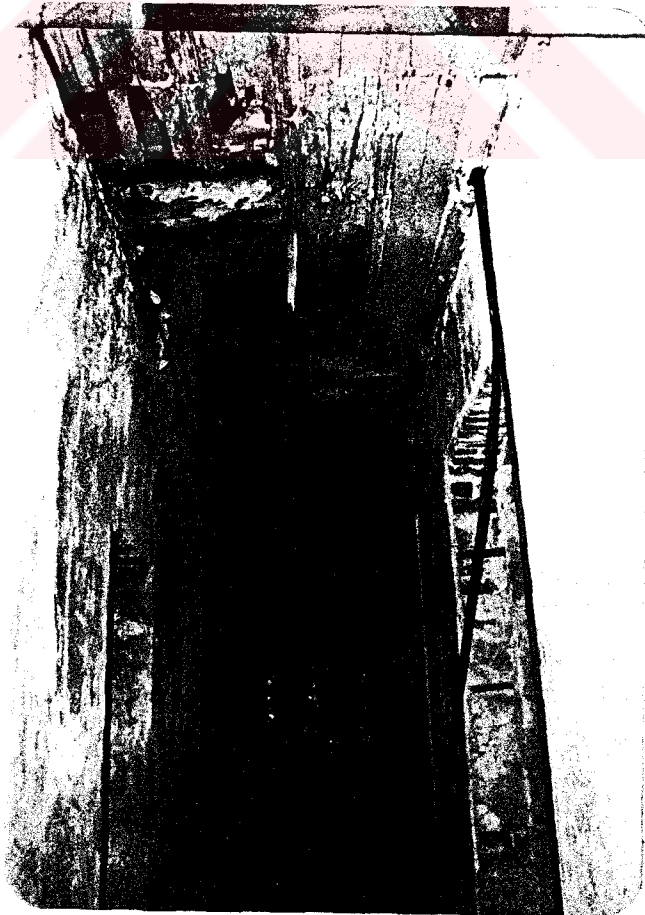

Foto. 2.3.1.3.2. Bodrum Kat-Mekan 3/Genel Görünüş

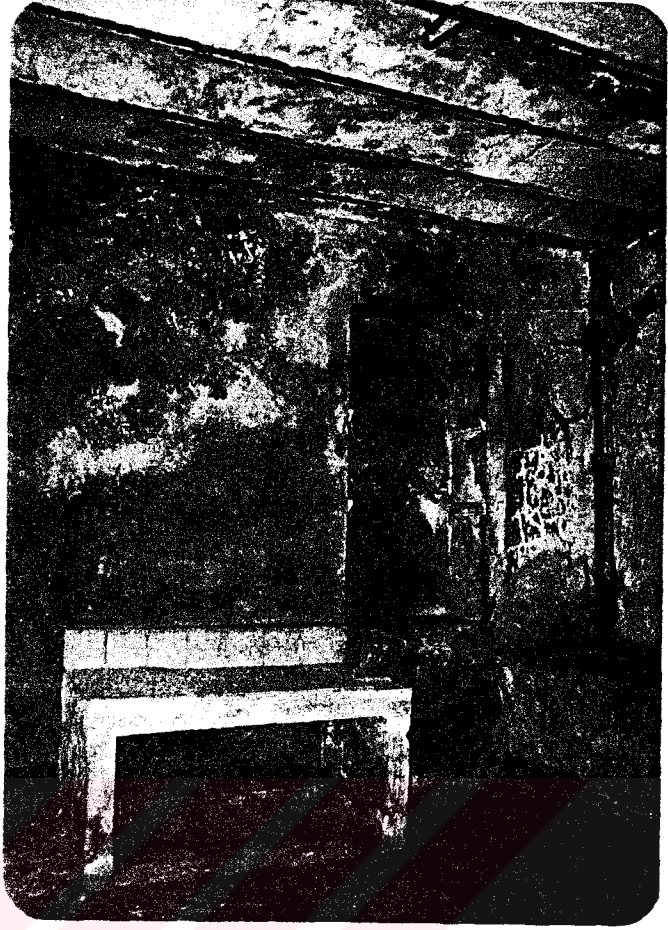

Foto. 2.3.1.4.1. Bodrum Kat-Mekan 4/Güneydoğu Duvarı

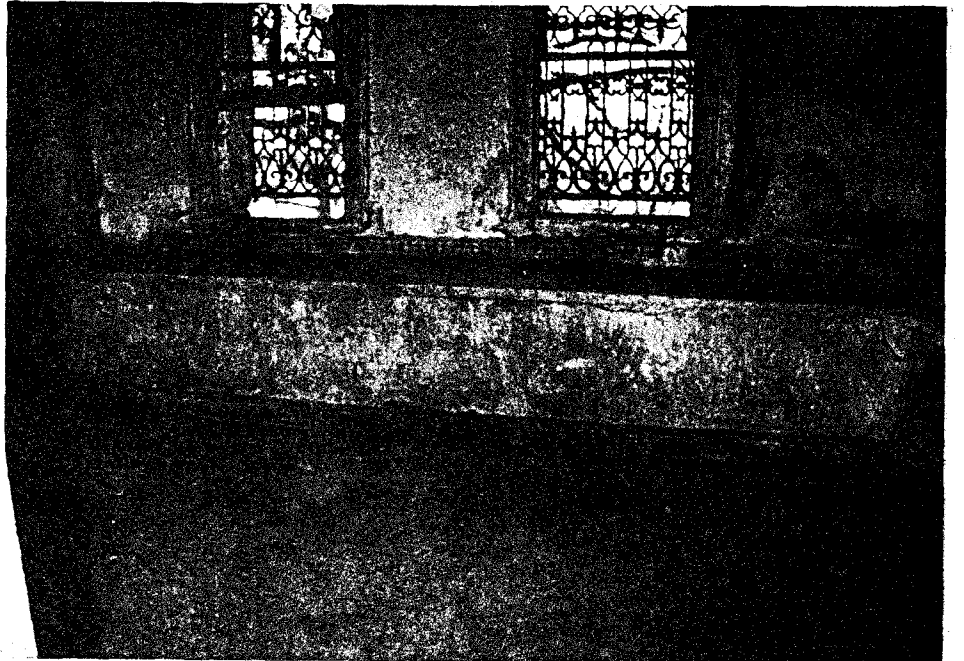

Foto. 2.3.1.4.2. Bodrum Kat-Mekan 4/Güneybatı Duvarı

Foto. 2.3.1.4.3. Bodrum Kat-Mekan 4/Kuzeybatı Duvarı

Foto. 2.3.1.4.4. Bodrum Kat-Mekan 4/Tavan Detayı

Foto. 2.3.1.5.1. Bodrum Kat-Mekan 5/Genel Görünüş

Foto. 2.3.1.6.1. Bodrum Kat-Mekan 6/Genel Görünüş

Foto. 2.3.1.7.1. Bodrum Kat-Mekan 7/Genel Görünüş

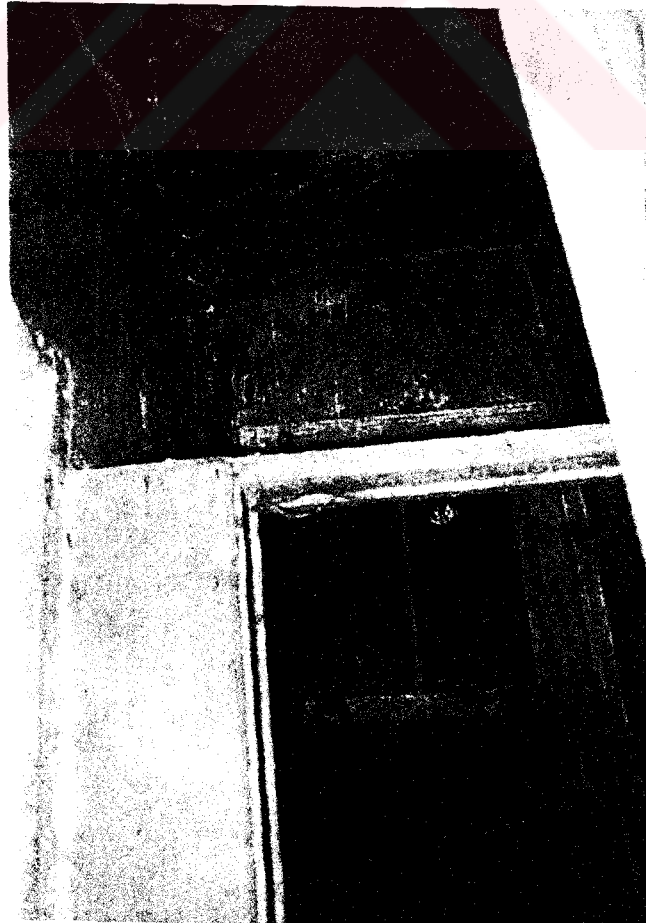

Foto. 2.3.1.7.2. Bodrum Kat-Mekan 7/Tavan Detayı

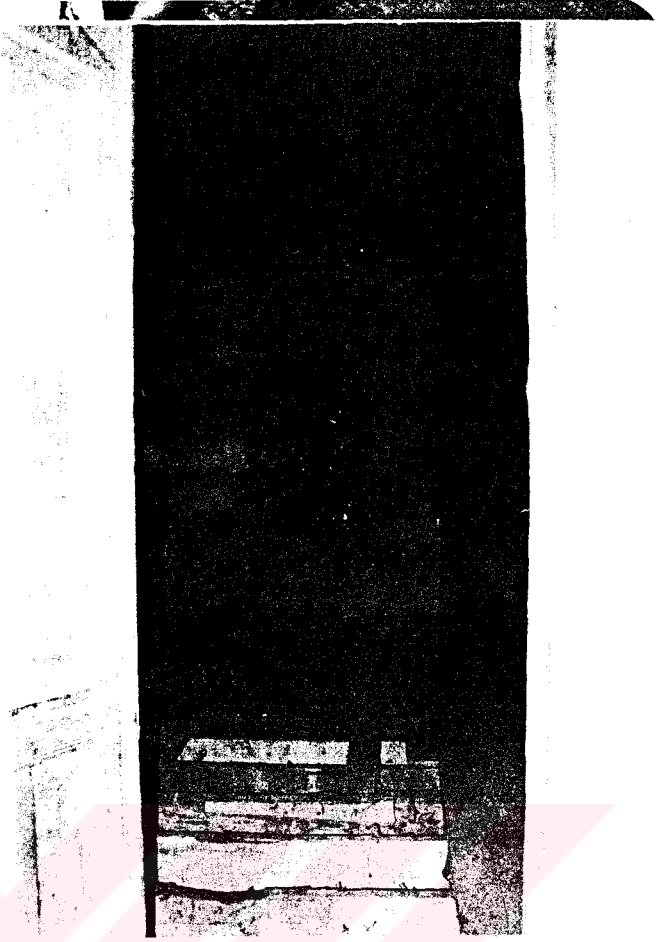

Foto. 2.3.1.8.1. Bodrum Kat-Mekan 8/Zemin Döşemesi

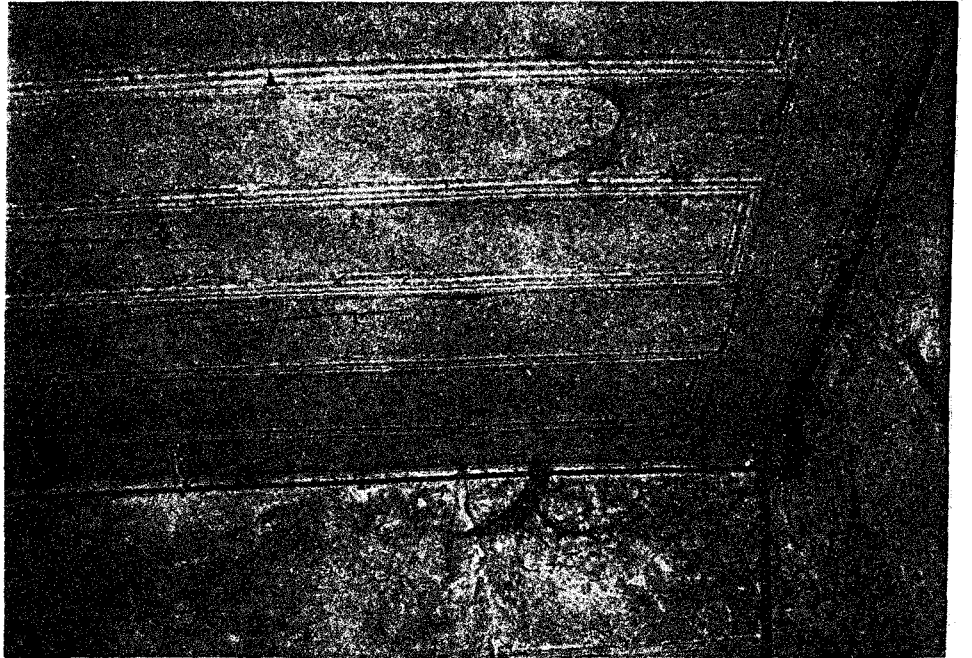

Foto. 2.3.1.8.2. Bodrum Kat-Mekan 8/Tavan Detayı

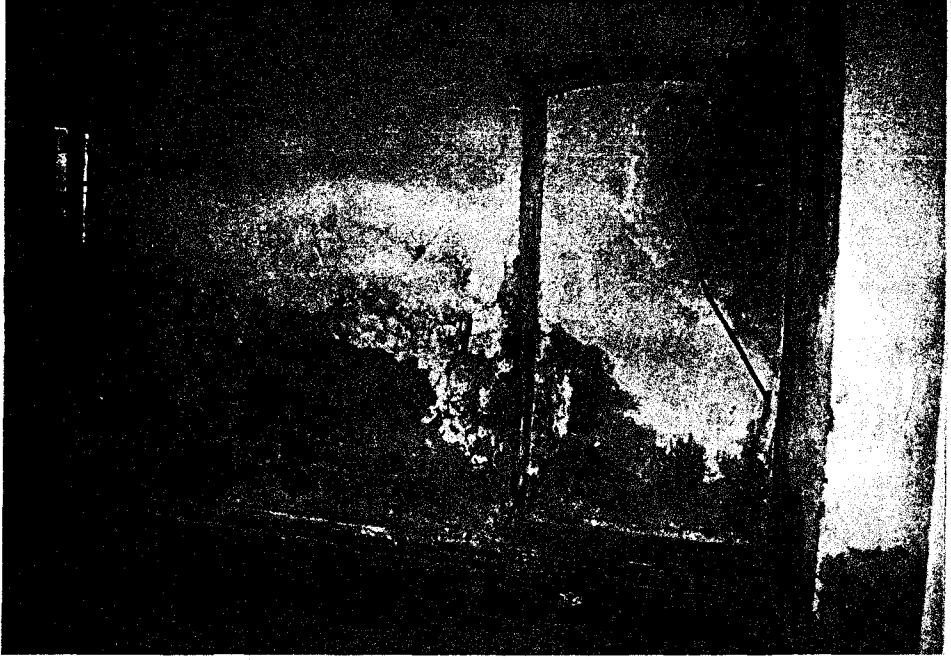

Foto. 2.3.1.9.1. Bodrum Kat-Mekan 9/Güneydoğu Duvarı

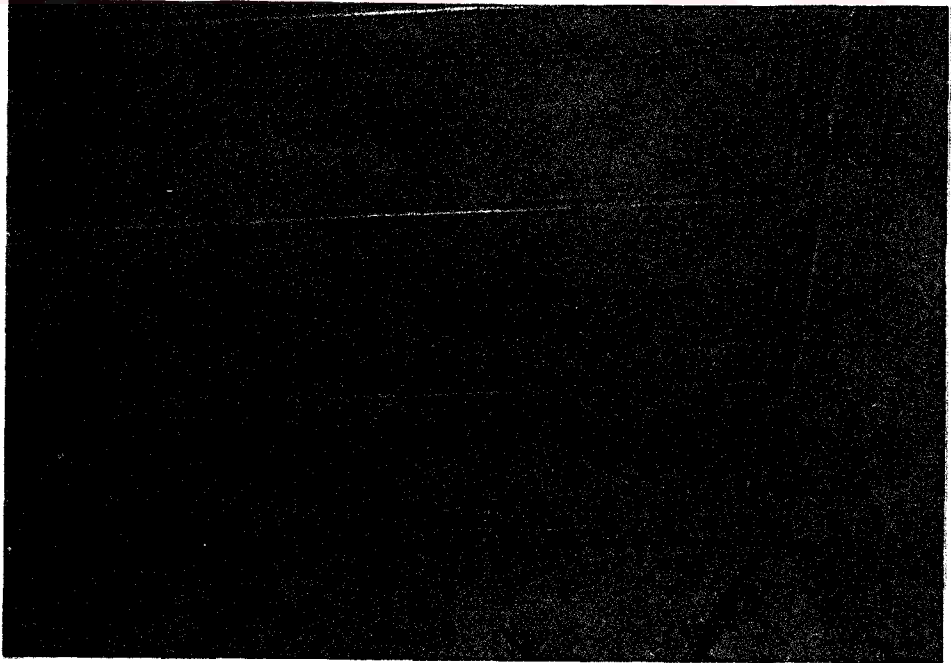

Foto. 2.3.1.9.2. Bodrum Kat-Mekan 9/Tavan Detayı

Foto. 2.3.1.10.1. Bodrum Kat-Mekan 10/Genel Görünüş

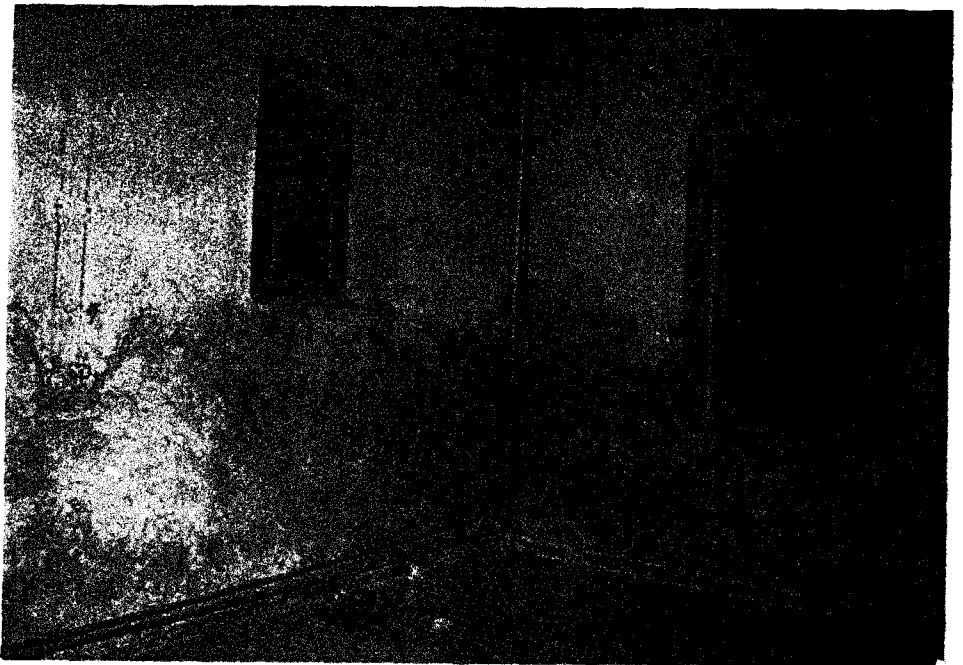

Foto. 2.3.1.11.1. Bodrum Kat-Mekan 11/Genel Görünüş

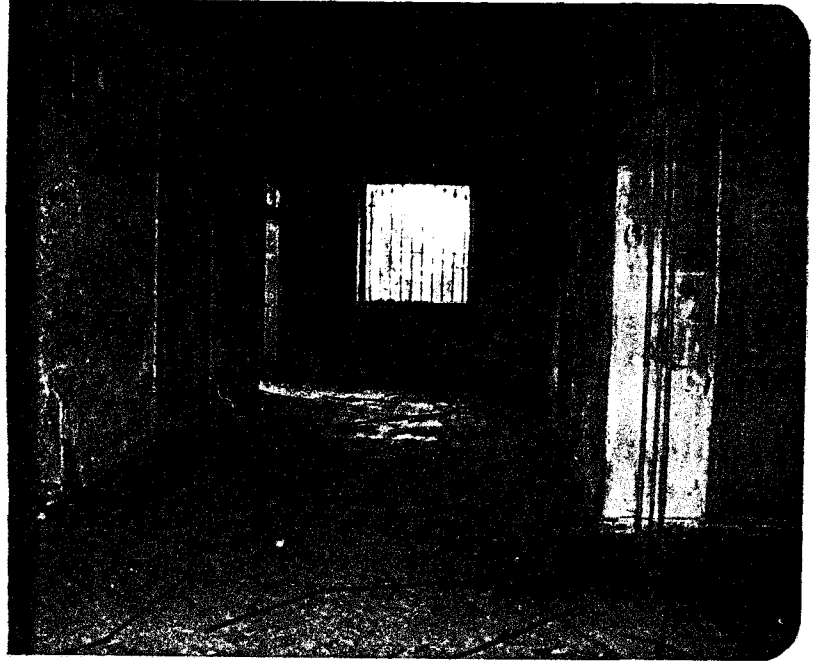

Foto. 2.3.1.12.1. Bodrum Kat-Mekan 12/Genel Görünüş

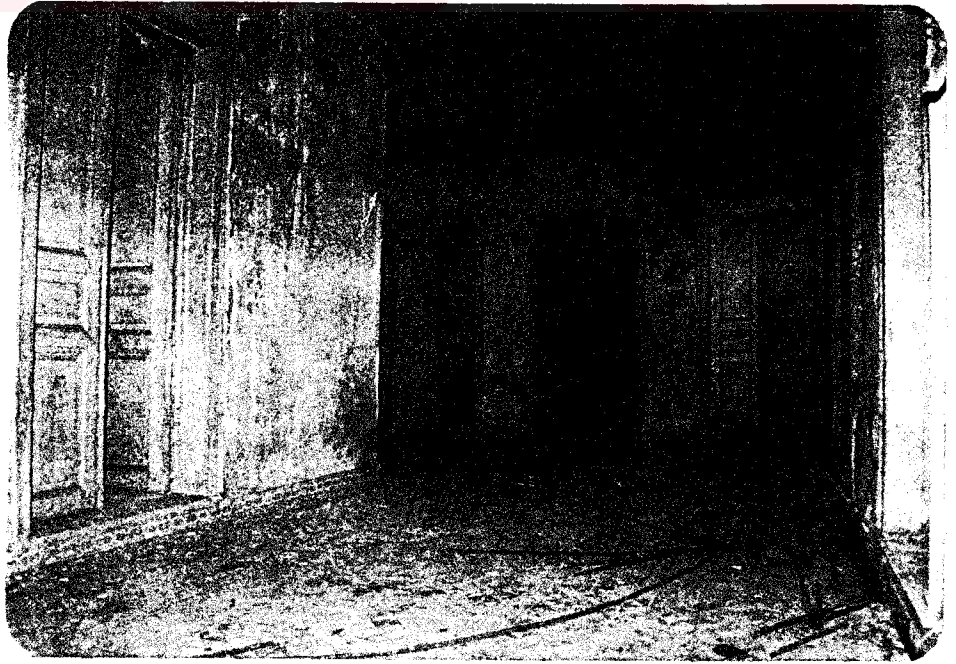

Foto. 2.3.1.12.2. Bodrum Kat-Mekan 12/Genel Görünüş

Foto. 2.3.1.12.3. Bodrum Kat-Mekan 12/Merdiven

Foto. 2.3.1.13.1. Bodrum Kat-Mekan 13/Demir Parmaklık Detayı

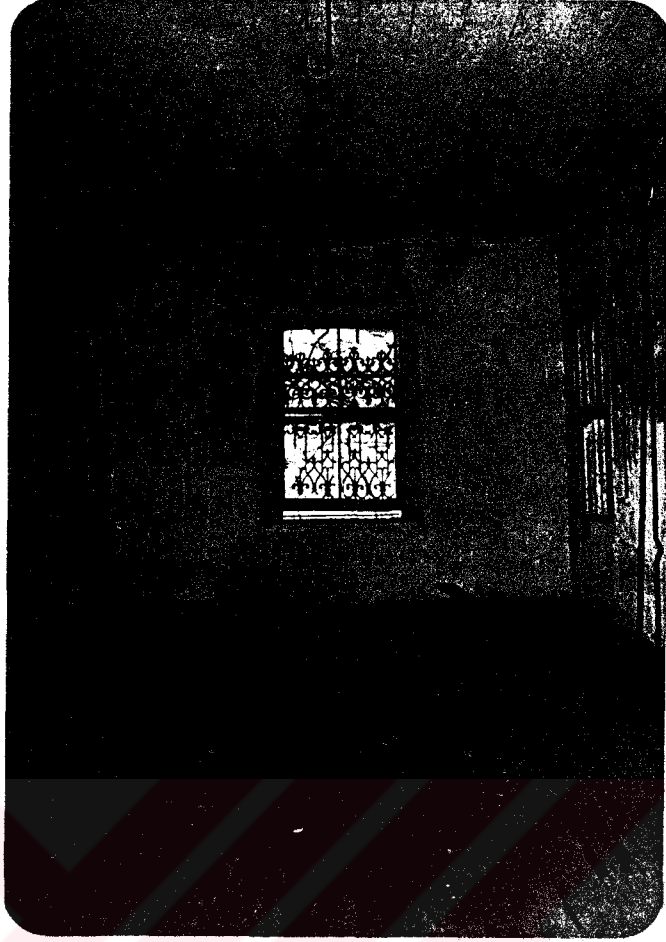

Foto. 2.3.1.13.2. Bodrum Kat-Mekan 13/Genel Görünüş

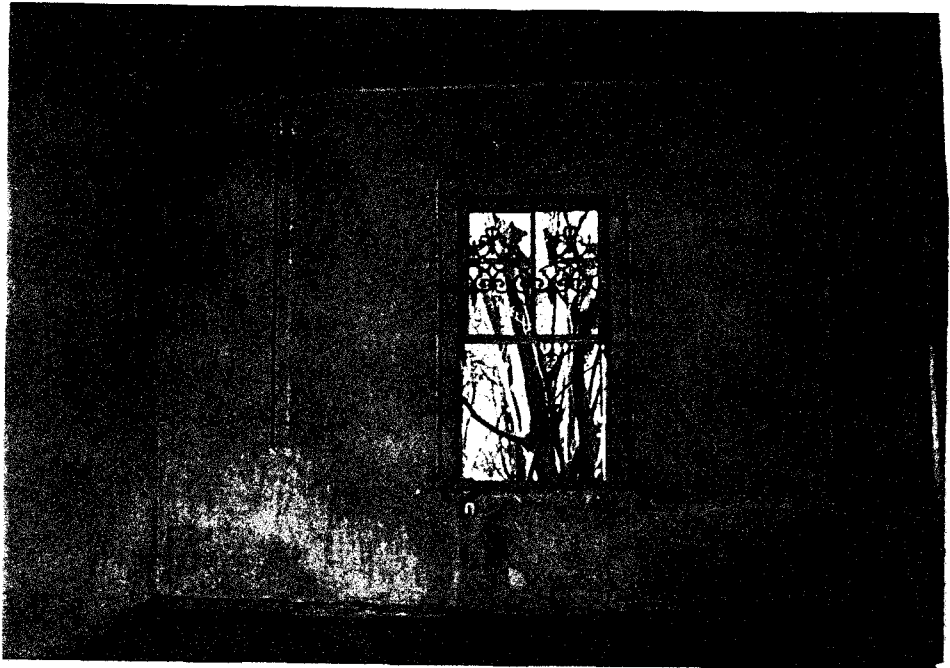

Foto. 2.3.1.14.1. Bodrum Kat-Mekan 14/Genel Görünüş

Foto. 2.3.1.15.1. Bodrum Kat-Mekan 15 /Pencere

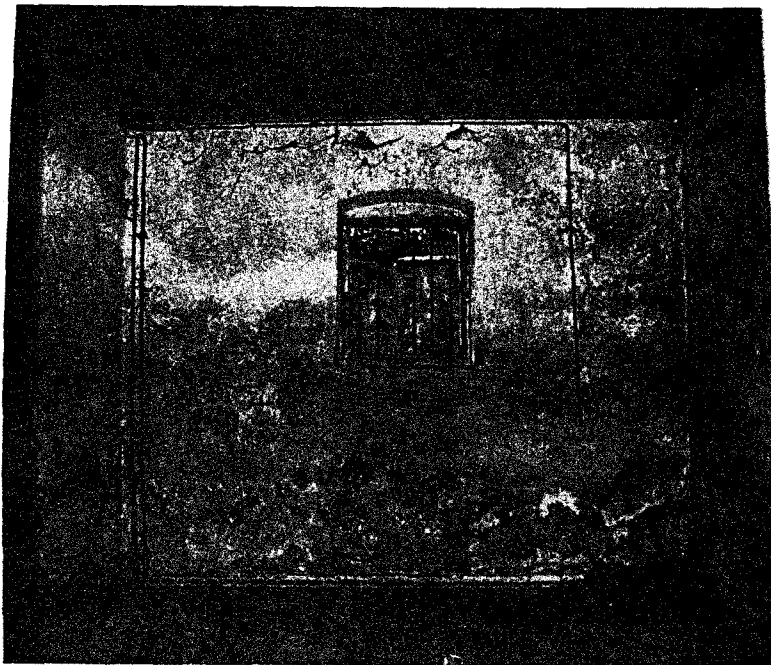

Foto. 2.3.1.15.2. Bodrum Kat-Mekan 15/Genel Görünüş

Foto. 2.3.1.16.1. Bodrum Kat-Mekan 16/Genel Görünüş

Foto. 2.3.1.17.1. Bodrum Kat-Mekan 17/Genel Görünüş

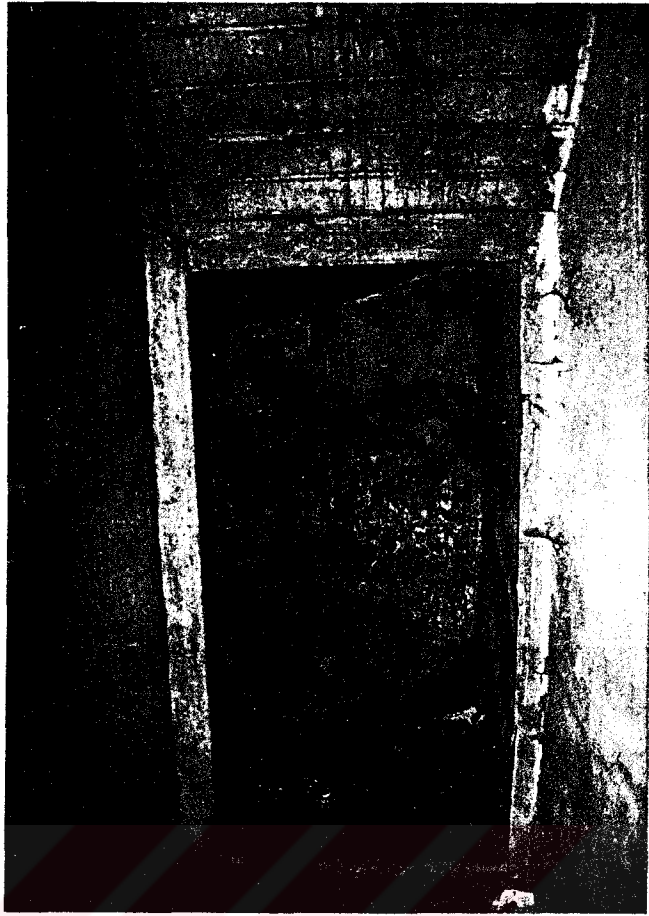

Foto. 2.3.1.18.1. Bodrum Kat-Mekan 18/Merdiven Altı

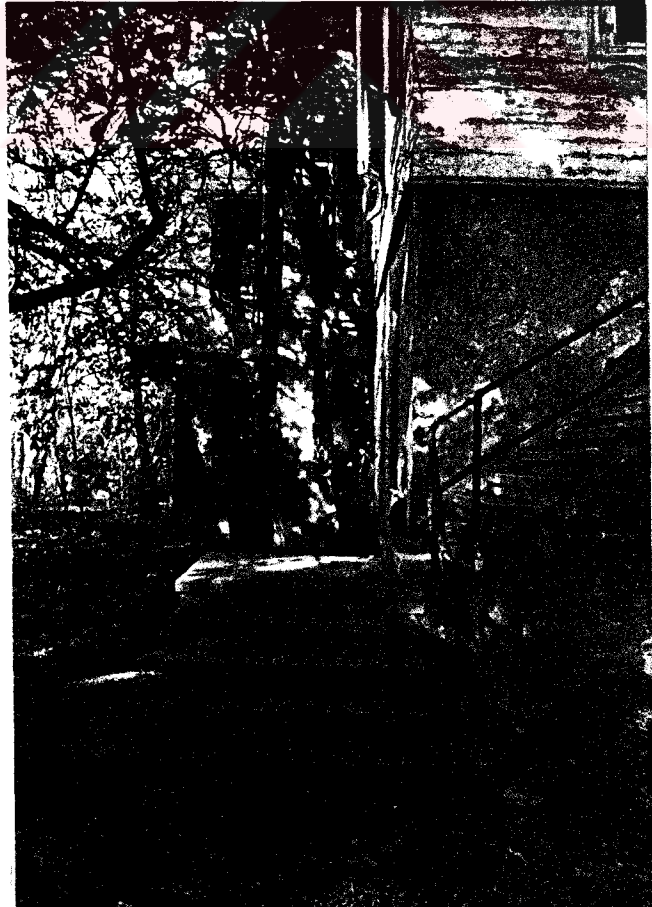

Foto. 2.4.1.1. Zemin Kat-Mekan 19/Kâgir Merdiven

Foto. 2.4.2.1. Zemin Kat-Mekan 20/Zemin Kat 2. Girişı

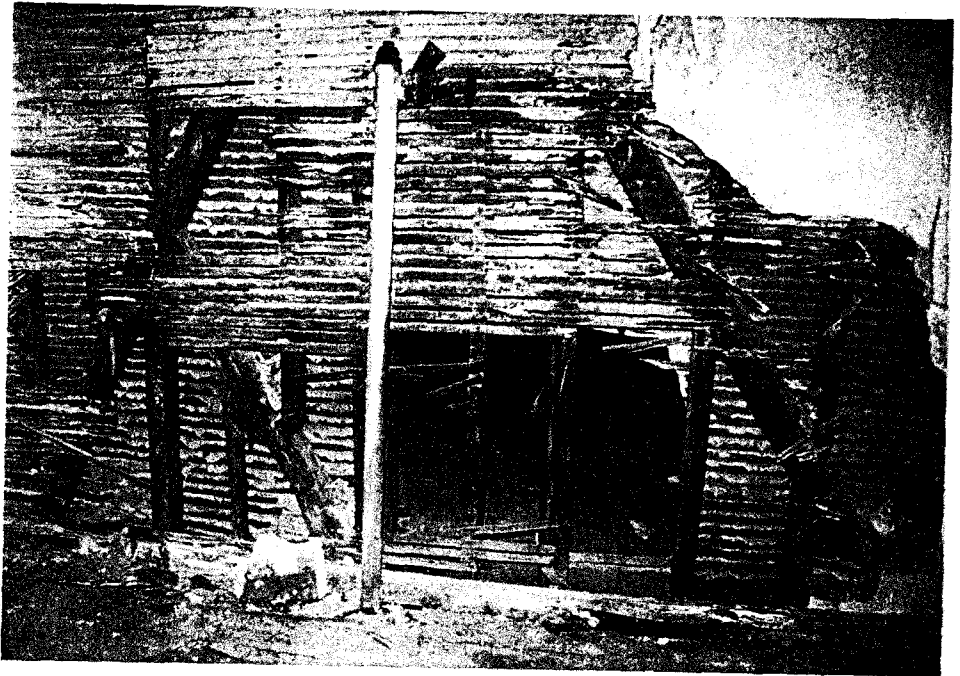

Foto. 2.4.2.2. Zemin Kat-Mekan 20/Duvar Detayı

Foto. 2.4.2.3. Zemin Kat-Mekan 20/Kapı Detayı

Foto. 2.4.2.4. Zemin Kat-Mekan 20/Genel Görünüş

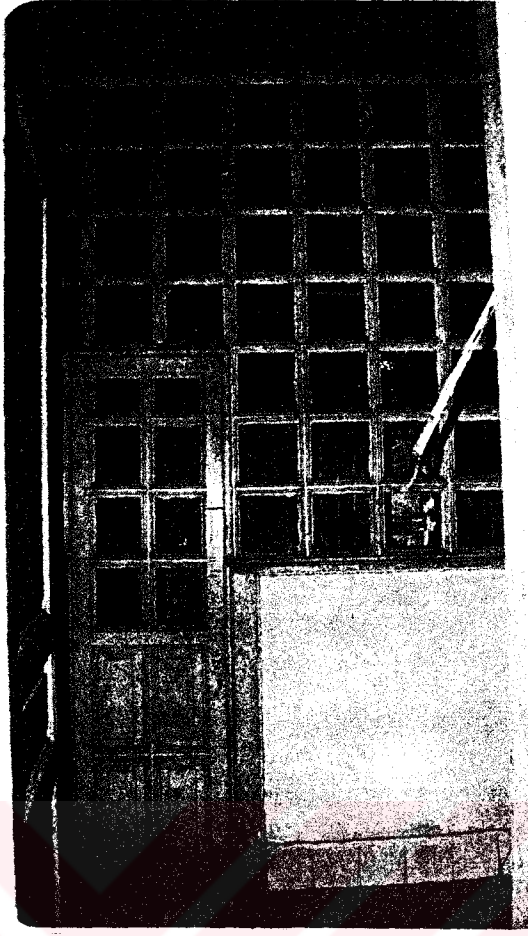

Foto. 2.4.3.1. Zemin Kat-Mekan 21/Bölücü Duvar ve Camlı Bölme

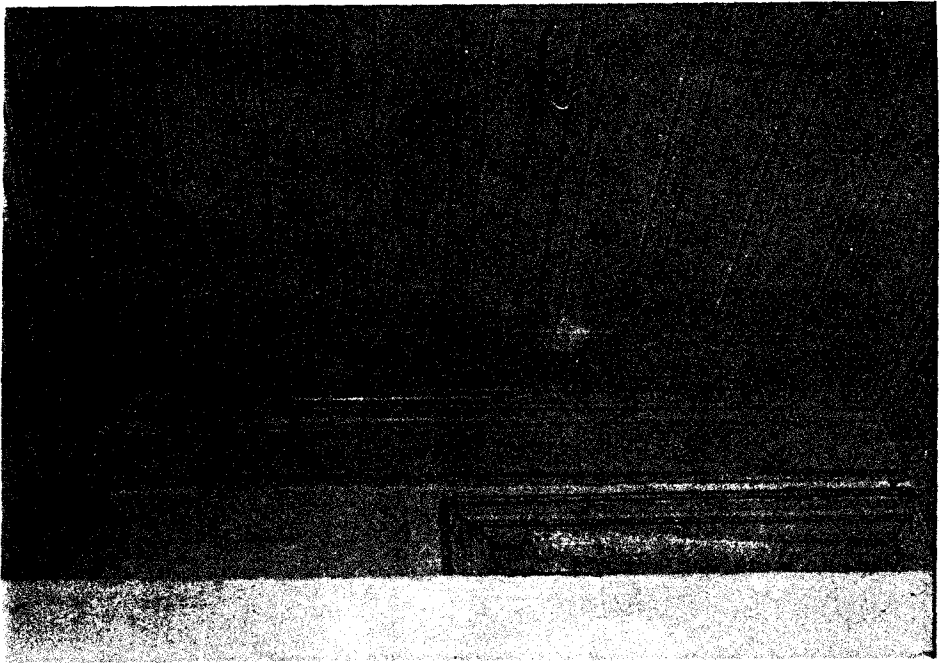

Foto. 2.4.3.2. Zemin Kat-Mekan 21/Tavan Detayı

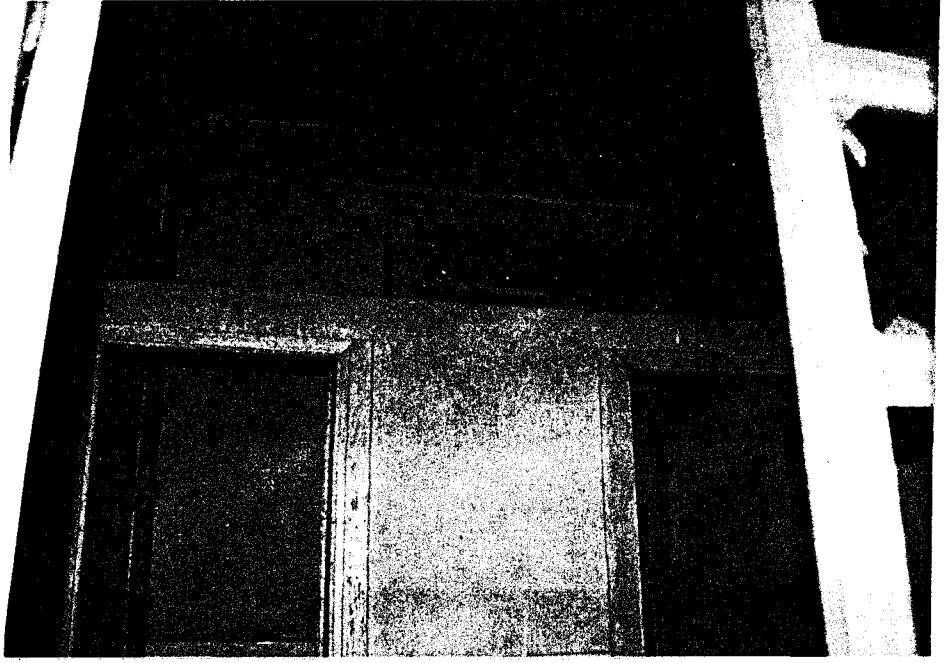

Foto. 2.4.3.3. Zemin Kat-Mekan 21/Tavan

Foto. 2.4.4.1. Zemin Kat-Mekan 22/Giriş Kapısı

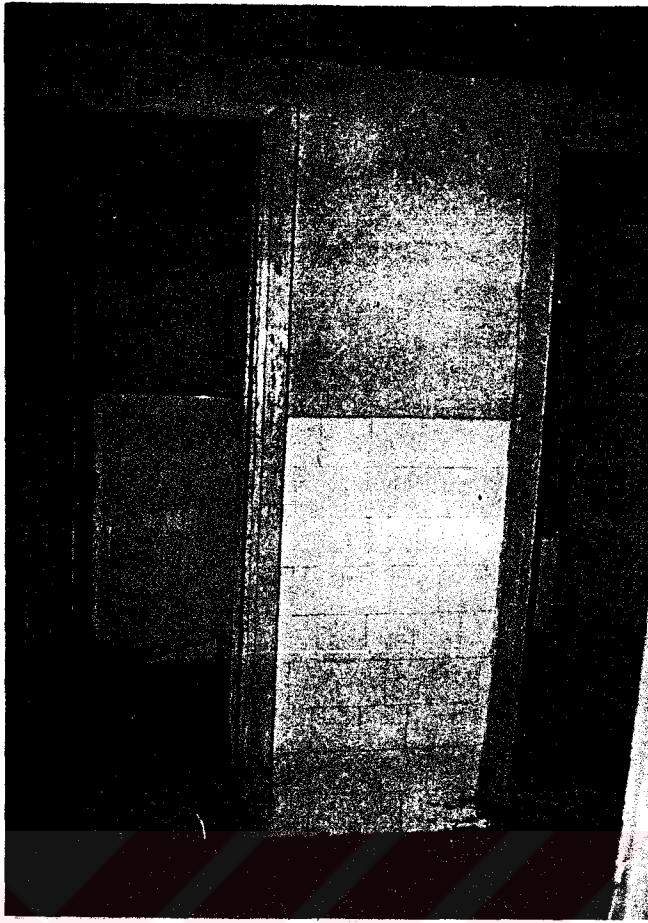

Foto. 2.4.5.1. Zemin Kat-Mekan 23/Giriş

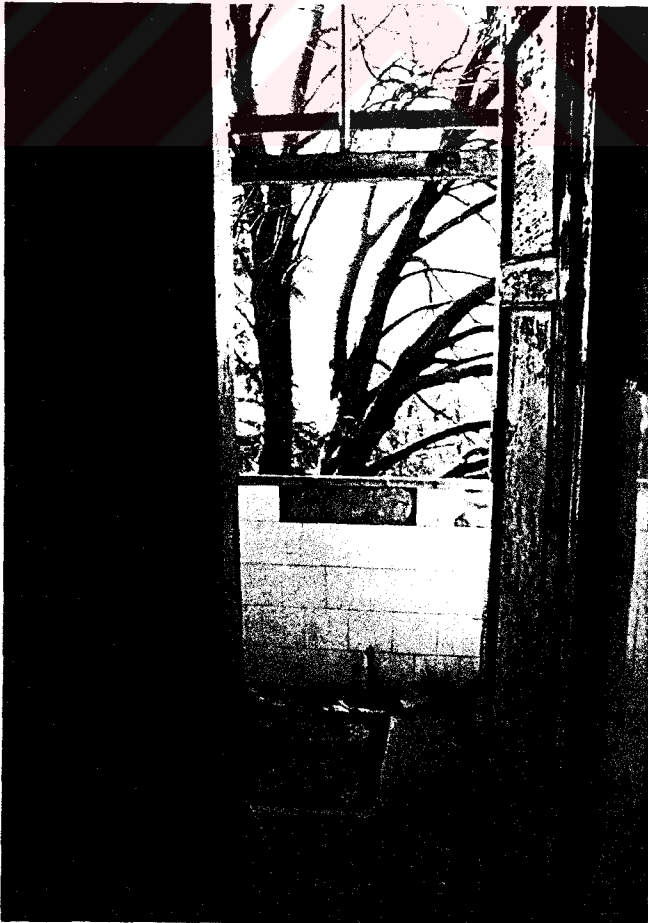

Foto. 2.4.6.1. Zemin Kat-Mekan 24/Giriş

Foto. 2.4.7.1. Zemin Kat-Mekan 25/Güneybatı Duvarı

Foto. 2.4.7.2. Zemin Kat-Mekan 25/Zemin Döşemesi

Foto. 2.4.10.1. Zemin Kat-Mekan 28/Kuzeydoğu Duvarı

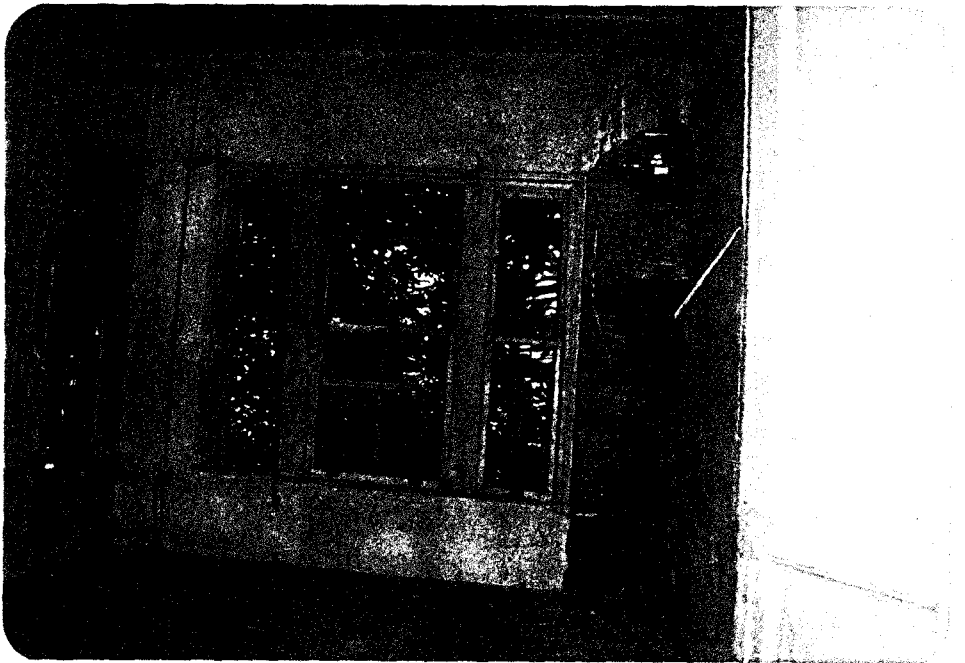

Foto. 2.4.10.2. Zemin Kat-Mekan 28/Güneybatı Duvarı

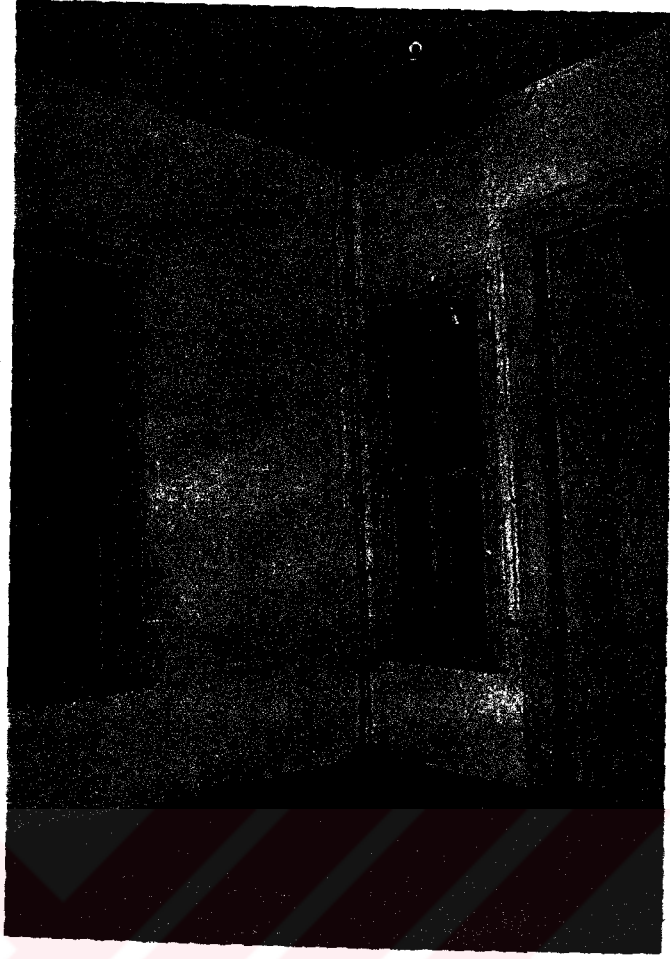

Foto. 2.4.11.1. Zemin Kat-Mekan 29/Pencere

Foto. 2.4.11.2. Zemin Kat-Mekan 29/kiriş

Foto. 2.4.12.1. Zemin Kat-Mekan 30/Güneybatı Duvarı

Foto. 2.4.12.2. Zemin Kat-Mekan 30/Döşeme

Foto. 2.4.13.1. Zemin Kat-Mekan 31/Zemin Kat Ana Giriş

Foto. 2.4.13.2. Zemin Kat-Mekan 31/Genel Görüntü

Foto. 2.4.13.3. Zemin Kat-Mekan 31/Kapı

Foto. 2.4.13.4. Zemin Kat-mekan 31/Duvar Detayı

Foto. 2.4.13.5. Zemin Kat-Mekan 31/Döşeme

Foto. 2.4.13.6. Zemin Kat-Mekan 31/Tavan Detayı

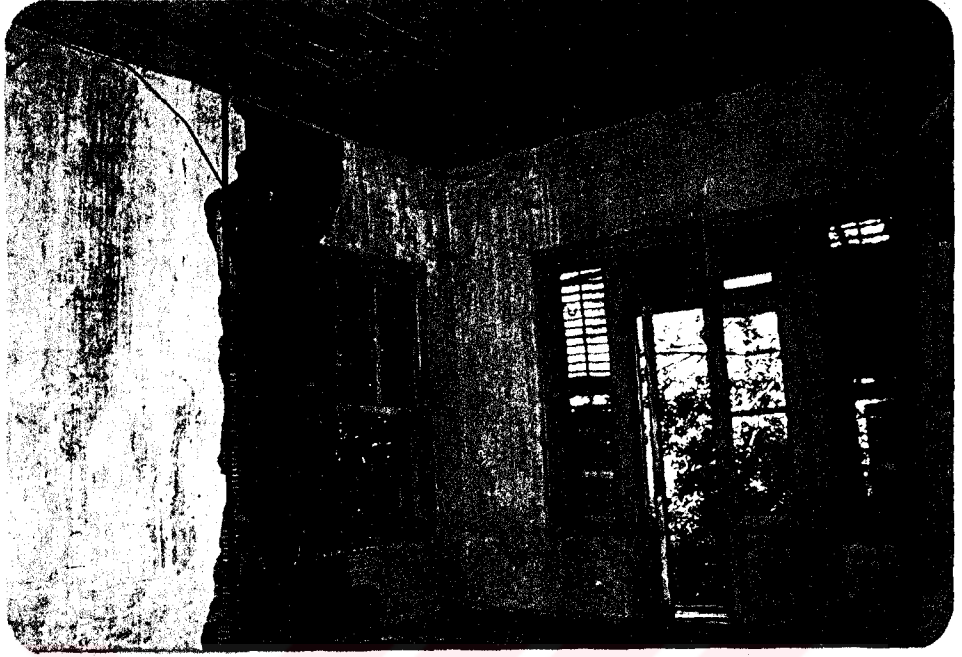

Foto. 2.4.14.1. Zemin Kat-Mekan 32/Güneydoğu Duvarı

Foto. 2.4.14.2. Zemin Kat-Mekan 32/Balkon Kapısı

Foto. 2.4.14.3. Zemin Kat-Mekan 32/Bezemeli Duvar Yüzeyi

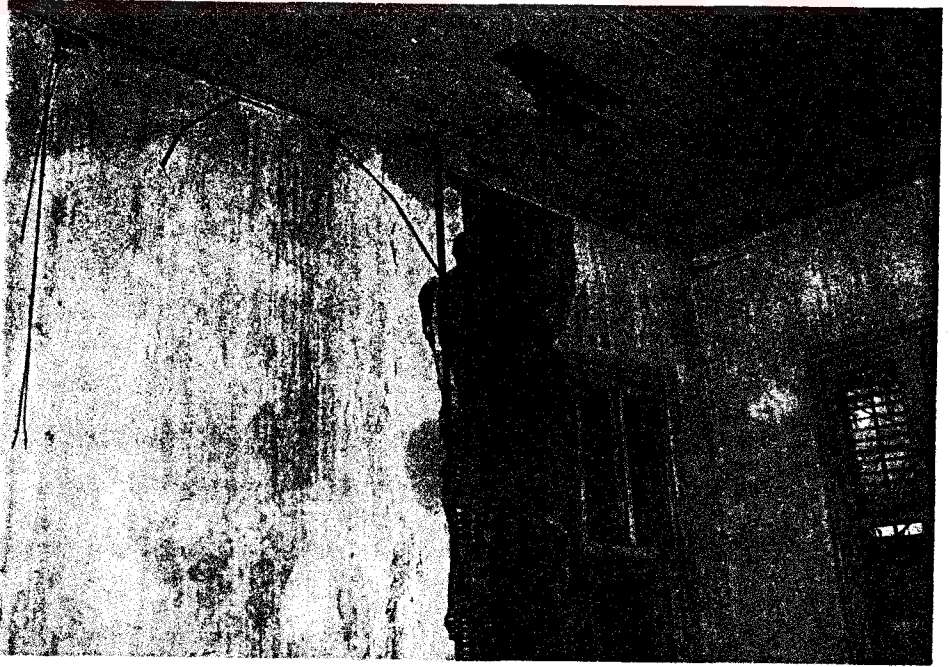

Foto. 2.4.14.4. Zemin Kat-Mekan 32/Tavan

Foto. 2.4.15.1. Zemin Kat-Mekan33/Döşemeyi Destekleyen Konsollar

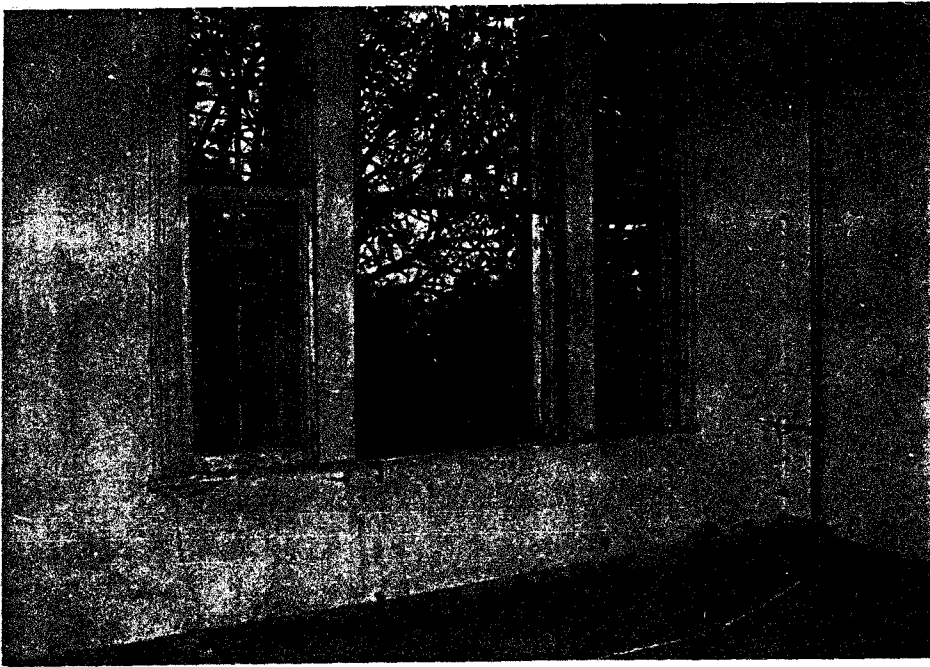

Foto. 2.4.16.1. Zemin Kat-Mekan 34/Pencere

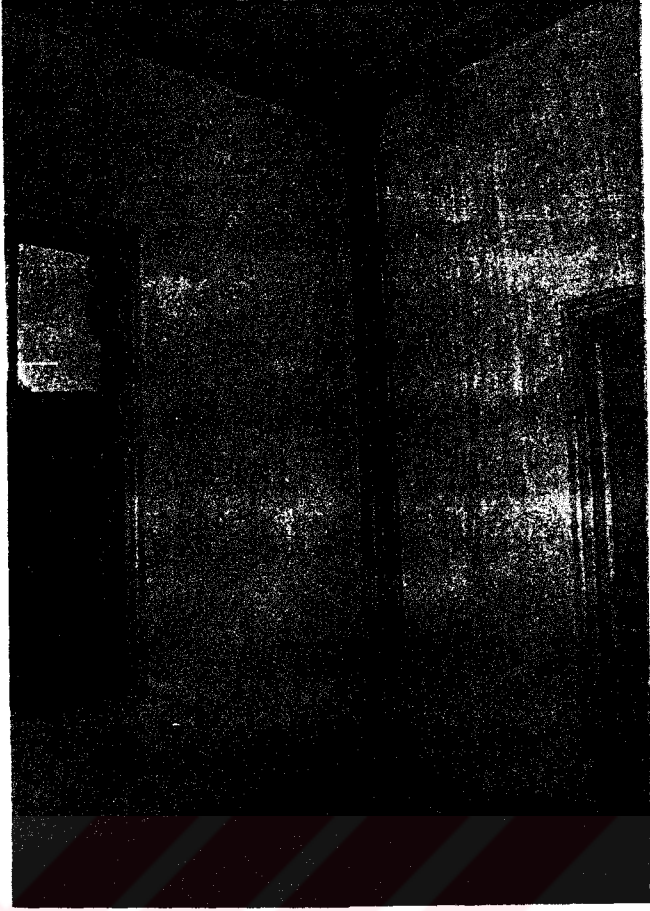

Foto. 2.4.16.2. Zemin Kat-Mekan 34/Tavan

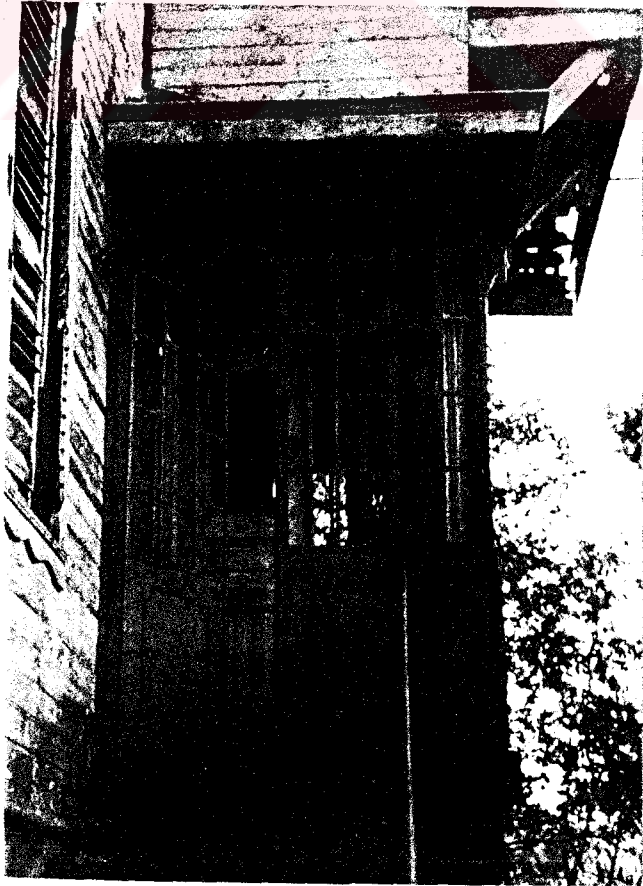

Foto. 2.4.17.1. Zemin Kat-Mekan 35/Saçak

Foto. 2.4.18.1. Zemin Kat-Mekan 36/Kuzeybatıya Açılan Pencere

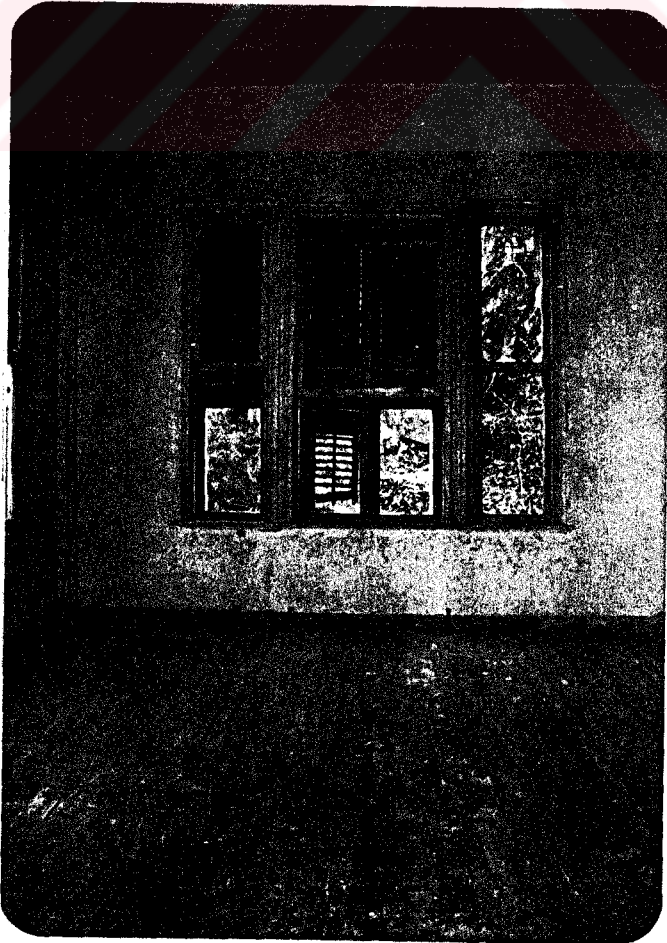

Foto. 2.4.18.2. Zemin Kat-Mekan 36/Kuzeydoğuya Açılan Pencere

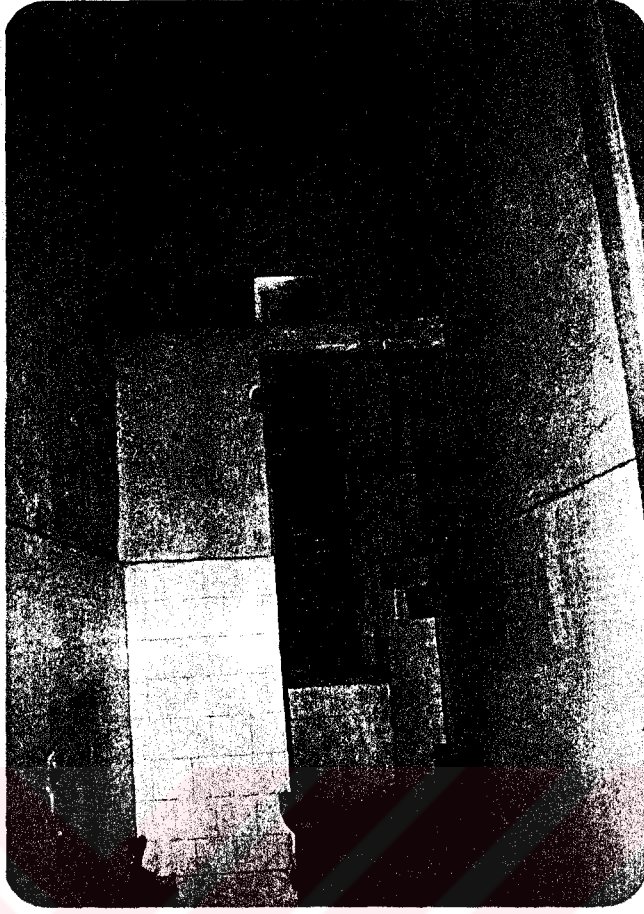

Foto. 2.4.19.1. Zemin Kat-Mekan 37/Bölme Duvarı

Foto. 2.4.20 1. Zemin Kat-Mekan 37/Bölme Duvarı

Foto. 2.4.20.2. Zemin Kat-Mekan 38/Merdiven

Foto. 2.5.1.1. I. Kat-Mekan 39/Ahşap Korkuluk

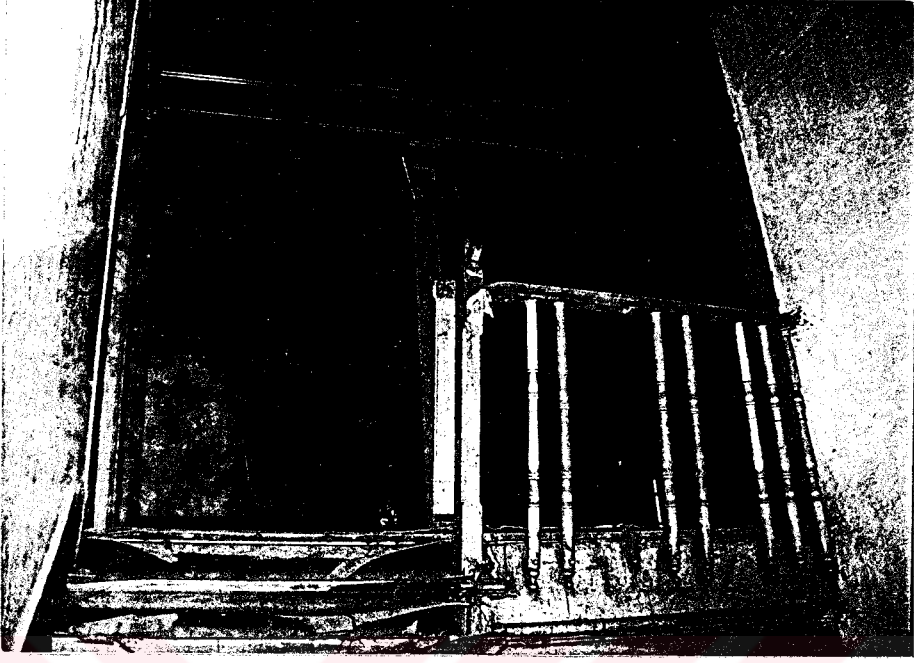

Foto. 2.5.1.2. I. Kat-Mekan 39/Ahşap Kiriş

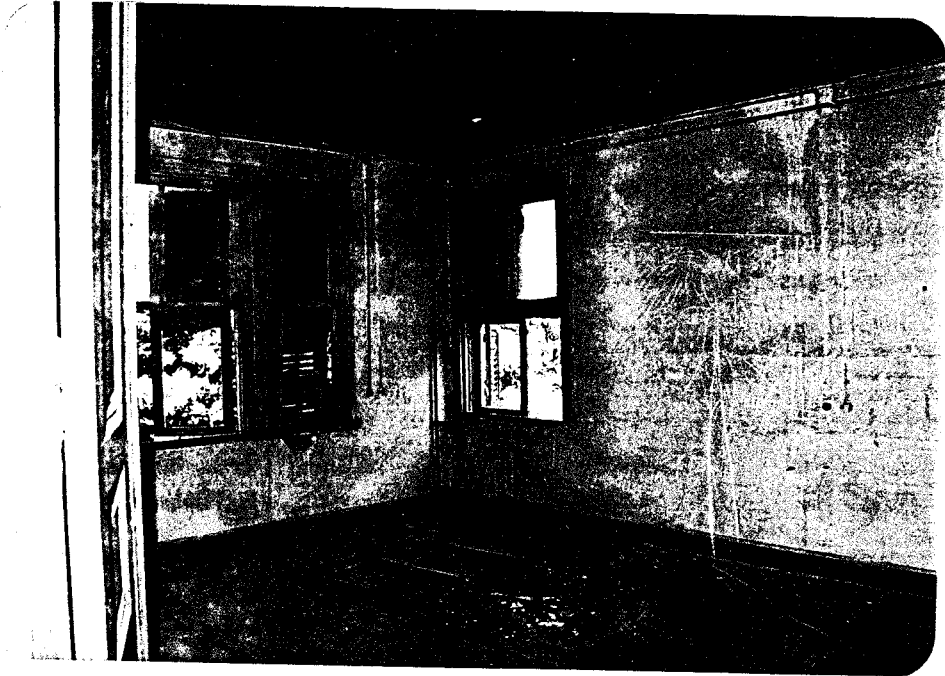

Foto. 2.5.2.1. I. Kat-Mekan 40/Güneydoğuya Açılan Pencere

Foto. 2.5.3.1. I. Kat-Mekan 41/Güneybatı Duvarı

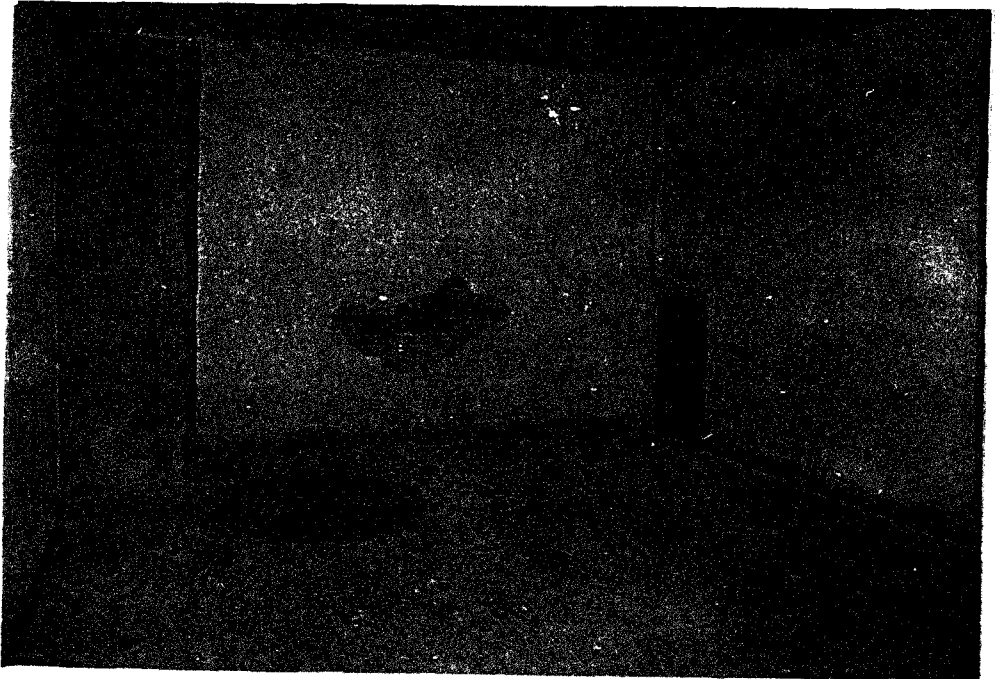

Foto. 2.5.4.1. I. Kat-Mekan 42/Çatiya Açılan Boşluk

Foto. 2.5.5.1. I. Kat-Mekan 43/Genel Görünüş

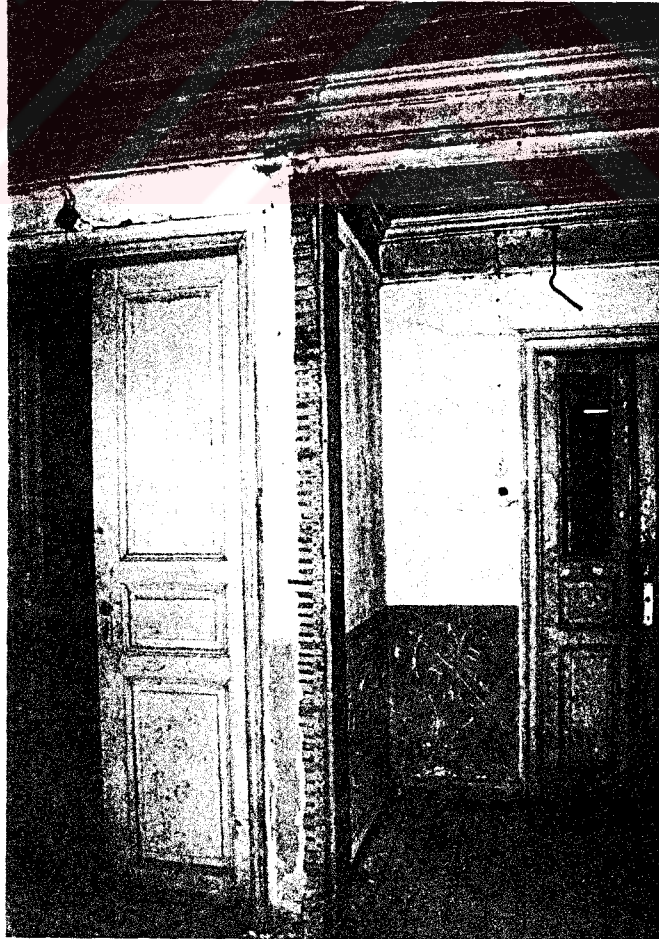

Foto. 2.5.5.2. I. Kat-Mekan 43/Pilastır

Foto. 2.5.6.1. I. Kat-Mekan 44/Odaya Giriş

Foto. 2.5.6.2. I. Kat-Mekan 44/Güneybatı Duvarı

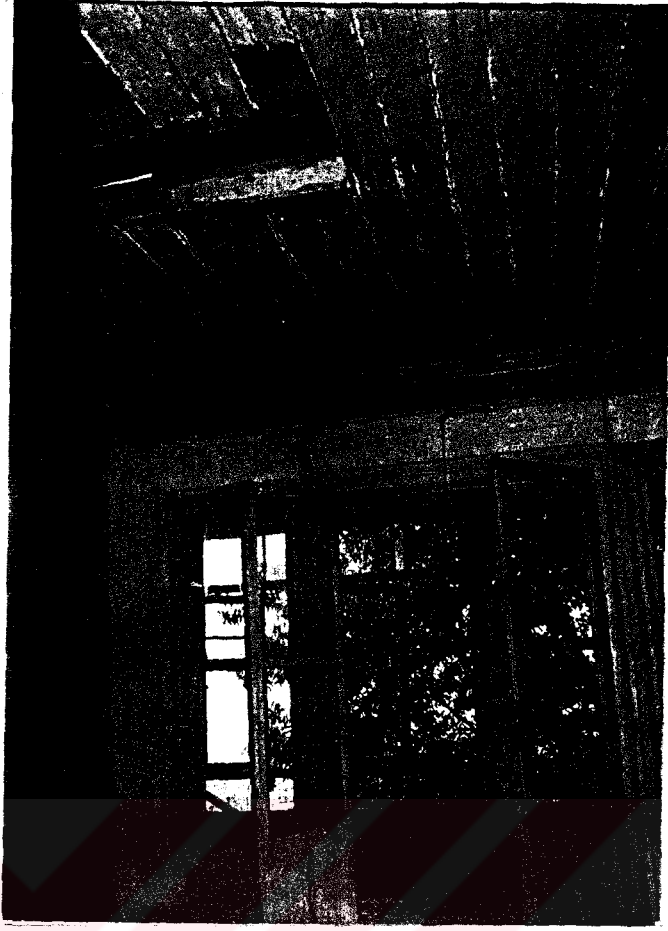

Foto. 2.5.6.3. I. Kat-Mekan 44/Tavan

Foto. 2.5.7.1. I. Kat-Mekan 45/Yangın Çıkış Kapısı

Foto. 2.5.8.1. I. Kat-Mekan 46/Güneydoğu ve Güneybatı Duvarları

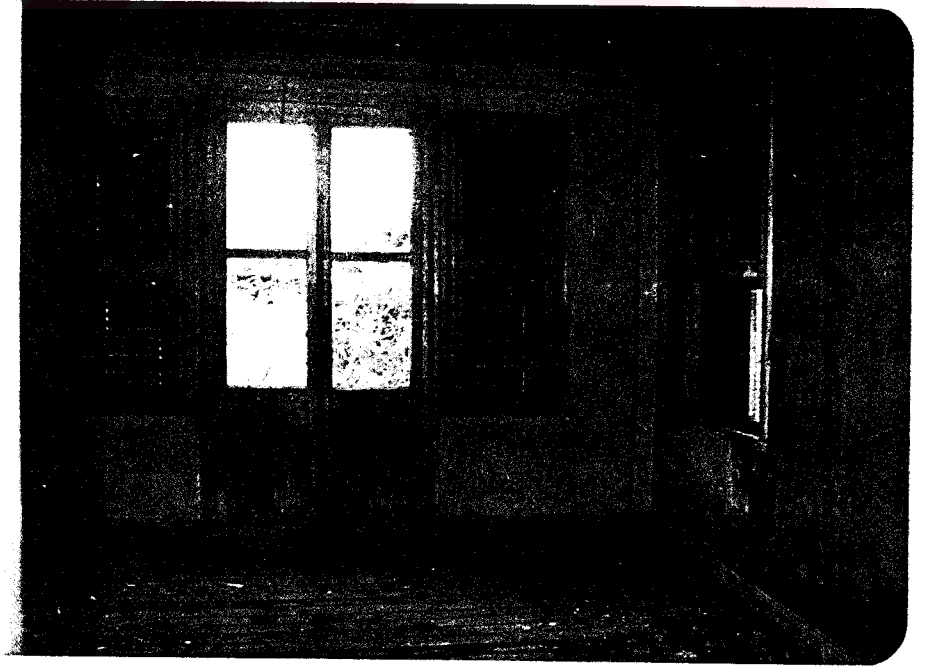

Foto. 2.5.9.1. I.Kat-Mekan 47/Balkon Kapısı

Foto. 2.5.9.2. I. Kat-Mekan 47/Kuzeydoğu Duvarı

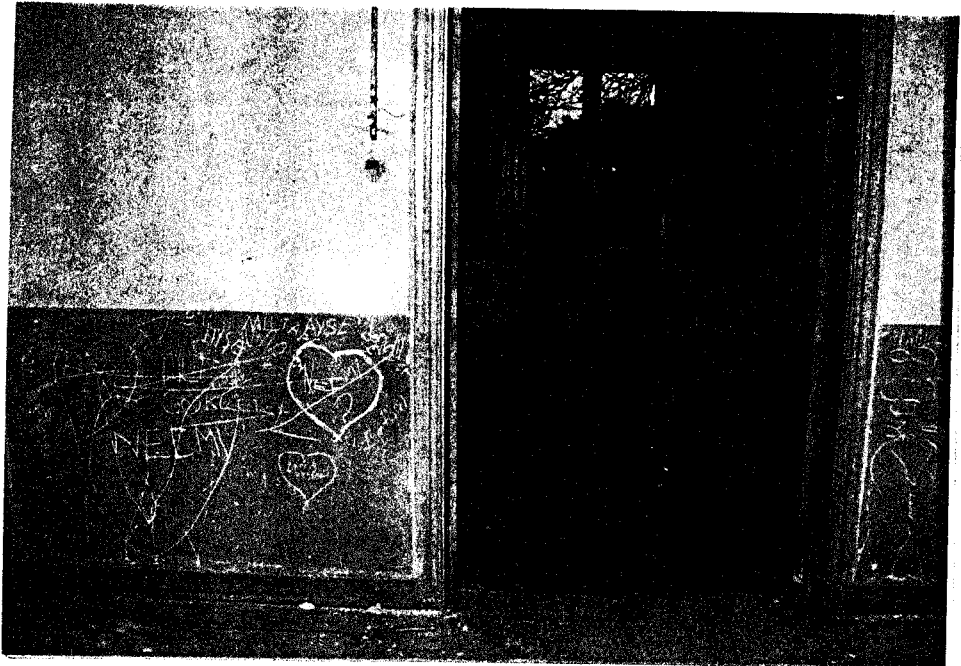

Foto. 2.5.9.3. I. Kat-Mekan 47/Zemin Döşemesi

Foto. 2.5.10.1. I. Kat - Mekân 48/ Çökmüş
Döşeme ve Balkon Korkuluğu

Foto. 2.5.11.1. I. Kat-Mekan 49/Kuzeydoğu ve Kuzeybatıya Açılan Pencereleler

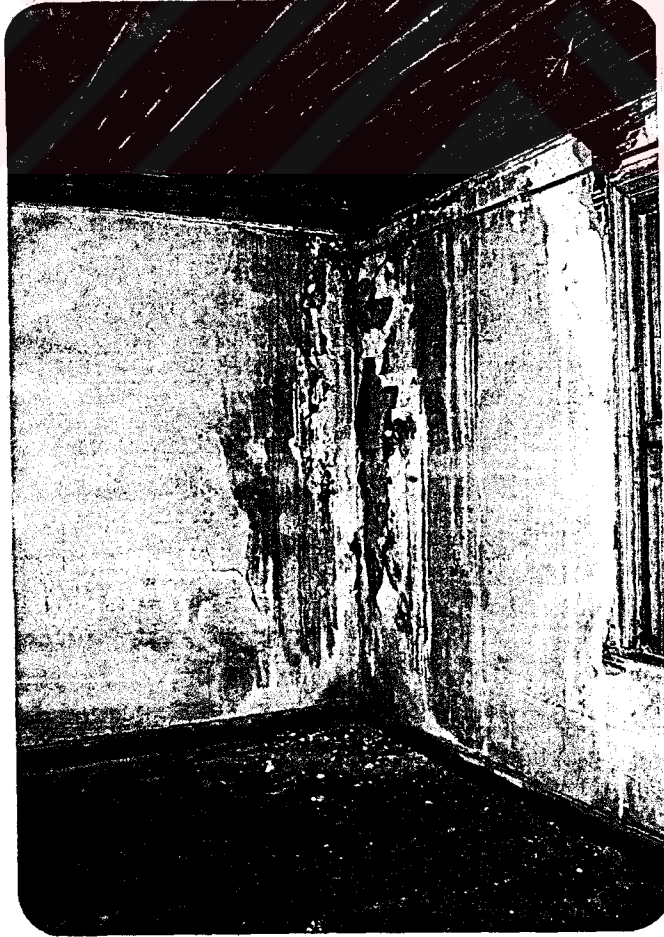

Foto. 2.5.11.2. I.Kat-Mekan 49/Kuzeybatı İle Güneybatı Duvarları

Foto. 2.5.12.1. I. Kat-Mekan 50/Bölme Duvarı

Foto. 2.5.13.1. I. Kat-Mekan 51/Genel Görünüş

Foto. 2.6.1. Limonluk/Ahşap Bölmeler İle Camlı Yüzeyler

Foto. 2.6.2. Limonluk/Genel Görünüş

Foto. 2.7.1.1.1. Kuzeydoğu Cehesi/Genel Görünüş

Foto. 2.7.1.1.2. Kuzeydoğu Cephesi/Rüzgârlık

Foto. 2.7.1.1.3. Kuzeydoğu Cephesi/Zemin Kat Giriş Sahanlığı

Foto. 2.7.1.1.4. Kuzeydoğu Cephesi/Genel Görünüş

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Foto. 2.7.1.1.5. Kuzeydoğu Cephesi/Çatı ve Baca

Foto. 2.7.1.1.6. Kuzeydoğu Cephesi/Genel Görünüş

Foto. 2.7.1.2.1. Kuzeybatı Cephesi/Genel Görünüş

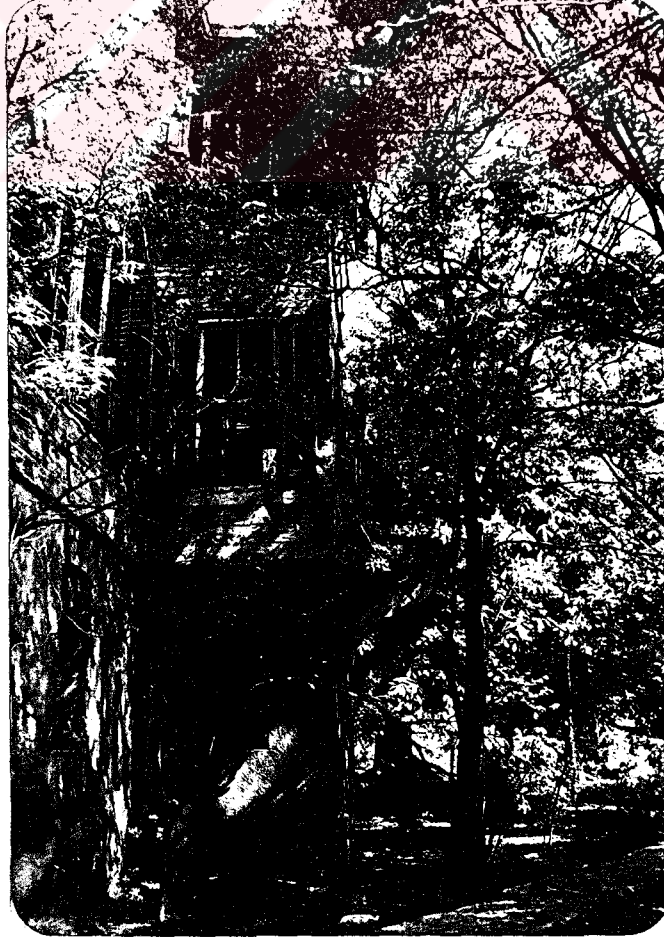

Foto. 2.7.1.2.2. Kuzeybatı Cephesi/Balkon

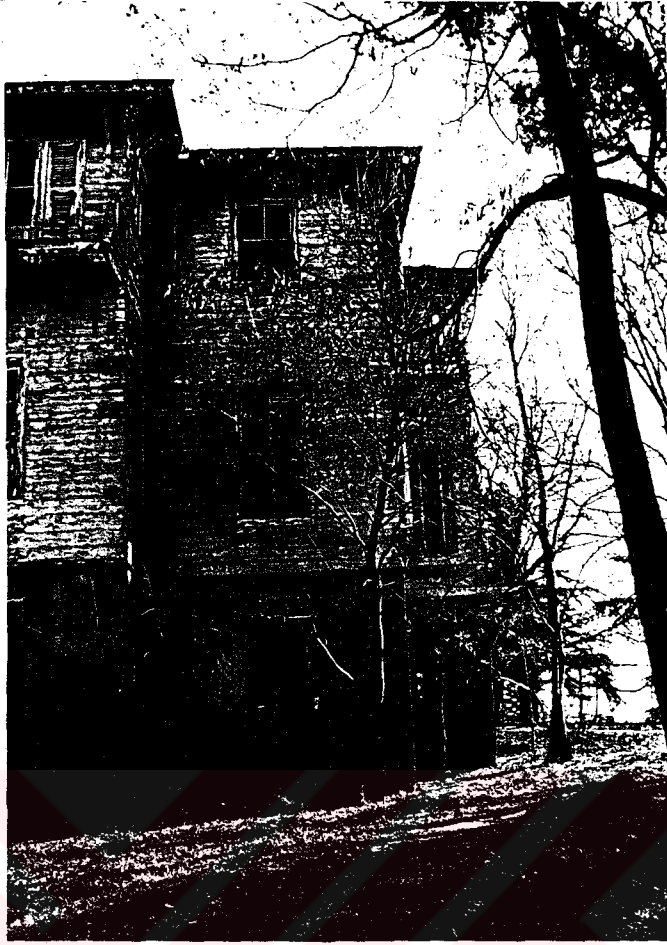

Foto. 2.7.1.2.3. Kuzeybatı Cephesi/Geriye Çekilmiş Bölüm

Foto. 2.7.1.2.4. Kuzeybatı Cephesi/Camekân Detayı

Foto. 2.7.1.2.5. Kuzeybatı Cephesi/Camekân

Foto. 2.7.1.3.1. Güneybatı Cephesi/Genel Görünüş

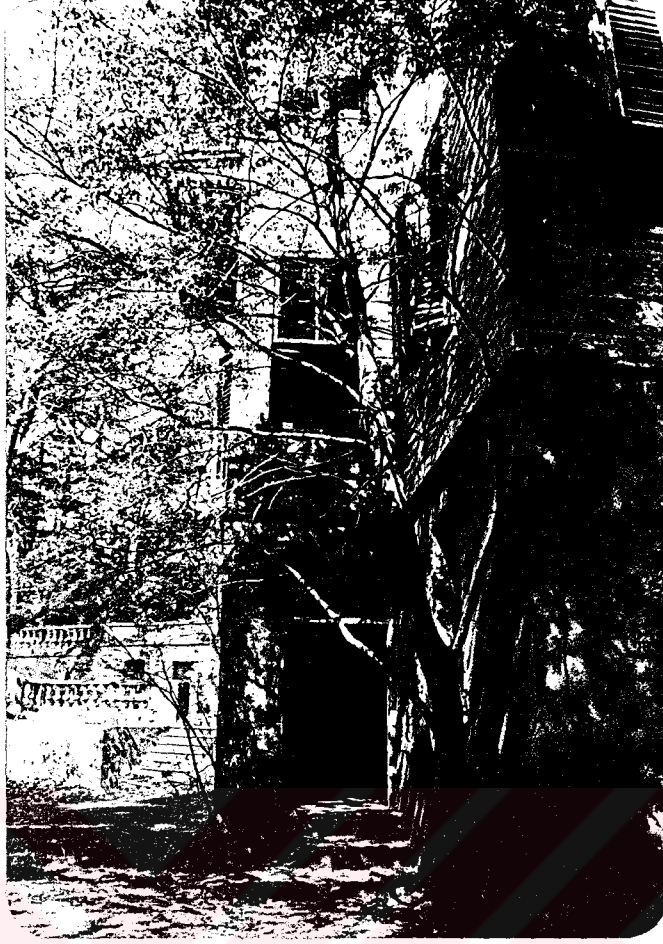

Foto. 2.7.1.3.2. Güneybatı Cephesi/İkinci Bodrum Girişı

Foto. 2.7.1.3.3. Güneybatı Cephesi/Giyotin Pencere

Foto. 2.7.1.3.4. Güneybatı Cephesi/Bodrum Kat

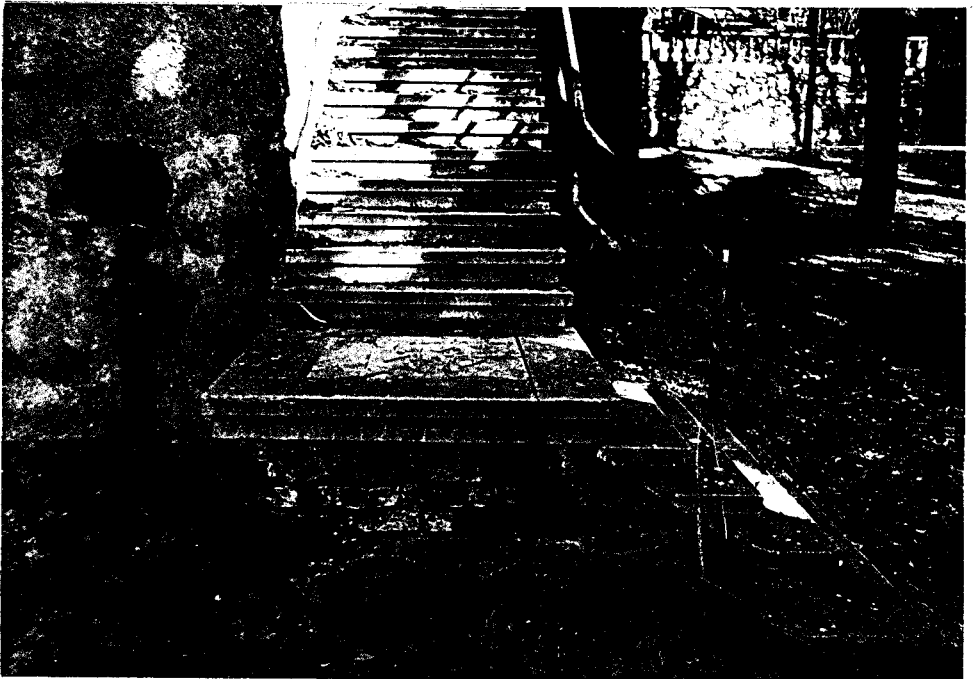

Foto. 2.7.1.3.5. Güneybatı Cephesi/Kâgir Merdiven

Foto. 2.7.1.3.6. Güneybatı Cephesi/Pencere Detayı

Foto. 2.7.1.3.7. Güneybatı Cephesi/Balkon Kapı Detayı

Foto. 2.7.1.4.1. Güneydoğu Cephesi/Genel Görünüş

Foto. 2.7.1.4.2. Güneydoğu Cephesi/Tuğla Duvar Yüzeyi

Foto. 2.7.1.4.3. Güneydoğu Cephesi/Baca Detayı

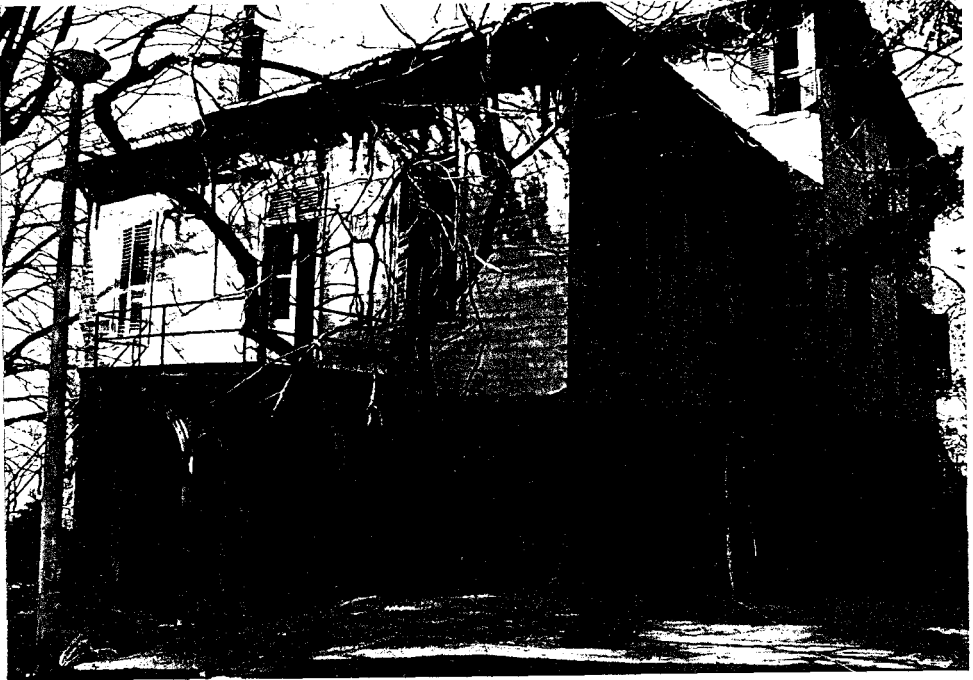

Foto. 2.7.1.4.4. Güneydoğu Cephesi/Genel Görünüş

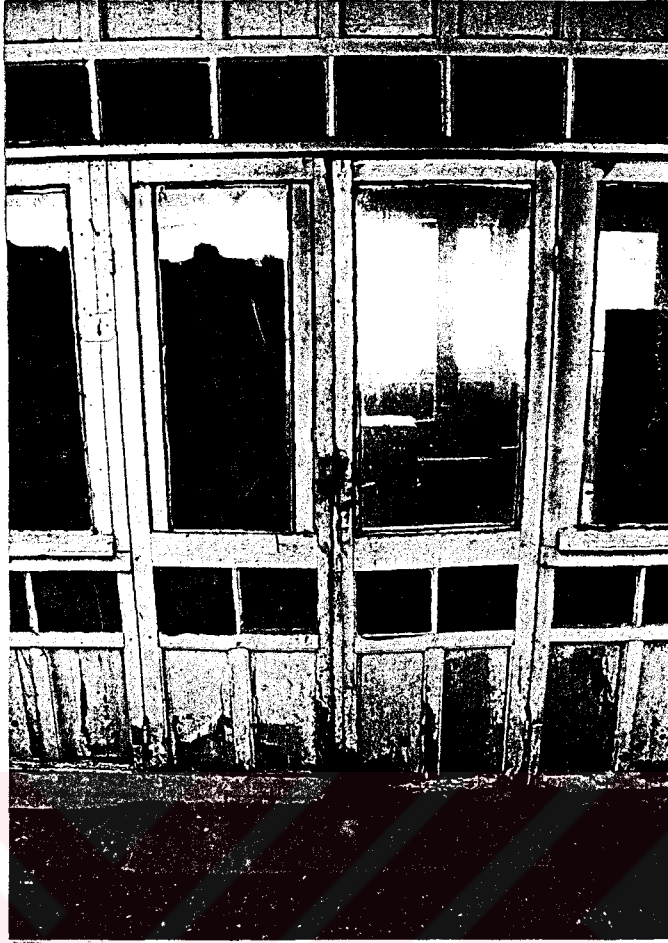

Foto. 2.7.2.1.1. Limonluk - Kuzeydoğu Cephesi / Kapı Detayı

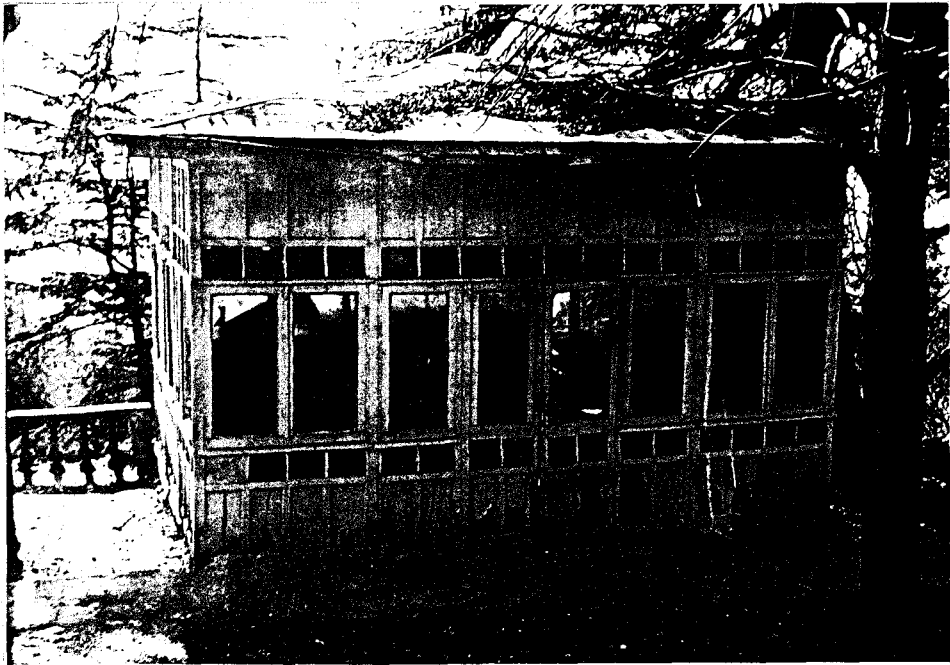

Foto. 2.7.2.1.2. Limonluk - Kuzeydoğu Cephesi / Genel Görünüş

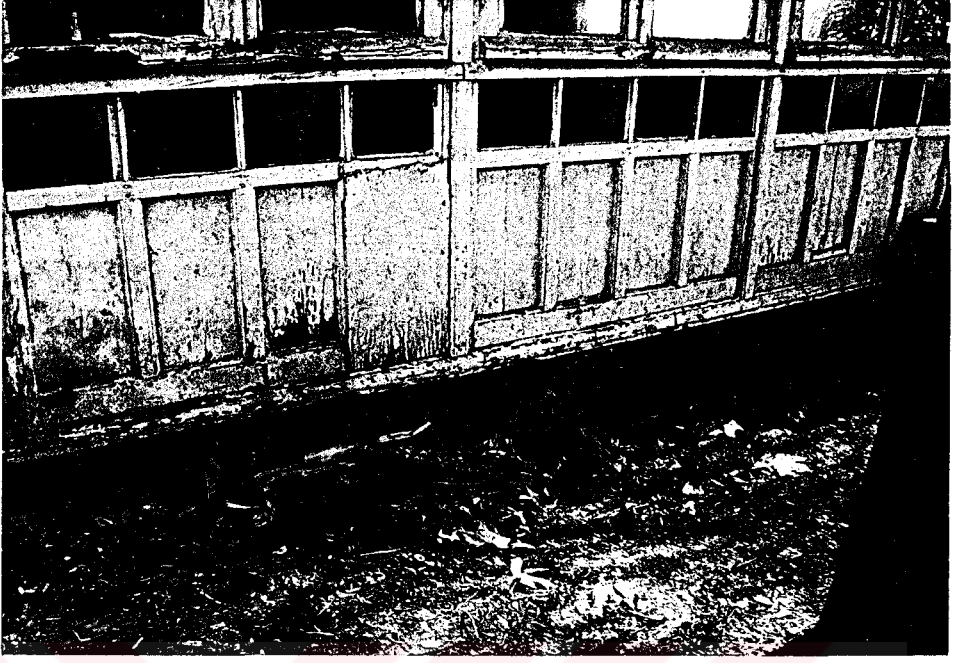

Foto. 2.7.2.2.1. Limonluk - Kuzeybatı Cephesi / Döşeme Detayı

Foto. 2.7.2.2.2. Limonluk - Kuzeybatı Cephesi / Genel Görünüş

Foto. 2.7.2.3.1. Limonluk - Güneybatı Cephesi / Genel Görünüş

Foto. 2.7.2.3.2. Limonluk - Güneybatı Cephesi / Genel Görünüş

Foto. 2.7.2.4.1. Limonluk - Güneydoğu Cephesi / Cephe Düzeni

Foto. 2.7.2.4.2. Limonluk - Güneydoğu Cephesi / Genel Görünüş

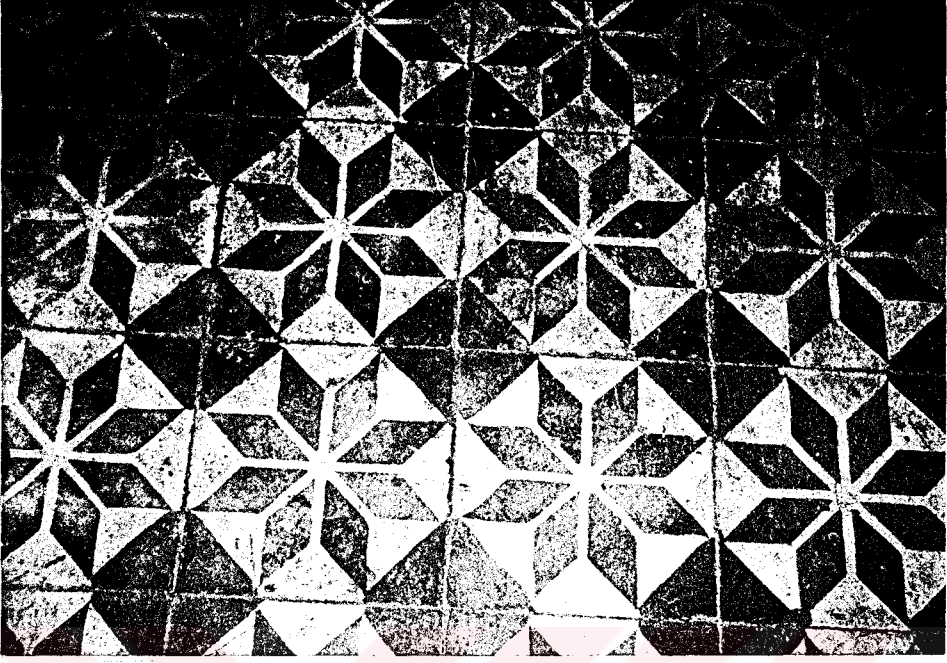

Foto. 3.2.1.1. Bodrum Kat/Zemin Döşeme Detayı

Foto. 3.2.1.2. Bodrum Kat-Mekan 8/Döşeme Detayı

Foto. 3.2.1.3. Zemin Kat - Mekân 20/Döşeme
Detayı

Foto. 3.3.1.1.1. Bodrum Kat-Mekan 2/Tuğla Duvar Detayı

Foto. 3.3.1.1.2. Zemin Kat-Mekan 30/Duvar Detayı

Foto. 3.3.2.2.1. Limonluk/Kapı Detayı

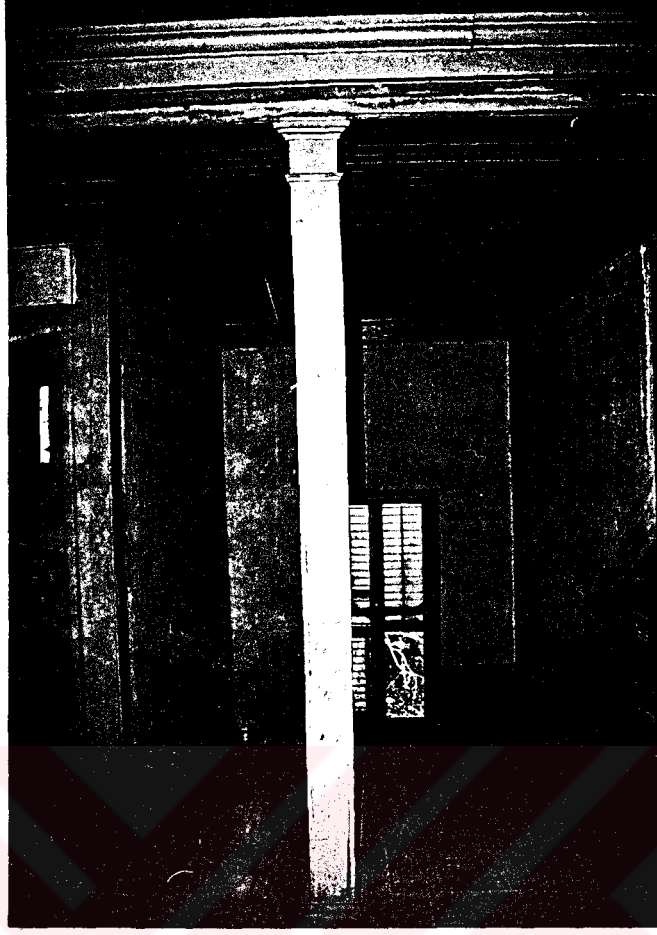

Foto. 3.5.1.1. I. Kat-Mekan 43/Ahşap Sütun Detayı

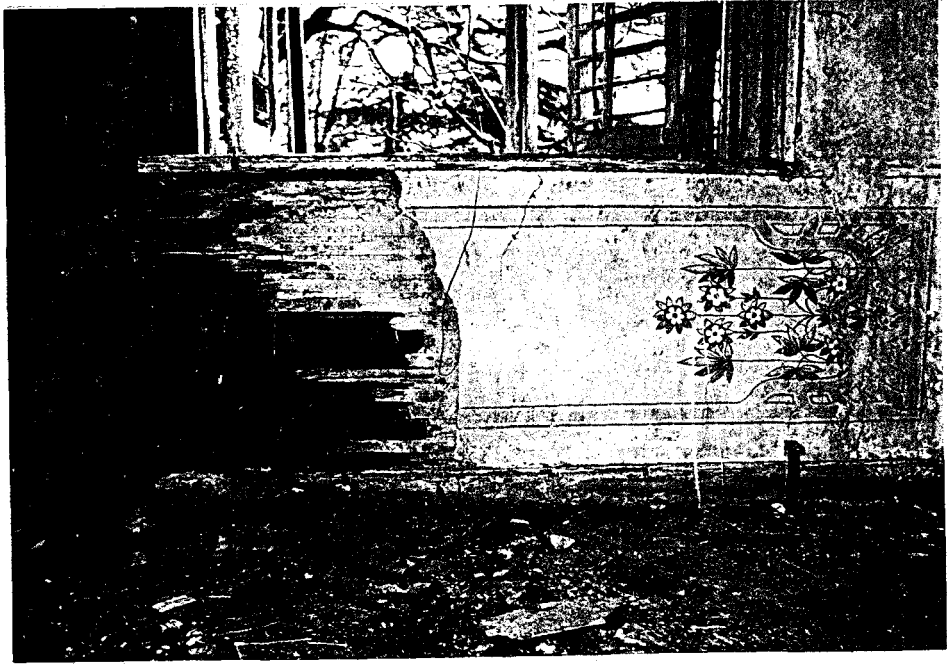

Foto. 3.5.1.2. Zemin Kat-Mekan 32/Bezeme Duvar Yüzeyi

Foto. 3.5.1.3. Zemin Kat-Mekan 33/Konsol Detayı

Foto. 3.5.1.4. Zemin Kat-Mekan 36/Silme Detayı

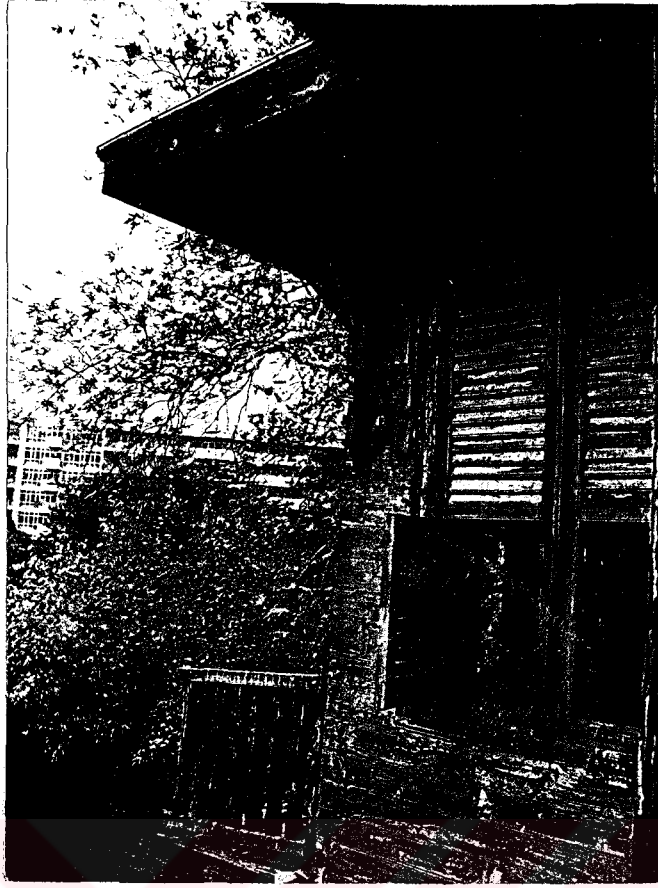

Foto. 3.5.1.5. I. Kat-Mekan 48/Furuş Detayı
ve Balkon Korkuluğu

Foto. 3.5.1.6. Zemin Kat/Demir Merdiven Detayı

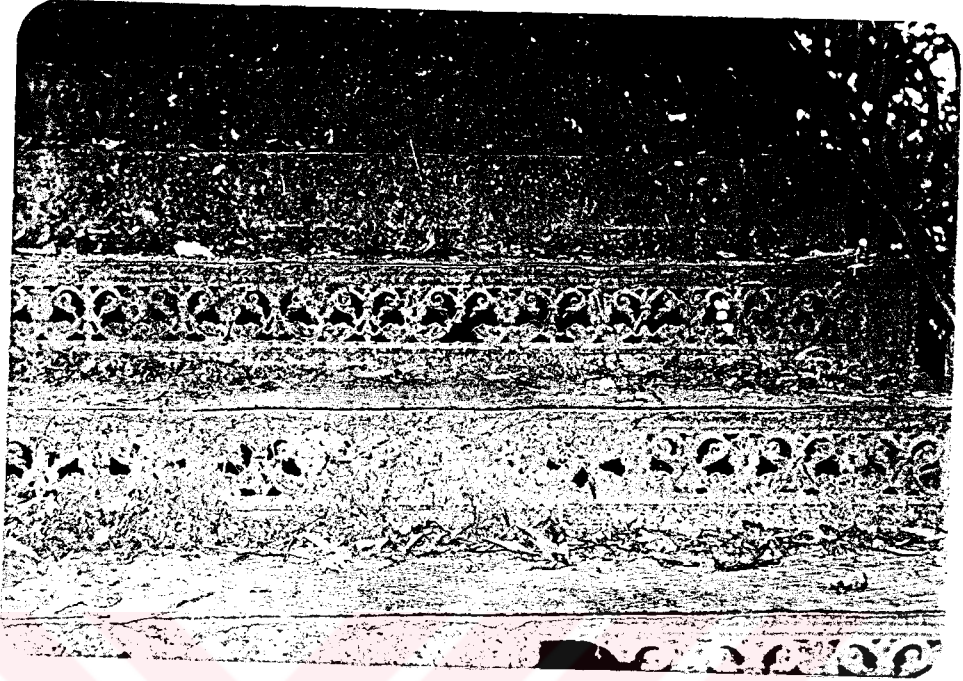

Foto. 3.5.1.7. Zemin Kat/Demir Merdiven Riht Detayı

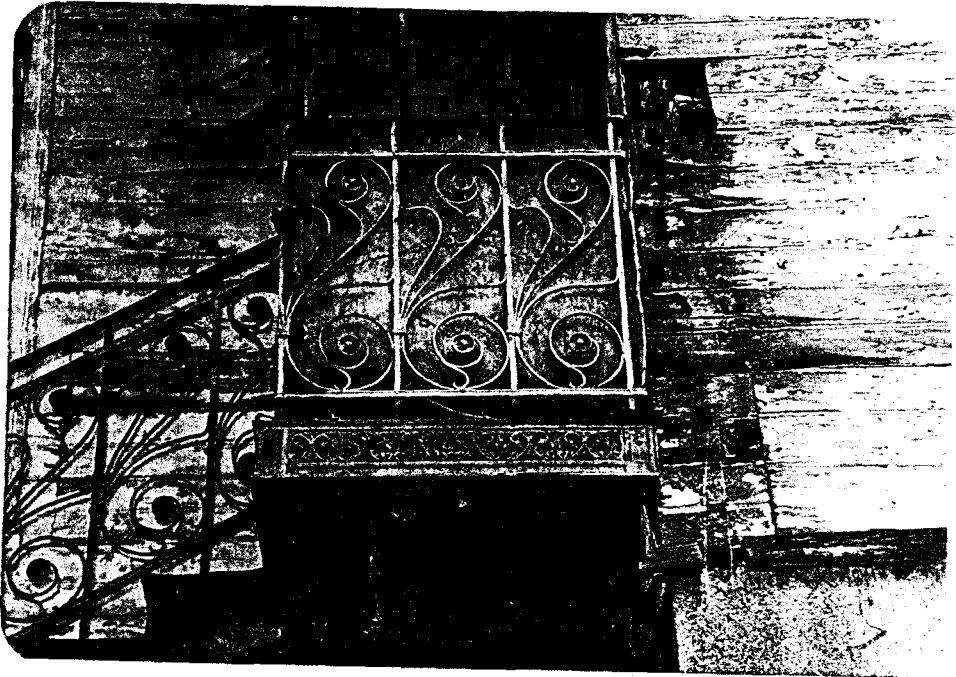

Foto. 3.5.1.8. Kuzeybatı Cephesi/Demir Korkuluk Detayı

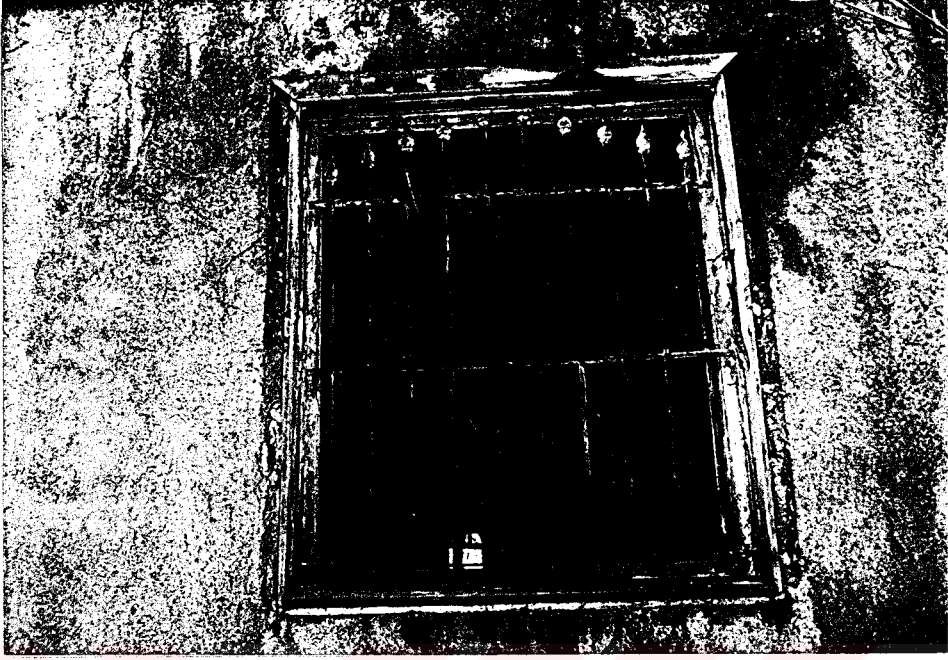

Foto. 6.1.1. Bodrum Kat-Mekan 12/Pencere Detayı

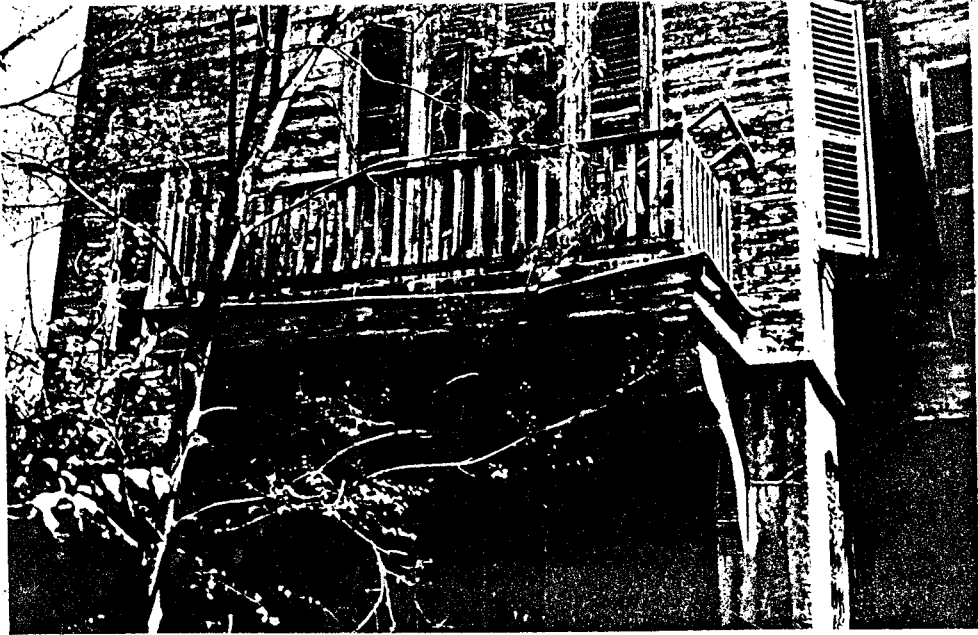

Foto. 6.1.2. Zemin Kat-Mekan 32/Ahşap Korkuluk

Foto. 6.1.3. Kuzeybatı Duvarı / Demir K pe te  zleri

Foto. 6.1.4. I. Kat - Mekân 39 / Ahşap Merdiven Korkuluk Detayı

Foto. 6.1.5. Güneydoğu Cephesi /Yangın
Merdiveni

Foto. 6.1.6. I. Kat-Mekân 48 / Balkon Korkuluğu

EK III. ÇİZİM LİSTESİ

RÖLÖVE

Pafta 1			Vaziyet Planı
Pafta 2			Vaziyet Planı
Pafta 3	Süreyya Paşa Köşkü		Bodrum Kat Planı
Pafta 4	"	"	Zemin " "
Pafta 5	"	"	I. kat Planı
Pafta 6	"	"	A-A Kesiti ve B-B Kesiti
Pafta 7	"	"	Kuzeydoğu ve Kuzeybatı Cepheleri
Pafta 8	"	"	Güneydoğu ve Güneybatı Cepheleri
Pafta 9	"	"	Çatı Planı
Pafta 10	"	"	Kapı ve Pencere Detayı
Pafta 11	"	"	Demir Merdiven Detayı
Pafta 12	"	"	Rüzgârlık ve Giriş Kapı Detayı
Pafta 13	"	"	Kapı Detayı
Pafta 14	"	"	Kapı ve Pencere Detayı
Pafta 15	"	"	Ahşap Merdiven Detayı
Pafta 16	Limonluk		Çatı Planı, Kat Planı ve Kesitler
Pafta 17	"		Cepheler

RESTİTÜSYON

Pafta 18	Süreyya Paşa Köşkü		Bodrum Kat Planı
Pafta 19	"	"	Zemin Kat Planı
Pafta 20	"	"	I. Kat Planı
Pafta 21	"	"	A-A Kesiti ve B-B Kesiti
Pafta 22	"	"	Kuzeydoğu ve Kuzeybatı Cepheleri
Pafta 23	"	"	Güneydoğu ve Güneybatı Cepheleri
Pafta 24	"	"	Kapı ve Pencere Detayı
Pafta 25	"	"	Demir Merdiven Detayı
Pafta 26	"	"	Rüzgârlık ve Giriş Kapı Detayı

Pafta 27	Süreyya Paşa Köşkü	Kapı Detayı
Pafta 28	" "	Kapı ve Pencere Detayı
Pafta 29	" "	Ahşap Merdiven Detayı
Pafta 30	Limonluk	Çatı Planı, Kat Planı ve Kesitler
Pafta 31	"	Cepheler

RESTORASYON

Pafta 32		Vaziyet Planı
Pafta 33	Süreyya Paşa Köşkü	Bodrum Kat Planı
Pafta 34	" "	Zemin Kat Planı
Pafta 35	" "	I. Kat Planı
Pafta 36	" "	A-A Kesiti ve B-B Kesiti (Cepheler "Restitüsyon"la aynı olduğundan tekrar çizilmemiştir). (Detaylar "Restitüsyon"la aynı olduğundan tekrar çizilmemiştir).
Pafta 37	Limonluk	Çatı Plânı, Kat Plânı ve Kesitler (Cepheler "Restitüsyon"la aynı olduğundan tekrar çizilmemiştir).

**T.C. YÜREĞÖZÜ KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖZGEÇMİŞ

1964 yılında K.K.T.C.'de dünyaya geldi. Orta öğrenimini 1982 yılında Güzelyurt Kurtuluş Lisesi'nde tamamladı. Aynı yıl O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi'nin Mimarlık Bölümü'ne girdi ve 1987 yılında mezun oldu.

1987 yılından 1989 yılına kadar, K.K.T.C.'de özel bir inşaat şirketinde çalıştı. 1989 yılında İskan Bakanlığı'na girdi ve 1990 yılına kadar çalışmalarını orada sürdürdü. Aynı yıl İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Restorasyon Programı'nda Yüksek Lisans öğrenimine başladı.

Emine PİLLİ